

CUNTURISEEMA

Uttararangam.

BY 2

TIRUPATI VENKATESWARA KAVULU,
SATAVADHANEES &c. &c. &c.

Sl no 411

FIRST EDITION.

1000 COPIES.

Sec. no.
4882

PRINTED AT
SREE BHYRAVA PRESS,
MASULIPATAM.

Price 1 Rupee.

Copyright Registered

1914.

శ్రీమత్పర దేవతాయై నమః.

గుంటూరి సీమ, ఉత్తర రంగము.

ఇది

శ్రీతిరువతి వేంకటేశ్వరులచే,

రచింపబడి,

బ్రహ్మశ్రీ మల్లివల్లి భైరవమూర్తి గారిచే

స్వీయమగు

భైరవముద్రాక్షరశాలయందు.

ముద్రుపించి ప్రచురింపబడియె.

మొదటికూర్పు, కాపీలు 1000.

వెల రు 1—0—0.

కాపీవైతూరిజప్తు.

1914.

బందరు.

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు ,
శిలా విధానము.

ఉ పో ద్ధా త ము .

దేదువరులారా?

విభుల మగుపూర్వరంగ పీఠికయు, వేమవరాగ్రహారశతావధానపీఠికయుఁ జదిదియున్న మీకుఁ బ్రకృతవివాదమునకు నంబంధించిన సోదరులయుఁ దదభిమానులయుఁ గుకల్పనలు చాలవఱకు బోధించి యుండును. 112 వపుటలోని శ్రీసోదరుల తప్పడు రిజస్తరుత్తరముకూడఁ జైవిషయమును బలకఱుచునట్టియే, అదియటులుండె, ఈక్రింది యుత్తరమును దిలకింపుడు.

నెకరికిల్లుపోష్టు, నర్సారావుజేటతాలూకా 6-12-13, కుంకులగుంట.

...నేను ఏతగుటటియో కావ్యపాచితిగలవాడను నుకవిపాదపద్ధతి విధేయపరమాణువును...నన్ను నేమహాలాభము నభిలషించియో యేయోధ్యలేనియోగ్యులో తమరాశిలోఁ జేర్చికొనుటకు అట్టోబరునెలలోఁ బ్రయత్నించిన నువ్వర్థలేఖలో తిమ్మరు దమయనధాననిదను గూర్చి వ్రాసినయవాచ్యోపన్యాసములో నన్నుదస్కతుదాగునిగాజేర్చి, పోర్జరీయనియేని వెరవకప్రకటించియున్నాను అసామానచాక చక్ర్యములు వారికేతగును నిజమునకు నేనింతవరకు తమపుస్తకములలోని ఫోటోలనుజూచిన భాగ్యవంతుడనేకాని తమసాక్షాద్దర్శనము చేసినధమ్యకను కాను ఇట్టిస్థితిలో అసాధాన మెపుడుచూచితినో యాయనత్యవాది యుపన్యాసమెపుడు వ్రాసితినో పరిమాత్తునకెరుకయగు, ఈజాల్తవ్రాజ్జలు తాము యెరింగియేయున్నను కాలాచిత్యమునుబట్టి తమకునేనిట్లనకరాధిని విశదపరచికొనుటయుక్తమని వ్రాసికొంటిని, తమయనుగ్రహ పూర్వకపుజాబు వచ్చువరకు నిరీక్షించుచుందురు.

8|| టక్కరులల్లెడి టక్కులు, టక్కున గ్రహియించునాకడంకయుఁదమకే చిక్కెను వెంకటకవివరి, యిక్కలికాలంబునం దనేకవిధాలక.

చిత్తగింపుడు. వకెం, నృసింహయ్య,

ఇట్టితప్పదు నృప్తి నేయఁ గలమహానుభావులు చేతులొక గలసోదరులకు నె
వరు దీటు గాఁగలరు? మైయత్తరమువలన వారిపక్షమున నుండువారితత్త్వము
నుంఠఁదలసియుండును గానఁ దాదృశులఁ బ్రకటములను నిత్యమును బ్రకటించుచు

(*హితకారిణి చేయు నధికప్రసంగముదిజ్ఞాత్రము.)

‘మీలో వెంకటకవియో? తిరువతికవియో? ‘వెట్టివెంకటాయ’ ‘నిజము
గా తీరితవతి వెంకటేశ్వరుల ప్రజ్ఞావిశేషమునకువమింపఁదగినది యొక్కమేది
వందే, గంగిరెద్దలయటలొక గోనకిదాసుడు అనువేషధారి అయ్యల్లారానాదీ
పెండ్లి, అయ్యల్లారానాదీపెండ్లి, అన్నల్లారానాదీపెండ్లి, అనికేకలువేయునట్లుగామే
ముళతావధానమున ప్రకటించుకొనుట మిగులఁ బహుపాత్రముగా నున్నది,
“వారిపూర్వక్రియలఁదెలుపు గుంటూరిసీమపూర్వరంగము... ఉత్తరక్రియల నెఱి
గించు గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము, ‘వీరీంద్రులపుబ్బి నేల చేయవలెను, చివు
కుల అవ్యయశాస్త్రుఁడో?... మనూరంజనిమీద మామిడికేకు, .. తురకదానరికి ఈ
తమజ్జిగన్నట్లు, అవ్యయశాస్త్రీకురక తెలుగుకు ,, వెర్రెవ్వయ్య, ... తిరువతివేంక
టేశ్వర్రమేళంబో యితడో హంగుదాదండ, - చీవాట్లు తినకు “వేశ్యధిగమున...
వీరునింద్యులగుటచాలతోచనియముగానున్నది, నయో? శిఖామణులనియు...యు...
యఁ దెబ్బగడుచుంటిరి... గంగిరెద్దలవాండు...వైన...యచ్చిన ఎట్టియథముఁ
వైనను వానిని మహారాజు... అని పొగడుచుఁదగు, అట్టియతమునే తమవలం
బించుట చాలతోచనియము, ప్రాతలంజలువీరమాతలైరి, “తిరువతివేంకటేశ్వరు
లు... వేశ్యహత కప్పయో చెల్లెలొడైన ప్రజ్ఞచేసరనించుచు... యనుపాలురైన
వారిని బెద్దఁబొగడుచు. గంజాయిపోకురా, సారాయిపోకురా. బావసాండ్లందరినీ పె
ద్దొడుతాగలేద,, అనుపాటబుపాడుచున్నారు “చీ, చీ, యనిఁగనింప శోభ్యస్థితి
లోనున్న యధిపతనరస్వతిని,, ఆయన (ఏర్పూరిశుబ్బయ్యగారు) ౭౫ వెంకట. నె
క్కించి యన్యతమహిషముల్లలంబునిచి పాపపుబండిదోలుచున్న మహానుభావుఁడు,
అయ్యంగ రాజుగారు శింగ రాజుగారు, ఓహోగంగ రాజుగారు PPP మురిగిన
కాలునుమానీపెట్టుకొని‘మిగుఁడూరుసీమ,, సలాములు చేయుచున్నాను క॥ మస్తాను
నామకుండ... మహామహాశురుఁడొక’ ‘గానిస్వయంపాకి వానినర్వహాస్యశతకము,’
ఇట్టితప్పదుకూతలు కుప్పలెప్పలా, ఈస్వయంపాకివాఁడెవరో

యత్తాయక్తజ్ఞానము నవలకు నెట్టి పాటుపడుచున్న 'హితకారిణి' మనోరంజనుల, యందలి వర్ణితప్రాయము లగుదబ్బుల నిండుదాహరించి ఖండింతుటకు మీ రేనమ్మింపరు, లోకులహృదయమునం దవి యేరున నెక్కి యున్నవో గుంత తెల్పుటవలన నావత్రికాద్యయచునకుఁ గొండాక వివేక మబ్బుకచ్చునని యెంచి దిజ్ఞాత మండులకు సాధకములగునంశములు గొన్ని యుదాహరించెదము.

12th August 13.

(1)..... మఱియు హితకారిణి, మనోరంజని, యీ రెండుపత్రికలు మీ కపయశస్సును గలిగించుటకై గంకణముఁగట్టికొన్నట్లు దోచుచున్నది. జూలై నెలలో వెలుపడిన మనోరంజనిలో పత్రికాధిపతిగారు తమ గుంటూరిసీమ గ్రంథమునంతయు, విమర్శింతుమని వ్రాసియున్నారు. చూచుకొనెదముగాక. మతోధర్మస్తోజయ:, చూడఁజూడఁగొందలు

యెఱుఁగుదురా? స్వయంపాకుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రికవచ్చినపాట్లవి.

(మనోరంజనిచేయునధికారిసంగముదిజ్ఞాత్రీయు.)

ఓయెండుగండికవులారా' జైలులనరయఁడయ్య, భరణంబునకు దావనై పుండయ్య, ఒడలెరుంగనివ మిప్పుడుండఁదగునె, చీచీయనివ జ్ఞాతశయులేవని పఁగ నేతావున నయటన్ననిక నేగతుఁడీ, 'వారు (తిరుపతి వెంకటకవులు) వ్యర్థముగా మనైమింతుదురు, నీయజారులో నానైజారన్నట్లు వారిపుస్తకములో వీరిపద్యమెట్లు,, "వారి (తిరుపతివేంకటేశ్వరుల) యీతలవంపుచైవముల,, "అమ్మదగ్గఱఁగిందఁ దొంగున్న నేమి అయ్యదగ్గఱనేలఁ దొంగున్న నేమి,, "లేని మగతనము నాశించియెగదో తమల సొకరు మీగముంచికొనిరి,, "పాగా, కంచా చూచి పావరాజువనకొన్నాను, పేర్కొనఁటోయ్- యీరాజా,, "చీచీ వహ్నియెంతబిడ్డె ఈబిడ్డెనువీరు (తి॥ వెంకటకవులు) మాంబిపారుగురుచ్చమ్మకడనేర్చుకొని యండవలెను మాచిన్న నాఁడు మాపారుగున సుకనద్రాపాట్లబుఁడు నివసించెడివాఁడు' అయన భార్య బుచ్చెమ్మ కొంచెంనైయాటకత్రె...., "కండితరాయలు తిట్టెఁగాని తమవలెబా తలు తిట్టెన్నులు తిని....."

ఇట్టి వెన్నోకలవు, పాకముముదురుచున్నది, ఇందుమొదటివో

మీ శుశ్రూషకు గౌరవమును వ్యర్థభుచ్చిజేయుటకై పూనినట్లున్నది.
ఇంతకునిదికలికాలమహిమ....,, ఎ, యస్, రామకృష్ణులు,

5489 Regimental Bazaar
Secunderabad Deccan

అమరావతి 10- 2- 14.

“హితకారిణి, యనువలూరులో ప్రచురింపబడుచుండు వారపత్రికలో యిప్పటికి వారమునుంచి అనగా ది 14 - 12-13 తారీఖుపత్రికలో యున్నా, ది 1-2-14 తారీఖుపత్రికలో యున్నా, హితగోడకు పూత చక్కన, అనుపొడ్డింగు పెట్టి వ్రాయుచుండు అవాచ్యపు వ్యాతలను తమ రుపత్రికాముఖమున చూచి యేయుందురు. యిట్టి యప్రిస్తుత ప్రసంగమును జరుపుచుండు ఘనుండెవడో సశేషమని వ్రాయుచుండుట చేదెలియకుండానున్నది. ఇంతమాత్రపు కారుకూతలు వ్రాసినంతనే... యిట్టి తప్పుడు వ్యాతలు వ్రాయుచుండు మహానుభావుడెవడో తమకు తెలిసిన యథల తెలుపవేడెడ. జానపాటి వెంకటప్పయ్య వ్యాలు

యేలూరు, 6.8.13

...నునోరంజని దుడుకుగ వదరుచున్నది. చూచితిరా?

మై, కృష్ణమూర్తి.

జానపాడు 7- 9- 13.

...., హితకారిణి మీరు చూచుటలేదా, వాగుడెక్కువయినదే.

జా|| పట్టాభిరామశాస్త్రి.

తొన్ని తప్పదక్కినవి పత్రికాప్రవర్తకుని స్వహస్తలిఖములు సుండి ఇతడుగూడ నొకసత్య నివేదకుడే, ఇతడును వినుగ్యనకర్తయే, ఇతడును మానిసియే!!! ఓరా! కాలమహిమ, శాంతంపాపమ్

లోకులయభిప్రాయముల నటుంచి తోడిపత్రిక లగు సుదర్శిని మొదలయినది
 వీరలపోకడల నెట్లు నిరసించుచున్నవో చూపుటకూడఁ బ్రస్తుతము కాక పోదు.
 (1914 నవంబరు 1వ తేది సుదర్శిని పత్రికనుండి)

విజ్ఞాపి .

ఆర్యులారా! దేశము చేసుకొన్న పాపము చొప్పున నిపవి డె
 స్పృహఁ జూచినను మనోదండి, కవులు మిక్కుటముయి గురుకులవాస
 పాఠశలనాది వృథా శ్రమము లక్కఱ లేకుండనే సులక్షణపాఠ నామ
 క గ్రంథమాత్ర శిక్షణయి తగుదుమని మందునకు వచ్చుచున్నా
 రు. తమ రామకొనుమాటలనే గణములను ప్రస్తరించుకొని యుండి
 మిచ్చి పద్యముగా పొదుపువెట్టిన వాఁడెల్ల కవియగుచున్నాఁడు. ఇం
 దంతగాఁ దప్పలేదు కాని శానాస్థితిలోనే యుండి తనకోడిబాలికుల
 తోడనే నల్లాపములాడికొనక విశేషించి పెద్దకుండలకెనల్లు పెట్టఁజూచు
 చు భాషావ్యవసాయమున గడిదేరిన నెట్టిపండితకవులనేనియుఁ బూచిక
 పుల్లలవలెఁ దీసివేయుచు నొడలెఱుంగని సివము లాడుచున్నారు! ఇం
 దుకుఁగారణ మిప్పు డీ తెగయెక్కువగుటయునా తెగ తక్కువగుటయే! వినీత
 నాణి కిప్పుడు కాలదోషముఁట్టింది. ఈపత్రికలో నప్పుడపుడు తిరుప
 తివెంకటేశ్వరకవులంగూర్చి చచ్చించఁబడుచు వచ్చినది. తత్సందర్భ
 మునఁ గొప్పకవులను గూర్చి కూడ నొండు రెండు సారులు వా
 యఁబడినది. ఈపత్రికయద్దేశము సాంక్షిత్యము నభిలంఘిచుటయేకాని
 వేరుకాదు. ఈ తిరుపతి వెంకటకవు లెట్టివారో కనులనైనఁ జూడలేదు.
 కొప్పరపువారి సంతకుముచుపే చూడలేదు. పరిచయ మున్నప్పుడుగ
 దా స్నేహవిరోధము లేర్పడుట, అదిలేనప్పు డనియు నుండవుగదా?
 ఇట్టి విషయములో డిశంబరు 14వ తేదీ హితకారిణిలో నుదర్శిని ప
 త్రికాధిపతి సోదరకవులను దిట్టినట్లుగా,, అను నీమొదలయిన వాక్య
 ములు కొన్ని సశేషవ్యాసములో నెవ్వరోవ్రాసిరి, ఇదేటి యన్యాయ

ము? సోదరకవులను దిట్టినదెప్పుడు? తారతమ్యపర్చ చేయుటయెల్లఁ దిట్టుటయేనా? ఈసోదరకవులెవ్వకుగివీరి నెందుకుఁ దిట్టవలెను, ఎందుకు గౌరవించ వలెను? గౌరవా గౌరవము లెప్పుడుపుట్టును! తదనుభవము మీఁదఁ బుట్టును. ఆయనుభవ మెట్టిది? తద్గ్రంథపఠనరూప మయినది. తిరుపతి వేంకట కవులమీఁద గౌరవభావమేలగుదురవలెను? వారిగ్రంథములను బఠించుటవలన, ఆగ్రంథములలోఁగవిత్వవస్తువును పుండుటవలన. కవిత్వవస్తువన నేమో? ప్రత్యేక మొకగ్రంథమువ్రాసినఁగాని యిక్కడ స్ఫుటపఱుపఁజాలము. అట్లే గొప్పరవువారుఁగూడ పదిగ్రంథములు రచించి మన కనుగొనించనిండు. అప్పుడు గౌరవాగౌరవములు స్థిరపఱుతము. రెండు బంగారు కణికలు వన్నె గట్టవలసి వచ్చినప్పుడు నికపోవలము (గీటురాయి) పై నొక్కరేఖయే కానవచ్చుచుండెను. రెండవది స్వరూపశూన్య మయి యుండెను. అప్పట్లఁ జేయవలసినదెద్ది? గీటురాతిపై రెండవకణికగూడ నొకింతగీసి చూపరాదా? అప్పు డేతగవులు నుండవుగా! అదియేలాకోరహస్యముగ దాచి పెట్టిడిరకఁనా? కణిక పదియార్యన్నెవచ్చును, తక్కినవన్నియు దీనికిదిగచుడువు” అని బూకరించనేల? వారికవిత్వము విన్నవారికిఁ జాలదా? యని చెప్పవత్తురేమో? “వారువిన్నారు వీరువిన్నారు” రని యీ మూజివాసీ సాక్ష్యములెందుకు? నాల్గుగ్రంథములీవలఁ బాఠవేయరాదా? అనియేపోరాడునుగా. కావున నోప్రాజ్ఞులారా! మదర్శినీపతికాధిపతి తిరుపతివేంకట కవులను ఆకాశమున కెత్తుచున్నాడనియుఁ గొప్పరవువారినిదిట్టుచున్నాడనియు,, నిత్యాదులువ్రాసి స్వచ్ఛత్రపములఁగళంకపఱవలదు. దైవసాక్షిగా నిందెవ్వరును నాకు హితులుగాని అహితులుగాని కారు. ఇదిగాకనే నొక్కడను ఆకాశమున కెత్తినంతమాత్రమున నిస్తేజస్సులు ప్రకాశవంతు లగుదురా? లేకతృణీకరించినంతమాత్రమునఁబ్రకాశవం

తులు నిస్తే జన్మబగుదురా? ప్రాజ్ఞలోకమున నేదియో స్థిరడి యుండనే యుండినది. ఇంతకును లోకమంతయుఁ బక్షపాత మయ్యున్నది తారతమ్యజ్ఞానము పోయినది. సత్సాక్షిత్వమునకుఁ గాలదోషము పట్టినది. నేతి బీటకాయలలోని నేతితో సంతర్పణములు చేయుచున్నారు అయిన నోయధునాతనకవినామకులారా! దైవపదార్థము తన విలాసమును దెలిసికొనఁ దగిన ప్రాజ్ఞులను మచ్చుకకై నచ్చటచ్చటఁచి యుంచకపోలేదు. వాణియొకరిసొమ్ము గాదు. ముఖేముఖే సరస్వతీ, కాని, విభక్తిప్రత్యయజ్ఞానమయినను లేక రామశబ్దమైనను దెలియక యొండురెండు తెలుఁగు పాత్రములు చూచి యుండలి ముక్కల నేరితెచ్చి యతుఁగు బెట్టుచునుండువారు, వ్రాయుటకుఁ బ్రతిక లందుఁబాటుగా నున్నవిగదా? యని ఉభయభాషా నిరాఘాట పాండిత్యమును సంపాదించి యా వ్యవసాయములోఁ దలలు చితుగఁ గొట్టుకొని వ్రాసి గాంక వేషు లయి యున్న విద్యాకర్తృశులను గుడ్డిగవ్యలక్ష్మిందఁ దీసి వేయుచున్నపుడు మానవసామాన్యవ్యక్తికి నూటల గలుగదు. కావున నవధారుఁడు. ఎంత చచ్చు కవిత్వముఁజెప్పఁ బూనినను అకారాకారసకారాంత భేదములు, ధర్మధర్మ భేదములు, మున్నగు నామాన్య విషయము లయిన దెలియ నలసి యుండెను. అందుకుఁ బంచకావ్యజ్ఞాన మయిన నుండవలెను. అంతమాత్రపు శ్రమకైనను ఓర్వలేక తీరి కూరుచుండి యూరక తేరగా విద్యా ప్రాముఖ్యత సంపాదింప వలెననెడు దురాశచే వికటవాదములు చేయుచు బొల్లి కవిత్వములు చెప్పుచు వాణీప్రసన్నుల గడ్డి పటకలవలెఁ దీసివేయు చుండురేని అట్టివారి ముక్కులు పిండి తడుగిరిబిందువులచే భూదేవికిఁ దర్పణము చేయుటకై నజ్జీకృతాంగుళిపుటలు కొండలు అనిమత్తులయి యున్నారని యిప్పటి యమిధునకృత్య ప్రసవభాభిలాషు లెఱిగి యుండుగా

క. లజ్జ యనునది నిఘంటువులలోనైన దర్శన మిచ్చునుగాక. “మహారాజ సుతావాపి న సూతే— వినా” మహారాజసుతశ్చాపి న కవిః పాండితీంవినా.

(1914 సం॥ పిబ్రవరి అభినవసరస్వతినుండి.)

నీ త్రి భో ధ .

మనోరంజనీవత్తికాసంపాదకుడగు రావుగారు తమ మృషావచనంబులు గుంటూరునీమ, ఆర్యమతభోధిని. సుదర్శిని, పత్రికలలోనవిశేషముగఁ జచ్చింపఁబడుటాది, కసిపోకమసిఁబూసికొనినట్టుల సరసమగుమార్గమున విమర్శింపఁజాలకకడకు వాగ్వ్యయముఁజేయుదున్నారు.....పత్రికలో మూఁడుపాళ్లు శిట్లుతప్పమఱియేమికానవచ్చుటలేదు.....వీరికినద్బుద్ధి గఱపువా రనేకులు గలరు గాని వారు కులాభిమాను లని యపలాపింతురేమో యని మతాంతరుల(వైష్ణవుల)మగు మేమే వీరి కీవిధమున నీతిగఱపుచున్నారము.....

క॥ మునుబ్రహ్మ ద్వేషఁబునఁ జనినాఁడవుకొన్ని పాళ్లు సత్యంబును గన్దొనఁజాలక నేడకటా॥ ఘనుఁ దిర్బతివెంక తేకు గర్హించెదవే॥

ఉ॥ పత్రికచేతనుండెనని వ్రాయఁగఁబోకు మసత్యముల్ సదా పత్రపవీడి ధీవరులఁబైకొనఁబోకుము చేతివీఁడుగాఁ గృత్రిమముల్ లిఖింపకుము కింకవిమత్తగజేంద్రసింహు లో కత్రీయభాసమానవర గర్జితముల్ విని మిన్న కుండుమా॥

చ॥ తెలిసియు నిద్రఁబోవకుము దేవుఁడొకండుఁగలఁ జటం చెడక దలఁపుము పుణ్యపాపముల ధ్యానముఁజేయుము కూలికి విసంబెలమినిఁ గోలఁబోకుము కపిశ్వరవైరముదాల్చు బోకు మీ తెలివిడిఁగూర్చునమ్ముఁ బడఁదిట్టకుమయ్య? గుణంబెఱుంగుమా॥
శేషాద్విరమణకపులు.

మునుపు 'దర్శారుక'చాల నవ్యక్తులు గాఢబలపించుచుండెడిది, కర్మ
వశమున నది యంతరించినది, వదవడి దానిభారమును వహించి నియతముగా
ప్రమాదుచున్నది 'హితకారిణి' మనోరంజనులు, వీనియందలితప్పడుగ్రాసంగము
నకు రోసి కొందఱు ప్రాజ్ఞులు మందలింపులను వ్రాసివర్తకులపేరనే పంపుచుండి
రఁబడిరి? కాని వానినిగూడ స్వీకరింపవలసిన భార మితనికి లకుండుట న్యాయనిద
మైనను నిది *స్వీకరించుట లేదఁట, సోదరవక్షియులు దేనిని, ౧౫ వెం|| కవులవ
క్షపుఁబతిక గా నవలపించుచున్నారో, ఆయభినవనరస్వతిగూడఁ బ్రచురించుటలే
దఁట? హితకారిణి మనోరంజనులలోనేయే పేరులతోఁదప్పడువ్రసంగము వెలువడు
చున్నదో, అంకుర గొండటయోగ్యతను నిర్ణయింపఁ దగునంశములను లోకమున
కుఁ దెల్పినచో వారివ్రాంతిలతత్వము తెలుపకయే బోధపడవచ్చుననియెంచి కొం
దఱుట్టినందఱుములను దెల్పుచుఁ గడు మృదులముగా వ్రాసివంపుచువచ్చురఁట, ని
వ్రాసినపపయములు యథార్థము లనుటకు లభమును నందియనులేదఁట? అంకుల
కితరులసాక్ష్యము లక్కఱయేలేదఁట? ఎవరినిగూర్చి వ్రాసిరో వారే యొప్పుకొనఁ
దగియుండునఁట? ఆయానంశములు వదిమిది పెద్దమునుములు గలిపివాచాపునభలు
లోనగువ్రాదేశములకు సంబంధించినది కాని పరమరహస్యములు గావఁట? అట్టి
బహిరంగసందర్భములను గూడ నభినవనరస్వతి ప్రచురించుటకుఁ గొంకి 'యేకట్ట
నునిప్పన్న' నదియే కాలు నని యుపేక్షించుచున్నదఁట? వ్యాసప్రేమకులీతత్వ
మునెఱుంగక మాపేర వానిని బ్రకటింపవలసిన దని ప్రార్థనాపూర్వకముగాఁ
బంపుచున్నారు. నత్యనిర్ధారణాతత్వము లగునవ్వారికి మాకృతజ్ఞతాపూర్వక
నమస్కారముల నర్పించుచు గ్రంథవిస్తరభీతిచే నవ్వారివిపులవ్యాసములను వద
లి యభినవముల నాచుములలోఁ గొన్ని చూత్ర మిట నుదాహరించుచున్నారము.

(1) చింతామణిరాజగోపాలకవి (2) చేపూరి లక్ష్మణకవి, లోనగువారు

వీరిలోఁ గొందఱు భినవనరస్వతియందా రోపించినదోషమును దెలుపఁ దగు

* ... దీనిని హితకారిణికిఁ బంపించియుంటిని. కాని యది వ్రాసురపడలేదు.
రిగి వ్రాయలేక యీచిత్తునే తమకు పంపించితిని. చిపుకుల అప్పయ్య.

ఈయన దేనిమాకడనంపెనో దానినివిస్తరభీతిచే వదలితిమి,

నత్తరములలో సుకతి రెండుటిట నుదాహరించెనము.

“యీ...రావుయిదివరకుతమనోలోనులోనికివచ్చినవాడె. యీతడు మావల్లెటూళ్లలో మిగుల గప్పాలుకొట్టుచూ వారనగనెంత వీరనగనెంతయనుచుండును. ఇట్టివీనికి నేటికితగిన ప్రాయశ్చిత్తము జరిగినది. యీసంగతి పత్రికామూలమున నెల్లరకు నెఱిగించుట సర్వోత్తమమని నాయభిప్రాయము. ... షట్టాభి రామశాస్త్రిగారు యిట్టివిషయలలో శ్రద్ధపుచ్చుకొనరు. అనేక పిచ్చిపత్రిక లీకాలమందు ఓంకారం గురవరాజు మొదలగువారి పిచ్చివ్యాసములచే నిండుచున్నను ... అభివసరస్వతి సాహసంపకున్నందులకు చింతిల్లుచున్నవారము. యీ గాధను. . .తమ గుంటూరు సీమయందుగాని ప్రచురింపబ్రార్థించుచున్నాను. చేపూరి లక్ష్మణకవి 6-2-14

“చింతామణిరాజగోపాలం వ్రాసుకున్న విజ్ఞాపనప్రస్తుత కాలమున గాకపులెందరో తమయశస్సునకు లోటుగలిగింపయత్నించి నోటికివచ్చినయట్లు పత్రికలలో గీకుచున్నారు అట్టిపిచ్చివ్రాతలనేని బెరుగనిచ్చుటంత మందిదిగాదనుట జగద్విదితమేకదా. కాననటువంటి తప్పుడువ్రాతలకు మీరు జవాబు నొసంగుట సమంజసము కాదు గనుక నన్నుబోల్లెందులకు తగియుండురుగదా? యీసంగతినెరిగియోయెరుగకయో షట్టాభిరామశాస్త్రిగారేదేని వ్యాసమునుగాని, షడ్వములనుగాని, సహేతుకముగ వ్రాసి పంపినను బ్రచురింపకమిన్న కొనుచున్నారు. అందుచే హితకాఠిణి, మొదలగుపిచ్చిపత్రికలకు జవాబులు రాక నిలవయన్నవి. యింతయేల యీమధ్య.....గాఠికి ... వలన కలిగినపరాభవమును క్లుప్తముగా వ్రాసిపంపుకొనియన్నాను. అదియే మిగునో తెలియదు...,, చింతామణిరాజగోపాలం 14-1-14

త్రైకయస్కంగా వివేకసాక్షానము కలదియే గాని యన్యము కానేరదు, ఆంధ్ర, కృష్ణ, శుభర్ణలేఖ. లోననైనవి మొదట నీకాఖ్యానిమానులతత్త్వము నెఱుంగకయో, అభిమానులలోనిపురుషులలోఁ గొందఱు కార్యస్థానముల నుండుటంబట్టి యో మోనవడి వదవడికన్ను తెఱచి యిప్పు డిప్పు డీగోడవనుండి విరమించినవి, కాని విరమించునప్పుడు వైవత్రికలలోఁ గొన్ని చాల నయ్యక్తికముగా విరమించిన వని వ్రాయక తప్పదు, ఆయినందఱకుము, వేమవరపుపీఠికలో వారివారిస్వహస్తలిఖితములగుజాబులవల్లనే తెలిసికొన వచ్చును, అదియటులుండె, ప్రశ్నలము

క॥ ... మఱియెఱిగి యెఱుంగనేరని, కఱుగిం దెలుపంగఁ గమలగర్భునివశమ॥ (భార- ఆది- ౪ ఆ॥)

అనుతెఱంగున వర్తించువత్రికలరితిం దెలుప నందలివ్యాసమొకటియేను దావారింపక “నీటిలో గేదెనుబెట్టి బేరము చెప్పట యుక్తము” కాదని స్థాలీపులాక న్యాయమున నాయయుక్తప్రసంగము కొంచెముదావారించి చూపుచున్నారము.

(1914 సం॥ 4-11వజనవరితేదీల హితకారిణి నుండి.)

...మరినాల్గు దినములకు కవుల కంకణముల పభజిగెను. ముతకచామ్యచందంబున “ఎక్కడో కొడితే ఎక్కడో రాలినవన్నట్లు” ఎక్కడవేమవరం? ఎక్కడ గుంటూరు? ఎప్పటి అవధానం! అహం గుంటూరునీమను పడతిట్టిన దిట్టకవులకు తిగి గుంటూరునందు నిట్టికంకణములు దగిలించుట చిత్రము, చివరకు యిట్టి గుంటూరుదేశ్కయ్యెగా యీకవులకు!.....అనగా దీనికంతకు కారకులు గుంటూరు వైదికోత్తములు గొందఱని యూహింప నగును. ఈరోజులలో 2కచిన్న సిల్లవాడైన ఒకపనిని చేస్తే ‘ధ్యాంకుయు’ అన్నట్లు ఉండే అంటె మెడల్గు, కడియాలు, గాజులు, ఉంగరాలు, తాలిబొట్లు, మున్నగుబహుమానాలు. పూర్వకాలంలో యెంతోగొప్ప పండితుడైతే దున్నాలు వలు బహుమానం యిచ్చేటప్పటికి యెక్కువ. నక్షత్రకుమ.

ఏ‘నక్షత్రకుండ’ యేదియో వ్రాసేనే యనుడు ఇందేమి స్వహాసీయకు

గుంజమున్నది ఇంకనక్షత్రముఁ దింకను నెంతో*సోదె వెళ్ళఁజెట్టెను అది య
టులుండె, ఏమైనను“హితకారిణి”ప్రచురించునీతరవ్యాసములకన్న భాషావిషయ
మగునికృష్టతలో నిది చాల మెలుగు, ఎట్టిబాతుఁగూఁతలేని యిది ప్రచురించెడి
సనురహస్యమునీ‘నక్షత్రము’ దెలుఁగఁ దని తలఁచెదము, లేనిచో నితఁ దింతమృ
దువుగా వ్రాయఁడు, మఱియు నీదిచారగ్రస్తునిదిచారమును ప్రచురించిన నాఁటిహిత
కారిణి”యే వేటాకట సిక్కిండి యక్కరములను బ్రచురించినది.

ఈ నెల 18 వ తేది రాత్రి వినర గంటలకు శ్రీరాజామంత్రి
ప్రొగడ భుజంగరావు బహదూరివారి జ్యేష్ఠపుత్రికకు... పాణిగ్రహణ
మహోత్సవము జరిగెను.....సోదరకవులకు మణిఖచిత స్వర్ణపతక
ములు చెఱియొకటి శ్రీరాజా గాఁసంగిరి. . . బిరుదమునిచ్చిరి,

‘నక్షత్రము’ తుట్టుదుదిచార మీ‘సోదరుల’ బిరుదప్రదానాదులకుఁదగుల
కుండుఁగాక, అదియటులుండె, నీహితకారిణి, సనునరించి మేము నవరింప వల

గుంటూరు గుబగుబలు. సానిపాట, కవులు

* ఈ నెల 16 తేది రాత్రి 9-30 గంటలకు బెంగుళూరు నాగరత్నం పాటక
వేది జరిగి యుండెను.....ముండుకవులకు గంకజాలు తగిలించి తరువాత రా
త్రి సానిపాట అని అనుకున్నారట. కాని యేకాగ్రమువల్లనూ ముండుపాట
జరిగినది. 30 తేదీని కవులకు గంకణముల బహుమానము జరిగినది. రాత్రిసాని
పాటకు కవులు హాజరైరి.....అదిగాక యొక చక్కని శిథాంతమును వెలిబు
చ్చిరి. పానులు వివాహము చేసుకొనినచో జనులకిట్టి యానందమెట్లు కలుగున
నియు అండున సానులు వివాహము చేసుకొనక యిట్లుండవలెననియు దీరించి మ
రీ కూర్చొనిరి. ఆహ! ఎంతవీరి కోరికలు.....ఇంతకు “మూలాటి వారు లేరు”
అనేగర్వంయన్నంత వరకు సత్యము(తి|| వెం||ల) కనులకు గోచరముకాదు....,

నక్షత్రముని ప్రలాపము దిక్షాత్రము చూపఁబడినది, ఈ
ప్రలాపమునకు నాఁటి గానప్రశంసా పద్యములకును గలసంబంధమును
వివేచకులునిర్ణయించుకొందురుగాక యని నాఁడుమానోడివినపద్యము
లీక్రింద నుదాహరించుచున్నాము

ఇది వాస్తవము - పూర్వరంగము 2 వపుట 2 వ పంక్తిలో -

‘వివరణవంకటేశ్వరగీతలకు దత్తవ మిమ్ము దత్తవన్,
అని నవరించుచున్నారము, ఇంతకన్న, హితకారిణీమనోరంజనులలో గణిం
వడగినయంకమించుకయు గానరాదు, పూర్వరంగము 5 వ పుట 2 వ పంక్తిలో
వేమూరి నృసింహశాస్త్రి, శతావధానీ,

అని నవరించడగుచు, అంతకుగల బీజ మిక్రిందియుత్తరము తెల్పును.
“శ్లో॥ కేచిచ్ఛ్రీపతివంకటేశ్వరకవీ ... గురుతాపేతూకపీసంశయే॥
శ్లో॥ తెనాలిపుర్యాం శివరామశాస్త్రి, పృథ్వీతె సాధు శతావధానీ!
అరీరచం పద్యమిదం సభాయాం, పృశస్తివద్యే వ్యతిహృష్టచిత్తః॥
వేమూరి నృసింహశాస్త్రి, శతావధానీ

‘హితకారిణీ’లో సంకమాత్రమేని గణించు దగినయంకము కలదు గాని
‘మనోరంజన’ లో లవమును గానఁ బడ లేదు, దానిపోకడలు కేవలకుతంత్ర
ములకుఁగాఁ బాటుపడుచున్నవి- అయంక మిక్రిందివంక్షులు తెలుపఁ గలవు.

(15 జూలై 1913 నం॥ మనోరంజనినుండి)

“... చూడలేదా- గుంటూరు నీమ మొదటనే నియోగు లందఱు
స్త్రీలనియు, వైదికులందఱు బురుషు లనియు, దమవెట్టిధోరణిం
గొంత బయటఁ బెట్టుకొనిరి. . . ,

ఇదితనవలెఁ దెలివతక్కువగా శాఖాభిమానమును వినియోగింపని నమ్మద
యు లగునియోగిశిఖామణులకు ‘పుల్లింగములు’ పెట్టుతలఁపుతో వ్రాసినవ్రాతఁ.

శా॥ గానంబున్ వినునేర్చు కా కనకు నాగశ్రీలకుకా గానవి

ద్యానై పుణ్య మటంచుఁ జెప్పి కొనుచార్తల్ మావఁగాఁ బుట్టె నే

దో నాగాంగన యంచు లోవలఁ దలంతు ర్నిన్నునీగానవి

ద్యానందామృతచార్దిలో మునుఁగునార్య శ్రేణి నాగాంగనా.

తే॥ ౧॥ స్వరమురాగమ్ము పురుషుల నరణిఁ దోచు

మధురిమము పూవుఁబోడులపమాది మొత్త

శవతు, వ్రాయుఁగాక, నిగొనివైదికులయొక్క మత్యమును బోధించుచు సాక్షాత్పర
దేవతనుగా నియోగిలను సంభావించిన యువమానకల్పమునం దేవో దుర్ధస్యని నా
పాదించుచున్న యీతత్రికగాని వేటాకటిగాని యీగిషయమున కంతకన్నఁ
జక్ర-నియువమానమును నేకరించి చూపినచో మే మద్దానిని శిరసావహించి దిద్దు
కొనుచున్నారము, 'అ' అంటే ఆవశ్యము 'ఊ' అంటే, ఉపశబ్దము, నారాయ
ణా, అంటే, బూతుమాటయునుగాఁ బ్రసంగించుజ్ఞానలవహదర్శిదగ్ధునిశంకయగుటచే

చాటుగా నాగరత్నము పాటవిన్నఁ
బురుషుఁడో లేక కాంతయోయెఱుకవడదు.

౨

ఉ॥ పాడుదు రెండఱో యెటులు పాడిననుకొ “మగవాని గానమున్
జేడెల సంస్కృతంబును రుచింప,,వటంచు వచించె మున్ను నే
కాఁ డెల శూద్రకుం డనృతవాదిగ నేఁటికిఁదోచకున్నె? పూఁ
బోఁడులు నాగరత్నమును బోలెడువాం ద్రుదయింప కున్నచో.

౩

శా॥ పెండ్లాడన్ వలె వేశ్యలంబరకటా? తెక్కండ్రు రీజాతికిన్
పెండ్లిండ్లే యగుచో శుభామధురిమ వ్రీడాకరంబానటుల్
పెండ్లంబోలు స్వరంబులన్ వినరుహళిన్ రాగముల్ వాడుపూఁ
బోండ్లన్ జూచుట గల్గునే నళల నెత్తున్ నాగరత్నాదులన్.

౪

చ॥ అవలగిరమ్ములున్ జలన మందఁ దొడంగెడి “నాగరత్న” మన్
విచికిలగంధిగానపుఁ బ్రవీణత, కన్యనిమిత్తమై నదా
వ్రచిలనమందు శీర్షములపాటులు వాకొననేల? నడ్డవో
రచనకు నట్టి గానపుళరమ్మునకుకొ జగమెల్ల సూఁగెడిన్.

౫

ఉ॥ “రాగములేకు నా” కను విర్రాగి మనమ్మునయండునైతమున్
రాగము పుట్టఁ జేయునదె రాగము రాగిమనమ్మునం దెటో
— రాగముపుట్టఁ జేయునది రాగమె, యన్ వివరం బెఱింగి తా
నాగజుఁగిగళంబు గలనాదము లీనె మనూహరమ్ముగన్.

౬

తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు.

‘భండానురోధమున, నుత్తరింపఁబడియె, తగినసహృదయు లేక రేనియెడుగుచో’ * సాం
ఖ్యమతానుసారమునఁగాని, † దేవీభాగవతరీతిచేఁగాని, ‡ ఆలంకారిక మతసందర్భ
మునఁగాని, యియ్యెడ ప్రాయవలసిన ప్రమాణములు చాలఁ గల వని విజ్ఞాలరయు
దురుగాక - పనిలోఁ బని మనూరంజని, హితకారిణులించుక యుత్తర మీఁదగినద
ని తలఁపఁ దగు వేటొక విషయమును గూర్చిబుక్కించినవి. అదియొక్రింది సందర్భ
మువలనఁ దెలిసికొనఁదగు,

(పరివత్పత్తి) కనుండి.)

పరివత్పత్తి) కాపాఠకో త్తములారా!

2సంపుటము 2సంచిక చిట్టచివర నాపద్యములలో

(1) “అష్టభాషలకు” అను నీసములో గీతి తక్కుఁ దక్కినది “స
ర్వశూన్యశతకము” నుండి యనువదించఁబడినదని యెఱుంగవలయు ...
దివాకర్లు, తిరుపతిశాస్త్రి).

(1913 వ సం॥ నవంబరు నెల 1వ తేదీ సుదర్శిని పత్రికనుండి.)

“మీ “రోజు మంచిదని- పట్టపగలే కన్నమా” అనుపూలదప్ప
ప్లి వ్యాసమునుజూచితిని. అందు మీరు “నాయీసంశయమును ని
వారించుదుగాక” అని చదువరులను గోరుటయెగాక తట్టకుద నన్ను
ద్దేశించి కొంత వ్రాసియున్నారు . . . “అష్టభాషలకు” అను పద్య
ము సర్వశూన్యశతకములోనున్నను అది తిరుపతి శాస్త్రిగారికవిత్వ
మేను. మున్నూ టికి వారిదేను...” ఇట్లు, (Sd) కృత్తి వెంటిగంగరాజు.

* (1) అజామేకాం లోహితశుక్ల కృష్ణాం బహ్వంశ్రవణం జనయంతీంసరూ
పామ్॥

† (2) శ్లో॥ బ్రహ్మదయస్సురగణా నతుకిం యవత్యః... శ్లో॥ త్వంవాఽపుమాన్
నచ పుమాన్..... (దేవీ-౧- స్కం) శ్లో॥ నాఽహం శ్రీనపు మాంశ్చాహం నశీ
బం..... (దేవీ-3 స్కం,)

‡ (3) తదిభిన్న త్వేనతి తద్గత భూతాధర్మవత్త్వం సాదృశ్యమ్॥

ఇతరులదిగాని, తనదిగాని, యన్యత్) ప్రతిపదానిని వేరొక చో గ్రహించుట

చుట అయినచో నాద మనఃబదును ఇంచుటకు 'కాశివాసు లిక్కడ' లోనగును. ఈకర్తృల నేమిటలఁ బ్రమాణముగాఁ జెప్పఁబడునో అదియటులుండె ఇతరాధీనము చేసినవద్యమును మరలనాత్మసాత్కరించుటమాత్రము తప్ప గా,వా అని యంచురేసి, అవోషమునకు మే మిప్పటికిఁ జిర కాలముక్రిందటనే తరిహరమును వ్రాసియున్నారముచూడుడు

(1908 సం॥ లో నచ్చయిన నానారాజనందర్యనవీరికనుండి.)

(పండితుండనడి) యనునది. 2వ పేజీలో నస్తత్కృత మయ్యును నితరకవి కృతమని విధిగామిమ్ముభ్రమింపఁజేయునదికలను. దానింగూర్చి వ్రాసిన గ్రంథము విశేషించి పెరుగుచు గాన నయ్యది యస్తత్కృతమే యనియును నితరకవికృతమైన గ్రంథములో మేమే పూర్వముదానిని సంస్కరించునప్పుడు కృతినాయకుఁడందులకు నిందులకు నొకఁడేయగుటచేఁ జేర్చితిమనియుఁ జదువరులూహించి మావద్యమును మేముతిరిగియుఁ బుచ్చికొన్నందులకు దత్తద్రవ్యావహరణదోషమునే మాయందాపాదించి గ్రంథచార్యదోషము నాపాదించుకుండఁ బొగ్గింతులు.

ఈపంక్తి లిక్కటికి 6 వత్సరములక్రిందట వ్రాసినది. గాని నేఁటిది కావునంక్తవాయముండట్టియే మా'గురుదక్షిణ' 7 వ పుటలోని

సీ॥ మొదలంటనగుంటిమూలమూలల'' నందువేదకాస్త్రములువెలికివచ్చె॥

అను సీనవద్యము, క్రికృష్ణాపత్రికవారి కవిత్వముకాక మాకవిత్వము కాక లభియుండును, అట్టభాషా''వద్యమువలెనే మొదలంట, వద్యమునఁజను నిటివలగి తిహార్యఁబడినది అయియఁకమునకు 33 అక్టోబరు 1910 సం॥ తేదీ కృష్ణాపత్రిక మాతఁడగు, ఇంతవఱకుఁ దెలిసికొనునంతటి తెలివితేటలు భగవంతుఁడీయనియప్పుడాయాయామానిసు లెట్లు ప్రసంగించినను దప్పలేదు గాని యిట్టివారల వ్రాతలకుఁ బ్రతుక్తర మిడుటమాత్రము మాది తప్ప కాక పోదు, అతన్న సోదరులతోడి

“సిద్ధనన్ది కళనమనువాది”

వాదిత్రతివాదిభావముకన్న నెక్కుడుది కాదు, దాని కెవరు సమ్మతించుచు
న్నారు, ఎవ రీసడింపకయ్యున్నారు? ఎవరు విచారించుట లేకు? చూడుఁడు.

ఉ॥ కొప్పరపుంగవీశ్వరులకుం గలపాండితి తెల్లమయ్యె మీ

రిప్పనిఁ బూని వారల జుంఁచెద మంచు వచించుటెంతయున్

గొప్పయుఁగాదు దీటును కోవిదుతోఁ గలహంబు సేసినన్

దప్పని చెప్ప రేరును ఘనం బగు వయ్యది వెంకటేశ్వరా॥

ఓకొప్పరపు సోదరకవులారా!

మ॥ అరరే, దుర్మదపూరపూరితమహా హంకారహుంకారసి

ర్భరతుండాహతిపీడ్యమానచుజనవాితక్షమాజాతనీ

చరటత్తాకవిమత్తసామజశిరస్సం ద నిర్నిద్రాకే

నరులౌ తిర్పతివేంకటేశ్వరుల మీసారీ పీఠ మీశకక్యమే॥

ష॥ కలరే, గర్హితకాకవిత్వకలనాకశల్యమమ్నండితీ

చలదార్బల్యవిశీర్ణ బాలత్పణనీచ గ్రాసదుర్జీవనా

ప్తలఘుప్రాణకుమార్గగామికుకవి స్ఫాయత్పురంగాళికి

బులులౌ తిర్పతివేంకటేశ్వరులతోఁ బోరాడువా రిద్దరన్॥

మ॥ అవురా, నిస్తులసత్త్వశస్తిఘనవస్త్రాలంకృతామోదని

త్యవిరాజత్తకుబంగనావితతిధైర్యస్తోత్రా పాత్రీప్రీథా

నవిధ స్థాననిర్గళప్రకటభాస్వత్స త్వభాశోభిస

త్తపుటా తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతోఁ గాల్ ద్రావ్యువాన్ మీరలే॥

మ॥ నిమిషానేకవిధప్రబంధరచనానిర్మిద్రవిద్యత్వమా

జమనీషాప్రియనద్రసప్రథితశశ్వచ్ఛుంభదత్యార్భటి

ప్రముఖాలంకృత సత్కవిత్వవిలసత్పాండిత్య గాంభీర్యదు

ర్గము లౌతిర్పతివేంకటేశ్వరు లనఁగా దోమలైతోఁచిరే!

మ॥ సతత ప్రస్ఫురదాంధ్ర సన్న్యత కలానందర్చవిస్తీర్ణన
త్ప్రతిభాశక్తివిమోహితప్రతిభలవాతప్రభావాద్యలం
కృతవిద్యత్ప్రవి మూర్ధరత్న సుతనత్తీర్తిస్ఫురన్త్యాయన
మృతుల తిర్పతి వేంకటేశ్వరులతో మారాడనోరాడునే॥

శా. చండినత్తరుణారసాప్త కవితాసామ్రాజ్యధారేయతా
ఖండైశ్వర్యయశోభిమండితదిశాకాండ ప్రచండార్చితీ
పాండిత్యాశనిపాతసాధవరిపు వ్రాతాద్రినిర్భదనో
ద్దండుల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరులు వాదంబేటికవ్వారితో॥

క ర వ ది

పిశుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.

ఒ ం గో లు

శతావధాని.

క. అనుపద్యంబులవేగ, ఘనదీర్ఘలనత్సమానకంబులతో నేఁ
బనిచితి వారలకడకు॥ బనిఁబూని లిఖంపరైరిప్రత్యుత్తరము॥

చ. కవియననెట్టెఁ డో యతనికార్యమదేమొ యతండుదేనిని
దవిలిపరిపఁగా నగునొ తత్ఫియేమొ వచో విశుద్ధియెం
తవఱకు నుండఁగావలెనొ దాని నెఱుంగని యట్టివారలన్
గవులనిచెప్పచోఁ గవులుకానిజనుల్ జగమందునుదురే.

క. తెలిపితిమీకీసంగతి, నలఘయశోభాసురాయదంతయు నీలో
కులకుండెలిపెదరనియెం, చిలలిన్ గ్రహియింపుఁ డీవిశేషములిందుక
పిశుపాటి చిదంబరశాస్త్రి.

(జనవరి 1914 సం॥ అభినవసరస్వతినండి.)

సుకవిరిపుకపోలచపేటము.

ఇందుమించు నాలుగుసంవత్సరములనుండి శ్రీ తిరువతి వేంక
టేశ్వరకవులమీఁదికిఁ గొందఱు పండితమున్యు లొంటికాల్చినై న లే

చుచున్నారు, అందగ్రీతాబూటపువారు గీరతకారయితలు, తరువాత వారు గుంటూరునీమలోని కథానాయకులు, అటుపిమ్మటవారు పైవారల ననుకరించువారును,.....శ్రీ కవివరులపై నిపుడు మన్యులు కాలుద్రోవుటను గుఱించి పూర్వ మెన్నడో తాతలకాలమునఁ జేసిన వీరిదిగ్విజయసమయమున నంతపాటివా రెవ్వరు లేమిచే నెటో కనులుమూసి గంతకట్టి యశమువడసిరనియు నిపు డెందఱో మహానుభావులువిలసిల్లుటచే వీరియాట లెంతమాత్రమును సాగిరాకున్ననని యుఁ గొందఱభిప్రాయపడుచున్నారు. కాని ప్రకృతపు మన మన్యులవలె శ్రీ కవివరుల దిగ్విజయసమయమునందలి పండితశౌండులు స్వశక్తి నెఱుంగక “యేనకేనాప్యపాయేన ప్రసిద్ధఃపురుషోభవే” త్రుశ్లోకప్రమాణానుయాయమండలిలో గణింపఁపడి బుధజనఙ్గిహాసయోగ్యత నిచ్చుగింపక గౌరవపరిరక్షణము గావించుకొనినసంగతి వారు (పై విధముగ భిప్రాయపడుచారు) గమనింపలేకపోవుట శోచనీయమని వ్రాయవలసివచ్చినందుకుఁ గష్టముతోఁచుచున్నది.....శ్రీ కవివరులవలని పరాభవమునహితము గ్రంథస్థ మై శ్రీయోదాయక మగుటంబట్టి మన్యుల కెట్లుచూచినను లోటుగలుగదు.....ప్రస్తుతపు మనవృథామత్సరగ్రస్తులచారిత్ర మెంతవ్రాసిననులేఖకులకు వినుపు పుటవలసినదేకాని యెప్పటికిని దుదముట్టునట్లు తోఁపదు. కనుకనిఁక నొకపద్ధతినుమాత్రము వ్రాసి మాలేఖని కొకింతవిశ్రాంతిగలిగింతుము.

సీ॥ భట్టవర్యులలోన దిట్టయకా నన్నయభట్టారకున కాదిఁ బుట్టువొంది చాళుక్యవంశసంజనితుఁడౌ రాజేంద్రుతోరంపుముంగిట దోగియాడి

అలకృష్ణ దేవరాయలవారిసభలోనఁ దకదింధిమంచునృత్యం బొనర్చి తంజాపురీశునానా సమంటపమందు మఁతుకెఁగఁగఱల అంతునల్చి

గీ! ఇట్లుడు కింక విదంతి మృగేంద్రులై న, నరనతిరుపతి వేంకటేశ్వరులంబుటఁ
బీటవెట్టుక నూర్చుండెఁబ్రభులహావ, భావరసవేటిసత్కవి తానధూటి
సికింద్రాబాదు } ఇట్లు,
8-7-1918 } చివుకుల వేంకటాచలశాస్త్రి.

మామాతారతమ్యము నెఱుంగని కారకరు, మాకుఁ దెలియకున్న నుతరు
లకుఁ దెలిసియే యున్నది శ్రుతిందివాక్యములు గూడఁ దలకింపుడు.

(1) హితోపదేశము.

కొప్పరపుకపులు నియోగులైనందున్ శాఖాభిమానముచే గొం
దరుకల్పించిన కారణమువల్ల యీరెండవకలహమునుకలిగినవనిప్రతిమ
నుజునకును తెలిసినయంతమే... పండితపులలో అద్వితీయులని ప్రఖ్యా
తిగాంచి... బ్రీ! తిరుపతి వెంకటకపులుసంపాదించినవిశాలమైనకీర్తియే
యితరులకు కన్నెర్రజేసి యిట్టికలహములకు కారణభూతమైనది, నియో
గిశాఖాభిమానులు న్యాయవివక్షతలేకనే సోదరకపులను పురికొల్పి
అదివరకు వారికి బ్రీ! తిరుపతివెంకటకపులయందున్న భక్తివిశ్వాస
ములను విడనాడజేసి దుఃఖభాజకములగు ఇట్టికలహములు కలుగజేసి
నందులకెంతయు చింతింపవలసియున్నది . . . లేనిపోనిద్వేషములను
మనమనలదుంచుకొని పండితతిరస్కారమునకు పురికొల్పుట మిగుల
సాహసము. దేశానర్థదాయకము, పరిహాసాస్పదము . . . పండితులైన
వారు వైదికులయిననేమి నియోగులయిననేమి మఱియొకశాఖవార
యిననేమి. . . కావున ఓనియోగి సోదరులారా? మీశక్తియంతయు కే
వల దుఃఖాస్పదమయిన యీనిష్ప్రయోజకపు కలహములయందు
వ్యర్థపుచ్చక దేశహితార్థము వినియోగించగలందులకు త్రికరణశో
ద్ధిగా మిమ్ములను వేడుకొనుచున్నాను కలహముల నుపసంహరింపుడు
నిష్కళంకమైన మనములతో విచారింపుడు దోషములున్న మీమింపుడు.

జగ్గయ్య పేట, ఇట్లు, హితముగోరు, ములుగు, నుబ్బివ్వాగ్యం.

. . అట్లుగాక తారతమ్యవిచక్షణవిడనాడి, శోభాభిమానముమొదలగుకొన్ని వైషమ్యములను మనసునందుంచుకొని తిట్లకు మొదలిడి తమకేమో గొప్పసంఘబలమున్నదని భావించి తగవునకు సిద్ధముగా నున్నట్టియు పాండిత్యమునందుతగుపాటి సామగ్రిలేనట్టియు శ్రీకొప్పర పుసోదరకవులతో జరుగుచున్న తిట్లతో కూడినచర్చవల్ల భాషకుకాని దేశమునకుగాని యెట్టిలాభమునులేదని నాతలంపు యీకొప్పరపు వారు గురుకులవాసముచేసి పాండిత్యము గడించియుండలేదనుపంశమందరకును విశదమై కాని వారి యుండభిమానముగలవాడు మాత్రమువారియందెక్కువగణ్యతను తెచ్చిపెట్టుటకు తమశక్తికి మించినప్రియత్నము చేయుచున్నారు యింతమాత్రమునవారికి లేనిపాండిత్యమును గొనితెచ్చెదరా . . వారికున్న పాండిత్యమునకు తగుగౌరవము నిల్పిన సంతెచాలును, బ్రహ్మశ్రీ తిరువతివేంకటకవులతో అకారణముగా తమపితి తామెటుంగక కలహమునకుదిగుటచూడకొండతో డీకొననెంచు గొర్రెప్రోతుచందము జ్ఞప్తికివచ్చుచున్నది సంఘబలముండిన నుండుగాక యిదేమియన్యాయము యిందులకుకారణముకా ఖాభిమానుల ప్రోత్సాహమీ, వారుప్రోత్సహింతురుగాక ఏరేలసమ్మతించవలెను . . . వారిపేరు లడుగువారెవ్వరు . . .

జగ్గయ్యపేట 4-7-13.

శ్రీ వీరభద్రయ్యవాయిలు.

ప్రాజ్ఞా లెఱుంగనిది లభమును నుండకు, వారికాయాయీవరిత్రగ్రంథములతోఁ బనియే లేకు, కాని కొన్ని కారణములవలన వారునూడ సంతరంగవ్యతిరక్తముగా నడువ కలసివచ్చును. అట్టివారు మరలఁ దమయంతరంగముల సస్యభావెలిపుచ్చుటను నూర్చి పూర్వరంగమున దిక్ష్వాత్రత్రదర్శనముచేయఁబడినది- ఇటు మఱి కొండబనునూర్చి త్రసంగింపఁబడుచున్నది- ఈయంతరముం దిలకింపుడు.

...“ అయ్యా, యిందుతో... సంగతులు కొన్ని...వ్యాసుకున్నాను, ...నేను హాసినసంగతి ప్రమాణస్ఫూర్తిగా నిజమైనదిగా

ని...టలో కొందరివలె అభూతకల్పన కల్పించివ్రాసినవిగావు, అవసరమగునేని యీ ప్రస్తావము జర్పిన శ్రీ శాస్త్రిగారివల్లనూ, వెంకటసుబ్బయ్యగారివల్లనూ వొప్పించెదను... కొప్పరపుసోదరులచే పినవాటియందు జన్మబడిన నభయొక్క విషయములు కొందరివల్లనాకు తెలియబడి వాటిలోనిజమనినమ్ముటకు...వీలులేని... యాస్తుతులలోనినిజానిజములు తెలియగోరియుండగా, కారణాంతరముచే నాటిసభకగ్రాసనాధిపతులున్నూ, అగ్రహారీకులున్నూ. ఆధునికాంధ్ర మహా కవులున్నూ, సుప్రసిద్ధులును నగు బ్రహ్మశ్రీ అమరవాది రామశాస్త్రిగారి సీవాన గ్రామము గు బాలేమకు) నేనువెల్లి శ్రీ రామశాస్త్రిగారిని గూర్చి, అయ్యా. . . గనుకశలవీయగోరితిని, అనికోరగా, నానుధీవరులిటునుడివిరి, ... అవుట వల్లనన్నూ, అసభజరుగుటకు మూలకారకులన్నూ, అప్పటిచూ ఖండం...రున్నానగు . . . పంతులుగారి ప్రోత్సాహంవల్ల నేనాసభక గ్రాసనాధిపతిపదవి కొప్పితిని, . . . పండితులు అగ్రాసనాధిపతులు గానుండ దగినకవులు సోదరులుగారని నేను స్పష్టముగ జెప్పెదను - నేను వారిని గూర్చి చెప్పిన . . . పద్యములుగూడా శ్రీ . . . గారి...వల్లనని యెరుగుదు, అని అనుచుండగా, అంతకుముందునుంచి అక్కడ కూర్చున్న వారిలోనివారున్నూ, అగ్రామాధికారులున్నూ, . . . న్యాయైకపక్షపాతులున్నూ, నగు బాలేమర్తి వెంకటసుబ్బయ్యగారిటునుడి విరి, “శాస్త్రిగారూ! నాటిసభ నుండు సోదరులనుగూర్చి... పద్యములు చెప్పవలెకు మన సొగ్గకయూ, చెప్పకుండినచో బంధుమిత్రులమనసునొప్పించజేసినవాడ నవుదునని యెంచి ఎట్టకేలకు . . . అనునర్థముగల పద్యములను జదివెతిని . . . యీపద్యములు సోదరులు విని. . . తోనున్నూ పంశీకులతోనున్నూ పోల్చి రేకానితమ్మునుగూర్చి పొగడలేదని . . . యిదిగాక బ్రహ్మశ్రీ శిరుపతి పెంక శేష్యురూకునంబంధించు, అవాచ్యచ్రనం

గములునభలోప్రభించుటయెకాక వారి నేమోసాధించెదనునియెద
గు, . . . అనాదినుంచిహెచ్చుకు ఏనుగునున్నా తగ్గుకుదోమనున్నా
పోల్చుటకలదు గాని వీరిఃట్లు దీనిని కూడా పునయోగపర్చుటకు తగ
దని నేను చెప్పెదను" యీనంగతులు బాలేమరుగ్రామములో బా
లేమర్తి లక్ష్మీనరసింహంగారియింట్లో చర్చించబడినవనిన్ని యథార్థము
లనిన్ని నేనుచెప్పుచున్నాను,

కలవకొలను రామయ్య, వరపురామకృష్ణయ్య, యీనాందారు,
పెదపరిమి, మకాం, కొడవటికెల్లు, నందిగామపోస్తు. కృష్ణాజిల్లా,

ది 20, November 1913.

వీరివలెనే బి॥ శ్రీ॥ వేదము వెంకటరాయశాస్త్రిలవారుగూడఁ దమయంత
రంగమునొకనింపన్నగృహస్థునకు మెనంగియున్నారు. ఆయంశమును తెలుపు
నుత్తరము మేమిటను నుదాహరింప ననమర్థము, లకోటాపశ్చాత్తాపమునూ
రము, వారియంతరంగమువేటు, ముహూర్తికిని, వేటు, వేటు, వేటు, దీనినిబులుంచికీ
శాస్త్రిలవారిమెప్పు నీక్రింద నుదాహరించుచున్నారము.

(1914 సం॥ జనవరి 15వ తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి)

. . . వేంకటరాయ శాస్త్రిల వారు చెప్పటలో . . . అన్నిపద్య
ములును మిగుల బాగుగానున్నవి లోపములేకనుపించలేదు (ఉభయ
భావలయందును) వీరికి కల సమర్థతను వెల్లడించుచున్నవి. . .

వైయక్తరములలో మిగుల సంశయింపవలసినది, మాచే గుండలీకృత
మగుభాగము, దానిఁగూర్చియే శ్రీ శాస్త్రిలవారికి మున్నుదాహరించినంతవన్న
గృహస్థుత్తరమును వ్రాసినది, ఇంతవఱకు నడచినవ్రసక్తియెల్ల మేమెఱింగినది
యే ఇట్టివ్రసక్తి కిదినపృథ్విత్తరమే చూడరానికష్టబాబులతో వచ్చినది, అంద
లిసంగతులనే మే మనుమానవ్రమాణమువలన గ్రహించినది, మాయనుఃపిలిచి
రకటన్నతో కీ శాస్త్రిలవారు తెలుపఁదగుటకు, వాదసర్వభావెద్దలు, మాయ
నుమానమును బలఁజేయఁ దగుమఱికొన్ని బీజములుదాహరింపఁబడుచున్నవి.

యేలూరు 20-1-1914

“...మహారాజశ్రీ మంత్రివ్రగడ భుజంగ రావు గారిలోపల వివా

హము నాల్గవరోజున మహారాజుశ్రీ కొప్పరపు కవీశ్వరులను . . . పా
ర్యతీవరిణయము చెప్పుచునగా చెప్పినారుగాని యేరీబాగాలేదు గం
టకు 75 పద్యములచొప్పనైన చెప్పినారు, ఆశుకవి శిఖామణి యని బి
రుదుకూడాయించినారు తరువాత . . . గారు వీరిని వెంటబెట్టికొని . .
దగ్గరకువెళ్లి అడుగగా నిరసనభాషము చూపుటవల్ల మోలేవారిని . .
పడితేవారు ఒకనభచేయించినారు ఆరోజునకూడా బాగాలేదు, . . .
వీరికిపున్న బిరుదులన్నీ స్వశాఖాభిమానులుయిచ్చినట్లు తోస్తుంది . . .
గుండు వెంకటకృష్ణమూర్తి.

Ellere,

5-2-1914

తామువ్రాయుచున్న గుంటూరిసీమ రెండవభాగము తయారు
అయిన వెంటనే శ్రీ. శ్రీ. ద్వారా నాకొకపుస్తకమును పంపించగోరు
చున్నాడను కొప్పరపువారికిని మీకునుగల వివాదయందు విద్యావి
షయము పరిశీలించుటకన్న శాఖాభిమానమధికముగా యుండుటచే
వారు ఆవేషములతో సంచారముచేయుచున్నారు. యామధ్యయిచ్చు
ట మోలేవారి ఆఫీసులో కొప్పరపువారు చెప్పిన ప్రోక్షాదచరిత్ర ఆశు
కవిత్వమువల్ల వారి పాండిత్య పటుత్వము న్యాయబుద్ధి కలిగినవారికి
తెల్లమైనది . . . సభా మధ్యమున కొండగుంటూరినాగభూషణకవిగా
రు ప్రశ్నించగా అది తప్పించుకొనుటకు యెన్నోతప్పుదారులను త్రొ
క్కియు తుదకు మాకు అంతే తెలుసునని వెల్లడిగా కవులు నుడివిరి
. . . కొండరు శాఖాభిమానులు . . . న్యాయవాదులయని పేరుధరించి
. . . న్యాయబుద్ధివిడిచి . . . అడ్డముపచ్చిరి. . . చిత్తగించవలెను
T. Ramanajulu Naidu. Ellore

మఱియుం దేతవ్రాడితాళము గా రహసుకవి ద్వారా మోక్షానంద
శ శ్రీ వచ్చి ప్రసంగకళముగఁ జెప్పినయ్యరము లాయాయితరములను
జూర్తిగా నిలకఱుచుకున్నది, శ్రీరాజాభూషణకవిగారును, శ్రీరామగుడింప

రావుగారును, కాళాభిమానులై సోదరులను శుకపులంజేయఁబ్రయత్నించుగుఱు
కు లనేకమాయాసభకు సంబంధించినవి కలవు, అందు సంపూర్ణావధాన మొకప
రియేని యేజన్మమునఁగూడఁ * జేయనివారికి 'అవధానిసంచానన' శతావధాని, అ
నుబిరుదములను శ్రీవారు తమయా హ్వనత్రములందు లిఖించుట యొకటి, సన్న్య
సామాన్యముగా నేర్పడినయాగుఱుఁమొఁపయ్యుక్త మగునభను శ్రీగోవిందరావుగా
రు, పరీక్షార్థమై యేర్పడినదానిఁగాఁ బౌల్వఁజూచుట వేఱొకటి, ఇదియిటులుం
డుఁగాక. వీరిరువురును వహించినశాఖాభిమానముమాత్రము శ్లాఘ్యముకాకపోదు,
ఏమన? శాఖాభిమాన, కులాభిమాన, గోత్రాభిమానములు ప్రతిమనుజునకు నుండఁ
దగు నర్హణములు, అదియిటులుండె, ప్రకృత నైవాహిక కవిమండల నభకు సం
బంధించిన యీక్రింది పంక్తులం దిలకింపుఁడు.

(1914 వ సం॥ జనవరి నెల1వ తేదీ, సుదర్శనిపత్రికనుండి)

వై వా హి క్కో ద ం త ము .

...సుదర్శనీ పతి)కాధిపతియైన కస్తూరి శివశంకర కవి గారిని
శ్రీరాజుగారు సభకు నాహ్వానముఁ జేసినతెలిసి ఆయనచే శ్రీవారికి
వ్రాయఁ బడిన విజ్ఞాపన మీక్కింద నుదాహరించఁ బడుచున్నది...
చ॥ తిరుపతి వెంకటేశ కవిధీరులకు న్న టి కొప్పరంపు సో!

దరులకుఁ గల్గుచుండెనుగదా చిరకాలమునుండి పాండితీ!

తరతమతాప్రశస్తికయి దండివివాదము దానిఁ దీర్చుగా!

నొరు లెవ రింక నీవు వినకుండిన సత్కవిరాజచంద్రిమా.

*శ్రీశివాభ్యాసముః

ది. 26-6-13

కం॥ గుంటూరునీమఁ జదివితఁ గంటిక గొవంపువారు గర్వోద్ధతులై
గంటికవ్రాంతల విద్య, తల్లంపులగు పెండు వారికర్మమెకాదే,తే॥ గీ॥ మా
రదేశంబునంజన్న కారణమునఁ బత్రికలెమాకు దిక్కియవలెనండుననియు న
త్యేతరముగూడి నభిలిఖించఁ దత్త్వమిదియని తెలియఁగాఁదరమెమాకు, చ॥ ఆర
యకవ్రతాధిపతులందఱు నజ్ఞులు పంపులేఖలక, బిరబిరఁ గూర్చివ్రాయుదురు
విజ్ఞాభిమానులైన సేలాకో,తరువడి"కున్నయీనెననఁ బట్టుఁడుగట్టుఁడుగాట,,నం

చి! కడు రసవేత్త వీవు బహుకావ్యనిబంధనచాతురీధురీ!

ఋడవు రమాఃలానుఁడవును న్నటి యింశకుఁత్యాగభోగరా!

యఁడవును నయ్యుఁ దిర్పతిమహాకవియుగ్మమునేల పిల్వ వి!

ప్పుడెకద యర్హమైన తీటి వొల్చెడు నిన్నిదినాల కెంతయుక.

వెండియుం బండితకవి మండలాఖండలు లగు నత్తిరువతి వెంక
టేశ్వరులను విడిచి మీరలు గావించు పండితకవినభ యెట్లన్వర్త
యగు? మీరు కవులయ్యును భుజంగరాజులగుటచేమీకుఁ బక్షపాతము
విరుద్ధ ధర్మమయ్యెడిని గదా! మీయట్టి చాలినవారు పూనకున్న నీ
కార్యమెంత కాలమిట్లు విచారణీయమై యుండవలెను.
. ఇందెవరి కెవరు బెదరు చున్నారోతజ్జులకుఁదెలియవలయును...

వైవంతు లనేకనందర్శములను వ్యక్తీకరించుచున్నవి. మేము శ్రీవారిగే
మామున జరుగుచున్నమామున కావ్యనిపక బదనివారము కాము, మాకుఁగా వేలుగ
యనం బరవడువానిపోలిక సెగి వాస్తవముక గనకజాలకకటా...కం||విసక
సోదరకవులూగి. మానగరమునంబు నైనమానస్యకజాలం గా నుడువునురంబు
యట న! ద్దానిక ప్రాసెదను గోరెదను బ్రకటింపకలే|| గీ|| ఇం దనత్యంపు
ప్రాంత శుంఠేనిలేకు! వారియందున లవమేని పగయులేకు! నత్యమును వెలిజేయు
నాంధకొదవిలితి! సాక్షులున్నారు పెక్కండు చతురమతులు,కం|| ... ముస్తా
ల రామ ముఖ్యుండు...చేసేనేడక సప్తాహంబుక,క|| అపుడు కొకరంపు పెద్దక
వి...వద్యములక...జనువగం|| ... లేదీతనికినది తజ్జులగుబుధుల్.శా|| శబ్ద
జ్ఞానములేకు శుంతయంబుక సాహిత్యముక లేదంత! డబ్బంబుల్ ప్రళవాడు
లక జడువునట్లాట్టియకద్యావలిక!శబ్దం బాకనమంటఁగాఁ జడువునిశ్శంకంబుగా
వర్తకీ! నాబ్దధ్వజముఁ బోల్పవయ్యుఁ గవితావ్యాహరవిట్లాప్తనే,క|| అనిత
మతోఁ దమరనుకొని! కనికప్రపుటతని కనిరి "కవివాటమనెండునుఁజాలవీవు చ
డువుము, తెనుఁగుక సంగ్రహముఁ బిదతఁ దీర్చుముకవితక...లే|| గీ|| మనుచరిత
వద్యములుకొన్ని...గొత్తపుంగవిగుప్పె...యంద అపుడిహిహి యనిమందలించఁ...
గీ|| ఒకరువ్య ప్తాచరి- సునఁగద మనదాని యత్నంబుఁజేయలేదనియెనుగది,

సభ నేర్పటవకున్నను శ్రీవా రందటతోపాటు మ మ్మాహ్వనింపక పోలేడు, ఇంతకు మున్ను చాలదినములనుండి 'విఘ్నేశ్వరునిపెండ్లివలె, వాఁగియున్న వేమవరాగృహారథతావధాన ప్రయుక్త సవ్యాసమునకుఁగా గుంటూరు వెళ్లవలసినదని, అయినందర్భమును మా'నత్వ'మని' విచారవాక్యములవలన నింతకు మున్నే స్ఫుటముగాఁ దెలిసికొని యుండురు, ఎట్లో దానిని ముగించుకొని శ్రీవారిసందర్శనమునకు రావలయు నన్న రావచ్చును గాని వచ్చినచో—

‘అవధానివంచానన’ యన నేమి, శతావధాని, యన నేమి”

అని సోదరుల నడుగకున్నను శ్రీవారి నడుగ వలయు నని లోలోపలఁ గుఠూకాలము బోలేఁడు కలడు, ఈప్రశ్నము వైమనస్యమునకుఁ గారణ మగునే కాని తగినసహత్వము రాఁదగినది కాదు, కావున నాప్రయత్నము సంక్షేపించుకొంటిమి, అయివిషయము ప్రకృతమున కంతగా సంబంధించినది కాదు, ఈవివాదము శాఖాభిమాన ప్రయుక్తమైనది గా నెంచఁదగదనునియోగిశిఖామణుల శేషులుకలరు, ఈయంశమునుద్రువ పఱువఁదగు ననుభూతాంశములెన్నొకలవు, అందొకటిమాత్ర మిటు నుదాహరింపఁబడుచున్నది.

వ్యపాతంబును-క్ర-రదుగఁగావానిఁజరువ లేదని చెప్పెనరనతముఁడు, ఒగిఁబురాఠార్థంబు- నుకరు కోరఁగ నెట్లు చెప్పట లేదని చెప్పెనుటి, ఒకరక్షరనిషేధ-మొసరింతుమన్న నెక్కుడుభారమగుననియుడిగెధీరుఁ, తే॥ గీ॥ డిల్లుధారణ, పాండితి-నెఱుఁగకయె వాధానమనిపకుగురకుఁబ-ద్యములఁజెప్పెనెల్లజనులిహిహి? యని-పెల్లుగోలఁ జేసి రిదెవారియవధాన-మోఘధీంద్ర...ఉ॥ అంతటఁ గొవ్రపుంగవి...వెంకనకా దెగడ...నిరనన- నివ్వడె...పాఱుఁదాయనెకాక॥ అనవుడుఁ గవిభయమెదఁగొని చనియెన్...తే॥ గీ॥ ఆర్య? వీరలుమాపురమండుఁజేసి, నట్టివని యిదియే పొంది- నట్టి గౌర,వంబిదియే వేరొకటితెడు- వారలవటఁ, బ్రమదమున నాడునుదులుద- బ్బిలులు వినుఁడు...ఉ॥ కావుననత్ర-విత్వమును గానని యిట్టి కవులవచించుమి, భావకవనమ్ములన్ గలఁత సందక యుండురుగాత మానవుల భావమునండుఁ బండితులఁ బల్కఱుమెత్తురుగాత నత్యపుం,ద్రోవఁ జరింతుగాతఁ బెఱత్రోవలఁ దోఁగక కొవ్రపుంగవుల.

ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరుఁడు కళిండుబజారు, శికిదా)బాదు

చ॥ ఒక దినమందు గర్తపురి కొండొక దాపునఁ గట్టుచున్న పే
టకడఁ గనంగనయ్యె సుకటకా సుగుణుండు నియోగియొక్కఁ, దం
తకు మును మమ్మతందు విదితమ్ముగఁ జూచినవాఁడు గాఁడు, వి
నిగ్గ కతనఁ బూర్తిగా నెఱింగి శేవలనక్తుఁ దితందు మాయెడకా. ౧

ఉ॥ అమహితుండు మాయెడుటి కాద్యతి మైఁ జనుదెంచి మ్రొక్కి-“యో
స్వామి! ఇవద్యశంబు విని సారకు దర్శన మాచరింప నెం
తే మదిసూచుండు సుకృతోదయ విరుద్ధర గూడ మిమ్ముఁ దా
నీమెయి నీపురమ్మునకె మొట్టులా తెచ్చెఁ గృపాను పంపియై. ౨

ఉ॥ విసమతేమి మిమ్ము మనసారఁ గనుంగొని మాటలాడు పు
త్యానకు దూరగుండను గదా? మఱి నేను నియోగినౌట న
య్యా? నయమింతలేక తమయోగ్యత, యన్యుల శక్తి, పూర్తిగా
లాన నెఱింగి యుండి చవలంకలహం బిదవెట్టి రీసునకా. 3

క॥ “కఱికుక్క- గంగిగోవుగ, విరచింపఁగ నెంచి, రంఘు విని నెమ్మది నీ
చరితము ముఖికి- తుక్కిటిపురాణ, మనియెంచుకొందు బూర్వంబెపుడుకా. ౪

చ॥ ఇపు డెటువంటి పాజ్ఞతములేని జగమ్మున నుండవచ్చు నం
చవరిమితమ్ముగాఁ గలిగె నాఱనినమ్మిక, లేనిమాట తా
నెపుడును బుట్ట దొక్క యెడ నెట్టులా పుట్టిన నిల్వనేర దే
చవలండ్లొ యట్టివాఁ డొకఁ డెసంగుటనే జనియించె నానుకుల్. ౫

చ॥ అదియటులుండనిండు మనమందలి కోరికి దీర్చుకోఁగ మీ
వదయుగదర్శనంబునకు వత్తునె వెంటనె కక్షలోనికు
ర్వృకుఁ డెవఁడేని జూచి మఱి యేమనునూ యనినంశయింతు, ఈ
ర్థ్యలకు నక్కటా! కలదె మంచియుఁ జెడయునద్ద మాకయ్యకా. ౬

చ॥ “అతఁడు నియోగిగానఁ దగఁ దాననత్యుతి” కంచు మీరువ
లిగితిరె వృథాగ నెంచులకు లేపిరి కక్ష నియోగివైదిక్ర
తలికి, విద్వేయన్నయెడఁ బక్షము యుక్తము విద్వే లేనిచో
వితగద వక్షపాత మవివేకుల వధకు లిట్టివేకదా.

చ॥ అని తన నెమ్మదిం గలుగునట్టి యథార్థమునెల్లఁ జెప్పి తోఁ
చినగతి సుచ్చుకోఁ దొడఁగ న్నీయు లానర్పిదానినైనన

జ్ఞులు కరుద్యమందును బ్రహ్మ యొనర్చు గాని వారణం
బునకు యకంవఁ గొంతుడురు మూర్ఖులకుఁ జగ మెల్లజంతుఁగా.

ఇట్టినిష్పక్షపాతులను గణింపక మాసోదరులు తప్పదునృపులు లోనగుకా
ర్యములచేఁ దమకుఁ దోడ్పడ నుంకించుసామాన్యులను మిగుల గౌరవించుచున్నా
రు, అనృష్టివ్యరూపమింతకుమున్ను 1వ పుటలోనుదాహరించినదియే, (వఠెం నరసిం
హయ్యలేఖచూ) మఱియొకటి యిటఁ జూపుచున్నారము.

(మక్తికిమక్తినకలు)

: 8-7-13.

. . . మీరు ప్రకటించిన గుంటూరుశీమ అను అబద్ధపు ంస్తుకము
వీతికలో 41 ఫేజిలో మీవస్తుకమును ది 1.3-13-వ లేదిన నాకు వీవీ
గా పంపింపుడనికోరుచు నొకజాబువ్రాశినట్లు ప్రచురుంచి యున్నారు
అట్టిజాబును మీకునేనెన్నడును వ్రాసియుండలేదు ఆయుత్తరమును
మీరే యూధకమున బ్రచురించితిరో వెంటనే తెల్పవలయును.

పోతరాజు వరదయ్య, సంతమాగులూరు పోష్ట.

ఈయుత్తరముఁగూడ మొదట వ్రాసినవరదయ్యగారే వ్రాసియుండురని
మామనస్పక్షికి వచ్చుట లేదు, అందలిలిపికిని, ఇందలిలిపికిని, లేకమును బోలిక లే
దు, అయినను నిందలితత్వమును దెల్పుటకు నిజమైనవరదయ్యగారు ప్రార్థింపఁబ
డుచున్నారు. ఆయిమాయవేషములెల్ల ముందు శ్రీసోదరులుప్రకటించఁబోవు 'వా
రాయదాస్త్రము' లోనగునేతిబీటకాయపాత్రములయందుఁ జూడ గలము, త
త్ప్రతిక్రియ యగు'నమస్కారమున' వానితత్వమును దెల్పఁగలము, కావున ని
టఁ జర్చింపవలసినది లేదు, సోదరు లివ్వడొనర్చుచున్నవరిశ్రమమెల్ల * నె
క్షేని ప్రకృతచరిత్రబోధకము లగుమాగ్నింధములను మాయంప వలయు నని తప్ప

* గుంటూరు 17-2-14

...గడచిన సంవత్సరం ది 14-6-13 లేదిన వేమవరఅగ్రహారం సమీపగ్రామ
కాపురస్తురు...అనువారు మీపేరవ్రాసిన పుత్తరం వేమవరం శతావధానవీతిక
లో నుదహరించి యున్నారు. ఆపుత్తరమునకు వ్యతిరేకముగా మహాన నెల
రోజులకిందట సోదరకవులు...గారు కొప్పరం వెళ్లగా వారికి విండుదేని వద్యము

వేషాకటలేడఁట? ఇంజులకు వీరు వారివారిపేర వ్రాయునుత్తరములు కడు శోచ్యస్థిలో నుండుటయు, ఆకారణమున వీరు వారివారితో మందలించఁబడుటయు విశ్రేష్ఠముగా నుండుటయు, ప్రకృతము సోదరు లానర్పించుననుష్ఠానము కిష్టారాయనికే యెఱుక'.

సర్వథా వారీయద్యమము నలించుఁగాక, ఇంతకుమున్ను తమకై యాత్మను వంచించి యథాచ్యములను బ్రచురించినవల్లకులకు వీరు మానసేంద్రికకృతజ్ఞతాస్వరూపము నీక్రిందిసోదరులయత్తరమువలనఁ దెలిసికొనవచ్చును.

శ్రీ-పోతరాజు లక్ష్మీనరసింహనత్కవికి, ప్రియమిత్రమా? మీకాహ్వయపత్రములు వచ్చియెయుండునుగదా... మీకు వినుకొండ, సాలనగ్రామములలో రెండుచోట్లను నన్నానశూన్యమయ్యెను... మీకు ప్రథమముగాశ్రీ-విద్యత్ప్రభువర్యునిచేసన్నానముచేయింపవలెననియు, ... మీ పేరచ్చట వెల్లడిచేయవలెననియు, ... దలంచితిమి, ... కాన ... 15వ తేదీ సాయంకాలమున కిచ్చటికి తప్పక వచ్చితీరుడు మీకుఁ జెప్పవలసిన సంగతులనేకములు గలవు, ... అదివివాహము... కావున... ధరించు వస్త్రములు, ఉష్ణీమ... చెప్పనక్కఱలేదుగదా, ... 1-2-తావులకాగితములు, ఒక పీన్సులు, ఉండవలయును, ... ఇట్టిసమయలో మీరు వెల్లడికొనిచో నిఁకెనెప్పటికిని, ఏల్పారు, ముప్పాళ్లలో సాహసకాన్లు ఎప్పుడు సభచేయింతురా, అని ప్రోత్సహించుచుండవలసినదే కాని వేఱుకాదు, ... కాన రేపుసాయంకాలమునకు మిమ్మరమ్మని కోరుచున్నాఁడ, ... అంతరంగిక మిత్రీత్వకారణమున నిట్లు వ్రాసితిని, . చి మన్నికంటి(గురునాథుని)యొద్ద వివాహహావ్యన పద్యగత్నావళియును మా

లచే నుపించి "అత్తరంలాని సంగతులు నాకు తెలియవు, యెవడ వ్రాసి నారో" మొదలైన సంగతులలో వారి స్వదస్తూరిని నుక అత్తరం సోదరులు వ్రాయించుకున్నారట... మీకు అత్తరం మొదట వ్రాసి తిరిగి యిలాగు వారికి వ్రాసియున్నట్లు చిత్రముగా వున్నది, ...

W. V. Subbaya.

పుస్తకమొకటికలదు, దానితో నత్యవసరము, కాన వానిని విచారిం
చి. . . వీండ్రచే బంపవలెను, . . .

12-12-13

ఇట్లు భవన్మిత్రుడు,

కొ॥ వెంకటసుబ్బరాయశర్మ.

. . . బాలదానత్యమునకు (విశ్వనాథుని) బుత్తెంచుము,

ఇందు గుండలీకరింపఁ బడినగురునాథ విశ్వనాథులే గురువిశ్వనాథ కవులు, అనువ్రల్లకులు, ఇట్లేందఱునా సోదరులు కవుల సుసర్పచున్నారు, దూరగులు మోసమున మునుఁగుచున్నను బంగ్గఱవారు సెచ్చుకొని నిజమును వెలి పుచ్చుచున్నారు, అయి 'నూడుపుతాణి' లోనికొండఱయోగ్యతలను దెల్పువ్యాస ములనే యభినవనరస్వతి యుపేక్షించినట్లు వెనుక వ్రాసియుంటిమి, గ్రంథవిస్తర భీతిచే మేమునూడ వారివారివాక్యములనెల్లనిందుదాహరింప లేకపోతిమి, విషయ మంతయు వ్రాయజాలకున్నను శైలివ్రదర్శనార్థమై కొన్ని యక్కరములను మా త్ర మిట నుదాహరించెదము

*... తమకు హెచ్చరిక అనివ్రాసిన కవిశ్వరులు యేమి తెలియనివారు. వారి ని గురించి క్రిందవారివిశేషంబులు వ్రాయుచున్నారము. గుడుకవికారియొక్క బుద్ధిబలము. ఈక్రిందినంగతులవల్ల తెలియును. ఒకరు 'యేలూరిలో జమీందారు గారికొకమాత్రవివాహవిషయంబులో కొవ్వరపు కవిశ్వరులకు యేమి బహుమానము యిచ్చినారు. అని అడుగగా మెడల్పులు యిచ్చినారు ఒకొక్కటి 30 శవస్తు యుండునని చెప్పిరి. యెంతవెడల్పు, యెంతమందము, పుండునని వ్రోక్షించగా అర్థశావెడల్పు అర్థశామందము పుండునని చెప్పినారు వారియొక్కబుద్ధిబలము దీని లోతెలియును. విశ్వనాథము అనుక వికి 10 సంవత్సరములు వచ్చినపిదప 'కృష్ణా' అనమనినయెడల 'కుత్సా' అనెడివాడు యివ్వడు యితనికి 15 సంవత్సరములు వ యిచ్చు యుండును. ఈనంగతులను బట్టి వారియొక్క నంగతి మీరే గ్రహించక ర్తలు. హెచ్చరిక అనివ్రాసినవద్యములు కొవ్వరపుకవిశ్వరులు వ్రాసి వీరల పే రులు వ్రట్టినారు. విశ్వనాథము అనేఅతను పోతరాజు లక్ష్మీనృసింహ కవికారి ననుదరుడు....."

(వేదాలయం) 10-1-14.

సాలనగ్రామం, ఫిరంగిపురం పోస్టు, గుంటూరు డిస్ట్రిక్టు.

(1)...నీ! గుడ్డిపుల్లమకడ నడ్డదిడ్డపుఁగూఁతలను గూయుటా యని యనెడివారు. . . . తే! గీ! తనదుబండ్డారమును మంగతాయయొద్దఁ జూపఁగా వలెనో యంచుఁ జోద్యమనుచుఁ బలువిధమ్ములఁ బలికిరి పాప మతనినరను లై నట్టియానభాస్తారులెల్ల! తే! గీ! లౌకికజ్ఞానహీనులు లక్షణంపు, వాసనను గొంచె మెఱుఁగనివారలెల్ల, సుకవులకు శోభగూర్చెడుసుజను లగుట, వారు చిరజీవులై యుండ వలయుఁగాక!

(2)...ను! పినపయ్యెన్ గడుహేయవద్యతతి తద్విఖ్యాతకారుణ్యచే! తను నాతండదివిన్నదాదిగను జింతఁజేయుఁ జొచ్చెన్ గవీశుని మర్యాదను జేయఁపెచ్చుగఁ; గవీశుం డద్ది గాంచంగ లే, కనుమానం బొక యింతలేక కడుదైర్యం బొప్ప నుండెం బునిన్! . . . డి! పాపము . . . లకుఁ బాలుగవయ్యెను శర్తశాస్త్రియం, చావలుగాకి కిట్టులనె యంతట నంతట నైనఁగాని తా, నీవనులెల్ల మానఁడని యింతనెయా తఁడు సిగ్గునొందెనే? యీవని యెంత వానికని యెంచెడివారును నైరి ఏటిలో! . . . నీ! ఓదార్పవచ్చిన యోజఁ జేరిది నీకు మర్యాద గాఢని మరలువారు, తగనిగర్వంబూనెఁ దగినలాభం బొందెఁ గను బుద్ధినిఁక, నని చనెడివారు! గీ! పలువురును బలువిధములఁబలికిపలికి! యేడ్చువానిని మఱివఱియేడిపించి యెఱ్ఱమన్నుగఁ జేసి రే నేమివా! శు, నెంతయైన స్వభావోక్తికే కొఱంత! . . . నీ! “పిప్పికూఁతలుగూసి దినువారెల్లఁ గవులనఁబడ, రటంచు. . . . తే!గీ! పురమునందలి పెద్దలు పాలుపుమీఱ, నాడి సిద్ధికరించిరి యంతనుండి, యింటిలోనుండి వెల్వడఁడెంతకవ్వు, మబ్బె నాతని కాకార? యహహ కర్త!.....,,

పాపము, సోదరు లీపాటికేని మంచి తోవకు వచ్చు వారెగాని, మనూరం జనీ,హితకారిలు లక్షాది శ్రేయో యుద్ధరించుననుభావం నెఱుకకు లాగుచున్నది

అది చేయుచున్న యధిక ప్రపంగమునకు సుదర్శనీశ్వరికాధికత్వము జక్రనిహిత బోధకులుదొరక రనుట నిక్కమా, కాని యిప్పుడిప్పుడాయనంకూడ నవిరిరనగరించి దూషిత మొదలగుచున్నది, సోదరులారీ! వానికన్నను మించి ప్రపంగం చేయుచున్నట్లు పూర్వరంగమునఁ జెక్కునందర్భములు చూపఁ బడినవి, ఇంక వారిరిష్టదుర్తరముచదివిన వారికి వారివాచాటత పూర్తిగా గోచరించెడిని, వారిహృదయమునకుఁ గడు నికృష్టముగా నెక్కినమా'గుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము, ప్రాజ్ఞుల కన్యథాగా దోచుటకుఁ గారణ మేమో సుంత విచార్యము కాకపోకుగానఁ దద్బోధకములు గొన్నియుర్తరము లుదాహరింకఁ బడుచున్నది.

అభినందనములు.

తమ సీమ పూర్తిగఁ జూచితిని. కడురసవంతముగనున్నది. తత్రాపయ త్రించి తృంపారులు. అనుకందమునకు సాటిఁజేయొక పద్యములేదు,..."

మ॥ అవురా? శీతధరాధరేశ్వరగుహవాస్తవై గాంధీర్యగ.

రవినాశిశ్వరుదారవక్త్ర విసర ద్వాష్టాక్షావీపురధౌ

తవిరుద్ధాశయవంక హమరహృదాదర్శములందెల్లఁ గా

కవిఘ్నాకాననము ల్వివర్ణములుగాఁ గన్నట్టై నిప్పట్టనక.

౧

మ॥ కలుషస్వాంతు లనామకు ల్పుకశిధికార ప్రియ "లృత్యవా
జలు" నాపెద్దలడంగ సాక్షులయి సూడు లాలిల కర్మంత్రతం
త్రులు గూలక దమ'సీమ' వాస్తవము ను ద్ఘోషించుచో నం దన
ల్లలరూపంతయు నెల్లవారలకుఁ దెల్లంబయ్యె నుల్లంబులక.

౨

కా॥ అంభోభాగ్యభవభస్మభోచ్చగత సూర్యాలోకసంతప్తులై
జ్వలభ్రల్లకుగ్రామఁ గృష్ణలోనఁబడి వే "క్రిందెట్లు మీదెట్లు క్రి
ష్ణంబట్టై" మటుమాయమై చనిన శుంత ల్లాండ ఆవాహనం
రంభం తెల్లనడంగఁగాఁ జుదకు సీమ న్నట్టి రీనాఁటికె.

౩

కా॥ సత్యాధార మసత్యదూర మగుచుక నర్వంసహ చక్రమం
దత్యోక్తత్యముఁ గాంచి నర్వరిబుచ్చాహుదానుసంఘాయై
సత్యాహాసులగుట్టు చిట్టడఁచి విశ్వస్తుత్యమై యెత్తు గీ
చ్ఛక్తుత్తగమరీతిఁ గ్రాలఁ గఁ దన్మత్తమ నివ్వీచుట

౪

కాశీ కృష్ణాచార్యులు.

2-9-13.

కా॥ కంటికా గుంటురిసీమలోనఁ గనకఁజ్ఞానాత వీజోల్లన
తృంబాపాదననప్రథీమకవిరాధ్వాంతిప్రబాదకీయా
లుంటాకొషధదాతృనతగ్రవిభిషగ్లోత్తరోవజ్ఞతా
కాంటాకృతహుజర్జనాద్దనముఖాఖండకీయాద్దండతల్.

౧

మ॥ బలి? భావతగ్ర-క పాయపానమహిమంబై జాడ్యమం దాగవుం
జలుబున్నీరు హరించెఁ గర్ణకటువుల్ చందాశుధారాక్షుత
మృతులునుండగ్గె బడాయి దగ్గు లపుడే పోయెకాజాడీ? దొంగవ్రాఁ
తలమృగిగన్పించుక బుట్టఁ గూడ దన లంతర్దాములెట్లున్న వో

౨

కా॥ బండంటపు మలిష్టుచాళి మొగముల్ వాయంగ దన్నంబళా?
గుండెల్ కొండొకదాని కుండునె భవద్గుంటూరుసీమాభిధా
ఖండ గ్రంథనిబంధసౌత్థకవితాకంభాడికిం దక్క- నీ?
వండు లైతము రాలఁగొట్టిన దదే పావమ్ము విదవ్వుతగ్ర-వుల్.

౩

కా॥ చుట్టాలం దనియించువునిగ్ర-మయి పాచ్చుల్ గ్రచ్చులుం గొట్టియే
లట్టాలుం బయి బెట్టుకోక యెటా కాలక్షేతమం జేయునా
గుట్టం గిట్టలతోడఁ జిమ్మినది మీగుంటూరిసీమాహ్వయా
రట్టానీతవినీతవీతి నిజధారాచాకచక్ర్యంబునకా

౪

కా॥ గంటల్ గుంటకు జేర్చి మున్నెక్కఁడు మీగారాబు శిష్యుండు దా
నంటుంగాజా లానంగె శాత్రువుల; కయ్యా? యంతమాత్రంబుగా
నుంపేచా"లనుకొంటి మవ్వ;డివుడయ్యా? గాజాలుకారాల్పే మీ
గుంటూర్చీమ. కృతిప్రీతికవితాఘాటిఖురాభాతముల్

౫

కా॥ కల్లల్ కొల్లలుగూర్చి లోకమునెటో కన్గప్పి వాచాటవుం
జల్లు ల్లప్పినదొంగయ్య త్రరములన్ నంధించి రన్నన్న? మీ
పుల్లసాఫరవచోరులు ల్లని తమఃపుంజంబు లెట్లీనియం
దెల్లంబాటు నటం చెఱుంగ రెద మాడేబన్న లానతగ్ర-వుల్.

౬

కా॥ గోశానద్దులు పత్రికాభుల దురుక్తివ్యక్తి చాటించి నై
జాహంయోత్సముతో ముదంపదుట లాహి? కానఁగానయ్యె నీ
యాహూత వ్రతలాయితృనవదః ప్రారంభ సంరంభన
స్నాహంబు స్ఫుడలంటఁ గూల్పితే భవన్న వ్యామృతవ్యామృతుల్

౭

మ॥ గురుధికార్ముఁ జేయునిర్వరను ము స్థూపించు మీ కిప్పు డీ
గురుగర్వాంధుల వీడుటెట్లు తగు? వీర్లు పెట్టునందాఁక, నెం
దరయంజెల్లుముకొండ మింగఁగలదైర్యా వారుగఁ దక్కఁదగ్గ
వ్వరము నీవుడు నటన్నమాట కలదే భావింపుఁ డోనక్కఱుల్, ౮

శా॥ అన్నా? యెన్నివఠాలఁ బోయిరి త్వదీయానూనకీర్తి శ్రుతా
శాస్త్రత్యంబు హరింప దశ్శుయ, లపు డాయాదాగ్గలోఁ గంపఁ గొ
ట్ట న్నిక్కఁగఁబుగ మీక చెల్లు నెరు లీటాటోటులం 'బట్టి కొం'
దన్నం బట్టఁగ లేర యంబుననకాదా? వారి కావీరముల్. ౯

శా॥ జల్లింబల్లిరు లెత్తువారలఁట? యానతాగ్రవ్య మెట్లుండునా?
చిల్లు లెల్లనివామమే తెలిపెడుం జేఁ ద్రిప్పినంగాదె పా
ట్టలంతన్ బయికేగుడెంచు నటుపై నస్త్రంబా? యనంబాకో?
తెల్లంబే, చిరజీవి యా నటుల మీ ర్దీవించుఁ డోనక్కఱుల్ ౧౦

ఈ పద్యములు ..నాశరీరము చాలశోచ్యావస్థలో నుండుటచే
నింతటితో సంతరింపవలసివచ్చునేమో యనుశంకచే నిప్పుడు పంపు
కొంటిని నాయందుదయయించి వీనిని గ్రహించి నన్నాశీర్వాదింపుఁ
డని కోరుచున్నాను. రాళ్లబండి, వెంకటమబ్బళాస్త్రి).

Guntur

.....నిన్నటిదినమున నామూలాగ్రముగా తమసీమంజదివితిని చదువున
వుడు శ్రత్యక్షరము మేనగగుర్పాటు కలిగించె ఇది అతిశయోక్తి కాదు కొన్ని
స్నేహకములయందు తాము యాధార్థ్యమును వెల్లడింప వ్రాసినవ్రాతలు చదువు
చో నాకు గన్నీరుపొడమ విశేషించి కొప్పరపు తప్పడుజాబు ఘట్టమున మీరు
చేసిన కష్టము, మీరు వెల్లిన పోకలు, తిక్కనను ముటించినవి భారతపు షక్తి-
యంతయు మీకొక్కరికే యలవడినది అవరతిక్కనయని మిమ్ముదలంచును
మీపాత్రమును గన్నులనద్దికొంటిని ఇంతకంటెనాసంతోషము వెల్లడింపలేను శ్ర
తితత్వలైనను నీగ్రంథమునుదిగ్విధిగాకరసావహించితిరవలయుననినానమ్మకము

...గుంటూరునీమ చేరినది వానిని...అంజుకొంటిని, వానిని చదివిన నాటినుండి
యూ నాకు కలిగి యానంపమును మీకు వ్రాయజాలను. మీరు వ్రాస్తే వ్రాతకున్నూ
మాగుంటూరులో అన్యాయముగా ఆక్రమముగా జరిగి అల్లరికియేమి భేదములేక.
తమరు వ్రాస్తే తున్నకమువల్ల మాగుంటూరులో నత్యవాదల, మనియు, ...దొంగ పే
రులు పెట్టుకొని సంపరించుచున్న వారియొక్కడంబము అణచినది అని నేను రూ
ఢిగా వ్రాయుచున్నాను. మీయెడకుటవక్షము వారియొక్క...కట్టివేసినది ...,

11-4-18 గుంటూరు. మాటూరి బసవయ్య.

చ॥ తిరువతి వేంకటేశ్వరులు తెంతరులై మనకొరపుంగ నీ
శ్వరుల వృథాగ దూఱిరని వ్రాసెనువారికి దారతవ్య సం
కరముగఁ బలుక-వారలకుఁ గాఱులఁ బలికలండుఁ జేలు ధీ
వరులకు 'రామరక్ష, యన వచ్చును గుంటూరునీమ నెంతయుక'.

ఉ॥ ఎక్కడి వేంకటేశ్వరుఁ డిఁ తెక్కడి తిరువతి! రామకృష్ణులే
వక్క-ఁ గనీరువారిఁ, వగఁదక్క-ఁగ నిచ్చినఁ గొరపుంగతుల్ .
నిమిత్త వి దల్పఁగా గలరు, నిశ్చయముం చని వ్రాయుచున్న య
వ్యాగులు వ్యర్థముకొ నలుపువారల మిమ్ముల నెన్నకకన్యమే.

నీ॥ భువిమహాకృతులతోఁ జోరినననుభవంతక తవ్వవా? యందుఁ బలుక-వారు
తిరువతి వేంకటేశ్వరు లనఁ దిరువతి వేంకటేశ్వరు లంచు వినుచువారు
ఆత్మ కూరాదిరాజాస్థానగతకథాభాగంబులను జ్ఞప్తిఁ బట్టువారు
ఎదిరింత మునుపు వాయునిఁగట్టినట్టి పెద్దలచరిత్రలు మదిఁదలంచువారు

తే॥ మీ నిన్నగాక నె మొన్ననిందించినట్టి, రామకృష్ణులు దృష్టాంతరంబటంచు
సారఁదలపోయఁ జేసె గుంటూరునీమ, విమలమండలమండు వ్యాపించువేళ.

మ॥ ఎలమికొ గొరపుజల్లినీమ, యను మీ రీవ్రాయు గుంటూరు నీ
మలఁ జేఁ బట్టి నిజంబుఁదెల్పుకొని నమ్మకొ వచ్చు నకన్యంబు ని
శ్చలచిత్తంబున, సంతుఁ బానితిమి దూసాహిత్యయ్యుత్తర? నిదూ
గులునుకొ వైదికులన్న సుక-టియె మాకుకొవెక్కు లింకేటికిక.

సోదరకవులు { దూపాటి తిరుమలశేషాచార్యులు.
వేంకటరమణాచార్యులు. 6-5-18

...గీరత, గుంటూరుసీమలయొక్క భాగములచ్చుముగిసినతోడనే నాకుబంపుటకొరకు, నాపేరుసురిజిత్తురుజేసికొని...కృతజ్ఞతాబద్ధునిగావింపవేడుచున్నాను...నిన్నటిదినమున, కొవ్వరపువెంటటగుబ్బారాయ, కవిగారిగాను మరుదేరగా గుంటూరుసీమవలన, వారి శున్వభావము నెరిగినవాడనగుటచే, అయ్యా? గుంటూరుసీమందిలకించితిరా? తమజిల్లీమయ్యేమైనదని యడుగ, నేమేమో, ప్రగల్భములంబలికి, జిల్లీసీమ, నెలదినములలో వచ్చుననిరి...గుంటూరుసీమయొక్క పూర్వరంగమును తనివిదీరగాంచితి, కొవ్వరపువారి యనత్యప్రకటనలును, తమసత్యనిర్ధారణలును, మధురశుభాభారాలును తమకవితావైపుణ్యమును నాకేగాక సర్వాంధ్రులకమందానందము సుసరింతక, మానవని ఘంటాపథముగఁ జెప్పకతప్పదు

మాకరాజు నారాయణరాజు. గుంటూరు 17-4-13

గవర్నమెంటుట్రయినింగుస్కూలు.

...గుంటూరుసీమ, చదివితని. అఖండమగు మీకవితయందలి కథావిషయగమనము అత్యద్భుతముగనున్నది. ఈకథా సంవిధానపరిమేషణ ఆంధ్రవాఙ్మయమునందు ఒకరెట్లు సనాతనకవులయందు తిక్కన, పినవీరభద్రుడు, తక్కలూరియెడలఁగనుపట్టదు..." రుక్మామావ్ తిరువల్క్యేణి 2-7-13.

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

...గుంటూరుసీమ పూర్వరంగమును గ్రంథమును... నందుకొంటిమి...నదరుగ్రంథము మాసంశయములను బోగొట్టి నిజమైనవిషయములను దెలియఁబఱచినందులకు మేమెంతయుఁ గృతజ్ఞులము. "నిజమునిలకడమిదదెలియు" ననులోకోక్తికల్లగాడుకదా? వేమేల! సర్వవిధముల యీగ్రంథము సత్రమాణముగాను, విశ్వాతరహితముగను, చరిత్రాత్మకముగను, వ్రాయఁబడినదనుటకు సందేహములేదు. దీనింగాంచియైనను గల హాసములు మానముద్రను వహింతురుగాత.

Secunderabad Daccan. ఏ. య్. రామకృష్ణులు. 30th March 1913

ఈ మాచితిసందీపము, పరిశుద్ధవచోనిచయాధిరామ, వి

ద్యావతుర ప్రమాదధనధామ, యథార్థ కథానకోక్తి ము

ప్రదాచణకామ గ్రామ్యకవి తంత్రప్రహిష్కృతి దేవభామ, యం

బాచరణాంబుజాతరసబంధర శ్రీపతి వేంకటేశ్వరు.

కా: ప్రాచీనకృతులకు స్థితాంధ్రముకవిప్రాణానిలాహింద్రమై
 వాచాదోమవిమక్తరిక్తజనతావక్త్రావటాసారమై
 భూచక్రవర్తిమిత్రసూనలతికా సూర్యద్వంద్వనంతర్వై
 తోచెకాణాది చరిత్రయుగ్మము కవీంద్రశ్రీని చూడకునే. ౨

క: గీరతమా! యత్యక్షుత, భీరులవనఁదేల్ప 'సీమ' తేల్ప సహృద
 శ్రీరాజాలవన; నాద్యులు, చారువ్రజ్జులు భవత్ప్రకాంతికి మెచ్చక. 3
 భాషాత్రీయకాలి. 22-4-13 గుంటూరు ఆంగ్లహారం

D. Ramaswami Sastri.

ఉ: వైకముఖమ్మఃకాచి సమర్థవహియించి చరిత్రయుగ్మముక
 భావవిదుల్ సేవాననఁగ ప్రాసీతి రాననుకైలిఁ దాము, మీ
 చేవ యథార్థ గౌరవ విశ్వాము 'శిష్టజనైక వేద్య మె
 దేవ? భవత్ప్రకావ మతి దృవ్యదరివశిబంధకం బహు.

గీ: నకలలోకమ్ములకు నత్యసత్త్వ మిట్టి, దనుచుఁ దేల్పంగఁదాముప్రాసినచరిత్ర
 'సీమ'నాకొందువృత్తి వీ,పిచేరఁజేయ, వెంకటకవీంద్రమృతై-దవేదిధముల.
 మాగంటి వీరరాఘవశాస్త్రి. 24-8-13

...గుంటూరిసీమ, యనువివాదాంశగ్రంథమును నామూలాగ్రముగా జదివితని
 సోదరకపులకునుమీకును గలిగినవివాదనందశ్చములోమిత్ర ప్తేమిలేనట్లు యీగ్రం
 థమువల్ల యథార్థము బహుల్పడినది...ఉత్తరరంగము గూడ...బంపగలంకులకు
 ప్రార్థించుచున్నాను, ఖరీదుపంతయిననునరేముండుఁపుమని నెలవిచ్చినబంపెదను.

చించినాడ వేంకటరత్న శాస్త్రి. బెజవాడ 29-4-13

గీ: సిరులఁజెప్పిండుగుంటూరుసీమ ప్రథమ, రంగమునుగాంచికుప్తాంతరంగుఁడైతి,
 వెలయనుత్తరరంగము వేమకరళ, తావధానము వీ. పి. గాదయనుబంప,
 గోరేపండుములునేకు, కోర్కె-ఁబ. చివుకుల పిచ్చయ్యశాస్త్రి.

స్కూల్ మామర్ వైకట, పొదిలే, నెల్లూరుజిల్లా, మకాం తీర్థువాడు 21-7-18

ఈ కనుఁగొనలేక మీప్రతిభఁ గల్గదు లన్నినవ్రణదంబులక
 గనినియొమ్ముకండితుఁ డొకండు శతంబున శైవ నున్నె యం

దీననలదిక్కుటాహముల నిండి వయి బయి బొంగినింగి కా
అనభవదీయకీర్తిలహరిక నిలువంగ నెవార లోపెడిక.

౧

చ॥ అనదలు కూళ లేరొక యహంయువులై తమనూటియూసుహా
వ నుడువురిత్త వల్కులను వంచనకల్లునె? “యూరకుక్కుహ
నీనయెడ జంగమయ్య కిలజేటగు నే?,, బుధులేరు విన్న నీ?
యనుచుఁ జతారగుల్లొనగరా? నగరా? మొగమెత్తనిత్తురా.

౨

ఉ॥ “అక్కనమాదనల చెలంగునందల మెక్క నర్థమ సాటికి
నిక్కుచుఁజెరున్ కట్టవయి నిస్త్రుపతక తన నిల్పుమాడిగ్గఁ,, దా
రొక్కటరింటఁ బాదులయొద్ద రహాకృహనావధానముక
జక్కసెనర్పి రన్నద దమసాటికి వత్తురె తక్కుఁగైనరుత్.

౩

చ॥ అనవనరంతుఁ జివ్వకు నహంయువులై విఫలోరుఖాళి దార్
పెనఁగొని మున్నడించు పెనుపేరుల నీటఁగలఁచి నట్టి రీ
విసయవిలేక కాలు లింకఁబెగ్గెల వీడి రహస్యలంబులక
గొనఁగుటమాని యిద్దయన ‘గుంటురినీమకు’ మొక్కఁగాదగున్.

౪

క॥ సారతరహృద్య పద్యము, భారనవిష్యంది గీరతమబలెన యిదు
మీరచిత, నీమనరనం, బై రాజిలె నఖిలసూరు లొననిమెచ్చక.

రామదుగు నీతారామశాస్త్రి. 14-1-14

...“గుంటురినీమ” చేరినది...మిక్కిలిశ్రమకోర్చి ఆయాకత్తికలయందలి వి
షయములను ముందెన్నడో గ్రంథముచ్రాయవలయునని నేకరించి గ్రంథమున
యారుచేసినందువల్ల తమకు ‘చాణక్య’ లనుబిరుదు సార్థకమైన దానినిగా దలంచు
చున్నాను. తామునిజములని వ్రాయించినవిషయములెల్లను నేను వ్రతకలయందు
చూచినవగుటచే యిందుమీరింతమాత్రము అస్మతము వాసీతిరని నేతలంపెను.

వేమూరి సుబ్బరామశాస్త్రి. ఆళ్లమూడి 6-6-13

గీ॥ అరియే కాక నారాయణశాస్త్ర మొకఁడు, బయలు వెడలిగుంటురినీమవటిమనెల్లఁ
జించివెండాదివెనుఁజూపఁజేయునటయింక, కేమిపురికెక్కు గుంటూరునీమవగ్గె
గీ॥ కాన నారాయణశాస్త్రమ్ముగ్రమ్మియఱు, మూడు నేయకమునై నమ్మాదమలర
సారయక గోరిసాడఁ గుంటూరినీమ, లోని యుత్తరరంగమ్ము లోకవిసుత.

తెలికెవల్లి రామచంద్రయ్య. 25-2-14

శ్లో॥ ... పూర్వరంగ మమలం దృష్ట్యాభిలం మానవ
స్వాంతేమాదమునైతి సంత్యజతిశాఖాపక్షపాతాదికం॥

శ్లో॥ కాత్యాయనైవ నమస్తం ప్రకర్షిత మను జాతైక దేశ ప్రగల్భా
సూయశాఖానిమాన ప్రకటితవశగాకర్తదాక్షిణ్యనన్యం...॥

శ్లో॥ ... శాఖాం విజానాతి హి నీతి బాహ్యకః॥

శ్లో॥ రాక్షాంగృహేమధనకూన్యగృహేమమరస్వంక్యవ్యాహకాంశ్యవిభవైర్మనమా
స్మ్యురేవ, తద్వత్క విత్వరచనాశుచనంతివిహ్వయః పాండిత్యవైభవమిదంతువి
చారణీయం॥ భీమిడిపాట్టి అయ్యప్పశాస్త్రి. 4-4-1913

మండవల్లి లింగాలపోమ్మ, కృష్ణాజిల్లా.

మ॥ మరనారి కరణాబ్జ చింతనమరందానక్త హృద్యంగియు
త్రరరంగం వెపుడబ్బునూనియనుచు నత్యానక్తుడై వేంకటే
శ్వరదైవజ్ఞుడు దానినే మదిసదా భావించుచున్నాడు కా
నరయంబావ్వంగఁ బంత వేడెడఁ గలి ద్రాగిముద్రణంబైనచోన్ .

ములుకుట్ల కోటిశ్వరః. 9-7-13 యింకొల్లుగ్రామం,

...“గుంటూరుసీమ” యనుగ్రంథములు ఆరుకాపీలు V.P. ద్వారా తగు
సంతకాండరలో నాఅడ్రసుకుఁబంపఁబ్రార్థించెదను. ఉభయభాషాకవిత్వముహాకవు
లగుతాముప్రకృతచర్యసంతయుకలికాలమునైదోసివేసి..నంతలో...మాహాత్మ్య
ము... అధికమగుననియు. పెద్ద లనుకొనుటను విని విశదపఱచు కొంటివి

మన్యం నీతారామయ్య. 2-4-13

టీచర్. టవును హైస్కూల్ గుంటూరు

...గుంటూరుసీమనుచూచినాను అందునిజానిబములు తత్వకేలుచున్నవి. యి
జ్ఞప్తి పత్యమును తెలుపు యీపాత్తము దేశమంతటను వ్యాపింపజేయుటకు భగవం
తుని సదాప్రార్థించుచున్నాను. బొడ్డుపల్లిశేషయ్య. బొడ్డుస్కూలు, మావ్పర.

మండపాడు 27-3-18

స్థానీవులాక న్యాయమునఁ జూపితిమే కాని మావద్ద నున్న సామగ్రిలో నే న్నవవంతుగాని కైకొన లేకు, నరికదా? వారి నామములుగూడ నుదాహరింప లేకు, పాదుకర్పము ప్రతినిషయగునకును గ్రంథవిస్తరభీతిమే మమ్ము వెనుదీయించుచున్నది, పీఠికలో నక్కడక్కడ నుదాహరించిన ప్రతినిషయమును నేదో యొకటితక్కని స్థితి లవలెశముగాఁ కైకొనినదిమే కాని యేదియును బూర్తిగా కైకొననేలేకు, ఈలోటు రాఁదోపు 'సమసాగ్ర' గ్రంథపీఠిక తీర్పుఁగాక యని యంతతో విరమించుచు నింక నిందలితత్వలం గూర్చి కొండొక చర్చించుచున్నారము, ఎచ్చటనేని యతిశాసనములు, వ్యత్యస్తము లగుటగూర్చి ప్రాజ్ఞులు గణించరు, అది భ్రాంతిమూలకము, అనివార్యము, దానింగూర్చి యితరులకు గోచరించినంతగ్రంథకర్తకు గోచరింపకు, అవిషయముకనిపెట్టుటకుఁ బాండిత్యముతో నవనరములేకు, యతిస్వరూప, ప్రాసస్వరూపములను దెలిసికొనుటకు నరిగా 5 నిమేషములకన్న నెక్కుడుకాలము పట్టకు. అట్టి న్యల్పవిషయమును గూర్చిగూడ దినంతులు గొట్టువారు నేఁడు బయలుదేలుటచే నీకాలముయొక్కదుస్థితికిఁ జాల విచారపడవలసియున్నది. ప్రకృతము, హితకారిణీమనూరంజనులు మాకుఁదప్పలు చూపవలయుననియెంచి కైరితి తప్పలనే యనేషించి యమాకుచవాకులకు వదరుచున్నవి, ప్రథమముద్రణము నందలి స్థానిత్యముల నిటీవల నవరించితి మను మాటకూడఁ బాఠింపక యీవత్రిక లూరక మ్రోఁగ మొదలిడుట మఱియును విచారణీయము, సావత్తదౌర్బల్య ప్రకటనమునకై తమంతఁదామే వలువిధముల సాక్ష్యము నిచ్చుచున్న యీవత్రికలు చూపు తప్పలెట్టివో తెల్పుటకుఁ బ్రకృతగ్రంథమునుండి కొన్ని యుదాహరించుచున్నారము.

“వి! ద్యామహేంద్రులు పశ్యశబ్దముపైని సారెకుఁ గొందలు

ఇంక విశ్రమము పొరఁబడినది, దీనింబట్టి యజ్ఞతన నమర్థింపనెంచుచో తి|| వె|| కవులకు, యతియననేమో తెలియదని కాని, అక్షరజ్ఞానము లేదని కాని, మొఱుంగవలసి యుండును. ఈమాట విశ్వసింపఁజేయుట కడుఁగత్తము, ఇట్టి ప్రయత్నమునకుఁ బాటుపడువారి నేమనవలయును? మఱియు.

డంబలరు నియోగి నైదికులు నందుచునుందురు.

(పూర్వరంగము 4వ పుట 6వ పద్యము చూ)

ఇంకఁ బ్రాసముపొరఁబడినది, వైపద్యము రేఫప్రాసకము, కావున, అల

రు, ఒరయు, అండు, ఒండు, గా మార్చికొన్న సరిపోవచ్చును, యతివిషయమున 'వశ్యశబ్దము తప్పగాదని కొందఱు' అని నవరించుకోవలెను. ఇట్టి భ్రాంతి వ్రయుక్తములగు స్వల్పలోపము లెండఱచేతనూ యెన్నిసారులో సంస్కరింపఁబడుచువచ్చినను భారతాదులయందుగూడ నివృత్తికిని గ్వాచితక్రముగాఁ గానవచ్చుచున్నవన నన్న దాదులలెక్కయేమి, భ్రాంతినశించినఁగాని యీలోపములునశింపవు, అది ప్రపంచములోపాటుండఁదగినది, బ్రహ్మదులుగూడ దానికిదాసులు, ఇదివిషయంతరము, ఇంకనువ్రాయవలసినది చాలసంశయముగలవు, వాగ్దానిన వానివలనఁ దక్కినది యూహించుకొందుగాక, పూర్వరంగోత్తరంగములలో సూత్రప్రాయముగా నాయావివాదకు సంబంధించినయావధానము నిముడ్చఁబడినది, అది ఆసనచర్యయు, అంతము వేమవరావధానప్రయోక్తమగు సమ్మానమును శనియెఱుఁగునది, ఆసమ్మానసమయమునందిలి పద్యములుమాత్రము దాహరించి విరమించుచున్నారము.

చ॥ తిరుపతివేంకటేశ్వరసుధీకరయ్యగ్గ మలంకృతంబు చే
సిరికద? కంకణంబులఁ బ్రసిద్ధులు నల్వరు చెన్నయాదు ల
బ్బురమును సంతసంబు నెదఁ బొంపిరివోవఁగఁ జూచుచున్నయం
దఱసయనంబులం దవి కనంబడుచున్న వదేమి చిత్రిమో.

తి॥ శా॥

ఉ॥ గోడకు వెల్ల వేయు టది గోడహితమ్మును గోరి కాదు మో
మోడి భవత్కుతూహలము నోమఁగ సింగపుమేల్చి బంగరుం
బోడిమికంకణమ్ము లివి పూనుచునుంటిమి యిందు కర్ణుఁడ
వాఁ డెవఁడో? యెఱుంగఁగలసాక్షిలునుగృహులునేడు చూడఁగన్

వెం॥ శా॥

శ్రీమత్పరమేశ్వరాయ నమః.

గుంటూరి సీమ, ఉత్తర రంగము.

శ్లో॥ ఉన్నతం పద మవాన్య యో లభుః, నీలమైవ స వతే దితిద్రువం

తైలశేఖరగతో దృఢతగ్రం, శ్యామమానుతథుతః పత త్యధః॥

౧

(రసగంగాధరముచూ)

శ్లో॥ యద్యపి సదతి సరోషం, మృగపతి పురతోఽపి మత్తగోమాయుః

తదపి సమవ్యతి సేంహయా, వినదృశపురుషేషు కః కోపః॥

౨

(అలంకారశేఖరముచూ)

శ్లో॥ సంత స్సచ్చోతోదయవ్యసనినః పాశ్రుకర్షవద్యంత్రణా

స్సరత్రైవ జనాపవాదచకితా జీవంతి కృత్రం సదా

అభ్యుత్పన్నమతిః కృతేన ససతా నైవాసతా వ్యాకులః

కృత్యాకృత్యవివేకశూన్యహృదయో ధన్యో జనః ప్రాకృతః॥

౩

(కువలయానందముచూ)

(సదుపదేశము)

చ॥ వలదు నియోగివైదికవిభాగము, కొంపలు మున్లుదాన, వ

ర్తిలుఁడు యథానుపూర్విగ, విధేయులు విద్యకంఠంప శాఖుక్

జల మిడ నెంచి సగ్రంథమును బాయఁగఁ బోవు టదేటితెల్వి, పూ

ర్వులహృదయం బెఱుంగుఁ డని బోధ మొనర్పఁ గదమ్మ శాంకరీ॥

౧

చ॥ వలదు నియోగి వైదికవిభాగము వల్దు దసత్యగోష్ఠి, ము

గ్ధులను విదగ్ధులక్ సరిగఁ దూచెడి తత్తెడతై వ్రయిత్నమా,

వల దపలాపముల్ గిలుక వల్దుదు వల్దు దటంచు న్సంబిక్షే

వలదురితంబుగా సదుచువ్రాంతలకాశ్లా కురిస్ ఘటింపుమీ॥

౨

చ॥ వలవనికోరులం బడినవా రెవరు? మద నెగ్గ లేద, యీ
కలిమెడఁగూడ నత్యమునె కాంతురు గాని యనత్యమున్ను బె
ద్దలకుఁ బ్రపత్తి లేదు ఋజుధర్మము పట్టి చరింపుఁ డంచు మూ
ర్ఖుల నునికొల్పు పెద్దలకుఁ గొండొక బోధ యొనర్పు మంబరో.

3

(గంధప్రవృత్తి,

చ॥ సత్య, మనత్య, మంచు మనుజన్ములమంగికిఁ జెడ్డమ౯, నదా
దాత్యము సేయుచుండెడిపదార్థము లందొకదాని కింకొకం
డత్యయము౯ ఘటించెడి యథార్థపదార్థము నిల్చయోగ్యులు౯
వ్రాత్యులు వేఱొకందు నిలువ౯ బ్రయతించుచునుండు శాకరీ.

౧

చ॥ నిలిపిన నిల్వఁ జాలని దనిత్య మనత్యము, నిల్చున్నను
న్నిలిచి యెసంగఁజాలినది నిత్యము సత్యము, సత్వరవృత్తి
కలన కెదే నిమిత్త మది గావలె గావున దానికై మహా
త్ములవచనంబు లూత గొని పుస్తక మియ్యది సేతుమంబికా,

౨

ఉ॥ నూటుకుఁ గాలదోష మది నొటియెడ౯ గొలు గాదు కాన నె
చ్చాటసె యుక్తి సేయుదు నపర్జిత గల్గును తప్పఁ తోవలని
దాఁటెడివారిరజ్జులు వృథా, ఋణ విచ్చి యపస్కండు౯ ద్విష
తోగ్రుటి నెదిర్చి వేర్చి కవికుంజరుడు౯ వెలుంగొండు నందికా.

౩

మ॥ మనవాఁ డెవ్వఁడు? సత్యముని బలుకునంతతాగ్రమి, యన్యని డెవం
డనృతం బాడెడిదేబె, యీనియతికి౯ న్యామైకదృష్టుల్ ప్రభున
దనియ౯ మ్రొగ్గెద రన్యలో? పాటకులై “తాఁబట్టకుండేటికి౯
జనుఁ బాదత్రయమే” యటన్ననుడికి౯ దాసానుదాసాగ్రణుల్.

౪

మ॥ ధనము౯ జూడరు వేషభాషలకుఁ బందన బోలె లో జలక రె
వ్వని కేగొరవ మంతెకాని యధికత్వం బొప్పుగాఁ జోరు న
జ్ఞుల౯ దక్కఁ దదన్యల౯ మనమున౯ జర్పింపఁ గాఁ బోరు, ధీ
భానులంచు౯ జనసే ఋతం బధఁచు ప్రాజ్ఞుశ్రేణికి౯ దెల్పుమి.

౫

పూర్వవిద్యన్నాగరికత

శా|| * “మిలిద్దో ధన మిచ్చి కొన్నయవి మీమిహాకలెల్ల” ధనా
శావిధంబులు పూర్వనాగరికవిద్యాభ్యాసమున వేలు, త
ద్యావస్థూర్తులు వేలు, వారు మనకై దైన్యంబు నైకోరు మీ
తోవల వారికి నైఋత రాని వని యుద్భోధింపుమి శాంతి.

శా|| పూర్వాచారలవిదై నేర్పుగుణలుబున్ వారిమహదల
సర్వోత్కృష్టముగాఁ దలంచు రిపు దాచారము లే మున్నవి
దుర్వారుల గనఁ బోరు, దూర్వ లెనయా దుర్వాసుతో నఁచు రో
శర్వాణీ? యిటువంటినొగులను లక్ష్య మేల నేయక వలెక.

*అంధభారతీయను పత్రికనుండి.)

ప్రాచీన గురుశిష్య పద్ధతి.

శా|| దెంచు లక్కలలేదు “శేషు” మొదలై “జల” విసక రావుపొమ్మం
చుక నిర్దనుఁ ద్రొచివుచ్చరు గురుల, “పా” నైన నే రాధమిం దంచుక నేమము
లేదు మీ చదువునందాలోక మీలోకముక. గాంచక వచ్చెడినాద్యుగార! మిము
మృక్కల జెల్లు నెక్కలయింక. 1. ఉ|| దుక్కల నక్కలం గుఱిచి కోర్కె
బోట్ల గుఱించి కాక మీ రెక్కడి జూచినక దిజగదీద్యవరితని దేవు
నికొమఱ. ఫక్కికమై నుతించుసురవాక్కులు శిష్యులకిచ్చి వారిదొ. వా
కున్న దేహముక భవముఁ దావనముక బోనరింతురొప్పగక. 2. ఉ|| చెప్పి
లకాశ్వు ముండితపు శీర్షము శూన్యలలాటముక మఱిక. గొప్ప బడాయివేషము
లుఁ గుచ్చులపాగలుఁ గొట్టుఁ గంతమం. బొప్పెడి పట్లముల్ గలుగునెట్లు శి
ష్యులు నీకు లేరు మా. యశ! చిరాయువై బ్రతుకు మమ్మరొ వేదమ! నీకుమొ
కెగ్గదక. 3. ఉ|| చాపలె యాననంబులఁట; జందెములె వరవారవాణముల్.
పాపము పాపజాలునదిపట్టులు శాలలు; పుణ్యలోకముల్. చూడెడి మాలికన్
మెడకుఁ జుట్టినపట్టులు లగ్గమిమియే. ప్రాపగు జీత మిట్టిగురువర్యుల శిష్యుల
మృక్కలటొప్పదే. 4. క|| ధనవంతులకన్నను ని ర్ధనవంతులె ప్రీతిపాత
రములగు శిష్యుల్. వనమాలికలెల్లుటే చదువన మాలిమి నెగడు మీకు నంజలి
నేతుక. 5. నీ|| అరుణోదయ మ్మగునప్పడ మేలొగించి యాత్మను సంధాన మా
చరించి. ఆపగాదులకేగి యట స్నాన మొనరించి రవి త్రయీమయుని కర్ష్యము

టాటోటురటకుడు

చ॥ కొట్ట నుసానజాం బదియఁ గొండ్లోక కొంకు వహించు నెవ్వనిం
 దిట్టఁగ దానిఁ గుట్టనలదీనుని నాలగ్గయు వెనక్-దీయు నా
 పుట్టుగుబమ్మచార్చియెటుబొంకిన నేమగు? నట్టిచీపురుం
 గట్టలు గిల్లు-వ్రాచలకు గౌరవ మెక్కడి దమ్మ? శాంకరీ. ౧

మ॥ ఘటచేటికరసీవకాచకలనాత్రాంతంబు కర్ణద్వయం
 బంటి నానాస్మృతపాతశాంతవృథాహంకార పంకాంకితం
 బంటి వేతం; బటువంటివాఁ డొక్కఁడు వే రాసించి టాటోటులక
 రటియింపక గటువెనుగా కవియు ధీరవాతసుల్ చూబులే. ౨

లాసంగి తముఁ బోలివర్తింపఁ దగుశిష్యగణములు వెంబడిరాఁగ గృహంబుఁజేరి
 నిన్న దండెమ్మపైనించిసనీరాగ్రవి పుట్టముల్ ధరియించి భూతిదాల్చి॥ తే॥గీ॥ దేవ
 తార్చన మొనరించి దేవదేవ । నామపూర్వకముగ వేదనాదమును ద, దంగవి
 జ్ఞానమును శిష్యులనువదింపఁ, గాల మేగించు పూజ్యుల గారవింబు. 6. చం॥ నృ
 పతులు వచ్చి దూరమున నిల్చి నమస్కృతిఁజేసి పూర్తిగాఁ, దవమును వేచియీ
 బియిని దగ్గఱకుం జనుదెంచి 'మీకునే । ది పనియె తెల్పుఁదీ 'యిపుడె తీర్చెద
 మన్న 'మత్రేమి లోటులే, దపరిమితంబ సౌఖ్య, మనునట్టి తపస్సుల మిమ్ముఁ
 గొల్పెదక॥ 7. ఆ. వె. చంకజోలితోడఁ జనుదెంచునట్టివి, ద్వారీకగాంచి బ్ర
 హ్మయరుగుదెంచి, నట్లు సంతసించి యన్నమ్ముపైట్టు పత్రివతా మణుల నుతిం
 తు భక్తి, 8. ఆ. 'వారలు మీకు విద్యనిడవారములేమిడఁజాలమే., యటం, చా
 ఆని పేర్చి దేవుగతి నారసి భుక్తినిబెట్టి విద్యపైఁ! దీపనియాస్థఁ జూపెడి విధివతి
 మానుల నగ్రహరపుం, బాణుల వారిగేహినులఁ బాయనిభక్తి నుతించి మ్రొక్తె
 దన॥ 9. శా. ఏరాజాం గన నిచ్చలేమి 'నెటులో యీపాట్లఁ బోషించియే! తీగం
 గావలె' నంచుభైక్ష్య మది యెంతే భాగ్యమంచెంచి యా, చారం బొప్ప గృహం
 బు లేని వెనుకకా ఛాత్రావళుల్ రాఁగ నం, సారంబీడుచు విద్య నేర్పడి మహా
 సంస్కర్తలక మ్రొక్కెదక॥ 10. క॥ భృతకోపాధ్యాయులఁగని, మతిలో నే
 వమ్ముగాంచు మాన్యులకుఁ బ్రో, న్నత వేదశాస్త్రవిద్యా, రకులకు నతులికు
 దు రాజరాజనకులకు॥ 11. మ॥ శుచియా వేషము శుద్ధమా మతము సంశుద్ధం

ఉ॥ “అవులు దూడలుం గలుగ నార్పులు గుంజల కేల” తా నెవం
 డీవిషయంబు నేమెఱుంగు నింతకుం ద న్నెవం డిసడింపకే
 పో విడుచుకొ జరిత్ర మన బొంకులు బూబులు గూడనా నెకో?
 కావల మేడ? సత్యపుం బ్రకార మదేడివచింపు మంచికా.

3

ఉ॥ ఇట్టి వృథా వ్రజల్లకుల హీనపు వ్రాతలు కీర్తికామినిం
 గట్టుదు నాపె “కాళ్ల మీ గల్లె” నటం చోకమూల నాఁగుచోఁ
 బట్టవగంటం జాక్కలప్రభావము వెల్లకపోదు “తా డొగ్గె
 రొట్టెయుం గాకపో దొకనరుం డలతానున గాకపోఁ”డొక్క.

4

బు దేహం బని ర్వవనీయం బగుసాంశీతిగరిమ ద్రవ్యంబు దనాసక్తి పూ । ర్వ
 చరిత్రంబులయందు భక్తియును ధాత్ర శ్రేణివైరక్తిగ । ల్లువతుర్వేకుల సాంగులకొ
 నిరతమున్ లో నెంచి కీర్తించెదకొ॥ 12 మ॥ ఘను లుద్యోగులు వచ్చి “మీసుతు
 నకుకొ గన్యమణికొ మేటులొ । ధనధాన్యాదులతోఁచిచ్చెద” మనకొ దత్త
 న్వైకొకో మనం । బున నిష్కంబదిలేక ‘మీరలమెలలొ పూఁబోడి మీక న్నె మే ।
 మనఁగొ రిక్తుల” మంచుం దప్పికొనుమి మృద్ధింతుం బుష్పమ్మలకొ; 13. చ॥ ధ
 నమును భూమియొక దమకుం దామయిచుచ్చెడిరాజు లుండ “నం । దనులకు
 విద్య రాను ధనధాన్యవశంవదులైన” నంచుం కై । కొనక యెటో కుటుంబము
 నకుకొ భృతి గూర్చుచు నెన్నహత్వమే । ధనముగఁ గాలమున్ గడపుధన్యుల
 బూర్వుల నాత్మ నెంచెదకొ॥ 14. ఉ॥ రా జరుదెంచునప్పటికరంబులతోఁటకు
 గొప్ప త్రపుత । మ్నాజనపాలుం యొయ్యంగని । “యార్య! కృతాన్ధుడనైతి
 మీకు న్నా రూఢిజము లెక్కలే దయక భూమియొ ద్రవ్యమొ న్నీకరించి మా తెజ
 ముం బెంపు” డన్న గణుతింపనిసూరుల నాశ్రయించెదకొ॥ 16, ఉ॥ “పుట్టితి
 మెట్టులో యిచటం బుట్టినయూ రెటు వీడవచ్చు ని । ప్పట్టుననే వసించి బుధవ
 ద్యులం జేసెదఁగాక శిష్యులకొ । పెట్టెదనేనయన్న” మని వేదతనంబునకోక
 దాతలం । బట్టి న్నశిష్యులకొ బెనుచువారి నుతించి యఘంబు బుంచెదకొ॥ 17.
 ఉ॥ పెట్టెలులేవు కల్గినను బీగము సున్న విభూతనంచయే । జట్టుదొకండు భూతి
 నిడు బంగరపుంగని గాఁగ రాజరా । జట్టులు శిష్యవర్తమున కన్నము విద్యయు
 నిచ్చువేలుపుం । జెట్టుల మధ్యరూత్తములం జెప్పి మఱొక్కరి నెల్లు చెప్పెదకొ॥

తిరుపతి వేంకటేశ్వరులు.

ఉ॥ వానిది నోరు గాద యలవానిది నాల్గి-యఁగాద, తోచిన
 క్షేత్రముండే ననత్యములనే నేగడించునె, యట్టివాఁడు అ
 జానిన్వనామ మూనినను జండన మూనినరాసభంబెదూ
 రానఁ బరిత్యజింతు కలవా)యనకానినుడుల్ బుధాగ్రుల్. ౫

ఉ॥ ఉన్నది యన్నయట్టులుగ నొపిక మీట లిఖింతు ముబరో ?
 కన్నపుదొంగవా)తలప్రకారము నొటికి వచ్చినట్లుగాఁ
 బన్నము, బన్న మూగులుకువా)యనకా)దశిరాస నుంచి వి
 ద్వన్నుత మైనచూర్ణమునఁ బంపెడిభారము నీది యీదెనక. ౬

(ప్రీతంకుస్వర్గము)

చ॥ ఆతనిని యోగి యందు రెవఁ డల్లవనీష్ఠగవీనవంతితై
 మతి చెడి పోరి యోడి మతిమత్తముడై తప మాచరించి బ్ర
 హ్మత యొక కొంత గాంచె నలయతఁడె గాధిజుఁ డాతఁ డిచ్చె న్న
 ర్గతి సుకరాజసూతికి సుకప్రభుఁ డొప్పమి కాగ్రహించుచుకొ ౧

ఉ॥ గడ్డము మీసముల్ పెరిగి గాధిజుఁ జేయపు వేసినేని యా
 చెడ్డమునీశ్వరుం డొకని అవతయిచ్చును జేర్చు బోయి తాఁ
 బడ్డ పరిశ్రమంబు భగవంతుఁ డెఱుంగుం గృతార్థుఁ డయ్యె నే
 లడ్డఁడె యిండుఁగిడాపయికథాంశ మెఱుంగనివారు లేరుగా ౨

(పొండ్రొకవాసు దేవీయము)

ఉ॥ ఉండు) జగమ్మునందు మును పుండినయల్లులె యుంచె వారు పె
 క్కొండు), వృథాభిమానమునఁ గర్జ మెఱుంగక కొంచ క్కెట్టా చే
 కొండ్రొకమానముకొ డమకుఁ గూడనిబల్ బిగువల్ ధరించి; యీ
 * పొండ్రొకవాసుదేవుల నెవండు గడించు వచ్చింపు ముంబరో ౩

(*హరివంశోత్తరభాగమునుండి.)

క॥...అనిమిషమున యల్లులసయె నారనితోడకొ, ఉ॥...నీకువాక్యముల్,
 మానవనాథి యన్నియును మానుము కానివి నాకుఁ జూడఁగకొ, క॥ హరియె
 క్కొండ్రొక వీరెక్కొండ్రొ, హరికిని నీకును విశేషమరయంగ భూభృ, త్వరమాణువుల

(గౌతమీనది—సెలయేలు)

ఉ॥ కొండలు వీల బండ లొగి గొట్టుక పోవుచుండేల గౌతమీ
చండతరపనవాచా మది శాశ్వతమై భువి బగ్గ నెన్నియో
కొండలనుండి వచ్చి యడంగుకొ నెలయేలు ల్లట సూరుల జేరు లే
కుండంగ “దివ్యటీసరస నుండెడివపములూ” యనం బొరికొ.

౧

శ॥ అంతన పుట్టు సంతటనె యాటు గడుకొ రయ మొప్ప బాటు సె
కింత వెడల్పు బొద్దు గలయే ఆదియే సెలయేలు, దానిజై
సెంత? మహాప్రవాహముగ నెల్లప్పుడు బ్రవహించుచుకొ బది
తాంతగనై తనర్యడి మహానది గౌతమీముందు శాంతి రి ?

౨

కుంగలయన ‘పరికింపు’ పరికినీపు ప్రతియోధుడవే,,... తే॥గీ॥ వలవడుగుము
నిన్నును వాగుదేవుడ, దండురేబద్ధియుటలు నావ్వడివాన, సిద్ధమైవాగుదేవాఖ్య
నెల్లెనట్టు, లుర్విలోపలఁ దల్లిబిడ్డ డొరుడు గలఁడె,, క॥ నీచక్రమునీశంఖము,
నీచాపము నీకుగదయు నీభుక్తియొన, నీచాకోపితములు విను, చూచిన నపుడుగు
వీరి సూరులు ధరణికో,,...క॥ నవ్వెమిచారల నెఱుంగవు, క్రొవ్వున నిటు పలికె
దేల? గోవిందుని నీ, వెవ్వనిఁగాఁ దలఁచితనివతఁ, మివ్వెఱురెడు భవన్మదోద్ధతి
యడఁగక,,...వ॥...శై నేయిండు(సాత్యకి) అట్టహాసమునేసీయతనికెట్లనియె
.....తే॥ గీ॥ ఆదిదేవునిపేరు చిన్నములు నాచి । సంతటనె యాతఁకిఁ కుల్యఁ
డొడెనిన్ను. పిఁహళవచంబు దొడగినఁ జెనఁటిమక్కు, గంధ గజగంధముక
దును గలదె నిలువ,,...వ॥ ... పొందుగిడు...ఒకమాత నానైత్యదమను పాలి
కింబసించిన,,...నీ॥ ... తిరిగి తంతటం బోక తేఱుపమాలి నాపేరుఁ జిహ్నము
లుఁ గల్గించికొంటి, వాగుదేవుడవ... నేర కా,,... బ్రతుకవలతేనివినుము...
చక్రమాదిగదిచి మత్స్యరూడిగి, నదికి చనుదెమ్ము నాశరణమ్ము సొరంగ,,
వ॥ అనియట్లు మాతమఖిగన వెడిలినవిమలువాక్యంబాకన్గించి ... కమలలోచ
నుండు వానింగనుంగొని నీ॥ ననునట్టులగుదెమ్మనియె గావున నెల్లయడియాల
ములతోడ నరుగుదెంబు, వినుతచిహ్నమ్ములు వీడునున్నాడు గావునగ జక్ర
పూర్వతఁ దనరువాని, దనమీఁద విడిచెదఁ, దనశరణముఁజొచ్చి మనుమంటగ
లకుగావునఁ గడంగి, తనశరణంబే పెంపొనరంగఁ జొచ్చి నిర్భయండ్లనై భూరి

(చ్యవనమహాముని)

ఉ॥ కొండలు బండలుం గలిసి గొప్పగ నెంచి న్వవక్షపాత మా

ఖండలుచేతి కత్తి కిడఁగా గరుడుం దిడె బక్షపాతియై

యండియు నీకమాత్ర, మదియున్ జ్యవసుం దిడె, దాత్మశక్తి యి

ట్లుండు నటంచు దెల్పుటకు నొజగదంబి తృణీకరించుచున్

క॥ తనబలము నెదిరిబలమును, గననికతన వజ్ర మట్టున హేతియై కీ

ర్మిని గోలుపోయె గొడవ, భ్రమి మొన నటు లాచరింప నవి యేమగునొ. ౧

సంపదహరింతు తే॥ గీ॥ ధరణి నెందు బేర్కలవాడుగాను నాకు. దాటవచ్చు నె తన యాజ్ఞ దడయకింత, వట్టునేడు నెల్లిటిల్లన నిట్టలముగఁ, జేయఁగలవాఁ డనంతయుఁ జెప్ప మిపు,,... వ॥ ... ఆదేవుడు దివ్యగంభీరస్వరంబున తనికి ట్టనియె,, నీ॥ పాండ్ర భూవర? నీవు భావమ్మునందు మదియాంకములు మోవఁది విరితేని, నాపాలితేంచి నముండవై యెను నీవాడ నాకిమ్ము నీకుచిహ్ను, ముల నని వేఁడినలలి శాశ్వతంబులై చెల్లునువెట్టివై చెట్ట చేసి. తింకనైన విసిత నేతెం చి వేఁడుము ... వ॥'' నీవునన్ను రమ్మని దూతచేతఁ జెప్పి పుత్రైంచిన నీదెనవచ్చి తగినబుద్ధియుం జెప్పితి, నిట్లునేయుము... అనివలికినఁ బొందుండతని కిట్లనియె,, మ॥ అవనినాథులనెల్ల నుద్ధతుల గర్వాంధ్యం బడంగింప నేనవత్సరిగద, నెటుంగ వేయకట? మిథ్యావాసుదేవాహ్వాయం, బవినీతిక సరియించి కొండటకు మోహ భ్రాంతి పుట్టించెడి, యవలంపంబు నెఱింగి కాదె నిను దగదార్పండుగాఁ జూ చితిక,, తే॥ గీ॥ నాకువెఱచి కైలాస యావంగు వేరఁ, గొంతకాల ముష్కయిం దప్పఁ గుంకిపోయి, తీపులేకున్న జూవె మహావిభూతి, వెఱయచచ్చియ నీయా రనెఱువనైతి,,... క॥ వగతుండు చక్రమువైచిన, నగధరుఁడు శుదర్శనమున న దితుత్తుమరై, జగత్తీనలిఁ దొరఁగెను న,ట్లుగఁజేసె సమస్త జగములును ముదమొం దక,,... వ॥ ఇబ్బంగిం బగలు నవగతనమస్త సాధనంగానెవర్ని యమ్మహావీ రుండు. తే॥ గీ॥ ఏమిరా? వా శుదేవుడ నేనయనుచు, జెప్పి కొనవచ్చునే? యిం కఁ జెపును నాకు,,... వ॥... గరుడ చరిణ ప్రహరంబులఁ గృత్రిమగరుడలాంఛ నంబగు తదీయ ధ్వజదండంబు ఖండంబులుసేసి,, (విస్తరమెఱుంగఁ గోరు వారు హరివంశోత్తరభాగము ౬వ అశ్వాసము చూడఁదగు)

(కాళింగులు)

ఉ॥ అంగమునిండ భూతి నిడి యల్పపువస్త్రము గట్టి చెంబు కే
లం గొని శుద్ధనద్విజాలరాగు నటించుచు నెండు బోవుకా
ళింగులపోల్కి నేడ కట? లేకు లనేకు లాకింత నేరు పెం
కుం గనకే వధానివిరుకుం దలచాల్తు రవేమి పావమా? ౧

ఉ॥ వేనము పొట్టకోన మెటు వేసిన వేకురు గాక యీరసా
భాసులు నిక్క వుం ద్విజాలఁ బట్టుక “మీరును విశ్రులే? మిముకా
భూసురు లంట తప్ప మునుం బోరునఁ గెల్చినఁగాని మీకు మీ
భూసురవామ మెవ్వ” దని మ్రోగగుడు రేపిటి కంబి శాంకరీ. ౨

(లూత)

ఉ॥ అంబరమందు * సాలెపురు వాదరు వింతయు లేక వేలుచం
దం బొకయిట్లు తోచు నది తక్కుమె? కా దటమున్నె యల్లియుం
చుం బహుళంజుఁజాల మది చూరున నంటుక యుండు దాని దా
రంబుమొగంపు దారపుఁ బరంవరతోఁ గలుపుకొ దిగంబడుకొ. ౧

ఉ॥ నేయును గాత లూత యది నేర్చిన నేతగఁ బొట్టకోన మా
నాయము; బట్టకోనము జనంబు కువించుని గోరుఁగాని యా
మాయపుఁబుర్వు నేతకయి మానన ముంచునె? యుంచుబో? యెటో
కాయమునండు గప్పికోనఁగా, నది వచ్చునె? ముట్ట విచ్చునె. ౨

*21 వ సెప్టెంబరు 1912 నఁ॥ కృష్ణాపత్రికనుండి

ఈగవులి

తే॥ కీటకములందు మిక్కిలి కీర్తిగంటి నీగవులి యందు రందలు నెల
మి నన్నుఁ గాదెయించును మది వృథా గర్వవడకు! సరసులదివిన్న నకుదురు
సాలెపురుగ? కటమున నేదొ యొకవన్నగ డను బన్ని, యీగలను మోనపుచ్చు
ట నీగవులివి! కాని యెదురుగ నిలఁబడి కలనఁ గలిచి! కేరుపొందిన దేది రూపింప
లూత? ఎట్టులోయొకరీతి నీకీర్తిరుదము! కలిగె నామాటలలులంచు కలిగినంత!
మాత్రమున నూర్జనాభమావదినిమిథులు, తలనుదాఁచిన గర్వంబు చాల్చడగునె

ఉ॥ అల్లిన దానినే మరల నల్లును, గ్రోత విధాన నల్లఁగాఁ
జెల్లకు సాలెపుర్వసకుఁ జేతయుఁ గా దది యెన్నిసారుతే
నల్లినయల్లికే మరల నల్లెడి దానికె నంతనింత మా
యల్లిక యెందుకేని గొఱయైనది గాదుగదా మహేశ్వరీ.

3

(నీరసాశు ఘోషానిరసనము)

చ॥ ఎఱిగియు గ్రామ్యపుంగయిత కేమును బాల్పడబోదు మే మొకొ
వ్వర మొకవేళఁ బోరికి సభాస్థలికిఁ జనుదెంచెనేఁ; శాం
కరి! యది కాదుకూడదని కంకకుమమ్మ! వ్రెనక్తి దీరును
త్తరపు క్షణంబునఁ మరలదానిఁ ద్యజించెద మాజ్ఞ యిమ్మొగిఁ.

౧

చ॥ ఎలమిఁదురుమగ్గ నిందగిలి యెగిన నాతికిఁ బ్రీతిఁ గొల్ప మొ
క్కలుఁడు తురుష్క-తాపైకయి కట్టిడిమార్గముఁ బట్టు భంగి వెం
గలులకుఁ బ్రీతిగొల్పఁ గలకాకవితం బురుడింప నెంచి క
శ్మలమగు గ్రామ్యభాటి కొడిసాచెడి తప్పను వైపు మమ్మరే.

౨

ఉ॥ తప్పలఁ దోపనీకు మెడఁదింగలశాస్త్రము గప్పివుచ్చు మే
చోవ్వనసొ దదాబిడగఁ జొవ్వశూకలఁ బోలు పద్మెయిల్
గుప్పఁగఁ జేయు మెయ్యెడలఁ గొంకు ఘటింపఁ మెట్లా సూఱులన్
జెప్పినదే మహాపదవి నేయుము మూయుము గ్రామ్యశక్తయిల్

3

ఉ॥ కష్టముగా నెటో భవదఖండ కృపామహిమమ్ముకల్గి నీ
ముష్టికవిత్వమధ్యమున ముద్దులు మూటలుగట్టఁ జాలు ని

నీపరాక్రమమునకును నీయశముకు! నీదుబిరుదంబునకు లోననీవుమెచ్చ! వలయు
నీజాతివార్తెచ్చ వలయుఁగాక! యింక నెవ్వరుమెత్తిరో యీఁగలవులి! యెన్ని
యో గొప్పకీటము లున్నవిఁగనుమి! వాని కేమియు గర్వంబు గాకఁబడదు, వెదక
రవ్వంత యల్లికల్లుడవా లేదా! మేలు నీదు గర్వము పట్టజాలకుండె, జాలునింత
టి నుంచైన సాలెపురుగి? బద్ధి తెచ్చుకొని నయాన బుజములెగర! వైచి కొనుటచా
రించి గర్వంబువిడిచి! భద్రముగనుఁడు మిడియు నీబ్రీతికు దెరువు.

పిప్పగ

సోదరకవులు

ట్టప్తుఁ బద్యమున్న నది తొల్లి రచించిన దండు, వారి సం
తుష్టికి నట్లు కాదనుచుఁ దోచఁగఁ జేయుట యెట్లు శాంకరీ.

౪

ఉ॥ గిరిగిరఁ దివ్యమౌ నెడి బిర్రుకరమ్మున నొక్కయంత్ర, మా
“కిరకిర, బాలురక” దనువఁ గీల్గొనుభంగియె మావ్యమైనచోఁ
బరపరలాడుచుకొ గవితఁ బాడెదదాబిడిగా నటంచుఁ బా
మరులు నుతించుపూనికయు మావ్యతఁగాంచుఁ గదే మహేశ్వరీ.

౫

మ॥ స్వరవర్ణ్యత్వమెఱుంగకే పొరిఁబారికొ నంగీతముల్ వాడి యె
వ్వరు మెప్పించురు! గాయకోత్తములు వచ్చ నాఁగ; నట్లే పర
స్వరసందర్భము శ్రోతవేయతయు సౌశబ్ద్యంబు లే కెట్లులా
విగించిపకొ గవితలే శ్రవోయుగళికొ విగను ప్రసాదించునే.

౬

చ॥ “పదనిస, సాని వానిపన, పస్వరీసరి, గామ గారిసా,
నదగద, నీరిసారి, దరిసా, గరిసా, నిరిసా, రిసా, రిసా,
గదగద, పాదపాద, సవగా, పదగా, నిదగా, దగా, దగా,”
యిది మొక గానమేని యెఱియేని గవిత్య మగుకొ మహేశ్వరీ.

౭

ఉ॥ “చేనినదోనమున్ బయలుసేయఁగ నెంతువె! దుష్కవిత్య వి
శ్వాసము బైటఁబెట్టుటకునై గమకించెదవేల” యంచు దే
వాసురయుద్ధముల్ గెలిచినట్టిఁడు వండిత రాజుచేత నీ
వీని డిలంగఁజేసి మము నెంచుకు దూర్చెన విందు శాంకరీ.

౮

ఉ॥ ఎంచి పురాకులైన పదునెన్నిది వర్ణ్యములంగుఱించి వ
ర్ణించి కథానుగుణ్యముగ నించి రచించియె యంచి రంచుఁ బ్ర
శ్నించినచో సదుత్తరము చెప్పటకుకొ దగ నైనయిక్కి దోఁ
పించి యనంతరమ్ము నడిపించుమి యీకృతి కోమహేశ్వరీ.

౯

చ॥ కవివసులెల్ల మేలనఁగ గ్రంథములకొ రచియించి కవ్యపుం
జపుల జగమ్ముముంచెడి ప్రశంస ఘటించియు నేడు కొవ్యపుం
గవులకతమ్మునకొ రసము గన్నడకుండెడి దిక్కుమాలు కా
కవితకు మమ్ముఁబాలువడఁగా నొనరించెదె చాలదైవచా.

౧౦

చ॥ గడియకు చూడువందలంటి గంటకు దెబ్బదివందలంటి త
వ్వడుక వనమ్మ చెప్పటకు బూనిన వారిని బుట్టజేసి యె
వ్వడు సరసాకునతగ్గవనముక బచరించు మదీయవక్త్రముక
“బడబడ” మ్రొంగు “తామరపా” సునరించెదవమ్మ యీశ్వరీ. ౧౧

ఉ॥ వృత్తవిశేషముల్ చెడి వివేకము పాకముదప్పి సద్గుణ
యత్తరక దక్కి శయ్య యొకడంతగబొంతగ సంగ్రహించి యె
పొత్తును రోయకే వలుకుపోకడ నేరిపి మాడుకైత ను
నృత్తతమై జరించుక శుమాలగఁ జేసెదె మాలదైవమా. ౧౨

చ॥ తొరతొర గాగ్రమనామములు తొంటిదియో తదియో నహస్రమో
తరవర గ్రుక్కతివ్వకయె వాగెడి విశ్రవినొదివై ఖరీక
జరచర సూరు జూర్చుటది సత్యవిధర్మము గాదటంచు నీ
వెఱింగియు దానికై మనము నేటికిఁ గొల్పదవమ్మ శాంకరీ. ౧౩

ఉ॥ అక్కట! నీరసాకుపున సందము జందము లేక యెట్టులో
గుక్కలు మ్రొంగుచుక వెడఁగు గొల్లలశుద్ధుల నెంతపాడినక
దక్కునె “కైత”యక పదవిదానికి, “గాడిదగంపెడూక వా
బొక్కిన నేమిలాభ”మగు బొంకక తెల్వంగదమ్మ శాంకరీ. ౧౪

ఉ॥ అబ్బెన మేల సేయవలె సంబరొ? తంబుర, యొంటికంటిత
బ్బిబ్బ మృదంగ, మీద్యయమ వేషముప్పున లోటు గాని యా
బొబ్బిలిపాటగాండ్రతలఁపుం గొలువంగల పాశుకైతముక
నీబ్బిలి గల్గి పండితులచే నుతిగాంచెడి కోర్కె యున్నచో ౧౫

చ॥ కవితయుఁగాని సంతతియుఁగాని జనించిన యత్తరక్షణ
బివిని సశించెనేని కలమబ్బునె? గర్భశరమ్మదక్కు, నా
యువు లవమేని లేనిశుకు లొక్క సహస్రము తెప్పవాటులో
శివ! శివ! పుట్టనేమి యగుఁ జెప్పఁగదమ్మ, మదంబ శాంకరీ. ౧౬

ఉ॥ అకుకవిత్వమందు రస మారయ రాసని యత్వ నెప్పె నూ
యాశకుటుంచిని! జననమే లిఖియించిన బంతిక్రిందనే

నాశముగూడ వ్రాయుటది నల్వకు నవ్వుత మునుగాక గ
 రాభిశయమే నవించుటకు నక్కట! దీనికి భేదముండునే, ౧౮
 చ॥ “మారుని గేరజాలు సుకుమారుడు, కన్నులు చేరెడనే, బం
 గారముమే” నటించు మృతి గాంచిన బాలున కేడ్పుభంగి వి
 స్తారరసమ్మగల్గుటయు సంభవ మందెడుగాక నిల్వఁగా
 నేరని కొఁపపాశుకవి నేరుపులేటికి మాకు శాంకరి, ౧౯

చ॥ పలుకుల కల్గినేర్పిన సుభాషితముల్ జతఁజేసి కచ్చపిఠ
 బలుకఁగఁ జేయ దానికి నుపశ్చితిగా శుభవిందుసేయుచుక
 గలకలలాడు కంకణవికస్వర సుస్వర మట్టులుండు మా
 పలుకులొనర్చెదే యినుపపాడిగ బండిరవంబు లీశ్వరీ. ౨౦

చ॥ కలుషితమైననీ ద్దురుసుగాఁ బ్రవహించెడునై తప్పఁగై
 తలు దొరలుక దదాబిడిగఁ; దజ్జుల కెట్లు రుచింపనో, శర
 ల్లలితకలాపిని సలిమలమ్ములు సతకమలంబులో, రస
 జ్ఞులకు రుచించునట్టిద యగుక హిత మాశుకవిత్వ మేరికె. ౨౧

‡(తలకుండగనివ్రాతలు)

మ॥ కవితాతత్త్వరహస్యవేత్తృతమనై కష్టించునుతల్కమ్మలి
 ప్తవివేకుల్ కులగోత్రసిందతులు, వేదాచార హరంపరీ
 దవవహ్నుల్, సకలాన్నభోక్తలు, నమస్తస్త్రీకుటుంబుల్, మహా
 సువివేకుల్, వితరీత మీతెలివి విజ్ఞుల్ రోయ కెట్లుండు? రే
 కపు లివ్వారి గణిగ్రుని వీరిలాకొ లోకం బన్న నేఁ డంచితా. ౧

‡(మే 10 వ తేది 1943 వ సం॥ కృషిపత్రికనుండి)

చ ర నా యు ధ ప్ర శం స .

ఒకభాషాభిమాని:—

ఈసోట్టుటకు అంతంలేకుండా ఉన్నది. ఈకవులు కోళ్ళనుగూడా మిం
 చిపోయినారు. తురుష్కయద్ధమైనా ముగిసేటట్లున్నది. కాని యీకవుల కల
 మామెప్పు డారంభమైనదో దానికి విసుగు విరామము లేకుండాఉన్నది. అంత

ఉ॥ చుక్కతముల్ కడుం బ్రీనిలి తొందర గొల్పెడువట్ల, ధర్మపు
స్సర్మ మెఱుంగునార్య లవి మాపినయట్లై కవిత్వతత్వవి
త్కర్మకు లాఁగఁగా వలెఁ గుకావ్యము; తాదృశధర్మకార్య మే
కర్మమెఱుంగఁ జాలనియకర్మవరుల్ నిరసించ నేమగుకొ. ౨

ఉ॥ జన్మము లాఁగి పోయెనె? యశస్సుల సత్యము లాఁగిపోయెనె?
అన్మము మాల మాదిగల దందఱకుం బ్రయమై తనర్చెనె?
దున్నల కాలు భార్య లయి తోసము నందెనె? పోడి శిష్టనం
వసన్మగృహస్థపుత్రకరవంకజ మంటెనె? వీరియూర్వులకొ. 3

ఉ॥ బసది కాదు కాని దగు నం చది దేశము నుద్ధరించు నం
చేసరమాత్రులొ గిలుకునేవపు వాఁతల మాఁతమై యశో
ధీనులఁ బూర్వవంధతగతి న్మృతిఁ జొన్నెడి జ్ఞానులకొ మహా
ధీనులకొ వృథా దెగదు తెల్పులవిల్పుల నెంద నేటికికొ. ౪

కంతకు కక్షలు ప్రబలుతున్నాయి. ఇరువక్షములచుట్టు గ్రామసంఘాలుచేరి గర్జన
ము మొదలు పెట్టినాయి. ఈపోట్లాటల నాపించే ప్రభువెవడుకనవడదు! వీటిని
షయమై ఆంధ్రప్రదేశ్ లు జాబులు ప్రకటించమాడదని దొరతనము వారిక దట్టం
చేస్తే కాగుండును. కవులకే బుద్ధిలేనవ్వదు నాకంటివారేమి చేయగలరు?

(మే 15 వ తేదీ 1913 వ సం॥ సుదర్శినీ పత్రికనుండి)

కవుల కలహములు

గతవారపు కృష్ణా పత్రికలో కవుల కలహములను గూర్చి విచిత్ర చిత్ర
వలిలో నొక చిత్రము ముద్రింపఁబడినది. అందు రెండుతలల కోళ్లు రెండు ము
ఖముభిగా నిలువఁబడి యుద్ధము చేయుచున్నటులను ఇరుప్రక్కలను శునకము
లు అటచుచున్నట్లును జీఁతించఁ బడియున్నది. ఇది మాచుటకు మిగుల నచ్చెరు
వుగానే కనపట్టుచున్నది. గాని కొంచెము దీర్ఘదృష్టితోఁ జూడఁగా మిక్కిలి
జాగుప్పాకరముగఁ బర్యవసించు చున్నదని తెలుపుటకుఁ జింతిల్లుచున్నారము. ఈ
జంటతలల కోళ్లరూపముతో నున్న కవులెవరో యెల్లరునుజెప్పకయే తెలిసికొనఁగ
లరు... ఇంత కాలమునుండి వీరిట్లు వాఁతవాదములు చేసుకొనుచుండఁగానింత
వలకెవరికేమి యనగ్గము కలిగినదో చెప్పఁగలరా? వైదిక నియోగిక్షలు పెరుం

తే॥ ౧॥ జననమరణాలీప్తు విస్తరమౌనరృప్యవతఃకాంతిః సమస్తానామగూఢా-
 వండితులటన్నఁగవులన్నఁబాజ్ఞులన్నఁబ్రతికలులవాఁయునాథలవస్యగిదిగాక
 తే॥ ౧॥ బుద్ధిలేడఁట? కవులకు బుద్ధి గల్గు, వార లింక నెవ్వరో? కులాచారములకు
 సున్నచుట్టెడి మేటిసంపన్నులొక్కొక వీరలు నిగర్వలక్ష? గర్వలేరు జనని.
 చ॥ కవికలహప్రచారములు కటిండులక గరగింప లేవు కో

శ్లోవుదురు వారికిఁ నుకపు; లన్యులు కొండలు కుక్కలౌదు రీ

యవినయమున సహింపనిగుణాధ్యుల కీలిభియించు ప్రాజ్ఞులే

మృదురొ? నీ వెఱుంగని రహస్యములుం గలవే మహేశ్వరీ.

2

గీ॥ కోడిగుడ్డంతయన్నమ్మగొనరెనుకడు, నిప్పుకాయంతగోరెనత్సప్తుతుండు
వేటొకడు; దీనఁగలనుదివేక పుట్టు, లఱుంగ రది విజ్ఞులకుఁగాక యెట్లు తెలియు

గు చున్నవండురా? ఆ పాప మిండుమూలముననే పండలేదు. అధియదితఁడకేపం
డి బ్రద్దలయినది ... ఈతారతమ్యచర్చ ప్రతివిషయములూనను గలుగు చుం
డును... “నిరంకుశాకవయ” అనునట్లు వారిలోవారు చర్చచేసుకొనుచుండఁ
గా నడుమవారు వారిని గోళ్ళతోడను గుక్కలతోడను బోల్చఁజూచుట యనా
లోచితము... కోళ్లు, గుక్కలు మొదలగు నీచోపమలచే వారినిబ్రజారంగమునఁ
బడవేయుటకంటెఁ గొదమసింగములఁగానూ మదగజములఁగానూ ప్రదర్శించిన
చో సత్యమైన యర్థమయిన గౌరవమయిన ప్రదర్శనమయియుండును... మఱి
యు వీరిట్లు నీచోపమలచేఁడత్రరూపమునఁబ్రదర్శించుటయే కాక దానివ్యాఖ్యాన
ములూ “ఈకపులకు బుద్ధిలేదు. ఇత్యాది పరిమత్పణీకారనిచ వాక్యములచేఁగూడ
సంభావించిరి.

(1913 వ సం॥ రం॥ జూన్ నెల 15 వ తేదీ సుదర్శినీపత్రికనుండి)

ఇప్పుడు వివాద వడుచున్న కవియుగములను గూర్చి కృష్ణావతారికలోఁగో
ర్లుగను గుక్కలుగను వరమునీవోపమగాఁ జిలించఁగా వర్తమాన కవులలోగో
రవనీయులయి యున్నవారి నింత నీచవలుచుట చాలజగుష్పాకరముగ నున్నదని
మేము వ్రాసినది పురస్కరించుకొని “కవులు కలహించ వలెనట” యను వ్యా
సమొకటి సువర్ణలేఖ యొక చదవరిపేటఁ ప్రకటించెను...అంత కంటెను అధి
కులు చర్చించు కొనుచుండురేని వారి ప్రశంసయే యెత్తుకొనము, ఎందుచేత? వారి

మ॥ ఉపమాకల్పనఁ బట్టి కాల్పనికునఁ దూహింపఁగా వచ్చు ని

కగ్రపుసౌభాగ్యము లెన్నియేని; యది యజ్ఞగ్రాహ్య మెట్లో పృథా

కుకితుల్ తోచినయట్లు గిలుగుచురు సంకోచింప రల్లంత న

య్యవూపంబు నదోవిగర్హితముగా నడైంతు రజ్జతస్వమున్, ౯

ఉ॥ అజ్ఞులవ్రాతలే ప్రకటనార్హములొనఁట? త్యాజ్యముల్ మహా

విజ్ఞుల వ్రాత లొనఁట? వివేకులు కోళ్లఁట? కుక్కలంట? ధ

ర్వజ్ఞత మేలుమే? లిదియ బ్రహ్మసమాజమతవత్తిస

ర్వజ్ఞతయొక్కొ? యన్యమతవర్తుల కంబరొ? యింత జ్ఞానమే, ౧౦

వివాదము తీర్చుటకు మనమొత్త మన బ్రతుకెంత యనెను న్వసామర్థ్య దౌర్బల్యమును బట్టి మనశ్రోతము మనము పోవుదుము. టర్కి బాల్కను రాష్ట్రముల మహాప్రవిచారణము నంధిచేయ బిగిటిషు ప్రభుత్వమువంటి వారికే యర్హత గల దుగాని యెలమించిలి పొవయిటర్లు, ఏమిచేయఁగలరు? ... పస్తావనకవు లేతన్నాత్రులుగారు. కలమెట్లు చేతఁబట్టవలెనో తెలియని “చకువరి” ప్రభుత్వస్వాధ్యక్షులందఱును వంక దొరకెఁగదాయని యెద్దియేని యనిష్ట కారణమున వారిని దోచినట్లెల్ల నీచవజుచుట కధికారము లేదు.... చమత్కారముగా యుక్తిప్రయుక్తికముగా వాదములు చేయుచున్నారు. సాంఘచెడినట్లు మధ్యస్థులకుఁదోచుటలేదు ఇష్టములేనివారు వారివాదములను బ్రకటించక పోవచ్చును... వీరికి నిజముగాఁగవులు కలహించి పాడయి పోవుచున్నారని పరిశాపమా లేకవారిలో నెవ్వరియందేని యనిష్ట కారణమున నేదేని వంకఁబెట్టి యేవో వెలితి “రిమాకున్” లు చేసి తద్వారమున నయినఁ దమయనిష్టమునుదీర్చుకొందమను దురుద్దేశమా?... తొలుత రామకృష్ణకవులు తమకీశ్వర పేరులన్నమాట వినగానే తిరుపతి వెంకటేశ్వరులు ‘గుర్రువచ్చిపిల్లను వెక్కిరించినందుకై’ కఠగించుకొని కొంచెముద్వోషణము చేసిరి. ఇట్లే గుంటూరిశతావధానములోఁ గొప్పరవుకవిగారికిఁ దమ రంగస్థలములోఁ దమతోనముఁడన్న సిద్ధాంతముమీఁద నహసన మీయగా నట్లువలదనిరి. లోక సామాన్యమర్యాదకై మీగట్టి యాసనమిచ్చినను మాయభ్యంతరములేదు గాని ప్రత్యేకించిమాతోనముఁడన్నసిద్ధాంతమువైయాసనమిచ్చిన మేమంగీకరించమనిరి.

ఇందు దిప్పేషియన్నది? సన్యసించి తపమాచరించుకొను వారినైనను నీవు

సీ॥ అప్పు యెంతటినన్యోరాలూ యీబిడ రజస్వల యయ్య మొగియదిప్పటికిఁబెండ్లి,
కితనియోగ్యతనెన్న నెవనిశక్యము పెండ్లియాడె నల్పదియెండ్లయాడుఁబడుచు
నాపెసంసర-గణపరాయణత్వము మిన్న యాఁ బుత్రవతి పెండ్లియాడె విధవ,
అతఁ డిందఱకన్న నధికుఁ డేమన? జందెమునుదెంచె పాలుఁడైననుదెగించి
తే॥గీ॥ ఇట్లు ధన్యైతరములనే యెపుడు వినుతి, సల్పుపత్రిక లెక్కడ? సహజభర్త
బద్ధ బుద్ధికిఁ గాచి కన్నదని సత్య, మనెడివరమార్థమెక్కడ? యఖిలజనని.

కొలఁది వాఁడ వందమేని యాతఁడూగకోడే! అట్టియెడ మానుషము విడనాడని
పాకిక కవిపాత్రలు నఁగొరవ న్యూనతా పరాధవమునెల్లు సహించఁగలరు...
కాఁబట్టి సర్వవిధములను వివరింప నొక తమ యనిష్టమును నీర్వుకొందమును దురుద్దే
శనే యీ పరితాపమునకుఁ గారణమని ఘంటాపథముగాఁ జెప్పవచ్చును...ఈ
హృదయ కల్పముల కొక్క ప్రబల దృష్టాంత మిచ్చుచున్నాము చిత్రగిం
చుఁడు...నిన్నటి సువర్ణ లేఖ...“ఓర్వలేక తగవులాడు కపులను జుట్లు జుట్లు
ముడికెట్టి ఇనుప గాలములు వేసి రాగుచున్నారండో? శ్రీరామరామ” యనును
క సందర్భములేని యపరాధమును వ్రాయించినారు...“కపులను” పత్త్యేకించి ని
ర్దేశముల చేయవలయు? కపులనే కాచి, యొర్వలెనిగుణము గలయితరుల నెవ్వరి
ని తీర్చింపరామేమి?...లెడుచీట దొరగాను చెప్పినట్లు కామముదీర్చుకొనుటకు
అకృత్య మొక యపయోగమో క్రోధముదీర్చుకొనుటకిదియు సంతియయ్యపయోగ
ము. ఈయమెవల వర్జనము విధాయకనే గనుక ఓర్వలేక తగవులాడు క
పుల నుక్కరినే కాక యాగణములోని వారినందఱనుగూడ నాలోకి నునఁ జి
త్రవధ చేయుట తప్పనిసరియనితెలియఁ జేయుచున్నాము. కలహించఁ గూడ వను
వీరినిద్రాంతమే సర్వదా ఆచరణీయ మగునేనియు, నట్టివారి నెల్ల నే కోర్లుగనూ
యెకుక్కలుగనూ చిత్రగింప వలసి యుండునేనియు నిప్పటివలె కనేకవిషయము
లలోఁ గలహించుచు వచ్చిన కపులు, విషగృకులు, పత్రికాధిపతులు, పండితులు,
సంఘసంస్కారులు, పూర్వాచార పరాయణులు మున్నగుమహామహులనందఱ
నీవిధమునఁ గోర్లు, కుక్కలు, పిల్లులు, వందులు, గాడిదలు, గాఁ గూడవరుసగాఁ
జిత్రించి వారికి బుద్ధిగలపుచుండిఁ లెవనియుఁ దెలియఁజేయుచున్నాము. ముందువి
ఘ్నశ్వరపూజగాఁ దొలిపాఁటికలహకపులయిన దండి కాళిదాసులను జెడియు

నీ॥ ఘనుని బట్టుక నీవజనుఁ డేది వ్రాసిన నది శిరస్సునఁ దాల్చునట్టిఘనులు
 నీచునినీచత నిక్కమ్ముగాఁ దెల్పువారివారతలు బుట్ట వైచుఘనులు
 నత్యమ్ము నెఱింగియు శాంతులపోల్చి నెవ్వరికించుపరిపాటిఘరుఁగుఘనులు
 ఏదియో పోట్లాట సూచినఁ బత్రిక కబ్బు "పేట"రటంచు నరయుఘనులు॥

తే॥గీ॥ పత్రికాధిపతిత్వంబుఁ బడసిరేని, దానివలనను గల్గెడుహాని జగతి
 కెంత యవి చెప్పఁగలము లోకైక జనని, నత్యేమడుగంటునెగడు నసత్యమెందు

కథా ప్రారంభము

వ॥ అంతా? దీనికేమి ప్రకృతవృత్తాంతమ్మవధరింపుము,

(సూర్యోదయము)

మ॥ పరితస్పర్షదపారభాస్వరగవీపారంభరీనున్నతై
 మిరభారుండు దివాకరుండు త్రిజగన్మిత్రుండు మందేహాధి
 క్కరణోద్యోగి వెలింగె నార్యులు "కృతఘ్నహ్నుయ దేవాయ" యం
 చెరంగక దన్కరకోటి కాలాగ్రలంఘి నెందే బందలై పాటంగక. ౧

చ॥ నరసింహపుపాదములు సారెకు నుప్పరమందు, నెఱుఁగొ
 వ్వరపు శిరమ్ములందు సెగిఁ బ్రాణి ఘనాలయ వంక్తి ముడుగా
 ధరణికి దిగి యెల్లెడలఁ దామయి యామెయి వారిశైత్యపుక
 ధర మఱియేయుచుక నెగడె బండితపామరరంజకమ్మలై. ౨

క ముక్కగను వారికిఁదగవుదీర్చిన దేవీసౌక యాఁడుపందిగను జీల్పించి యది మొ
 దలు మొన్నటివఱకుఁ దగవులాడిన శిష్ట కృష్ణమూర్తి,పిండిప్రోలులక్ష్యణకవి, వెం
 కటరత్న శర్మగారు, వీరేశలింగం పంతులుగారు, వేదము సెంకటరాయశాస్త్రిగా
 రు, కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్యగారు, వడ్డాది శుబ్బారాయఁడుగారు, శ్రీపాద కృష్ణ
 మూర్తి శాస్త్రి గారు, మున్నగువారి సందఱను వారివారి యర్హతకుఁ దగిన జం
 తువులతోఁబోల్చి చిత్రింతురుగాక, ఆపూర్వపనిషత్సృతము వెలయింతుగాక.

(కొప్పరపువారు కాలుద్రవుట)

చ॥ దురుఘగ నుండె నుత్తరపుభోరణి యుత్తరుగ త్రరంబలె

ద్వరపడి తిట్టి బండుగులదాపునఁ చూటుట స్వప్న మయ్యె నె

త్తటి నెటఁ జేయనట్టి *యవధానము నెత్తిట వీర్వలాయన

స్థిరు లని యెంతమూర్ఘనకుఁ జెప్పక చెప్పఁ దొడంగె నంబికా. ౧

క॥ అలనూజివీట యెకా, కుళమున మజికొన్ని చోట్లఁ గోవిదు లెఱుంగె

జలిపిన ప్రత్యేక పునఠ, లలవా రెఱుంగ మియు స్వప్న మై కన్పటె ౨

౩క॥ ననహయంబుగ నవధా, ననభక్ బొనరించునట్టి నరుడె ఘనుఁడొ తా

ననహయండు ఘనుఁడో యది, నుఘుమలకుం దెలియునే ఘనులకుం దక్కన్.

౪క॥ తెలుఁగఁట? మీనఁబఁట? అది, నిలువక వలెనఁట? వీరు నేరుకురొక్క

తెలుఁ, గొరొ? తెలుఁగనఁగా, దెలగాల్కటాడు పచ్చితెలుఁగే యగునూ.

తే॥ బలిర?యూవ్రాత తెలుఁగెల్లఁ బాటిమిఁదివందికొమ్మలుబల"మన్న పగిదిదోచె

వీరికి జవా బొనంగుట విజ్ఞులొప్ప, రయిక సామాన్యలోకు లట్లనరుగాక. ౫

౬క॥ అని యెంచి వారు పద్దెము, లను గిలుక" మేము వానిలక్షణమును నే

రనిపోలిగ్గ న్నవనమున జూ,యను బంపితి మంబి వారు పురంబురం బొక్క

౭క॥ పద్దెములు వాగ్గెలిమి వి, ద్వద్దశ గూడెట్ట మనము వలుదనగా వా

రదై మిటు గొట్టిరని యో, గుర్తుకొనం దొడంగి రంట్రి కొవపుసాముల్. ౮

*బ్రహ్మశ్రీ తిరువతి వేంకటేశ్వర కవిత్యలులకు.....

శీ॥ అష్టావధానంబు నాచరించెదరేని యద్దానిమించి నేయంగ
లేము, శతఘంటకవనంబు, నల్వఁబూనెదరేని యద్దానిమించి నేయంగ లేము...

౩ గీ॥ అన్యనినహయ మిండుకయైన లెక. పద్యమవధానమండు జెప్పంగ
లేని, మీమహాధారణాశక్తి.....

శీ॥ తెలుఁగు మీసంబు నిలువంగ దిపురుడింక. (2(-8-11)

౩ మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయ కవిగారికి. అయ్యా!
పద్యమయంబును తమయుత్తరమందినది, "పెవరువును మాపుమాటకు జవాబు నొసం
గిన వాడ నమ్ముండి" అని వ్రాయించినారు. పినందర్భమునం దేవిషయమునం

క॥ మునురామకృష్ణులకుఁ జ, కగ్గ-నివద్దెమ్ములను వ్రాసి ఘనత సెసఁగిరి
య్యనువున మనలం జూచిరి, యని లోలో వగచిరంటి యాత్రపుఁగవుల్,

క॥ అనుకొంటి మేము వీరికి, ననవద్యపుఁగికి వచన మైనన్ వ్రాయం
జనద, యది గ్రామ్యులైలిం, బనువకుటే యుక్తమనుచుఁ బదవడి జననీ.

క॥ కాని యటు మొదట యోజన, మానసముఁగ దవులకున్గి మఱి యధాటిన్
బూని లిఖియింప మైతిమి, దానికె యక్కపుల కెడఁద తబ్బిబ్బయ్యెన్.

క॥ తగినంతగూఢ గతిమే, మగువఱచిన వీరికర్థ మగుటె ట్లటు వా)
యఁగ నర్థము తముఁగోరఁగ, నగరాజకుమారి వీర నగరా విజ్ఞుల్.

నీ॥ అవి యపద్వాహమ్ము లన, “మాకు నిత్యమి
య్యమియో కూర” కటన్న దెవరు జనసి

ఒక్కరో? యిద్దరొక్కో? దేవు లనుకేలి
“కెద్దు”లంచనుకొన్నదెవరు జనసి

“లవణం బనిన నేదొ యవలికిఁ జని తెచ్చి
యెలమి వడ్డించిన దెవరు జనసి

సభ “నథాతో బ్రహ్మ” చదవ “నీతాత” లో
నపుష్పిసంగము నేసి రెవరు జనసి

గీ॥ వారిలో వారు గారొ కొప్రంపువారు, కాక యుండిన గీత మెక్కతన వృత్తి
మయ్యె వీరికి నీలాటి యథముశుభము, నెఱుఁగని యమాయికులు మన లెత్త నేల.

క॥ ఇది యిట్లు లుండె మాజా, బది వారికిఁ జేరె మరల నలవాఁజ్ఞామున్
గురురుకును నీలోపలఁ, బొదలిన వేఱొక విశేషమున్ విను మంబు,
(ము॥ రా॥ రా॥ ఏకా రామయ్యపంతులుగారింట విందు)

ఉ॥ ఇంతకుమున్నె విందనుచు నెల్లఱుఁగుల్ విన రామయ్యార్కుఁ డే
నంతసమూనియో పిలిచెఁ జట్టన నాఁడె నియోగివైదిక

దేరూపముగా మామేమాట మీయేవరువును మాపినదో యవిషయము విపులముగా
వ్రాయించినంగాని మీకుఁదగిన యత్త మిచ్చుటకు వీలులేదు. కావున వెంట
నే దయచేసి వై విషయమును వ్రాయించురు గాత. — 21-8-11.

ఇట్లు, దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

స్వాంతము లెట్లు బాటించి గొనసాగని యాననచర్యకల్పి, భీ
మంతుఁ డితండు మున్ననినమాటకు దాఁటక వచ్చి చెప్పెరన్.

౧౪

ఉ॥ నేఁ డరుదెంతుమన్న నుడి నిక్క-మొనర్చుఁ డటంచుఁ బిల్చి మా
మోడిన త్రోవ గన్పడఁగ నెయ్యన నయ్యనఘుండు వోయె “బోఁ
గూడకు మాడు” నంచు నెకకొండఱు దందడిఁ జర్చఁజేసి రా
పాడి గడింప “కేగుటయె బా” గనె వెంకన నిర్విశంకుడై.

౧౫

ఉ॥ విం దనుకూలమై జరిగె విందున లోప మొకింత లేద, యెం
దెందులకేని మంచి దని యెంచిరొ యేమొ, మఱొక్కపంక్తి మా
కుం దమవారి కందఱకుఁ గొండ్లొకపంక్తియుఁ గాఁగ నేమివా
టుం దగఁ జేసి రయ్యది కడున్ సుఖ మిచ్చె ననేకఁగులన్.

౧౬

ఉ॥ పట్టరుమాల్ బుజమ్మువము బాలరవిప్రభలీనఁ బంక్తికిన్
రాట్టయి యగ్రపీఠమున రాజిలెఁ గొప్పపుసుబ్బారావు, బల్
దట్టలు ముండపాటికులధన్యుఁడు లోనగువార లాతనిం
బట్టి క్రమమ్ముగా నతనిపంక్తి నెనంగి రఁగంగురస్థితిన్.

౧౭

తే॥ గీ॥ జరిగె నారిత విందు ప్రశస్తగరిమ, భోజనానంతరమ్మున నొజఁ గొంద
కేగుదెంచిరి వారు కోటిశత్రు, శాస్త్రముఖులు వదవటివర్య వినుము.

౧౮

మ॥ చిలుమామిళ్లకులుండు యోగ్యుఁ డలలక్ష్మీపూర్వనారాయణుం
డురుక్మీర్థివరుండు వచ్చెనట కుద్యోగితప్తమైతిన్, ధురం
ధరులై తక్కిన చుట్టలున్ మఱియునుం దక్కుంగలా రొప్ప భా
న్వర మయ్యెన్ దగుపాటిగా నభ భవిష్యచ్చర్య సూచించుచున్.

౧౯

శా॥ ఏ కారామయగారితమ్ములఁట? బీ,యే,బీ,యలై స్త్రీదరీ
దాకన్ వచ్చిన మేటియంట? మఱి యా ధన్యుండు తాంబూలముల్
వీకకన్ గొన్ని ఫలమ్ములుం గొని సభన్ వీక్షించి తాం బంచె నా
పొకల్ కొండొక వర్ణనీయము లనం బోలుంజుమి శాంకరీ.

౨౦

ఉ॥ ముందు భుజంగ రాయనృపమూర్తికొ, కొప్రపుటయ్యకో, ఫలం
బందగఁ జేసి యాపిదప నన్యులు బండుల కెచ్చి మీద న

స్పందితకీర్తి కంఠైజనిభాన్వరుఁ డౌనలమేటి కీయ నా

విం దతఁ డందకే కడు వివేకి మమున్ గరనంజ్ఞుఁ జూపుచున్. ౨౧

ఉ॥ రామయగారితమ్ముఁ డలరారెడియోగ్యతఁ బొల్పుటఁడు సు

శ్రీమహితుండు లక్ష్మీన రసింహనమాఖ్యుండు మా కొనఁగెఁ ద

ద్ధీమహితత్వమేమి, మఱి తేఁకువయేమి మది న్నుతించుచున్

ప్రేమ ఫలమ్ము వెంకన పరిగ్రహణం బొనరించెఁ గ్రన్తనన్. ౨౨

చ॥ తిరుపతి పుచ్చుకోక యొక తేఁకువ దాని ననాదరింపఁగాఁ

గరము మదిన్ దలంచి యటు కర్ణమునన్ గుళలత్వ మూనె, నం

తరమునఁ దప్తదాత యది తా గ్రహించె సెకింత చర్చయున్

సరసముగా నెనంగె నది నభ్యు లెఱింగినదే మహేశ్వరీ. ౨౩

ఉ॥ రామయగారికి మఱియు రామయతమ్ముండుగారికి గతున్

ధీమహితత్వమందునను దేఁకువయందును గల్గువారకున్

మామదిఁ జర్చ నల్పుచుఁ గ్రమమ్ముగ వచ్చినతో)వ నింజి కే

మేమియు చెప్పి కొంచుఁ దగ నేగితి మానినీ వోయె నీగతిన్. ౨౪

చ॥ వెలవెలవోయెఁ జొక్కలు వివేక విహీనులమోములట్ల ని

ర్మలసలిలాశయంబులు ప్రమాద మెఱుంగని వారి మానసం

బులబలఁ దెల్పి మీతె ఘనపుణ్యులు వైదికులు నియోగసున్

గలిసి యొనంగునర్హములు నైకొనుచుండె దివాకరుం డొగిన్. ౨౫

మ॥ అది వర్తరుపుగాన మేఘపటలం బావఁత ద స్తప్న గో

విదమాన్యుండు దివాకరుండు తనగో విస్ఫూర్తిచే జ్ఞానిడు

ర్మదముంబోలె నపాకరించి శుద్ధినభ్యాతి యవ్వేర్చున్

గదియన్ వెల్లఁదొడంగెఁ గాక విరతిల్ గ్రాసార్థ మట్లాడఁగన్. ౨౬

క॥ తరువాతఁ దనకు సొమ్మగు “గురుతరలీల” యనుపదముగొని పద్యంబున్

బుర్రపుర లిఖించి మీనము, స్మరియించుచుఁ గొప్పగంపు చతురుండు వెలుచన్

ఉ॥ *పత్రిక నంపి యవ్వడును బద్యము వాయక యుత్త రించుమా

పత్రికఁజూచి “విర్జనకుఁ బద్యము వాయమి జూడ” నేటి కీ

* మహారాజశ్రీ తిరుపతివేంకటేశ్వరకవులకు.....చ॥ గురుతరలీలరేపె నభ
గూర్చంగ నుంటిమిగాని, భానుచానరసునదక్కరారెవరు,...అనుకవిత్యతావ

యాత్రము మీరు మాకు గ.పులేయనితోడను మీరు తిట్టినన

శత్రుత మాకు బుట్ట దనుచందముగా మదిలో దలంచుచున్. ౨౮

క॥ వదవడి*వచనమే వాయించుచు, దుదిదనుకం బలికలకు దొడగెక సుకపులే

శదుగురుగల సభయనన, వైద్యోరాయివడి వ్రాంతలెల్లక సురిగెక ౨౯

క॥ తతమితటిమి మునుమాకు, త్తరములు లిఖించునతనిత త్తటమాపై

విజ్ఞా సురిగి కరిగెనెఱియు, త్తరమే వచ్చుటకు మిగులదడవైపోయెక. ౩౦

ధానముల్. విరచన సేయ రావలయు, వెంటనె, మేమవియోచరించి ధీ! వరసభమి
ప్రతిజ్ఞ తెలుపం గలమీనము దీయఁజేతుము ...”

గుంటూరు, } ఇట్లు,
22-8-11. } కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మ, శతావధాని.

గుంటూరు, 23-8-11.

*మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మగారికి. ఆయా, ...మీన
పుర బద్యమున కర్థ మేకారణముననూ మీకు దెలియలేదనుకొనియెదను ...తెలి
యదేని పెద్దలనడుగుడు... (1) ఈప్రతిజ్ఞ ప్రస్తుతవిషయము కాకపోయినను
మీయంతట మీరు పురస్కరించుకొని వివాదకుం దిగుటచే నయ్యది యంతటినుండి
మీయెడలఁగూడ నిర్వహించుట కంగీకరింపక తప్పినది కాదు....(9) మీరుమాకు
దెలిసినయంశములలో నేక దేశప్రవిష్టలు మాత్రమేయైనను మీకోరికంబట్టి మీ
సభకు రా నుద్యోగింబుమే యనుకొనుండు రేపిక నొకరాంభభాషైక దేశమగు
బ్రాహ్మణాషయండుగాని నిర్వతిగణప్రాససౌశబ్ధ్య రసాధాన కవిమార్గమునంగాని
యన్తత్రిగాని మమ్ముజయింపుఁడని కాలుద, వీసనచో మాగ్రహచారమందుకు
నెడఁ బడవలసినదేనా! అందులకుఁ బాజ్ఞులు నమ్రతంపవలసినదేనా! మాకుగల
శక్తులలో నేకైక దేశముననంతో యంతో యెంతో యెంతో వారెల్ల ముప్పైదిరింపఁ
దగువారేనా! శాంతింపాపం....(12) ఈవ్రాతవలనఁ దెలుంగునేని మీకువదలితి
మని యనుకొనకుండు....”

గుంటూరు, 27-8-11.

†మ॥ రా॥ రా॥ కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మగారికి, ఆయా, (1) జరూ

క॥ లలి“వాణానందడి మం, గళ సూత్రము మఱచినట్లు”.గా నభతై ముక్
గిలికినరవివాసర మా, పలికిజని వచ్చె సోమవాసర మంతక. 30

చ॥ నభయగునన్న యాదినము నందడిగా జన్మ లేగుదేర రా
నభ మయి పోయె నెయ్యడల నండుల గొండుల వంటపుటియం
డ్ల భరముగా జనుల్ విడిసి “దాబులు దాచిరి యెలసేయరే
నభ”యని కొవవుంగవుల సారెకుఁగేరఁ టాడంగి రంబికా. 31

సీ॥ పుట్టదిట్టము లేడుపో? నిల్చుటెల్లు కొప్పరమంచు బలుమాటువలుకువారు,
తన్నుఁగట్టలబల్కి తనయున్న తినినిల్చు నెంతదనగ్గనటంచు నెగుచువారు,

రు “అని 25 వ తేదీని మేము వ్రాసిన యుత్తరమునకు 27 వ తేదీ 11 గంటలకు
మీ రిచ్చిన జవాబు అందె... ం. నభ ముగిమీరే చేయవలెను, ముందుత్తరము
వ్రాసి యవధానాశుక విత్వములకై కాలుద్రొప్పినవారు మీరుకాని మేముకాము,
...ర’ మావిషయమై మీరును మీవిషయమై మేమును నవధానపు టేర్పాటులు చే
సికోవలసిన దేకాని యయ్యవినభ్యులేర్పాటువఁదగినవికావు, ఉభయులచే నేర్పఱచి
కొనఁబడిన సభ్యులు న్యాయాన్యాయములును రసారసములును దారతమ్యములును
విచారించఁదగినవారు మాత్రమే గి. ఈవిషయముల కంగీకరించుచు మీరునభ
సమకూర్చుఁడు, లేదా మేము సమకూర్చెదము...ర. జరూరస్వప్రాసినను వెనుకటి
వలెనే ఆలస్యముచేయక రేపు సూర్యోదయమునకుఁ దప్పక జవాబు పంపవలెను.

ఇట్లు

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

ఉదయం 8 గంటలకు 28-8-11, గుంటూరు,

అయ్యా! ఈదినమున నభ తప్పక జరుగు ననుమిత్రకటనను బురస్కరిం
చుకొని యనేకు లనేకగ్రామములనుండి వచ్చి నిరీక్షించుచున్నారు. వారిని వృధా
కుల నెసరించుట యుచితము కాదు కావున నవధానసభావిషయ మేమయినదియొ
రబకటించి వారినందియము తీర్చుఁడు మాయుత్తరమునకుఁ బ్రత్యుత్తరము రాకుం
డఁగ నే మేము ప్రకటించుట యుక్తముకాదుగదా? ఇట్లు

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

తన్నునుబండలే తన్నువంచనసేయు నవనరంబైనవ్వ డనెడువారు,
నేల విడిచిసాము లేలాకో? యొకచోట నంతలోనే యుండక నెడివారు 33

తే॥గీ॥వింధ్యగర్వంబగ మ్రొనవంధ్యమహిమ, ముగ్ధుడించి యాసే? యనియొలువారు
హంసకాకచరిత్ర మిట్టందటకును, స్త్రీలికిఁ దగిలె నటంచు వచ్చిచువారు.

మ॥ ఒకటే శైలిగ నొక్కటే వడిగ నొకటా? యంచుఁ గవ్యగణి
ప్రకరం బెంగంగ నంచ యేక, నటు“రార”మృన్న కాకంబు ము
న్నెకతీ, రావయినొక్కతీరు, పయినెన్నో తీరులెడన్సి, నూ
టొకయానమ్ము చూపి కాదె'శరణం బొందె' మరారప్రభు. 34

క॥ అనిపూర్వగాధలెన్నుచు, మనమునఁ దమవడినశ్రమకు మఱిమఱి విశుభ్రం
గనుచుఁ దిరిగిపోనెంచుచు. బునఁపునర్యో జనలకు బుద్ధి చొనుపుచు.

అ॥ వె॥ కొండపీఠిసామివండ నుండెడిలేడి, కొండటేనికూతుగుట్టమునకుఁ
దటుచుభయము చెందిదండంబులినునెయ, ద్దానితోడఁ బెనఁగుతలఁపు గొనును.

తే॥ గీ॥ సింహగమనంబు నేర్వంగఁ జిన్నిలేడి, కెర్నిజన్మమ్ములెత్తినయేగలదె
పాల్యపాలకభావనంబంధ ముడువఁ; దలఁచుటదియెంతయేనియుఁ దప్పిదంబు.

క॥ తనపాదములు మనమ్మున, ననయము మననమ్ము నల్పనవ్వుటికిఁ దాఁ
గనికరము కరము గని దా, నిని మురుగ్గఁ జూడకున్న నేరముచారిదా. 35

క॥ చారికిఁ చారిణమునకు నం, గర మది హాస్యాన్నదంబు గా దనువా రుం
డరుదానికేమి చారిణము, కరి నెరుగుటెయంద మెట్లు ఘటించునటుల్.

ఉ॥ రంకుపు కిఘ్ర)గామియని రాజులు పట్టపుటేస్థ వీడి రా
జ్యంకము గాఁగఁగ నైకొనిరె యక్కట? యేనుఁగుతోడఁ బోర నా
జింకకు శక్తియున్నదే? ప్రసిద్ధికినై “యెదిరింపు” మంచు నే
కొంకును లేనివారు తురికల్పినమాత్రన యేమిలాభమా. 36

చ॥ అరులక భేద్య మైనచతురంగబలమ్ములు గల్గుటేనితో
గొఱియలగొల్లటెఁ దెరుగుకోలు ఘటించగ నెంచి“ మీరలు”
గొఱియలతోనె రండనుచు గోరిన “నీ” యని రోసి దానికే
“నరి”యని సిద్ధపడ్డ వెడజూబుపరాబుల దాబు లేటికో. 37

ఉ॥ ఇచ్చి వరముల్ గైకొనరె యెల్ల సురారులకు న్నిలింపు; హ
నవ్వురితుల్ మహామహు లనన్మదహరులతోడఁ బట్టి వా
రిచ్చిన మెచ్చు లాగికొనుటేమి యెవ్వరము? మెచ్చినంతనే
హెచ్చును దగ్గునకఁ వలవదే? తల దాఁటినపోక లావ్వునే. ౪౨

శా॥ దేవ బ్రాహ్మణవృత్తులకఁ విడిచి వర్తింప న్నియోగించి భూ
దేవుల్ వీడుదు రాలపోతు నది భూదేవాజ్ఞకుం దక్కి దు
ర్భావం బొతటి సూరకుండరు గదా? వైవచ్చుచో నెవ్వరిం
గావంజూతురే? కావలం బడఁపరే? కాల్పవృత్త గా నిత్తురే. ౪౩

ఉ॥ చెక్కిలి సెక్కుచుకఁ జనులు చేరవఁగ ముద్దిడుకొంచుఁ బేర్చి మై
నకుగఁగఁ జేర్చికొన్న నమయమ్మున బాలుఁడు పాలు గోలుచుకఁ
ముక్కు “కటుక్కునకఁ” గొఱుక ము ద్దదియెల్లను మూలఁబట్ట నా
యకఁగ “ఇదేమిరోరిచెడుగా” యనదోనమే? దానరోనమే. ౪౪

చ॥ వితతతరత్రవబంధముల విశ్వజనీనములకఁ రచించి కీ
రితి జగ మెల్ల ముంచుచుఁ జరించెడితిర్పతివేం? తేశ్వరున్
మరిచెడి కొవ్రపుంగవుల మాయకవిత్వముతోడఁ బోరికికఁ
గుఱకము పూనినా రని జనల్ విని నవున్ రే మొగమునకఁ. ౪౫

ఉ॥ ఆల్లిక కేమి సాలెపురు వల్లదే? ‘మ’ ప్పని యూఁడుసంతలోఁ
బొల్లగునల్లికిల్ సరిగ బుద్బుదముల్ గదపి దీని కేసుద్రు
క్తల్లజుచిత్తకేనియు యథార్థముగా, ముదనుండునే? యెటో
యల్లిక దేల కొదనఁగ నం? చది మే, లను టొక్కమెప్పుకో. ౪౬

ఉ॥ మంగలివాని యద్దము క్రమమ్మున మున్నరచించినట్టివే
ముంగలి కీడ్చి పారమును బొల్పుగ నప్పఁగఁజెప్పకముప్పా
ల్లిం గడు ఛాటిగాఁ జదివి కేవల మెక్కడో యొక్క టొక్క టో
జం గయితంబు నెప్పట యశస్కరమే? సుకవీంద్ర నుత్యమే, ౪౭

ఉ ॥ విప్రవిమోదినంచి నెటు వేటొక వస్తువులుండు నట్లులే
కొకపువారు నంగి నిడుకొంచురు వర్ణన లన్ని చేసి, యా

శుక్రకృతి రచించి రని శుద్ధ లహరికు లంక మర్కము
సుప్రథితి గ్రహితు రిది చూచిరి పట్టి రనేకు లెల్లడన్ .

౪౮

ఉ॥ నుట్టిది బెటంబెట్టుటకుం గొందఁజెరింగియు నంశయింతు రీ
చెట్ట నడంపకున్న నెటు చేటు దొలంగు? చుహకవిత్వ వి
ద్ధట్టసుధానథామకవితానవతామరసాననావచః
పట్టణవైభవప్రథితబంధురసౌధవిలాసలక్ష్మికిన్ .

౪౯

ఉ॥ జీవనమూడె మాకని వచింతురుగా కొకకొందఁ జట్టి వా
రేవగనైన జీవనము నీవయిం జేతురుగాక కైత యే
కావలెనే? మహాకృగతి గానంగరాదె, యమాయికాల్పలక్ష్మి
జీవికకై జగం జనమాసింతునటల్ గికురింపఁ జెల్లునే .

౫౦

చ॥ ఇటులాక కొంతమంది కడు నెల్లిదవుంగతి దొంప నాడ న
ప్పటుమటు గాడుపల్కు లలపక్షమువారు సహించ “కేల యీ
కటువులు? కొత్తపుంగవు లఖిండులు వారల శక్తి చూడు, య
త్కట మది, గోరతం బనెడికావ్యమునం దగుపట్టు నాపుడున్ .

౫౧

ఉ॥ అప్పగమేశ్వరీ దయకు నాకరులన్ గదలించి దానిచే
గొప్పను గోరి గర్తమునఁ గూలి యెటో వయి రాఁగడంగి యీ
కప్పలరావమున్ కొలయుం గా వని లోనఁ దపించి పొక్కుమీ
కొప్పరపుంగవీశులకు గోరతమే హితమెన్ని భంగులన్ .

౫౨

చ॥ అనుటయు వారిపక్షపు జనాజలి వారలయెడు పూర్తిగా
మనమునఁ బట్టియుంట మఱుమాట వచింపక యూరకుండ వ
చ్చిన జనసాగుమందలి ప్రసిద్ధులు కొందఱు కొప్పరంపువా
రిని గని కొన్ని మాటలను రేఁగగనేగద మంచు నెంచుచున్ .

౫౩

క॥ చనుచుండ వారిపక్షమున వా రొకకొందఁ టాంగి ముగి నేమేమో
యన మొదలిడ ‘మీరెవ్వరు? చనుఁడా, మేమడుగ నటకుం జనవలెననుచున్ .

ళా॥ కాలిం ద్రవీధితి రూరకుండెదరె? సంస్కారుల్ జగ మ్మొందు వే
వేలున్నా రలవారిం గోరికొనుఁ డావిద్వాంసు లేతెంచి మీ
మీలోపమృల నేర్పరించెదరు సాష్టే మ్మేరి కెవ్వారికిన్
వీలో తెల్పద రీనుడిక విసంగ నుద్విష్టాగెడిక లోకముల్ .

౫౪

క॥ తిరువతి యెట్టిదియో? కొ, వృరమెట్టిదియో కవిత్వభర మెట్టిదో నం
స్కరణం బెట్టిదియో? ధి, క్కరణం బెట్టిదియో? తెల్పఁ గల రవావరల్.

చ॥ పరు వెటువంటిదో? చెలుచు బాసయు నెట్టిదో? లేకమేని నం
స్కరణము పూజ్య మయ్యు నరిగంగలనాడుట యెట్టిదో? నమ
స్కరణకు నాననమ్ము నెడఁ బోరెడిధీరత లెట్టి వాకొగ్గో? చి
ప్పరము లానంగు పెట్టిదియొ నత్కవితా వనితా వినూదముల్. ౫౭

ఉ॥ కోరిక యెట్టిదో? యచటఁ గొం కుదయింపమి యెట్టిదో? పరి
మోరము లెట్టివాకొగ్గో? మమకారము లెట్టివో? యంతఁ బోక ధి
క్కారము లెట్టివో? పయివికారము లెట్టివో? బాదుబూరలం
కారము లెట్టివాకొగ్గో? యధికారమెట్టిదో? కారమెట్టిదో. ౫౮

ఁ॥ సారము లెట్టివో? పయి ససారము లెట్టివో? కాలుద్రవ్యు యం
కారము లెట్టివో? పయి జ కారము లెట్టివో? యంతలో దళ
క్కారము లెట్టివో? పుటి నికారములెట్టివో? పిచ్చటం దిర
స్కారము లెట్టివో? పారిఁ బొకారము లెట్టివో? కాలు లెట్టిదో. ౫౯

ఁ॥ వీరము లెట్టివో? తిరుగు శేకము లెట్టివో? పిచ్చట స్తమ
స్కారము లెట్టివో? పయిప్రకారము లెట్టివో? యాపయి కా వష
ట్యారము లెట్టివో? పయి సకారము లెట్టివో? మీకుమీకు నా
కారము లెట్టివాకొగ్గో? సుడికారము లెట్టివో? వైరమెట్టిదో. ౬౦

ఁ॥ హరము లెట్టివాకొగ్గో? వ్యవహరము లెట్టిదియొగ్గో? యీవమ
క్కారము లెట్టివాకొగ్గో? బయికారము లెట్టిదియొగ్గో? వై బహి
మోరము లెట్టివాకొగ్గో? యుపకారము లెట్టిదియొగ్గో? యాయనాం
కారము లెట్టివాకొగ్గో? యుపకారము లెట్టివో? నేర మెట్టిదో. ౬౧

ఁ॥ పారము లెట్టివాకొగ్గో? పయివారలశూరత లెట్టివాకొగ్గో? స్వీ
కారము లెట్టివాకొగ్గో? గుణకారము లెట్టివో? ముట్టునున్న ప్రా
కారము లెట్టివో? పయి లకారము లెట్టివో? చాటు చాటు స
క్కారము లెట్టివో? తెలుకఁగాఁ గలవారలు పండితుల్ గదా, ౬౨

చ॥ కవి యన నెట్టిఁడో? కవిత గాఁ దగునట్టిది యెట్టిదో? వృథా
రవణము లెట్టిదో? కపులరావము లెట్టిదో? సత్కవీశ్వరో
త్పవ చరితము లెట్టిదో? బుధత్వ మదెట్టిదో? యేరి కేరికి
శివ? శివ? సామ్య మెట్టిదియు? చెప్పఁ గలారు బుధోత్తమున్ గదా. ౬౩

చ॥ ఎవరును నేరు నొక్కమొడ నెల్లరు మెచ్చఁగఁ గూరుచుక్కు మె
ప్పపునెకా! యేరికిఁ దగదో? యక్కఱ? శక్తులు పట్టి చూచి “వీ
రగ్రుపు లలవారా!” కపులు గాఁ దగువార”లటంచుఁ దెల్పఁగా
నెవరితరంబు? పండితకవీంద్రులదక్క జగత్ప్రియమ్మునక. ౬౪

ఉ॥ రా మసిరొక్క! పండితులు, రమ్మని కోరనె లేదో? నద్యశః
కాములు మీరు వారివయఁ గా లటు ద్రవిష్టి యున్న నేయఁగా
నేమి! వృథాగ లోకమున కింత పరిశ్రమ మేల పెట్టినా
రీమెయి సూరకుంట తగు నే! యని కంకెద మంచుఁ బోవుచో. ౬౫

ఉ॥ ఏమిది! యీజనంబునకు నింతటిపక్షము వారియందుఁ, ద
న్నామము వీరి కింతగ మనస్సున కెక్కఁగ నేల! కొప్పపు
న్నామము కోపపాత్రముగ నాటగ నేల! స్వదేశవాసు లక
ప్రేమముగూడఁ గన్నడ దరిప్పక రమ్మును మించి రీప్రజల్. ౬౬

చ॥ అని మనమందు నెంచుకొని యవ్వలి పక్షపువారు “మీరు వ
చ్చిన పనిచూచిపోవుటకుఁ, జెప్పెడిమాటలు పెద్దమాట, లే
ర్థను లయి మీకుఁ గట్టములు గప్పెద? రింతటి కంఠశోషకుం
బని గనుపట్ట” దంచు సుదువక “బని లేనిదె వచ్చినారమే. ౬౭

మ॥ కవితావాద మటన్నఁ జూచుటకునై కష్టించి యీనత్వభా
సువిశేషంబుల నాలకించుటకు నచ్చొనుండి యిచ్చొటికి
జవనత్వమ్ములు వెచ్చఁ బెట్టుకొని రాఁ జన్నే! వృథావాంకృతి
సవిరుల్ సించినపత్రికల్ గని యథార్థం బంచు సూహించుచుక. ౬౮

మ॥ అదిగా కూరక వ్యాఘ్రముం గడుపులా గంతంత మిట్టెక్కి నె
మ్మదికి న్నెమ్మది దక్కి మనములపై మాత్యర్యముక గ్రక్కి సా

గడ యంచుకొ దల గ్రుక్కె- పాటుకవులన్ గన్లొక జనక రాదెయే
మిది! మిత్రానిక యెండు దిండె! నని పేర్చిన్! బలగఁగాఁ నుడదే ౨౯

చ॥ అడిగెద మేము మి; మృదుగుఁ డట్టులె మమ్మును మీ, రటన్న వె
న్నదమి యదెట్టికో? కవటవద్దకు లుద్దకు లెట్టివాఁక్కా! య
గడలిడ లేమి యయ్యెనుకొ? కా లటు ద్రవుట దేడ కేగనూ!
మడమలు ద్రొక్కె- మీరమును మట్టునదావడు లేడ దాఁగెనూ. ౩౦

ఉ॥ “మీనము,, బంతు మీనములమీదికిఁ బోవుటకాక వారియ
ధాననమండుఁ జేరుటకు నానన మూఁచుటే కాక యెన్నియో
దోసపు బాసలకొనిలికి కుండుడు కండుటే కాక నైరసా
ధానము చేసి పాటుటది భావ్యమె కొప్పగవుంగవీశ్వరుల్. ౩౧

చ॥ నమరము చూచి భేషరులు సంబర మండట యెండు విండు మ
య్యమరులుకోలె నభ్యులు జయవజయార్థులు గాక వారు వ
శ్చము లిడ నెవ్వ “రద్దుఁడు వనకొ గనుఁ డెడెడ” మంచు వారు న
క్రమముగ వ్రాఁచ నంకులకుఁ గాక పరాజ్యులులై రేటికో. ౩౨

ఉ॥ గ్రుద్ది నఁ టాంజనేయుఁ డొక గుడ్డును రావణుఁ బట్టి, మూర్ఖమై
నద్దివిజారి జాటి తెలి వంది “బి” యని మెచ్చెనంటి? యా
సుద్దికి నంజనాసుతుఁడు సుంతయు సంతన మంద ‘కొర? నా
గుడ్డురుచికొ వచించుటానఁగూడెనుగాని యని వంచె వక్త్రముకొ. ౩౩

ఉ॥ “మీనము” లన్న “జా” ట్టనుచు మిమ్మును వా రస వచ్చుఁగాదె! యే
వానియు లేనివారియెడఁ బంతము పొజ్జుల కేలి? మీరసా
ధానపువాఁడెయెల్లఁ బండితదూరు లటంచు; నర్హకా
దోసము మీది, మీ రింక సుతుంగక చేసెడి దేమి నైనరుల్. ౩౪

చ॥ “గురవరవీల” వవ్య'మది కో! యని యార్చుచు నుండె మీరొనై
బరు విడుకొన్న వారలు'నళం బొనరించుట కంచు, నేల యీ
పిటికిరసంబు నెవ్వఁ డని వి ట్టకుగన్ వలె నంచుఁ బోయి కొ
వ్వరవుకవుల్ కనఁబడక వచ్చిరి వా ర్థముఁ జూడ నంబదో. ౩౫

చ॥ ఆపు దొకచోట విందునకునై చనియుంటిమి మేము మానిగా
నవదము చూచి వీరలును జాతిరొళ్! యని యాడుకొంచు న
ట్టివనియు నుండునే! యనుచు, దీక్షాని కొట్టెడిసేనపోల్కి- న
య్యవరిమితప్రజానిచయ మయ్యెడకే చనుదెంచె నంతటకొ. 21

శా॥ అండుం గొందఱు పాశ్చాత్యుల మఱియు వైశ్యశ్రేష్ఠులుం గమ్మవా
రెండుం గన్నడి రిందఱునగ వితకై యేతెంచుటంజేసి యం
దం దించించుక గోష్ఠి గల్గుటనుమేయం బయ్యె సూయంబ! మే
మెండు స్మృత్యనియుండ మిందఱును దాదృగక్రినంపన్మలకొ. 22

ఉ॥ నాలకజాతియందలిజనంబులు రూర్పున నుండు గాని యీ
నాలవజాతివేఱు నయి నాగరికత్వముచూట కేమి వి
ద్యాలయాలన్నఁ బ్రాణముల నర్పణ చేసెడిపాటిశక్తులుం
జాలక గలారు కమ్మకులజన్మలలో శతముకొ నచానగ్రముకొ. 23

ఊ॥ వారలు నన్యలుం గడు నవారిగ వీధికి రెండువక్రలకొ
పారులు గట్టి నిల్చి యిట వచ్చుట, కొరపువారిఁ జూడఁగాఁ
గోరికతోడ నేగి తమకుకొ మఱి వా రగువట్టమికొ వృథా
యై రహి నిండకుకొ మరలు. టాదిగ నెండోరు లాడుకొని చోగిక. 24

శా॥ అయ్యో! తిర్యగివెంక టేశ్వరులు! మే మశ్యాశయై వేడగ్గ మి
కయ్యంపుకొనఁక జూడ వచ్చితి మిటకొ, గాల్గివీధివా రెవ్వరా
యయ్యోల్ మోమును జాటు వెట్టి రిక మా యాయానముల్ వ్యర్థమే
యయ్యోకొ, వచ్చినవ్రతోవఁ బోవుమనా, లేదా? యుండుమా? తెల్పుఁడి. 25

చ॥ ఎఱుంగుదు మేము “కొత్తర” మదెట్టిదో? వారిని జూడ రాము, మి
మ్మొండుగము మీరుపొత్తముల నింకెనలారు “ఫాటోలు” దక్క నేఁ
డరసేరి మయ్యె ధన్యము శవాదిక; మూరక పొమ్మటంకురో?
దరిసెన మిచ్చి నంకులకుఁ దగ్గవలం బొనఁగం దలంతురో. 26

చ॥ అనుచు ననేక భంగుల జనావళి మావయిం గల్గుపేమముకొ
నువఁడగ జేయుచుకొ, బలుకఁగా నపుడేము వనించుసౌధ మొ

య్యన డిగి నాటకాలయమునం దొక మేటిసభక బొనర్చి నే

ర్చినగతి వారికిఁ గలుగఁ జేసితి మగ్గల మైనపాదముకొ.

౮౨

సీ॥ “తిరువతివేంకటేశ్వరులఁ జూచితి” మంచుఁ బలుమాటు సంతసంపడెడివారు,
ఉవ్వెత్తుకా లేచి యొక్కడండముకీలఁ బడి నమస్కారమ్ము లిడెడివారు,
కొప్పుంపువార లీగొడవఁ దెచ్చుట మేలె యయ్యెఁబో? యని పేర్కొనాడువారు,
కయ్యంపునభం జూడఁగలభాగ్య మింక లేదు వారుసాటిరటంచు దూలువారు.

సీ॥ పాఠ కేమి యొనర్తుగు వారికున్న, నరుకు నెఱుంగఁమెయని చర్చనలుపువారు
బసచోఁ గాలు ద్రవ్వనీలనెడివారు, అడుగుమవ్వారి నటకేగుచునెడువారు.

ఉ॥ అన్నిట వీరిదృష్టిని శతాంశము వారలు గారు దడ్డడక
దున్నుకవిత్వమండు వలఁతుల్ మనవారలె యాడు, రంచు; నే
మున్నది దానిలో ననుచు, నుండిన దేదియు యున్న దంచు, నా
తెన్నెకకట్టమె యను, చుదీర్గతరమ్ముగ వాడు లాడుచుకొ.

౮౩

ఉ॥ ఏమియు రానివార లెటు లేది యొనర్చిన మంచి దొ యుధి
గామలు లట్లానర్చునెడ గ్రాంధికు లొప్పరు సాంగఁ దీతు రిం
తే, మనవారు వోలె నలతిర్చితివేంకటపండితుల్ వచ
స్తోమము జొర్చ లేరె యది వోనిముగాఁ దలపోయ కుండుచో.

౮౪

ఉ॥ జొర్తురు గాక సౌ రెటులా చయ్యన, సెయ్యన నట్లే పద్మమల్
నూర్తురుగాక వీరు “చెవి గోసిన మేంకల” పోల్కిఁ జాలనే
పార్తురె! డయ్యరే? యుభయు లంత బిభాష్యలె దేహదార్శముగ
దేర్తురు కొప్పరంపుఁ గచ్చ లీకవియుగ్మము సుక్కా వ్రేవ్విడికొ.

౮౫

చ॥ అనునెడ దేహదార్శమునకా యలవారలు గాలు ద్రవ్వి రి
త్సనియెడ నేను జాలసెకొ? పాండితియన్న భయమ్ము గాని వీ
రిని మఱి వారిసం గలిపిరేనియు నాబుజ మొక్కటే సుండీ
పనిఁగొని యాంపు నం చొకడు బాహుబిభాష్యుడు వలుగు నలగుమై.

౮౬

క॥ అని వారి వారికిఁ దోఁ, చినగతిగాఁ “బిచ్చ పాటి” చెప్పికొనుచు భో
జనపుం బనలకుఁ జని మఱు, దినమున నటనుండి బయలుదేఱిరి వారల్.

చ॥ నెలపును వ్రాసె సూక్తులునకుఁ జెప్పెర పెంకటశాస్త్రమునైనై, యీ
కలహము దేలునంతకును గాల్గదలింప నటంచుఁ బఠముం
గలిగి వనించె నప్పరిని, గయ్యపునంగలు లాలకించి శి
ష్యులు మఱి కొందఁ జయ్యెడకుఁ జూడఁగ వచ్చి తనకొ భజింపఁగన్. ౯౦

చ॥ సరస్సులు మోగియి తొజనులు సంతతమున్ గవితాదరమ్మునై
నెరఁగుచు విందులనొ దనిపి యోతయు గౌరవ మాచరింప న
ప్పుర మది వానమై యచటిపూజ్యులకున్ దలబోనినాల్గొయై
తిరుపతి యప్పు డప్పు డగుదేరఁగ, వెంకట యుండె నయ్యెడన్. ౯౧

శా॥ “అనీమాంత మునన్చి గాని విమకం డావెంకటేశుం” డటం
చానీమన్ జనులెల్లఁ జెప్పి కొన నిత్యమ్మున్ గవిశ్రేణి కెం
తే సంతోసము గూర్చుచున్ విమల లంఘిభూతచేతఁ గులై
యీసున్ జెంది కృశింప మూడునెల లందే యుండె నుద్దండతన్. ౯౨

అ॥ వె॥ మొదటఁ గాలు వెట్టినది యల్లశిష్యులూ, నూమదాద్యులేవానీమ యచటి
నింబభూరుహంపునీడ సాక్షాత్కల్ప, పాదపంబునీడ గాఁ దనర్చు. ౯౩

ఉ॥ చాపలు నిండి బల్లలకుఁ జూచి రజకణితీతంబు భూ
మీపన మాక్రమించి పయమిక్కిలి వీధికెదాఁకి గేహపుం
దాపున నున్నయనన్యదవంతుల ప్రక్కల నెల్చి సారకున్
శ్రీపతివేంకటేశ్వరులు చేయుప్రసంగము విందు రెల్లరున్. ౯౪

శా॥ అంబా? నింబము నీనివాస మదియూ? యభ్యుక్తమేనూనశా
ఖం బచ్చో నెపు డీపు పొల్చు టది సకలంబే, భవత్సాక్షికం

(గుంటూరినుండి బంధులు దేలు సమయమునఁ జెప్పినది.)

*నీ॥ తిరుపతి వెంకటేశ్వరుని కొండను నీకు భేదమే కనుపట్టలేదు తల్లి, శ్రీ
వైలమల్లేశు శిఖరమ్మునకు నీకు భేదమే..., మధురమివాక్షి వేశ్యనలికిని నీకు
భేదమే..., కాశికావీశ్వరుగర్భగుడికినీకు భేదమే... తల్లి, తే॥ గొప్పట్టి సుముహూ
ర్తమందుఁ దాఁగట్టెనుకొక్క, ఘనుఁడు శిష్టాచారానుమదాధానిక గుకవి, అడుగు
వెట్టిన దాది బ్రహ్మసభఁజేసి, పంపుచుంటివి నినువీడ వలనె నేడ. (వెం॥ శా)

బుం బూజ్యోకయసాక్షికంబు నగుచుం బొల్పరుతత్త్వభా
లంబంబౌ కవిత్వాద్రసార మది యేలా సెక్కి- వాక్రుచ్చుటల్, ౯౫

మ॥ ఎటు నీభక్తులవా జ్ఞభద్రవము లందేహారె, శక్రువ్రజం
బటకున్ వచ్చి మనంబునంబు నెటు “ఫీ” లావార, లాకోవ్రపుం
గటువాక్యమ్ముల కెట్లు వా రురక దుఃఖం బగువా, రెట్టుగా?
గుటకల్ మింగెడివారో? నీమది యెటుంగున్ జెప్పఁగా నేటికిన్. ౯౬

ఉ॥ విసన శాఖ బాధ కయి యావలికిం జని తవ్వచొప్పలన్
బూని యవాచ్యముల్ గిలికి పుచ్చియు నెమ్మన మాంగ లేక మా
పై నెనరున్నయట్టులుగ వచ్చి రనం బది గోలి పోవు వా
రేని యథార్థముం దెలియు నెల్లరు నీవును దాఁగునింతురే. ౯౭

చ॥ ఎలమి వచ్చించి తీరవలె నీకవటాత్మ్యులనత్వభావ; మీ
యలఘుల కేము శక్తిపులమై మఱి మావచనంబు లెట్లు వీ
నులకు రసాయనంబు లగునో? యని జీర్ణము లైనవెంట లే
ఖల కవవాదముల్ గిలుకఁగాఁ గగముల్ దిరుగాడు పెట్టులో. ౯౮

క॥ ఖలజనులవర్తనములకుఁ, దల యని తోక యని చెత్వఁ దరమే? యలవా
పులకేమి నింబకుజభూ , తలనభ ఎవి యెంతకేని దగు జగదంబా.

చ॥ అరు లగువారి కిట్లు లెదయందలికుంపటివోలె నుండి యా
తిరువతివెంకటేశ్వరులు “తీర్వరులన్ బిలిపింపుఁడీ, నధన్
జరుపుఁడి మీనముల్ వెలుకఁ జాలినచోఁ బెలుకుం డ,,టంచుఁ ది
వరముగఁ దెల్పఁ గొప్పకపువారిబడాంకమక్రమమ్ముగకో. ౧౦౦

ఉ॥ తగ్గి యిదెట్లులేనియును దప్పికొన న్వలె నంచు సంతటన్
బగ్గెలు వ్రాసె మాని తవతత్వము దుగ్ధుల మాట నెట్లులు
న్నెగ్గ దటంచు లో నెఱింగి *నెయ్యుటకుం గడు గూఢపుత్తిపై
నగ్గతి దాచి స్నేహ మగు టర్ల మటంచు లిఖించుచు న్నెనకన్. ౧౦౧

చెన్నపురి; జైబరీ, గురువారం.

*....నిన్న కొప్పరపుంగవులు నాపేర కి కేటిల ఉత్తరం వ్రాసినారు, వివాదర

చ॥ పయికిఁ బ్రగల్భవాక్యములె పలుకుచు నప్పరమఁడె తీరికన్
గయికొని మారుచుండిరి వ్రొకంపిత మైనమనంబు చంద మె.
ల్లయెడల నెల్లరుండెలిసి “లావణి” రంచు వచించుచుండున
ప్రియములు పూర్తిగా వినియు బీరము మానర వారు మాటలన్. ౧౦౨

ఉ॥ అంతట వారిపక్షమున కాదరు వెతులవృద్ధుఁ “డక్కటా”
యంతన తేలి పోవు నని యంపు మటంటిమి పత్ర మల్లనా
రెంతటిపట్టు పట్టిరాకొ? యిప్పరి పీడరు కొప్పరంపువా
రెం తలవారిఘటి; కిపు డేమనుకొన్న మఱేమి లాభమా. ౧౦౩

ము॥ పులిపై బెడ్డను వేసి చెట్టుపయికిం బోవక వెనక దత్తుజ
స్థలమందే యది పీట వెట్టి యెటులో సాధించు గాచే పగన్
దొలి నాలోవన చాల దయ్యె నపు డేదో వ్రాయు మన్నార మి
ష్టలకిం బో కది “యేమి మే,, న నెడిసామ్యం బయ్యె నెట్లో కడే ౧౦౪

ఉ॥ పాపము? “వారిదాసులము వారలలోన శతాంశమేని గా
మోపము వారి., కంచు నతియోగ్యుఁడు కొవ్వుజేష్టుఁ డప్పు తా

రిత్యమును వ్రాసినారు. తమదోషములేకమునులేచనియు వెం॥ కా॥ అన్యాయముగా
గర్హించిరినియ; మొదలుగా వ్రాసినారు. దానినైఖరిచూడఁగా వివాదమునుండి త
ప్పించుకొనుట కిష్టపడుచున్నారని దోచుచున్నది. అట్టిప్రయత్నమున్నచో తప్ప
కమీరును అంగీకరింప వేడెదను ఈ వివాదసభలు కార్యకారులు కావు. నడుమ
వారికి పండువు, పోరాడువారికర్పరకు శ్రేయము కన్పడదు, ఈసభలలో
తీర్పుతీర్పుగాగెవరు? ఎట్లుపాగును? “లోకోద్ధారుచి; తత్తా”పి స్వస్వప
యైఖిటానూబలవాన్ బాధతే, వారు “ఘాలెంజి, ప్రచురించినందుకు, శివరామ
శాస్త్రి మరల ప్రచురించెను. ఇంతట నాఁగిన బాగుండునని నేను తలంతును
నాప్రార్థన మిదియే. ... ఏవిధముననైనను తగవుపావుకొనుట బాగు, నేను వా
రికేమని. నమాధానమువ్రాయుటకును పాల్పకయున్నాను, జబాబు వెంటనే వ్రా
యించవలెను....”

వే॥ ప్రభాకరుఁడు.

సూపిన యంతవట్టు మొగ మోడక చెప్పె వృథాభిమానపుం

దాపము నాండు మామదికిఁ దద్దవనమ్ముల నెక్క నీ దహెహ. ౧౦౫

ఉ॥ ఎంతటి దైర్యమున్ మఱియు నెంతటిశక్తియు లేక యున్న ని

శ్చింతగ నాఁటి నత్పథ “ననేమిర వారల కా ససంబు మా

చెంత ఘటింపఁ గూడ,, దని చెప్పఁగ నేర్పునెఱివేలు సీమ య

న్నంతన ధీతి వుట్ట వలదా? కలదా? యిటువంటిచేవయున్. ౧౦౬

చ॥ ప్రముఖుల మెంతమంది పని పట్టితి మక్కట? వారిముందు మా

ట మయితి మింత కెంతటిపరాధాపి మూరక కొప్పరంపువా

రిమొరవ మిక్కతమ్మునఁ బొరిం బొరిం దగ్గఁగఁ జొచ్చెనేయుపా

యమున నె వీరిచై బడున పాయముఁ బాయఁగఁ జేయఁగా వలెన్ ౧౦౭

మ॥ * అని యోజించుచు నుండె నంత నొక నాఁ డాయీప్రసంగంబు నె

ల్లను విన్పింప నథం బొసర్చి తగుపేలన్ వినిగ నేయంగ వ

చ్చినవా రెల్లరుఁ బ్రతికల్ గనుచు మండ్లజెడ్డ యోజించుచుం

డునెడన్ గొందఱు వచ్చి రయ్యెడకు నెట్లో యనద స్వాగతగన్ ౧౦౮

* నిష్పక్ష పాత హృదయులును యథార్థపరిజ్ఞాతలును గుంటూరుపురవాస్తవ
పులు నగు నార్య సోదరులారా! కొప్పరపువారు ప్రతిజ్ఞా పూర్వకముగా
27 వ తేదీ ఆదివారమునాఁడు నభకురావలయునని ముందుగా మూత్రై గాల్పద్ర
వ్వి పత్రిక వ్రాసి, యందులోని యనందర్థములను తెల్పుచు మేముత్తరమీయఁ
గా వానికిఁ దగు నమాధానము వ్రాయక మేవో కొన్ని యుత్పలతోఁ గొన్ని
యుత్తరములు వ్రాయుచు నభ ఆదివారము దప్పించి సోమవారమునకుమార్చిరి
మద కాదివారమునాఁటిరాత్రి యనేక గ్రామములనుండి విచ్చేసిన మహాజనుల వి
ఫలమనొరఘలంజేయుట యుచితము కానిని మేమాదివారమునాఁడు వ్రాసినయు
త్తరములోఁ గొన్ని పంక్తిసమ్మతములైన నిబంధనము లుపాహరించి “యీ
ప్రకారము మీరు సభహర్షుఁడు లేదా మేము గూర్చెదము అంగీకారానంగీ
కారములు లేవుదయమునకు తెల్పుఁడు లేదా మీరీయద్యమము మానుకొన్నట్లే
ప్రజబుదలంతురుగాక” అని స్పష్టికరించినను దానికి జవాబు వ్రాయక సభాస్థాన
యధిపమునండుగూడ నుదయము 8 గం॥కు మరల రిమొండరు పంపినను దాని

ఉ॥ పనిగొనియత్తరాల్ వినుచువట్టున నానభ నాఁ గుఱునిగ్గ వ

చ్చిన యలశ్రీనివాసగుణేశఖరువైఖరి “కొప్పరంపున

ర్తనములయత్తరమ్ము లని ప్రాజ్ఞసభాననుకూలదర్శకుః

ఖనులని యెల్లవారలకుఁ గ్రన్ననఁ జెప్పక చెప్పె నెప్పగకొ.

౧౧౦

వినిపించి అనాఁడే 12గంటలు మొదలు మూడు గంటలవఱకునుగోర్తులోఁగంసాలు
లనుగూర్చిన వ్యాజ్యములో సాక్ష్యమిచ్చి యుండుటవలని యాయానముచేఁగాబో
లును పదపడియత్తరములను దిరువతిశాస్త్రిగారిని వినిపింపుమనిరి. తిరువతిశాస్త్రి
గారు వినిపించుచుండఁగాఁ గొందఱు పెద్దమనుష్యులువచ్చి యంతతోప్రకృతసభ
ముగించుటకై వెంకటశాస్త్రిగారిని గోరిరి గాని తగినంత హేతువునుబూపి కోర
నందున వెంకటశాస్త్రిగారందుల కంగీకరింపరైరి. పిదప గంభీరముగాఁ దిరువతి
శాస్త్రిలుగా రాయాయితరప్రత్యుత్తరముల నుపన్యసించుచుండఁగా వెంకట
శాస్త్రిలుగారు దానినాఁవనుంకించువారితో సహేతుకముగామెల్లఁగానుపన్యసిం
చుచుండిరి పదపడి సభనాఁపుడని కోరినవారు తామెదో మధ్యచెప్పటకు న
వకాశమిందని కోరిరి అందులకును చుట్టకుదకుఁగాని మీలులేదనియు నవ్వడేని య
గ్రాసనాధిపతుల నడుగఁదగియుండుననియు వెం॥ శా॥ గారు బదులు చెప్పిరి. ప
దపడి యత్తరములనెల్ల దిరువతిశాస్త్రిగారు వినిపించినపిదప నెవరునమధులూ, యె
వరుకారో, యెవరియత్తరములు దురుసుగానున్నవో యెవనివట్టివికావో? యెవరు
కోరినపరతులు పండితసమ్మతములో యెవరివికావో, యెవరి వెనుకఁతులవలనసభ
కాలేదో, లోనగు సంశయములుసభ్యులకేకాక సభనాఁవచ్చిన యుత్తమపురుషుల
హృదయములకుఁగూడ స్పష్టపడినవి. ఆ యాయంశములనే శ్రీ ఆగ్రాసనాధిపతి
గారు తుట్టకుదనుపన్యసించుచు “మీసనులపద్యము మొక్కయధ్యమునుగూర్చి, తా
ముగూడ నిదివఱకుఁ బొరపాటుగానే యన్వయించుకొంటిమనియు నిప్పుడది స్పష్ట
ముగాఁ దెలిసినదనియు నుభయభాషలు రానివారు దానిబోలికఁ బోఁగూడదనియు
సంస్కృతమురానితెలుఁగు గణనీయముకాదనియునుపన్యసించుచుండఁగాసభనాఁ
గుఱునిగతో విచ్చేసినవారు ప్రకృతమావిషయమునాఁగవలసినదనికోరిరి. దానిమీఁ
దనగ్రాసనాధిపతిగారు “వీరికోరిక ననుసరించి యాపద్యాగ్ధమునివ్వడు విస్తరింపక
పదలితి”మనిచెప్పి యావిషయము మానితమకీయ భయకవులయంజను భగవంతుడు
నామముగాఁ దోఁపించిన యభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. అదివిని సభ్యులెల్ల నా

ఉ॥ ఏమిటి కాగకగా వలెను? యెల్ల రెబ్బింగినయ్యి
 ఆమహితుల్ మహామహులు చేరిన సత్పథ వినిగ్గ సేయుచో
 నామహితుండు వ్రాజ్ఞుడగునట్టిండు గావున వారితప్పకుం
 బూమెలు కంపు గొట్టు నని బుద్ధి గలంగినవాడుగానిచో.

౧౧౧

క॥ ఉత్తరముల తత్తఱములు, సత్తములకు నేవ్యామైన చందము గలవం
 చుత్తముండు అనివాసుండె, విత్తములకు సాక్షి యని వివేకు లెఱుగుతక.

క॥ *కుచమర్దనాదిపదముల. రచనం బచరించుకొప్పరపువారి వచో
 నిచయము గలవత్రికలకు, సచటా గలనభ్యు లేవమందిరి పెలుచక, ౧౧౨

క॥ ఆమెయి సాక్షుడశ్వ, తామక బుగడించుతేజు దశదిశలలమం
 గా మాశిష్యుం డలశివ, రామయ చనుడెంచె నభ కరం బలరారక ౧౧౩

ఉ॥ ఫివచ్చి సభాంతమండు దనవచ్చిన హేమపు, తాను విన్నయా
 యచ్చెగువుక, సభాధిపతి యజ్ఞసు బొంది సభాసదుల్ బలే

నందించిరి. పదపత్రి వెంకటశాస్త్రిలవారు కవితయన సేమా, కవియన నైవరో,
 ఆశుకవితయన సేమా, కవికివలసిన సామగ్రియేనా, తెటతెల్లముగా నువనస్థించిరి;
 పదపత్రి సభనాగు పూనికతో విచ్చేసియున్నవారిలో మొరగు మ॥ రా॥ రా॥
 గోవిందరాజుల శ్రీనివాసరాధుపంతులు బి, నే, బి, యల్. గారు నర్వనమ్మతమ
 గుత్తమ మమోరథమును వెల్లడించిరి. వారిపూనికకు వెంకటశాస్త్రిగారు తమ న
 మ్మతినినెప్పిరి.

* (3) ఇంతనైన మీనవ్వుకుచమర్దనములు మానుకొని”...

30-8-11

ఇట్లు,

కొప్పరపు వెంకటసుబ్బారాయశర్మ-శతావధాని.

ఉదయము-9-౧౦లు.

శ్రీ పదపత్రి యంతకొక యరగంటకుమున్నె తెలుదిగినభావమునకువచ్చి
 యున్నట్టియు, తిరుపతివెంకటేశ్వరుల శిష్యుడైనట్టియు, చిరివాడ గామకాపుర
 ఘులు శ్రీవేటూరి శివరామశాస్త్రిలవా రీక్రిందివ్యములఁజదిరిరి.

4

అ॥ వె॥ రాజాశ్రీ భజంగరావు, చెల్వతిరావుల గూర్చి యిటులువ్రాసె గుంటు

నచ్చినశిష్యుఁ డీతఁడె' యనన్ విన నింకగుకంఠమాధురిన్

పాచ్చగుగానపుంబటిమ యేర్పడఁగాఁ జదివెన్ గ్రమమ్ముగన్ ౧౧౫

క॥ వదవడి నభ్యులు సారెకు' నెద శివరామకవి వాణి కెంతయుమెచ్చుల్

వాదలఁగఁ గరతాళంపుని,నదములఁ జెలఁరేఁగఁ గ్రన్నవన్ నభ మునినెన్

క॥ అమలునాఁ చుదము శివ, రాము కొప్పంపుఁ గవిన్ "రాఠమ్మ సభా

నీమ" కని యుత్తరంబు, ద్దామత లిలియింబు" ననుభుఁ దద్దయు నెమ్మిన్.

ఉ॥ వెంకటశాస్త్రి వల్లు- "నది విన్న బుధుల్ మము నన్న నమ్మెరి

శృంగగ నెన్ను నపుడగు శాస్త్రము నేర్చియు సాహితి నిర్మరా

తంకతఁ బెచ్చియన్ శతవధానితి యై యనమానకక్షగాఁ

అంకెలు వైచెదే "నభకు రం" డని గొప్పభవారిఁ బిల్చుచున్. ౧౧౬

॥ † అసమానకక్ష యని మము, కన దూకెడివారియుత్తము లిరిగో నీ

కన మికయ్యముమాకున్, బొనఁగెం దనయంతఁ బూర్వపుంగన్నమునన్.

రిపురి, జరుగుమన్న వైరచర్యయందునఁదిర్పరికవి, వెంకటకవి, తెరుపుతెన్నె॥11

౧॥ అనవిని యంత నామడలునామడలుంబిసోయినల్లె వచ్చిననడిమిన్యందుం

దెలిసెన్ గవితానభలేకపోయెంగా, కనుపుగ భాగ నాబలమునందున నాశుకవిత్తముం

కునన్. దనివిగఁ గొప్పపుంగపుల దారులుచిరులుచూచితిన నీ ॥2॥ శే॥ ౧॥ కాక

నాథబుధేంద్రుఁడు ఘనుఁడు నీని, వానసూర్యునిగఁడఁవలెల వై న, కపులునీ

కనిమీనమ్ము కి అచివట్టి, వేంకనున్నారె కొప్పంపుఁ బడవకపులు ॥3॥ శే॥ ౧॥ కలకు

నేత్రావధానంపుగరిమయొకఁడు, కలకు గర్భావధానంపుగరిమయొకఁడు, కలకు

వాస్తావధానంపు గరిమయొకఁడు, వీని నెఱుంగని సూర్యులఁదేరికలగె॥...''

1. †...యిదివరలో పున్నదే అసమానకక్ష అని అనుకుంటూ పున్నదంటావా పులిమీదపుట్రాగాన్ను యిదివకటి వచ్చినది దీనిని గు॥ కొన్నిగోజాలువ్యర్థ పుచ్చుడమున్నూ శ్రమలిశుకోవడమున్నూ నాకు సుతరాం యిష్టంలేదు....''

ది 22-4-11

౨॥ శృంగటసూర్యరావు.

Masulipatam.

2. బ్రహ్మశ్రీ శతావధానలు తిరువతి శాస్త్రులవారినిన్నిధికి, మీరుకృపారా

చ॥ జ్వరితుడ నయ్య నజ్జనులు సారకు రమ్మని పిల్వశ్రీరానిచో
గరువముగాఁ దలంతు రని కన్తి గణింపక వచ్చినాడ ని
వ్వరపునియూగివై దికులపా త్రి సుమంతయు నే నెఱుంగ చు
ర్భర మనమానకక్ష యిటు రాఁ దగి యుండఁగ నెట్లెఱింగెదన్.

ఉ॥ ఐనను గాలుద్రవుదొనఁ గాదెన నుండుటఁజేసి యంత మా
వై నెవముండ దీ విపుడు పత్రిక నంపెదవేనిఁ బోరికిం
దా నయిపిల్చినట్లు యయి “తక్కెడ” సామెతగాఁ దనర్చు నీ?
మానఁగదయ్య యిట్టియనమానపుఁగక్షకు దీక్ష యేటికిన్.

ఉ॥ ఎప్పటికేని మాయెదుటనే పడఁగా వలె వార, లప్పు డా
తవ్వమకైతపద్ధతులు తజ్జులకున్ విశదంబు కావలెన్
బిప్పివనంగముల్ నలుపు పెద్దలతోదుత నీకు నేల? నేఁ
జెప్పినమాటచొవ్వనకుఁ జేతము చొన్నుచు మిన్నకుండుమీ.

చ॥ వెనుఁబడి కాకపుల్ తనదువీపుజయిం జరగమ్ము లుంచి తా
చిన నది లెక్కగాఁ గొనక చివ్వుకుఁ బూనక వైతతేయుఁ డే
మనక శిరమ్ము వంచుకొని యల్లనఁ బోవఁడె? శక్తిమంతు లెం
డును నలఁతున్ పొనల్చినలతండుకున్ శిగియింప రంతగన్.

పుగారిపేరున వ్రాసిన జాబు చేరినది, మాయుభయుల నమస్కారములను అంగీ
కరింపవేడుచున్నాను, యథార్థవాదియొక్క వ్యాసము యథార్థముగనున్నను లే
కున్నను దానినత్యాసత్యములు మేము గ్రహింపబాలముమీరిలేనిపోని
కలహములలో జిక్కి-కొని ఆరోగ్యమును, బుద్ధిని చెడ గొట్టుకొనుట మాయ
భిషాగము కాదు. వారినిగెల్చినను మీకీర్తిహెచ్చునా? ఇదివఱకే మీఖ్యాతిజగ
ద్విఖ్యాతమైనపుడు మీకీపోరాటము లెందుకు? వారుకుర్చీమీద నున్నారనుండిన
మనకేమి? ఇంటి కవ్వమీదనున్నారనుండిన మనకేమి? మీబలాబలములు లోకమువూ
ర్తిగ నెరిగియ్యవచ్చును. ఈపోరాటములను, గుంటూరు చెరువులో దొక్కి-
వెంటనే బయలుదేరి రావలయునని మాప్రార్థన...”

ఆ॥ నారాయణరావు.

ఉ॥ ఇంతకు నీవు వర్తికల నెన్నిటి నంపిన నేమి లాభి మా
 వింతకవీకు లెన్నఁటికి విజ్ఞులు తీర్వరు లున్నవత్సనా
 భ్యంతరచుండు ని న్నెరుదువా రనుకోకుము వారితందనాల్
 గాంతు రెవారు వారికడ గంతులు వేయుచునుం డెఱుంగుమీ, ౧౨౪

శా॥ “ఓ కెన్నో మఱివంక” లన్నఁ దెలియక యోజింపఁగా లేనిన
 దీక్షల్ వారికిఁ దోడు, వారిదియుఁ దాదృగ్ధీ విశేషంబె యీ
 యేకాకారులు నత్సభాస్థలికిఁ దా రేమంచు నేడెంతటి? నీ
 వీకార్యమృతకుం గడంగకుము మేమే యుంటి మన్నింటికిక. ౧౨౫

చ॥ అనుటయు నాతఁ డప్పటికి నన్యము చెప్పక మిన్నకుండె నె
 మ్మనమున బాల్యచాపలము మానని చందము తోఁచుచుండె, నా
 తని కొకకొంత తిర్పతి న్వతంత్రిత నిచ్చె నవంతరంబు వె
 కనఁ గికురించి యిర్వురును గ్రక్కుననేగిరి “ప్రస్థు” ప్రక్కకుక. ౧౨౬

ఉ॥ * వద్దెము లచ్చు వేసి యది వంపి నభోమణి రెండుయామచున్
 ప్రొద్దును దాటునప్పటికిఁ బూర్తి యొసర్చిన మేటికార్యమున్
 దద్దయు మెచ్చుకొంచు బసదగ్గఱకుక జనుడెంచి చెప్పి రిం
 కెద్దియుఁ జేయ రామి నహించెను వెంకన కొంతసెవునలో. ౧౨౭

ము॥ రా॥ రా॥ శ్రీ కొప్పరపు వెంకట సుబ్బరామశర్మగారికి.

* చ॥ తిరువతి వేంకటేశులకుం దెంపరినై నరివైఖరిం గవీ శ్వరుండగువాఁ
 డు నొంటునుడువక గడు సేగ్గిలునాశుధాఠకుక, మురికొలుపం దలంచి తె ‘నమోన
 మ’ యంచు వచింపకేటి య, బ్లిరియిది సింగ మేర్పులలలంబు భుజింపక పూరిమే
 మేయునే. మ॥ అనిమిత్తంబుగఁ గాలుద్రవ్వివ త్వదీయహంత నాఁపుండలం,
 పున నీనీరసనిర్గుణాకుక వనంబుక జెప్పి నిన్ద్రెల్వ నెగ, చిన యన్నుర్గురువర్యులక
 శుకవీతాశ్రీభుర్యులక మానిపిం, చి నినుక కెల్వంగ వచ్చినా నిదె నభంజేయిం
 బువో వత్తువో. ఉ॥ గంటలు గట్టికొంటివట “గంటకువందలు వేలుపద్యమూ, గెంటుకునంచు’ నేడు పరికించెద గెంటుటయెట్టివో? నినుం, గెంటెద నే వధాన
 మున కెల్వర నీరసధారయండు నీ, ఘంటికలూడఁ గొట్టెదను గాచుకొనం గమ
 కింపుమిత్తటిక. నీ॥ గురుపాదసేవఁ జేపూజన వ్యాకృతిపాండిత్యగరిమ య
 టుండనిచ్చి, ఉభయభాషా కావ్య విభవాధిరామమా పాండిత్యగరిమ యటుండని

శా|| * రామస్వామి యనంతరమ్ము కడుధీరత్వమ్ము చెన్నార నే
 మేమా వద్దెము లల్లి తెచ్చి యలి ను మ్మిక్కింపుఁ డన్నక్షణం
 బేమిం జెప్పక పిమ్మటం జదివి“ మే! ఓపద్దెముల్ వారిదా
 సామర్థ్యమ్ముఁ గడుకొ యథార్థముగ నిచ్చల్ నచ్చి వామృచ్చెడిక ౧౨౮

చ్చి, రసవత్ప్రబంధనిర్మాణధీచాతురీపాండిత్యగరిమయలుండనిచ్చి, సురుచిరలక్షణ
 భరితాశుకవికృత్యకాండిత్యగరిమ యలుండనిచ్చి|| ౧|| ఆశుపతనంబటంచుఁ
 గొండాడఁదగిన, తావకాశుకవిత్వంపుఁ జేసగూడఁ, దావకశతావధానవిధంబుఁ
 గూడఁ, జూడఁదలఁచితి వేంకటసుబ్బారాయ! చ||తిరుపతివేంకటేశ్వరసుధీవర
 శిష్యుడ నాదుపేరు వే, బరి శివరామశాస్త్రి యని బోకము వాకొనునాధ్యమైనవ్యా
 కరణముజీవనమ్ము నధికారముకావ్యపురాణనాటకా, కరములఁజేయఁజాలుదు
 నఖండమునాఁగ శతావధానమున్||

గుంటూరు

31-9-11

ఇట్లు వినీతవశంవడుడు,

వేలూరి శివరామశాస్త్రి,

శతావధాని.

* మహారాజత్మి కొప్పరపు సుబ్బారాయశర్మగారికి—నీ|| ఆటవదేశంబున న
 వధాన మొనరించు, టోకాద! యిదియు గుంటూరునీమ, పల్నాటిసీమలోఁ బద్యం
 బులను జెప్ప, టోకాద! యిదియు గుంటూరునీమ. ఆయూరనాయూర నాశుకవి
 తనెప్ప - టోకాద! యిదియు గుంటూరునీమ, గుడివాడసీమలోఁ గొన్నియూర్ల
 నుజెప్ప - టోకాద! యిదియు గుంటూరునీమ, ౧|| యెట్లుదక్కించు కొండురో
 యిపుడుమీరు, నిండుకొల్లున మీకున్నదండివిరుడు, బూరకేహడు పూజ్యులఁ గా
 ణులటవ, నాశుకవినింహ కుండిన హంసలార. ఉ|| బట్టులరీతిఁ బద్యములఁ బ
 లుగ్రుటెకాని శతావధాన మె, పట్టుల నేదిచేసితిరి. పండితురెల్లరు మెచ్చినార
 లో, గుట్టుగఁ బోవకీగతిని, గొంటెతనగము జేయఁజూపరే, “పెట్టుకొవ్విపుంజా
 వయి, చీరముఁ జూపిన” లాగుఁదోచవో. ౧|| జగతివైదికుతాట మీసాలఁదీసి, కొ
 న్న నెవ్వరునవ్వరు; నిన్ను నవ్వ, కుండురేకన్న వారు నియోగివయ్యుఁ, మీనము
 లఁగాను కోలేకమిడుమచుండ. క|| గంటలఁ గట్టెదరే! ము, క్కంటికురగ
 ములకు హలికవితానంబీ, గంటలు మఱియేకార్యము, పొంటె వచింపుండు కొ

ఉ॥ వారలకన్నం తెల్లనెడ వారక సంస్కృతమండుగూడ నీ
వారయఁ బెద్దవండితుండ వైనను వారలు బ్రాహ్మణుల్ మహా
శూరులు మేల్ నియోగులును “శూద్రుండ మీ” వని యీనడింతు రి
వేరమునండు గా లిడక వేగమ యేగుమ యంగలూరికిఁ.

తే॥ గీ॥ వారితప్పడుభారను వడిగఁ బోయి, నభ్యులగరంప నీకు నసాధ్య మెప్పు
డేని పనివడ్డచో మేమె యేగ వలయుఁ, బివపనిదితప్పటంచు సుప్పించవలయు.

చ॥ అనుటయుఁ బిన్ననపువ్వ నని యాతఁడు “చిత్త” మటంచు నేసి యే
మని మది నెంచెనోని తుదకు నాతనివడ్డము లచ్చులొనికిఁ
జనుటయ కాక, కొప్పరపున్నధికిం జనె మీ నెల్ల మే
మనిపినవే యటంచును యథార్థ మెఱుంగనివారు దూఱగకఁ,

ఉ॥ పన్నయథార్థ మియ్యది మహిమార్తము లొప్పుదు రంచు మేము సం
వన్నగృహస్థులం దనుప వ్రాసితి మింకొక కుఱ్ఱిమృత్యుడుకొ

ప్రపుంగవులారా. నీ॥ శతఘంటక వనంబునల్పుడు మన్న మీ - శక్తియడంపనేఁ
జాలసెక్కొ, అస్తావధానంబు నాచరింతుమవమి - శక్తియడంపనేఁ జాలసెక్కొ,
అఘకవిత్వంబు నాచరింతుమవమి - శక్తియడంపనేఁ జాలసెక్కొ, సద్గ్రంథగ
వనంబు జరపుడుమన్నమి - శక్తియడంపనేఁ జాలసెక్కొ, గీ॥ ఇంగ్లీషువ వల్తు
రో యెఱిఁగియాడవఁ - గరము నేఁజాలసెక్కొ మాగురువులేల, రండు వేగమివి
రుదులుదెండు పెట్టి - పొండు నిండునభను గొప్పపుఁ గవులార. గీ॥ ఓడినారని
తలపోయువాడమిరు - నామం బ్రతివృత్తరంబును నీకమాన, ముద్రవహించు
రేని నీమచ్చటెఱిఁగి - ముండువనిఁ జూచుఁడీ కొప్పపుఁగవులార. క॥ ఇచరామ
కవికిఁబోలెకొ ! జవాబుసెనుఁగకయె వృథగ జంపునదిపిననో, వ్యవసాయముకలదు
శుండీ ! వ్యవధింగయింక నక యిండు ప్రతివృత్తరమున,

అంగలూరు, }
3-9-1913.

ఇట్లు, బుధజనవిధేయుఁడు,

ప్రభురనేని రామస్వామి.

గ్రన్నన *గొన్ని పదైములు గానుక గొర్రువారి కంపె నా

చిన్నతం డొక్క సాహసము చేసె వచింతుము తత్సర్వావముకొ. ౧౩౨

ఉ॥ బందరునుండి పదైములు వారికిఁ బోవునఁ బంపి మీఁద మా

కందంగఁ జేసె దానిపితి; యక్కటా యాగుట యెట్లు? లిటులే

బందరు.

మధ్య గ వే న మః .

(ఇయ్యది కొప్పవరపువారికి వ్రాసినయుత్తరమునకు సరియైన సకలు.)

* 1. చ॥ ఉరుకరుణాయుతుండు, సమయోచిత ధీమహితుండు, భక్తులం, దటి కిని గల్పకద్రువిధంబుననుండెడువాఁడు నట్టియా, తిరుపతివేంకటేశ్వరుఁడుతిన్న నిచూపుల మిమ్ముఁజూచి యె, ల్లరును ముదంబు నొందునటులకొవయ, మీక జయ మ్మగురువుతొ. 2. చ॥ ఉరుతరధీవిశేష మహిమోన్నతులార! గౌణాధ్యులార ! కొ, పురపుకవీంద్రులార ! విసవచ్చెను మీదుప్రతిజ్ఞ; యెంతో నం, జరమువహించి నాఁడను, రహపతి మీక జయంబు నిచ్చు, నా, తిరుపతివేంకటేశుల నెదిర్చి గ్రహిం పుఁడు వారిమనముల్. చ॥ ధనముగడించి యుంటి రవధానములం బొసరించి మీ రలిం, దనుక శతానధాను లనునామముతో; నికమిఁద నట్లు కా, దనుచుశతావ ధానములనక్కడనక్కడఁజేసిపండితుల్, వినుతియైనర్పమీనములఁబీఁకుఁడునూత ననామధారులై. 4. గీ॥ తెలుఁగు తిర్వతివేంకటేశులకుఁగూడ, వచ్చుఁగావున నొ డింప భారమగును, గాని వారికి నేతావధానమండు, బ్రజ్ఞలే దండుమీరు కెల్వంగ లారు. 5. క॥ నేతావధానమది స; ర్వత్రజయంబిచ్చు మీకు, వదలకదానికొ, మాత్రమె కెట్టిన సప్తదు, శత్రులనొడింప మీక సాధ్యంబగునే. 6. చ॥ విను తగుణాధ్యులార! యొకవిన్నవముకొ వినుఁడయ్య “గ్రుడ్డు పి, ల్లను గనివెక్కిరించి నటులకొ” గనుకట్టెను వీరియత్న” మం, చు నిట జనుల్వచించి రది సుంతయు నామది నమ్మఁబోవనే, మునిన నియోగినౌటం దగవా? యది నమ్మిమిముందస్సజిం చుటల్. 7. మ॥ “నభమీరెచ్చటఁ జేయువార” లని ప్రశ్నకొవేసెరవ్వారు, మీ రుభయల్ మాపురికేగుదెంచియిట నభ్యుత్థమిమ్ముగీర్తింపఁగా, సభసేయింపుఁడు, తొంచినంతవలకుకొ సాహాయ్యముకొజేతు నా. కభిమానంబదిమీయెడంగలదు, రం డామిదముం బొందుచుకొ. 8. ఉ॥ “ఆరయ స్రుత్యచేసెడిసహాయ మదెట్టిది? పిల్ల వాఁడ” వం, మారక నెంపఁబోకుండు మహోదధివారినిబంధనంబు చే, కూటంగ

కొందఱు * సూక్ష్మలక్ష్మ్య లాకకొన్నిటి నంపిరి, మే మెరింగిన

ట్లందఱు గాక యున్న జను లందురు గొందఱు మానవు నేర్తుమే

౧౩౩

చ॥ “తిరుతతివెంకటేశులకుఁ దీప్తిముగా నభ కేగుదెంచెటం

చటిముటి వ్రాసి కొవ్వరపుటాయన దా నభ కేగుదెంచెనే

“వరవర” వ్రాసి రమ్మనినఁ, బాటుద మం చలసూక్ష్మలక్ష్మ్య లెం

చిరి యని తోఁచుఁ జర్చు దగఁ జేసినయొగ్గ్యలకెల్ల నివృత్తుం.

౧౩౪

రాముఁడయ్యడనిఁ గ్రోతులపాయముగోరలేదెప్పుడు, శ్రీరహిమించ మీరు దయచేసి
జయంబు వహించుఁడోబుధుల్. 9. క॥ తప్పక దయచేయుఁడు మీ. రివ్వరికి జవా
బుదీని కిడుఁడు నరగునకా! మెప్పుగనుఁడయ్య వైశమి? కొవ్వరపు కవీంద్రులారా!
గుణమణులారా!

ఇట్లు

గుకవిపాదరేణువు,

వడ్లమన్నాటి నరసింహశర్మ.

Vith Form C. Division,

Noble College,

Masulipatam.

శ్రీ మత్పరదేశికావతారముః.

11-9-11 బందరు.

* గురువర్యా! చ॥ మనమున భక్తినిల్పెదను మాధవపాద సరోజ యుగ్మచిం
తనతలిబిడ్డభక్తికవితా చనితా మహితప్రభావ సం । జనితలనద్యతః కుఁసుమ-
జాలవి నిర్మితహార భారులై । తనరెడు వేంకటేశ్వరమహాగ్రాసే మితగుపాద
కంజముల్ ఓ॥ ఇందులనుంచు తద్యముల నేనెరచించియు నచ్చువేయఁగా, నంది
యమొందుగల్గితమనన్నిధి కంపితి వానిఁజూచి నా, కుందయవ్రాయవేదెదను గొం
కకయెట్లులు నేయుమంతురో? యందులనుండుదోషములనన్నియుదిద్దుచునంతవేదె
దకా ము! తమనందర్శనమెప్పుడబ్బనని చింతా కాంతచిత్తుండైనై, మముదంబుల్
శరణగోరుభంగిఁదమహమ్మ నామృతా న్వేషనం, భ్రమమేపారసెనంగువాఁడనిటటి

క॥ ఎటు దోచిన సరియే మే, మిట లేశమెటుంగ మెటింగియే మెవ్వరి నాఁ
గుటకు యరించితిమో? ని, స్ఫుటముగ మునుమున్న దానిఁ జూపితిమికదా.

చ॥ చరితము గాన వ్రాయఁ దగునంగతి వ్రాసితి మంతె కానియే
తెలుఁగరు మేము కొవమున కిట్టులు శిష్యుల రేఁపి వంపునం
బరమున కొవ్వవారమో? న్వబాహుబలమ్మునఁ బోవువారమో?
యరులు నిజం బెఱింగియును నాడఁగఁ జూచిరి వేఱురీతిగఁ, ౧౩౬

చ॥ ఎఱింగినదేకదా? జగతి యెల్లఁ గుశిష్యుల రామకృష్ణులఁ
మఱి యలయిర్వరందు సెకమానినీ కన్న బహుశు)తుఁడు కొ
ప్పరమున వారి కంపె సెకపత్రిక * "నేత్రీవధానమందు వ
త్తురె,, యని రామకృష్ణు లటుదూఁకఁగఁజేసి రసంగఁ జెల్లునే॥ ౧౩౭

రాగ్రేసర స్తుత్యని, త్యమ లేఖార్థమ మాచునాఁడఁగృహతో నంపంగఁ బ్రార్థించెదఁ
చిత్తగించవలెను ఇట్లుతమశిష్యుఁడు
కోకా రాజారావు, మైసూరు, బందరు.

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ. కొప్పరపు శుభాశ్రయశర్మ గారికి... మ॥ ధరణీవక్త్ర)
ము గూలఁగా వలదే! సప్తాంశధి భాస్వద్వసుం, ధరభారంబు వహించి మించున
లమాతంగంబులుకవీడి; కొప్పరపుంబండితమానులార! తమకుఁభాషెద్వయ్యా కా
వ్యసం, భరితుల్ తిర్పతివేంకటేశ్వరులతో నాదంబు శ్రేయంబొకో,, మ॥ కరిశార్దూ
లమృగేంద్రనత్తములు గంగాభంగకల్లోలలీ, లీవిజృంభించి పెసంగుచుండఁ గవి
మార్జాలాదినంపుజ్యోతీ, రవధానంబు చచింపూనితిరహా? హన్యంబె యార్ద్రక్తి
యొకశివుఁడుందాండవమాడనాడవెపికాచీఘాత భేతాశముల్... ఇ॥ చెప్పినమాట
చెప్పకయె చెప్పఁగ నేర్తుఁగనిత్వధారగా, నెప్పిదమానిధంబున బుధోత్తములంబులు మె
చ్చనీరముకొ, దప్పిక వ్రాపుభంగివచనంబున గెల్వఁగరందు నన్నమోహి, కొప్పర
పుంబిశ్వరులకుందగ దేమొకొ? నాప్రతిజ్ఞయుకొ.....”

*విద్యాచర్యాపత్రిక.

“అయ్యో! తమకును బ్రహ్మశ్రీ తిరువతి వేంకటేశ్వరమహాకవులకును, ఒ
క మానమునుండి జరుగుచున్న కవితా కలహంబును పత్రికాముఖంబున వింటిని

చ॥ పనిగొని రామకృష్ణులు “నెఱాసు? బరీయని,, కొప్పరంపువా
 రొనరుచుతప్ప లన్నిటిని నెవ్వలు గాఁ దలపోయి టేరెటుం
 గని? దలవారిబంధు వను కారణ మొక్కఁడె చూచి యిట్లనకొ
 జనునె? యశక్తి దుర్జనత సర్వ విగర్హిత మెన్నిభంగులకొ॥ ౧౩౮

క॥ ఇది యిట్లులుండె మమ్ముకొ బదిబది, యాసీమ నున్న పాజ్ఞులు పూజా
 న్నుడులుగ నవకానాదులఁ, బొదలించుచునుండి రదులు పురపురఁ బొక్కొ.

శా॥ అదై గొప్రభువారివక్షమునవా రాలొచనల్ సేసిరిం
 కీదై నెయ్యది కార్య? మీపురమునందే వారికికొ సారకుకొ
 బ్రాదై గౌరవ మిట్లు లానె? యిది యెప్పటన్ సహింపంగ నొ
 గోవం బూనుటయే యనుగ్రహముగాఁ గూర్చుండి రవ్వారిటొకొ. ౧౩౯

సీ॥ చుట్టుపట్టులనుండి చూడ వచ్చెవారిసంఖ్య వందలకన్నఁ జాలహెచ్చు
 వచ్చి “మాయారికి విచ్చేయుఁ, దనువారిసంఖ్య యేబదికన్నఁ జాలహెచ్చు
 “రాజాల,, మన్నఁదీరదురాక, యనువారిసంఖ్య యిరవ్విదికన్నఁ జాలహెచ్చు
 ఏమాట వినిచిన నింపుమై వినువారిసంఖ్య యొ? వేలకుఁ జాలహెచ్చు

తే॥ ౧॥ వద్దలినియొగులం దేరొ పట్టుదలకుఁ, నేగకున్నను నెల్లివా రేగి వారి
 చుట్టునుం గూరుచుం ద్రిది చూచు టెట్లు, త్రిమతములు వారివక్షమెరిగిపోయె

శా॥ * దైవాద్వైత మొకండు దక్క నభిలక్ష్యతంబు నద్వైతముకొ
 తైవంబుకొ మఱి వైష్ణవంబు నొకటై ఛత్రంబుగా వారలకొ

...సర్వసాధారణమైన యాశుకవిరకేమి? తమకు సేత్రావధానంబున నెన్ని వి
 రుతులున్నవో...వానిని ముకంటె సతిశయించి కాఁక రవర్తి విద్యుత్పల్లవాది 20
 సెప్టెంబరు 1911నం॥ ౪౦ తేదీని తత్తదఁశంబులనెఱవేర్చియూడఁజెలుకుచున్నా
 ను గనుక సీమోటీసు అందిన వెంటనే మీప్రజ్ఞా విశేషంబును గనుపఱువ నారో
 జానకుఁ గాఁకరవట్టుమీరు రాఁగోరదను,, లేనిచో మీతోవిద్యాచర్యులకు రాజా
 లను,, అని నాకొక జాబైనను వ్రాయఁగోరదను....

ది 14—9—1911

సామవేదుల సుందర్యనారాయణావధాని

సేత్రావధాని, అందప్రావధాని, మకాంకాఁకరవట్టు అగ్రహారం, తమకుతాలూకా

*దై వా ద్వై త ము.

ప్రశ్నా:—అనఁగా? నిది యొకనవీనమతము, దీనికే వద్దలినియొ

బూతుంబంతులపోల్కిఁ జూచెదరు. రేపు న్నాపు నవ్వారితోఁ
బోవై యుండుఁ బురంబు వారివచనంబుల్ వేదముల్ వీరికిఁ. ౧౪౨

చ॥ ఇతరులమాట కేమి? మది నించుక గోపము కల్గి యున్ననా
మతుకముగూడ వా రనినఁ గొండొకవద్దలు వాఱు వారివా
క్యతలి వినం గురూజాల మహారము గల్గియుఁ బోను వారిపెం
తెనము నాకు నచ్చమియె కేవలమింతకు మూల మెట్లయింక. ౧౪౩

ఉ॥ “పెంకెలు గారు సాధువులు వేర్పికే నిక్కలు గర్వమారు,, లం
చంకిలి లేక చెప్పికొనునట్టిరునుం గల రల్లవారి; ని
శ్శంకగ వారు వారి కటు చల్లఁగఁ దోచుటయు న్నిజంబె యే
పంక మె యన్నదాదులకు వారు రుచింపరు వేయునేటికిఁ. ౧౪౪

ఉ॥ పాండితి లేని యీమనము పాండితివట్టున వారి కెల్ల లే
మొండొక త్రోవఁ బూడవలె “మమ్మను” వారిది మావఁగా వలెక
గండతనం బడంచుటకుఁగాఁ గబురంపిఁగఁగాని బెల్లపుం
గొండకపింపుఁ దేమిటికిఁ గొంకెను? “రా,, నని యుత్తరం బిడెక, ౧౪౫

తే॥ గీ॥ తీరి మార్పుండి పెట్టి రీచైర మనుచు, నతఁడుకొండొకనిరనించినట్లువినికి
యతరులకు నట్లేతోచుఁగాకిదియునట్టి, దెట్టులగు? నాననమునీయరేమిమనకు.

ఉ॥ పండితపాదుల్ గలిసి వారలకే హితు లైరి వారలక
గండ దఁగించు పెట్టు? మనకక్ష జయించుట యెట్లు? తోచవ దొ
క్కండు నుపాయ మంచుఁ దన గాదిలివద్దతివారితోడఁ గొ
ల్వండి విచారణల్ నలువ నుండొక నేర్పరి వలెగ్గ నీగతిక. ౧౪౬

గమనియుం బేరు, ఇది నమద్దేశముతోడనే శ్రీనందిరాజు లక్ష్మీనారాయణ దీక్షితు
లవారు పుట్టించిరి, వైదికు లగురులనియు, దాము దేశతలమనియు, వారిస్థానం
ము, ఆయాంశము, దైవాద్వైత వదమే తెల్పెడిని, శుభ్రస్థిద్వాద్వైతము వీరికి
నశురాద్వైతము, విస్తరము వారివిశ్వవత్ససురవిజయము లోనగు గ్రంథము
లకలన నెఱుఁగఁదగు. ప్రకృతకలనమునకుఁ గారకు లేతస్మృతావలంబులలో
స్వల్పసంఖ్యాకు లని చదువరు లరయుదురుగాక.

చ॥ అవమానం బది యెంత గావలయునో యాసర్వ మవ్వారికిం

జవీర జూజే మనకొప్పరంపుగవి “మీసాల్కాట సామాన్యమే?

యెవ రెచ్చో నలవారి నిట్లనఁ గలారే? యంతయు చాలు న

నవ్విచారం బింక నేల? నా కొకయుపాయం బిండు గన్నట్టెడికొ. ౧౮౭

మ॥ అవివేకంబో వివేక మో జరిగె నేలా “సంధి మిచ్చంతి సా

ధవ,, యన్ వాక్యముం బట్టి పోవుదము విద్యత్రాకవిత్వాభిజ్ఞ

త్య విశేషములఁ జేసి యిందులకు వా రంగీకృతిం జూప గం

చు విచారింపకుం డట్లు కావుటకె యీచో పూర్వ మెబ్బగులకొ. ౧౮౮

క॥ కొలుకంగ రానికొయ్యలు, తిరుపతివెంకటకపు లని తెల్లము నేయకొ

బరికించితి నడుపాయము, గర మాలోచించి దీని గ్రహియింపుం డనకొ. ౧౮౯

తే॥ గీ॥ వృద్ధుఁడిట్లను “బాగు నీవెఱపు; దీనఁ, గలదు కచ్చ మొకందు లోకమునఁ

గొప్ప,రంపువారలసారులుగ్రామ్యకపులు,వార నేతాదృశు లటంచుఁబేరుగలదు

తే॥ గీ॥ అట్టిచో సంధియనుటకు నర్థమేమి,యగును?పరికింపుం డనియనమర్థతకును

నపరపర్యాయమగు‘నననతఁడువల్లు,‘నగునుమీరన్న నుడియు నేనరసి నాఁడ.

గీ॥ కానియిపుడింతకన్నఁజక్కనియుపాయ,మొందుగన రాదునభ నేయకుండు వారి

నిత్పరమునుండి వంపుటకింక నొక్క,సాధనం బేది? యానలి నల్కుండనుదు

తే॥ గీ॥ కొంత యోజించి యావృద్ధుకొనకునమ్మ,తించి రాజీకెందగునట్టి మంగిళాట

తెల్ల వ్రాసింపి వ్రాళ్లు చేయించుటకును,బెద్దలగువారియొద్దికంపించుటయును.

అ॥వె॥ఈపడించువార“లిహిహి”యనెడువారు, పెదవి విలుచువారు “మొదలలేని

శాంతి యిప్పుడేల చాచ్చులుం బొందు పొం” డనెడువారు నైన మనముబిగి

క॥ చనికడచినవృత్తాంత, మున్ను వృద్ధునితోడఁ జెప్ప నొగ మించుకయై

వనటం బడి తెప్పిటియే. మిని చోడక యుండె నవరిమితయాజనతో.

తే॥గీ॥ “నే నిడుకుం గంటిలోవేలు నీవునాడు, నూట వేలిను”మన్నట్టు“లేటికిటి

సంధి” యని యెల్లరాదునావందమేను,మొదటఁ దెలిసియుఁబిలిమొనపోతి.

క॥ అని కొంతనేపు తనచే, సినయవలొకకపుంబనికిఁ జేతమ్మున నె

కిరన సిగ్గుకల్పిం జింతం, గొనుచు నుసాయంతరములకుం గడఁగునెడన్.

చ॥ మఱియొకఁ డిట్లువల్గు- “మఱుమాట వచింపకుఁ డింతకన్న నెం
డరయఁగ రాకుపాయ మొకియైదుగురేనియుఁ జాలు బ్రాజ్ఞ కం
దఱు నెసరించినంత విలువై చెలువారెడు సంతవాగుగా
దొరక వలెన్ సరాసరిగఁ దూఁగెడువారుగ నుండఁగా వలెన్. ౧౫౮

తే॥ గీ॥ శాఖ కొక్కొక్కరుండు గాఁజగ్నచేసి,యేరినాళ్లు చేయించితిమేనిఁ జాలు
సంధి కన్నవ్వడేమని సమృద్ధింప, రరయరే? “సంధిమిచ్చంతి” యన్న నెవవు.

నీ॥ ద్వైతులకెల్ల నాతనిచేతఁజేయింత మద్వైతులకు నెల్ల నతనిచేత
నతనిచేఁ జేయింత మలవిశిష్టాద్వైతశాఖకెల్ల నతండు చాలువాఁడు
ఇంక దైవాద్వైత మింకఁ జేసెడివార లెందఁజేరియుఁ గల రెండునేల
శుక్లయజ్ఞశాఖ శుముఖులకెల్ల నయ్యసఘుచేఁ జేయింత మతఁడె చాలు

గీ॥ తప్పెవరిదేనియగుఁగాక తగు మనుష్యు, లిరువురకుసంధిశున్నచో నేమిదొనఁగు
వైకినటియింతమిట్లుచేత్రాశ్వుదొరకు, వజ్రకుంబివృత్తమనయిచ్చునుక వచ్చు,

ఆ॥ వె॥ సంధి కొప్పిరేని “చాల లె” కందము, సమృద్ధింపరేని “శాంతిదూరు
లంద మవల; దీనియట్టియుపాయమ్ము, మనకుఁ గానరాదు మఱియొకండు

క॥ చేరియొకటిగఁ బంపినఁ గొ, వృరమునకున్ లాఘవంబు వైఁ బడ దెవరో
మొఱంగిన వా రెట్లాడిన , సరయరు,దూగగులు మోగ్గు లగదరు మనలన్।

తే॥గీ॥ ఒక గ్రంథంకిరికి నెప్పట్ల నొచ్చువారు, కారు లుల్లులుకయ్యమ్ముగలిగినవ్వ
దేరి నేమి జయి మరొ? యింతిలొన, సంధి చేసిరి వైవారుశాంతి గోరి, ౧౫౯

క॥ ఆనుప్రభ గల్గిన మనకున్, ఘనతనై మనకవుల కింతకన్నను గొప్పం
గొని తేగలమేని మును పా, సనమేనియుఁ గోరు నీయశమ్మునకె కదా.

తే॥గీ॥ ఆనసం బిడ సందుల కల్లవారి, మీనములు వీకుడు మటన్న బాస చాలు
నిపుడు మనవన్నగ డఫలియించెనేని, “కోటలోఁ బాగవేయఁబో? కొప్పరంబు

క॥ ఆనుసతనిమాటచొప్పున, ఘనుఁ డావృద్ధుండు నలువఁగా నెంచియు వా
ల్లనకూలింపమిఁ గొండొక, దనుకన్ మాకడకుఁ గాగితము రా దయ్యెన్

గీ|| అంత బ్రాహ్మణకోదూరియగ్రిజన్ము, లెల్లమమ్మునాహ్వానించి యెలమిగుక్కు
సభను గావించి మేటియుత్సవ మొనర్చి, గౌరవించిరి వైరులు కళవళింప,

బ్రాహ్మణ కోదూరు శతావధానము.

శుశుణకలితకవితాపనితానేతలును శుశుచిరాబంతారవిధాతలును విలసి
తేపాకత్రాతలు సఖిలార్థదాతలు నగు శ్రీ తిరువతి వేంకటేశ్వరుల యవధానవి
ధానంబులంబరికించి యానందించి యాజంట నతగ్రంథవలయు ననుతలంపున
గుంటూరుమండలమందలి బావట్లతాలూకాలోని బ్రాహ్మణకోదూరు నివాసులం
ద టేకగ్రీతముగ నిర్ణయించి కొని తద్రామంబునకు వారలఁబిలువనంపిరి. కడచి
న శంకారము 9-9-11 న వారలను, శ్రీమ న్నభ్యశాస్త్రసంకల్పములు బాలన
రస్వతీ బిరుదాంచితులును, లలితగతి శతావధానధరీనులు ముఖయథామెకవితా
ధురంధరులు నయిన శ్రీ కాశీ కృష్ణాచార్యుల వారినిఁ దద్రామంబున కాపురజను
లు రావించి గ్రామోత్సవంబున నే యీతిమూర్తులగిరి కాశుభాసీనులంగావించి
నానావిధ హృద్యవాద్యంబుగ నూరేగించి బ్రహ్మమై పెరవలి పార్వతీశ్వర శా
స్త్రులవారి భవనంబున విడియించి యుచిత సత్కారంబులు సలిపి నగౌరవంబు
గ నాఁటికి వీడ్చొనిరి. అయ్యెడ సీక్రిందివద్యముల సెక బాలుఁడు చదివెను.

ఉ|| స్వాగతమయ్య! మీకు విలసత్కమనీయ యశస్సుధారన

శ్రీగురుతావిభూషిత విశేషసభోంతరరమ్యదీధితుల్

సాగరకన్యకాశుశకుచస్థలచందన చిర్పితవ్రణా

ధ్యాగమరమ్యదేహు లగునార్యులు తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్.

ఉ|| స్వాగతమయ్య సత్కవికృదంతరదంతురిత ప్రభావనం

ధ్యాగమరమ్యతాఖిలజనాహ్వానకోరులు దర్శనద్యురో

ధ్యాగతహంకృతిస్ఫురదహంయులు నిస్తులితోరుశక్తి సం

ధాగరిమావధానకృతిదాతలు తిర్పతి వేంకటేశ్వరుల్.

ఉ|| స్వాగతమయ్య మీకు రచనాతిశయాన్నిత కావ్య సద్యకో

ధాగ విశేషవేష్టితవిభావ్యరలోకులు గౌరవ వ్రణా

సాగరమజ్జదుత్తమవికాలయశస్కరిపువ్రణాభి లం

మహాగరిమ ప్రభావమహోయుత తిర్పతివేంకటేశ్వరుల్

ఇట్టియత్నవంబునకు శుగుణ సంపత్తి గలపారులయుత్సాహము నైకమ త్వమునుగాగణములు, అచ్చట కాపులుఁ గరణాబు" వీరగ్రజన్ములు వీరలితరు లంచు భేదభావంబుంచికొనక యెల్లరు సోదరుల భంగిఁ జెలంగి మెలంగుటఁ జూడ నేరికేని వింత పుట్టింపక మానకుఆహా! యైకమత్వమన్నదియక దా? యైకమ త్వము, ఇట్టియైకమత్వముకదా' భరత ఖండవాసుల సుద్ధరింపఁ గలదు మఱియు నీవర పారులు నలుగడలనుండియుఁ దత్పజ్ఞాదర్శనంబునకై గౌరవనీయులగు మఱి కొందఱఁ జెద్దలరావించి వారల సుచిత్రీధుల మన్నించిరి. వీరల సౌజన్యము శక్తి, సామర్థ్యము, నిష్కల్మష హృదయతయు, నెంతయు జ్ఞాసునీయములు.

మఱునాడు 10-9-11 అదివారంబున నవధాననభ సేయ నిశ్చయింపఁబడియె, ఆనాఁడు భోజనానంతరము రెండుగంటలకు అనాగమల్లేశ్వరాలయపురోహ గంబున స్థాపింపఁబడిన నారికేళస్తంభవిలసితంబై తవ్వతోరణంబులరాజిల్లు తాళ దళంపుఁ బందిట నభహర్షంబడియె, అందు నానాగ్రామ సమాగతవిబుధవరు లును గూడియుండిరి. నాఁటినభ క్రాసనాధిపత్వము వహింప శ్రీకాశీకృష్ణా చార్యులవారు ప్రార్థింపఁబడిరి పిమ్మట వారిఃపాధిపత్వము క్రింద నానభశుము ఖంబుగఁ బ్రారంభమయినది. అవధానంబును ముగిసె అంతటఁ దద్గ్రామవాసు లు నితరులును జక్రాని మృదుమధురశైలిఁ గొన్నివద్దెంబుల, శ్లోకంబుల, రచించి యవధానుల కర్పించిరి. తదనంతరము నభ చాలింపఁబడియె.

ఉ॥ రంగారావు, బి. పి., డిప్రీక్టుకోర్టు వకీలు.

(అవధానప్రారంభపద్యములు.)

చ॥ “వయశుగతించు చున్నదిక వల్లకధానము, లంచు మేము త ద్దము బలిమాలి యేటి కి వధానములకొనమహర్షి దన్న, “నా దయకొకఁడున్నె వార్ధకముతాత!,, యటంచు వచించెదేము య ట్లయిన “తథాస్తు” నీయభిమతార్థమె తీర్చెదమప్తు శాంకరి॥ తి॥శా॥

శా॥ ఊరేగించుటెకాక మాయెడల మీయూరెల్లఁ జూపించు వి

స్తారోదారపుగౌరవమ్మునకునేచాయక బ్రతీకారము

హ్వరక జేయఁగ నేర్తు మేము; రసవద్వాప్యహారముల్ గొన్ని శ్రీ

వారిం గొల్చి గడించుకొన్న వెటులో వాక్రుత్తు మాలింపుఁదీ॥ వెం॥శా॥

(అవధాన పద్యములనుండి 2 మాత్రము)

(బ్రాహ్మణకోడూరు)

మ॥ గణసీమల్ ద్వితీ లల్లరాజులు యశస్కామల్ కెరాటుల్ లన
ద్దుకగంధీరులు కమ్మవారు తనరక దోరమ్మగా ధాన్యపుం
గణమల్ నోట్లుగఁ బుట్టు వండఁగల భాగ్యంబెండుఁ బెంపారు బ్రా
హ్మణకోడూరుపురంబు చెన్నలరు లక్ష్మ్యవాసమై వాసితై.

5

ఆంగ్లేయులప్రభుత్వము.

కా॥ పాటంజాచ్చె నృశంసవర్ణములు, దైవారంగ నీరెల్లచోఁ
పాటంజాచ్చె నమస్తమానపులకుఁ బల్ సౌఖ్యసంపత్తి కాం
పారకజాచ్చె నీతాన్యరాజ్యమున “నాహా! యిట్టిరాజుల్ ముదం
పారక వర్ధిలఁగావలెక మనకు విద్యానందవల్ గావలెక.

23॥

అనధానాంతమున నితరులు చెప్పిన పద్యములనుండి కొన్ని.

మ॥ సకలాంధ్రావనిపాలకోత్తమ సభాస్థానమ్ములకా నక్క-వి
తక్రరమ్ముల్ దలబూచి మెచ్చఁగఁ గవిత్వస్ఫూర్తి నైకావధా
నకళోదృష్టతయేందిరా ప్రధితనస్సానమ్ములకా గాంచుచుకా
“గుకవీశేంద్రమృగేంద్రుని, లకా యశముఁ గైకొన్నరు వీరిరువరుకా.

3॥

శిష్టహనుమచ్ఛాస్త్రి.

మొదలి

మ॥ కవితాకన్యనుఁ బెండ్లియాడియు గుహకళ్యాణముల్ పొందియకా
వివిధోపాయపుధారణావనితనుం బెండ్లాడి తర్కాత నా
సవతుల్ నూడి యనన్యచిత్త లగుచుకా వంసక్తి నేవించ నా
రవితారం బగుకీర్తిఁ జెండుకవి సమాటల్లజుల్ మీరగా.

మొదలి నాగభూషణము.

సీ॥ ఎదిరిగాడుగుంగన్న నీనడించెడిసాము లెవరికి భక్తమ్ము నెత్తువారొ
యొకరుగఁ జంబెక్క నూర్వలేని మహింబ్రు లిభమువైసిది యేరియింపుగాంతొ

కలనేనృకులచామగలఁ జూడ మనుదొరవీ వీవన లెవరికి వేయవారొ
వైరాజితైసఁ గవ్వంబిడు టావ్వని యిను లెవ్వరికిఁ గానగ్గ లిడెడివారొ
తే॥ ౧॥ అవ్వహస్తలు భారతి హవభావ, విలసనము లెల్లయెడఁ జల్లి వెలయువారు
వీర కనరయ్యో? తిరుపతివేంకటేశ, కవులు కమలాంగ నాభిర్వగర్వహరులు.
ఇట్లు సజ్జనవిధేయుడు తాడెవల్లివెంకటప్పయ్యశాస్త్రి.

సీ॥ భువిలో వ్రసినదహ భూసురానన్వయమందు నరుదారఁగా జన్మమందినారు
తైశ తంబున నె శ్రీదేశిక సేవచే మించు విద్యల గ్రహించినారు
శతవధానవ్రసినత రాజనభలండుఁ బలుమాటు జయములఁ బడసినారు
వాణిగృహీతాది భాసురగ్రంథముల్ చేసి సత్కిర్తిని జెందినారు
తే॥ ౧॥ ఇట్టి సుగుణంబులను గల్గునట్టిమీకు, భవ్యతరకిర్తి నెన్నంగవశమెచుకు
గీర్తికాంతానమానక్త మూర్తులారః సరస తిరుపతి వెంకటేశకవులార.
తెలికవల్లి వీరరాఘవశాస్త్రి.

సీ॥ ప్రతివాదిజనభయ ప్రదమైన యన్ముఖం బంతేవనత్పాళి కమృతమొనఁగు
సభ్యులకడ లిడఁజాలెడుయ ద్వాణి కబ్బంబులంబు సౌఖ్యము ఘటించు
తథ్యాంశమన్న స్వతంత్రించు యథాటి మిథ్యాంశమన్న దామిన్నకుండు
త్రైలోక్యరంగసర్వత్రయై నయత్కిర్తి విబుధమనాగోష్ఠి విడువకుండు
సీ॥ నట్టిరుకవీరలను శతావధాన, భారణాధోరణి చిత్రప్రముఖులు
సన్మదీయ గురూర్తములవని నాయు, పునుయశంబును గనుచుంటానరుఁగాఁ
సీ॥ అంద్రదేశావస్థితాశేషభూమిభృతో-టీరమణిఘృణిఁ గూడియాడి
కవితాకృతానేకగణనీయ పూర్వపుణ్యాతిశయంబులఁ జోతలంది
గోదావరీతీరమాలంక మమౌఘకాండితీప్రభు జీవంబు వోసి
కమనీయరవనాత్ర కారకారణయశస్సీమంతినిలాస్యశేష మరసి
తే॥ సరసరసపుష్టి భావతగ్రసత్ప్రబంధ, బంధబంధురతతగ్రతత్వప్రభావ
భావగంగాప్రవాహభాస్వత్తరంగ, రంగకలనయఖండచిత్రంబునొనఁగె
సరసతిరుపతి వెంకటేశకవులార.
సీ॥ అన్యాద్యశంత్రైయశమును గర్తించుదోషజ్ఞబృందంబుఁ దూలనాడి
విషమతరీక్షావివేచనాప్రాధులౌ సంస్థానవతుల సంశయము దిద్ది
ధిన్నధిన్నరుచిత్రభేదముల్ గల్గులోకులనెల్ల సుకగ్రమేకున విగించి

అష్టావధానశతావధానామరథాపితపాండితీబలము నొనఁగి

గీ॥ అభిలదిక్కుల జయవైజయంతికావి, జృంభణము మీకుముందుఁగైసేనియుంచు
తమపురాకృతపుణ్యంబు దరమె పొగడ, నరన తరువతివేంకటేశగురులార॥

అవ్వారి, సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

సీ॥ వట్టుమంచొక గీతవద్యమ్ము వ్రాయరాదా! యేమి నొరులేదాయెఁగాని
అశుభారయటన్న ననలమాచేతఁగాదా! యేమి ధారలేదాయెఁగాని
అవధానతంత్రంబు లందు మాబుద్ధిపోదా! యేమి కేధ లేదాయెఁగాని
వాఙ్మృతిమ్మన మాడువక్రమించుక సాగదా! యేమి మాటరాదాయెఁగాని

గీ॥ మాకు ననుకొనువండితుల్మహిని నెఁద, యో కలరుగాని యీమలుపోకలుట్టి
వడఁగ నవధానమొనరించు వారుగలరె, ధరణిదిరువతివేంకటేశ్వరులుదక్క.

కాశీ, కృష్ణాచార్యులు, శతావధాని.

సీ॥ కన్న విడ్డలవలఁగాపాడి విద్యల శిష్యులి కెప్పుడు చెప్పచుండ్రు
సాహితీగింభముల్ చక్కఁగ బోధించి వండితులనుజేసివ్రీబలుచుండ్రు
సారక విత్వంపునరణిని నేరిపి నద్రంభములఁ జేయ సాకుచుండు
అశుక వితఘార నలవడఁగాఁజేసి ఛాత్రులఁ గనుఁగొని నంతసేంతు

గీ॥ పుడమి వీరికి నరియగుపురుషు లెవరు, నరుఁడునారాయణుండునుజరమకృపను
వరుసఁ దిరువతి వేంకటేశ్వరులె యగుచు, జగతిజన్మించినారలు నత్యమిదియ.

సూరి, కానుమచ్చాస్త్రి.

క॥ నిక్కిననీర్నినఁ దమకిపు, డెక్కడివారేని సామ్య మెనయరునిక్కం
విక్కిరణి నేనువ్రావయఁగ, నక్కఱయేలేదు జగతి యంతయుఁ బలుకుకొ.
వలివేటి, వెంకటనరసింహము.

❧ దిజ్ఞాత్రీముదాహరించితిమి, తక్కినవి యచ్చయియున్నపుస్తకము
నఁ జూడఁదగు దానివెల రు0—2—0 అణాలుమాత్రీము.

❧ పిదపఁ బినపాదు లోనొక, నద స్త్రీలులె జరిగె నంత ఛాతుగిదొకఁడుగో
విదమయ మగుకాలేదీ, నదస్మృలో శతవధానదతురునెఱవెఱె. ౧౬౮

శ్రీ పి న పా టి శ తా వ ధా న ము .

ఆర్యులారా! జగత్ప్రసిద్ధులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ తిరువతి వేంకటేశ్వరకవులు గుంటూరు పురవాసులచే ప్రార్థితులయి అచ్చట బ్ర॥ శ్రీ, కాశీ కృష్ణాచార్యుల వారి అగ్రాసనాధి పత్యమున అవధాన సభజరిపి స్వకవితా సుధాసారముచే తద్గ్రామవాస్తవ్యులను సంతసపఱచిరి, పిమ్మటవారిసమావేశమును జేసికొనదలంచి మేము అతిమరూఢులాయ త్తచిత్తులమయి మాగ్రామమునకు దయచేయుండని వారిని(మువ్వ రను) ప్రార్థింపవలెయనిరి 21-9-11 తేదీని సాయం సమయమున వారుదయచేసి మా చేసెనర్పించిన వాహనాదియుత్పవముతోఁ గూడపురజనులు జయధ్వమలాసర్పుచుండ మాగ్రామము సలంకరించి భోజనాసంతరమున కొంతతమకవితామృతము చే మమ్ములనానందింపజేసి నాఁటిరేయి సుఖముగఁబుచ్చిరి, మరువాడను అనగా 22-11-9వగలు మ॥ శ్రీ॥ కాశీకృష్ణాచార్యులుగారి అగ్రాసనాధి పత్యముకింద వగలుపొంటులకు అవధాన సభప్రారంభించఁబడియేనాఁటిదివసంబున తెనాలిమున్నగు గ్రామములలోకిక వైదిక విద్వాద్ గణ్యులువిచ్చేసినసభ సలంకరించిరి, మరునాడుసభ పుజన పూరితంబగుటం జేసి నవ్వుర్వ మెక్కుడు గలిగినందున పుంటులకుమాత్రముకాదు మందిరి పితైక పాదక్రమంబున జెప్పి ఆమరునాడు సాయంసమయమున తక్కినది పూర్తిచేసి సభికులను శ్రీనాథానందము నొందచేసిరి. అవధానము సంపూర్తి చేయుటకు పట్టిన కాలము మొత్తము 8 ఘంటలలోపు అయియున్నది.

ఇట్లు విన్నవించువిధములు,

తెనాలితాలూకా

పి న పాటిపురవాస్తవ్యులు.

(అవధానపూరింభపద్యములు.)

ఉ॥ ఒక్కొక్కచోట నొక్కొక్కరి నొకగడంబ! భవద్విలాస ము
స్వక్రమమిచ్చు వస్తువయమంతయు శక్తివయగలు దానికిం
దిక్కినవార లెంచులకుఁ దా రనమధులటం చెఱింగి నే
నికల్పతికాగడంగెద నిహి? యనిపించుమమ్మ శాంకరీ.

1

ఉ॥ మానియుఁ జేయఁబూనిరని మాపయిఁ గోవ మదేల నీకు, మా
తై నెన రూసుప్రేరకులై ననురాగ మదేల? యెట్లు

పూనితి మిష్ట పొమ్మనినఁబోడువె? “ఱోటశిరమ్ముఁగ్రుక్కి-జం
మానఁ బనేమి రోకలి, కెటో నటియింపు శతావధానము॥ 2॥ వెం॥శా॥

మ॥ స్త్రయమేపారశతావధానకవితాసామ్రాజ్యమేలించి త
చ్చయశోమూలముగాఁగ, నీవగటివేమి లెన్ని నాల్లింక, మా.
వయికేరే నరుదేర వారల నదల్పంజాలుధీశ క్తియి
చ్చి యెటోమన్నుట నీక భారమగునీచిత్తంబు కామేశ్వరీ॥1॥తి॥ శా॥

అవధానపద్యములనుండిగొన్ని.

వైదికనియోగులకు సఖ్యమునుగూర్చి.

ఉ॥ ఎవ్వరు వైదికుల్? మఱియునేరు నియోగులు? సుక్రవిభ్ర! లే
చివ్వకు దీకొనక గలఁగువేటికఁ;దక్కినజాతివారికి
నవ్వఁగ నండుగాదె! యటునవ్వఁగఁజేయుట ప్రాజ్ఞధర్మమే?
యెవ్వగనైన వీరిరువు రేకముగాఁ జరియించు టావృదే॥7॥

బాసుగారిచట్టము.

మ॥ కలికిక గంటికి బ్రీతిగొల్పునెడ వేడ్కల దేనినేనిక నరుం
డెలమిక్ నైకొనవచ్చు దానివయినెందే తేర్చి వో నప్పడ
క్కలికిక వీడఁగవచ్చు సుండ్కోకట భాగ్యంబున్న విశ్వస్తతోఁ
గలియక వచ్చును “బాసు,, చట్ట మురరీకారంబు గావించుచో॥15॥

ఇప్పటివారి కవితా సంస్కారము.

శా॥ చారుశ్రీకములౌ నలంకృతులకున్ సన్నానము ల్లలై శృం
గారంబెల్లను గారమయ్యె గుణముల్ ఖండంబులై పోయె నం
స్కారమైల్ల నశించె భాషలకు దొర్లత్యంబు ప్రాప్తించె నం
స్కారమ్మ ల్పనిరించువారికతనక సర్వంబు మానెంజుఁడీ॥ 27॥

ప్రచ్ఛకుఁ డిచ్చినవిషయము.

సీ॥ శాలివాహనుని దౌశకమునఁ బడఁగఁడువందలయేండ్లవై బార్థి వాఖ్య
వత్సరంబున మాఖిపహుళవతుర్దశి శివరాత్రితిథి రాజశేఖరుండు
వీరనారాయణాభిఖ్య గల్గిన రెడ్డి శంకరమునికకలంకదాన

మమరఁగానగ్రహరముగాఁగ నెనఁగె నీ పిన పాటిగ్రామంబు ముచుపు; నేఁడు
కారణంబెద్దియో గల్గి నేనీ యయ్యె నైనను బంట లత్యధికముగను
తే॥గీ॥బండఁ జేసెడిసూణులప్రాభవమున, సిరియు నంపదయునుగల్గి చెలఁగుచుండె
నెల్ల కాలమ్ము నీరీతి నెసక మెసక, పృథ్విఁగాంచుతమిపిన పాటియూరు ॥4॥

సభ జరిగినచోటను.

సీ॥ ఎద్దానితూర్పున నెసకం బెనఁగుచుండు లీలమై మదరాసురైలురోడ్డు
ఎద్దానివైశాల్య మెంచి కొల్పింతుమే నాటువందల గజాలై చెలఁగు
ఎద్దానిదేహ మెంతే నెప్పడేకు దూలములతోఁ దేకువాసములతోఁడ
ఎద్దానియంతరం బింపారు సత్య-వివటలిచే నద్దవీపటలిచేత
తే॥ గీ॥ పేరుగోత్తంబుగాని యేయారనైన, మఱియుం బట్టణములనైన వఱల దిట్టి
“హలు,,నాఁ జనునిద్దాని నాలకొఱకు, కొల్లకోటామగట్టిం చెఁ కునుక మెసక

సమస్యాపూర్తి.

శా॥ కుంచాలక్ గొలిపించి యిచ్చితినిగా గుగ్గిళ్లకై యుల్వలక్
గంచాలం దిడఁబోకు మన్న మిపుడెక్కల బోదు సగసారి “సా
వంచాలం దిగి దప్పిగొన్నవిరసుబ్బా! నీవు వేవేగదె,,
(మృగ చాలక్ బిగియించె గుంజలకు నమ్మా! బిందెయిక్ దేగదేP)॥ 62॥

సమస్యాపూర్తి.

శ్లో॥ నహి సంతతిస్తు సరకార్థవాపహే, త్యతిదుఃఖ మాత్మపితరం నిరీక్ష్య సా
తనయా దదౌ స్వతనయంతతస్త్వహా! (అనుజోబభూవ తనుజోఽపియోషితః)

అవధాన మొనరింపఁ జేసినవారు.

సీ॥ తూములూరికు గాబ్బిసోముండు విద్యద్వి సేయుండు కోటయ ఫీరుఁ డొకఁడు
పిన పాటి వంశాబ్ధివిధుండు శ్రీవీరభద్ర)యకవిత్వరసత్రధానుఁ డొకఁడు
భల్లమూడ్యవ్వయవారాశి వండుండొ త్తి రామ నామక సూరి యొకఁడు
తూములూర్యవ్వయండు శ్రీసూర్య నారాయణాభిషేకవిగేయుం డొకఁడు
తే॥గీ॥లక్ష్మీ కాంత మొకండు సులక్ష్మియండయి, వఱలునన్న ముభొట్ల సువంశజుండు
వీరుఁడుటయించి రవధాన మారఁగఁచిన, పాటిసాంబశివాభిఖ్య భవ్యుడొకఁడు

అవధానాంతమున నితరులు చదివినపద్యములనుండి కొన్ని.

మ॥ తము నమ్మానముఁ జేయ శక్తియిఁగ్రుమంతకొ లేకు మీశక్తియి
 త్త ముటంచుకొ గ్రహియింపలేము సరనాథ ప్రిధ్యమై యొప్పు కా
 ర్యము చేయకొ నమకట్టినార మిట లోపాలోపముల్ దిద్దుకా
 ర్యము మీదేయని వేడుకొందుము నమస్కారంబు గావించుచుకొ.

చంపకమాలిక.

తరతమభావముకొ భువిని దజ్జులు వండికు లెల్లవారు గొ
 వ్వరపు కవిదవ్యయంబునకుఁ బండితులై యలరారుమీకు నీ
 వఱకె గ్రహించివార లది కాగుగ లోకమువారు గూడ నె
 ల్లరును గ్రహింపఁగా మనములకొ బొడగట్టినకోరిగ్గ పేర్చి చే
 కుటఁగను వారికికొ దమకుఁగూడను గమ్మలిఖించినాఁడఁ గొ
 వ్వరమిట కేగుదేర దల వారికిఁ గార్యభరంబు మెండోకో?
దీనికిని సాటిగఁ గొండోకఁ జెప్పవలెకా
 తారకొనవచ్చునే! తొరటఁ వోయజమ్మితుని ముందు దీవము
 ద్ధరమగు? నేన్దుముందటను దోమను బోల్పఁగవచ్చునే? భురం
 భరమయి యెల్లమానవులఁ దానయి పూతులఁ జేయు గోవు ముం
 దర భరముకొ మహేశ్వరుని దాపున రాక్షసవర్గ మెందు నుం
 తుర! యనిప్రేక్షకుల్ తమమడుల్ బయివెట్టఁగ నెప్పనట్టి శ్రీ
 తిరువతివేంకటేశ్వరుల దివ్య కవిత్వ మహత్వ మిప్పు డా
 దరమునఁ జూడఁగలై ఫలితంబుగనయ్యెను జన్మ మిత్రజీత.

చూ॥ కోటయ్య

ఉత్పలమాలిక.

నీకులు వలగ్గవచ్చుఁ బరనిండ లొనర్చఁగవచ్చు నిట్లు లా
 నేకు హిమాచలంబును బ్రసేద్ధి వహించు నృపుల్ సేవా ననకా
 భీకులు తోవఁబట్టి తల వెనక్కుఁ దిప్పుచు జాణుచుండఁగకా
 జాతవిరోధులే పలుకు సాగక యొక్కెడ మూల్గుచుండఁగకా

మూతులు విప్పి మొత్తువడి మూర్ఖులు కొందఱు తారుమాణుగా
భ్యాతిం దలిర్చు పండితులయారె! భరీ; యవురా! యన...

తాడెవ్వని వెంకటప్పయ్యశాస్త్రి . వందవోలు.

సీ॥ చక్రశంఖాది లాంఛన విరాజితుడైన కిష్టుడె యీ కాకి కృష్ణుడెంచు
కవితాసగస్వతి ఘనత నాడించుగీష్వతి దివాకర్లతిగ్వతి యటంచు
ఋకవిత్రిపురదైత్యకుంభిచార్యక్షుడౌ నీకుడె యీ వెంకటేశుడంచు
ద్రవ్యలు లోనభేదిములేక గనుగొన్న మూడుమూర్తులు సైక-మూర్తియంచు
గీ॥ మానవోత్తము లేమహామహులనెట్లు, వల్గుచుండెద రాకవిబ్రహ్మలను మ
దీయ హృత్పద్మమున విమలించుచుండు, నెలమి దిర్చివెంకటకృష్ణకవుల.
ఇట్లు విధేయుడొ, దెండుమారి సోమనాథశాస్త్రి.

సీ॥ శేషాద్రిగాక యశేషదేశీయుల నిర్మోత్పవములచే నెగడినారు
వడ్డికాసులుగాక యద్దులేక జనాదు లిడ్డకాసుల సంగ్రహించినారు
వగసూభవదభోగవసతిగాక యసూభవదభోగవంతులై పరచినారు
ఈశ్వరవిరుడు గ్రహించుటగాక కవీశ్వరవిరుడు గ్రహించినారు
గీ॥ కొందఱికిమాత్రమే మహిమందమిడుట, గాక యందఱ కానందఘటకు లైరి
యివ్వ దాతిరుపతివెంకటేశు మించి, రిలను నీతిరుపతి వేంకటేశకవులు.

చ॥ గురుతరలీల నీసభను సూర్యసబుద్ధిమనగ్రకోటికి
సరసశతావధానుల కెసంగునభావతికి నభాస్త్రుం
తరసకలవోజాళికిని ద్రవ్యల కీ పినపాటివారికి
నిరత సుఖంబు నీపీఠము నీశగళం డిడి ప్రోచుచుగావుతక.

ములుకుట్ట, వెంకటకృష్ణశాస్త్రి, శతావధాని.

శ్లో॥ ఉద్గచ్ఛస్తు శతా త్పరేచ కవయో జల్పస్తు నిస్సంకటం
మాత్సర్యా తగ్గవితావ్రశస్తివిషయే సత్కల్పనా చామరీ

ధీమత్పట్టితమట్టిలీహృదయనంతోపవదా నద్యజా
 వైవాన్యం నముతైతి కిన్ను భవతో ద్విహ్వం విహాయ క్షణం
 వేమూరి, శివస్వామికాష్ట్రీ.

సీ॥ మిథారణాశక్తి మితిలేనిదనుటకు దంపా శతావధానంబె సాక్షి
 సాహిత్యసామ్రాజ్యచక్రేళు లనుటకుఁ దమరుకూర్చిన పుస్తకములె సాక్షి
 కాకవిశ్వరమత్తకరివారు లనుటకుఁ గొర్రెపుంగపుల నేకుటయె సాక్షి
 అఖిలరాజనృపూజ్యత సుంది రనుటకుబిరుదులున్నవి వేనవేలు సాక్షి
 సీ॥ ఎలమిమియఁబోలునుక విశ్వరులుధరిల్లిఁగలుగరనుటకుమాణువలగఁమియె సాక్షి
 విమలమకులారవి తిర్చితవేంకటేశ, సుకవిమణులొగిబహుత రాకులపులార॥३॥
 గూడ, కృష్ణయ్య, పెరవలి.

గుంటూరు కాలేజీ శతావధానము.

చ॥ ఎఱుంగడు పిల్లకాయ యెటులే సుసరించు శతావధానము
 సరసులు మీర లెల్లరును సభులు వేర్ని నమగ్నహింపుఁ దా
 దరమునఁదప్పలక విడిచి తద్దయు సువ్వులు చూచి మెచ్చుఁడి
 తిరుపతి వేంకటేశ కవిధీరుల శిష్యులె వృద్ధికాముని॥ (వె॥శా॥)
 శ్రీ అవధానపద్యములన్నియు వదిలఁబడినవి.

.....

శా॥ నీకుక శ్రీయసు ధీమఁగల్గుత మఱి స్త్రీకంఠసాగనృప మ
 స్తోకంబై యలరారుఁగావుత నినుగ దూనింపఁగా లేకు
 ధీమత గామ్యశతావధాన విశ్వధీశవయంగఁడు గా
 కేకాకారమశంకు గైకొనఁగదోయి! ఛాత్రమాదామహి. ॥వి॥

మ॥ ముతుకంబొప్ప సరస్వతిం గొలిచి నేఁ గొంతా ర్జనం జేసితి
 స్మృతిమన్మథుని బ్రహ్మఁ గొల్చి మఱకొంతన్నేర్పరిక విద్వది
 చ్చితి నీకు స్మృతఁగొంతమందికి యశశ్శి నిచ్చితి వోజగ.
 స్మృతసామా! శివరామా! నీకు సుసరింతున్ దీవనల హేచ్ఛుగన్. ॥శి॥

మ॥ ఎదిరిం దమ్ము నెఱుంగకే యెవరో మ మ్మెంతేని నిందించునా
యదన న్యచ్చితి వడ్డు చొచ్చితిని ని న్నవ్వారు లక్షింప నై
రది లోకం బెటులో యెఱింగె నభ గణ్యత్వంబు నీ కెచ్చి ర
య్యో? దేసల్ నందె భవద్యశంబు శివరామా! ఛా? చూడామణి!॥ 5॥

సీ॥ నీతండ్రి వేదవిద్యాతత్పరుం డిట నున్నచో నెట్లు నిన్నొము సుకొగ్గ-
నీతల్లి లోకవిఖ్యాతదివ్యచరిత్ర యిది గన్నదా నెంత ముదముగ నుసె
నీయన్న విద్యావినీతితత్పరుం డిట నిపుడున్న నెంతటియెలమి గనుసె
నీతమ్ముడవధాననిపుణుం డీకృతి గన్న నెంతయూ మోదమ్ము నెనయు సుకొగ్గ-
నీ॥ ఇది హఠాత్పంథవగును నీయెల్లబండు; భులును బొందెడి మోదమ్ముగ లిసియొక్క-
నన్ను నేపొందెభరముఘనంబు మోయు, తెట్లుశివ రామా! చెప్ప మోయూ! కుమార!.

మ॥ కలవిడ్డెం బలుమంది కెచ్చితిని వీరకం గొంద తెట్టెట్లులో
యెలమిం గూర్చిరి వంగనామ మిడి యెట్లే గొంద టానందముం
గొలువం బూనిరి నీకతమ్మననం దగ్గుంగాక యాయెగ్గుం ద
గ్గులు; వేవే శివ రామశాస్త్రి! మది పొంగుంగాక నామధ్ధతిక. 7.

శా॥ “సంతానం బది లేదు నా” కనుమనశ్శల్కంబు నీవైదుషీ
కొంటున్ గ్రోచెగదోయి! తండ్రీ! నిను వా కాగ్గంబుండుం దద్భార్యయున్
స్వాంతం బుంచి యనుగ్రహించి బహుళా సంతుష్టునిం జేయుచున్
మంతు గ్ధాత నమస్త్రోకమును నమ్మానించుఁగాత న్నినున్॥ 8॥

చి॥ “అటువదియేదు లాయు, వని యందరుగా కలిలోన, నల్వ దీ
వలకె గతించె నివ్వటికి వ్యాఘ్ర మనక జర సొరువిప్పి మ
మ్మరయుచునుండె మాధరచుసంతయు నీతలఁదాల్చి చేయు మే
ర్పలచినతో”క సూయి శివరామకవి! బహుళావధానముల్॥ 9॥

క॥ “య, న్ననుచుంగొందటనఁగా, “బ, న్ననుచుంగొందటనఁగ బాటుండవయ్యున్
నిస్సీమ యశముగొంటి మ’ హస్సాగర! వృద్ధినండుమా! శివరామా॥ 10॥

చెల్లపిల్ల పెంకటశాస్త్రి, శతావధాని.

మ॥ జగతీనాథులు పెక్కు మంది ముదితస్వాంతంబునగ గానగ్గ లం
వఁగ సొంగంబు నలక్షణంబుగ శరద్వానింశతిం బేర్చి హ

చృగమా యేలినయీవధానకవితాసామ్రాజ్యభారంబు మో
యగగ బూసంగదవయ్య తండ్రి! ఇవరామయ్య! చిరంజీవివై॥ 1॥

మ॥ రిపులేతెంచిన రూపదంచుచు ధర్మత్రినాథు లర్పించు న
య్యవదల్ గైకొనుచుం బ్రమత్తుడవు గా కుద్యన్నవేండుండవై
వివరితం బగు త్రోవంబోక కవితావీరుండవై వర్ణసి
యవరా క్రాంతి వహింపుమయ్య ఇవరామయ్య! చిరంజీవివై॥ 2॥

శా॥ బాల్యద్రోకమునై నెదిర్పితివి కొవంపుంగవిం గింభసా
కల్యణంబుం బాసరింతా లేదా యని నీకై కొంకు నన్తన్నన
శ్శల్యం బివ్వుటి మాడందీసితివి వత్సా! నత్సభాశోభవై
కల్యాణంబులఁ బొందుమయ్య! యికవీరకా ఇష్యమాదామనీ. || 3 ||

మ॥ అవనిదేవులు నిస్సమానకవితావ్యాపార వారాశినం
భవపీయూషరసాభిలప్తలలితవ్యాసరసీహరులై
యవలోకింప శతావధానమున మాకానందముంగూర్చి గొ
రవము స్తుల్పితివయ్య మాముణము టిటా ఇష్యమాదామనీ. || 4 ||

శా॥ స్వర్ణీలావతులెల్ల రదృశితపదవ్యాపార మేపార మా
చర్లబ్రహ్మసుధీగురూత్తమునివాచాపూర్తిగీర్తింపఁగా
గీర్లాభంబునఁ గోరిమాదరికి తక్కిన్ ఇయ్య లేతెరఁగా
దర్శంజేసితి వన్నదీయగురువిద్యావంశమాదామనీ. || 5 ||

దివాకర్ల, పిరుపతిశాస్త్రి, శతావధాని.

సీ॥ శతవధానవిధానసందర్భములనెల్ల నేర్పి దిక్కులఁ గీర్తి దార్పినాపు
అవధానమునఁ జెట్టినట్టి చిక్కులనెల్ల నొర్పి నీపని నీవ తీర్చినాపు
నడుము క్రుంగఁగ వ్రాయు నడిమివారల కష్టమార్పి గీరిని వారిఁ దేర్చినాపు
పున్నామనరకంబు పోవునా? యనుచింత దీర్చి యొజ్జకుఁ జప్పిక గూర్చినాపు
గీ॥ మేలు, ఇవరామశాస్త్రిగి నొప్పొంగురుని, కనకవయశంబుఘటియించునట్టిఇయ్యఁ
డరిది, గురువులతోఁ గుగ్గిడ్డలాడ కెపుడు, గురుయశంబులనాద్రించికొనఁగదయ్య.

కాశీకృష్ణ, శతావధాని.

క॥ మాకును మాశిష్యులకు న, నేకులు ప్రాజ్ఞు లిటు లెల్లయెడఁ జేసెడియ
స్తోత్రపుగౌరవముల కల, తొకికు లెంతేని జింతలకొ జివికి వెనక. ౧౬౯

గీ॥ యత్తు మొంతేని యొకరించియు త“విశద,, గాఖ్యుడగువలెల్లొనభవమనుటించి
రానభావిశేషముల నరసి తీర,వలయు నంతియె యంబి నీ వరయ లేదె.

గీ॥వాసి“కలవాటులేనియాసాననములు”కొప్పరపుసాము లొనరింపమొప్పికొనరు
వాపి మేమి నేతురు వారిం బట్టికొనిక, గ్రహములనుబట్టి గుక్కిలి కష్టపడిరి.

క॥ “తాటికెగ్గ బాండకబూనిన, చోటక ముఱియెంతవనుకఁజోచో” యనుచుకొ
మాటికి నెగ్గదోయును,, రను, మాట మదాహరణముగ శ్రమంబది మొప్పెక.

గీ॥ కొప్పరం బవధానము కొఱకుఁబూని, *వశము గాకవడెడభంగ పాటులెల్ల
మావ యింబొల్పఁదొడఁగిరిమంత్రబలము, చాలఁగలవాటలొక కాచారపములు.

మ॥ అవధానం బెటు చెడ్డ నేమి, “బలి, మే, లాహ, జగ మ్మందు లే
రవధానులే ముఱి మొక్క రిట్టి గని యాహకారములే వాగ్గిని తా
నెవఁ డో పితృక కంఠ దానిఁ గని “యిట్లే నికఁగ మంచుకొ జగం
బవలొకించు మనమ్మునంగు నిజ మేలొ లేలు నప్పట్టునక. ౧౭౪

ఉ॥ శ్రీ“బాగుగ నుండెఁ గొప్పరపువారి” డటంచు లిఖించునప్పడుకొ
దాఁగెను గిల్గి రెండవొ ముటానుటివాఁతలు దాఁగనేలని మే
చాఁగుటొ కెల్లఁ బెట్టునెడ వ్రాసనకాఁ డటు నేయఁ గాక“మేలే?
బాగు? థా? థా?” యనెడివట్టున దాఁగుట కర్థమే మగున. ౧౭౫

* ఈభంగ పాటులనుగూర్చి పూర్వరంగము 108, 109, 110, 111, 112, పుటలుచూ.

§('911 సం॥ రం 13వ ఆక్టోబరు తేదీ, ఆంధ్రప్రదేశ్ పత్రికనుండి.)

(గుంట్లూరి శి తావధానము.)

...నభ అనమాన వైభవముతో జరుపబడినది. 51 పృచ్ఛకులకు నిరాశాటముగా
జరుపబడినది. అవధానపుబద్ధిస్తులైనను ప్రబంధవద్యములను మించియున్నవి
యిదియంతయు జూచినతోడ ప్రతివక్షులకు సూరెల్లుటపనయినను నందుదొరికిన
దికాదు అంత సభాసంతరమున పరికషివారిచే కూడ మెప్పువడినిరని వ్రాయట

క॥ కలనిజమెల్ల నిటులె యీ, కలహమ్మునఁ దెలిసికొనినఁ గాక తెలియ దే
వలుగో పేర్కార్చి యెదో. గలికెడి నిజ మెల్లు తెలియుఁ గృతబుద్ధులకుకా.

ఉ॥ ఇయ్యెడ భిన్నభిన్నతను వేటికి నెత్తిరొ? వృత్తిపాటికా
మయ్యయ, రామకృష్ణులును, నందఱ వాఁటెడి కాళ్లమారిసా

కు గడుసంతస్థిలుచున్నారము యిదివర కీ గ్రామంబున జరిగిన నళలలో నేదియు
నింత జయప్రదముగా జరిగి యుండలేదు,

ఇట్లు, యథార్థవాది.

(ఆన 1911 వ సం॥ అక్టోబరు 4 వ తేది ఆంధ్ర)పత్రిక నుండి.)

గుంటూరు సమాచారము.

గతనెల 18 వ తేదీని గుంటూరుతాలూకా “విశదల” గ్రామమున కొప్ప
రపు సోదరకవిశ్రేష్ఠుడగు బ్రహ్మశ్రీ వెంకటసుబ్బరాయ శర్మ కవిగారిచే
శతావధానము జరిపింపఁబడినది. నాటిసభకు బ్రహ్మశ్రీ కొండా వెంకటప్పయ్య
పంతులుగా రంగ్రాసనాధిపత్యము వహించిరి. నాటి శతావధానమునకు గుంటూరు
నుంచి యుద్యోగస్థులు, విద్యార్థులు, న్యాయవాదులు, పండితులు, కవులు సుమా
రు 150 మంది వచ్చియుండిరి. వారికందఱికి పిండివంటలతో సహా భోజన సదుపా
యములు జేయబడినవి. వీరీధారణాశక్తియును, సమయోచిత యుక్తి శక్తులును, కవి
తావటుత్వమును మేధాశక్తియును, శ్లాఘనీయములు. సభాసంతరము కొందఱు
పండితులు, కవులు తమయత్నాచరములను దెలుపుచు గొన్నిపద్యములను జదివిరి.

ఒకపూర్వకుడు.

ఇట్టివాఁతలు పెక్కులు, లోపల నిజమెఱిగియుఁ గప్పి
పుచ్చి శాఖాభిమానమును వెల్లడించునీవాఁతలోఁగూడఁ జక్కఁగఁ
బరికించువారికి “విశదల”లో సవధానముకన్న భోజనమే కొండొకమె
ఱు గనుతత్వార్థము దొరకకపోదు. అది యటులుండె, ఈరసాభాసావ
ధానము మాయవధానముకన్న వేయిరెట్లధికముగ సున్నదని వ్రాసిన
యతినివాఁతను పూర్వరంగము 46 వ పుటలోఁ గూడఁగోరెదము.

రయ్యయ్యఁ జట్టిసింగయయ్య నట్టిర నాఁ దగుపోనిపోత వీ
యయ్యలు పూర్వజన్మమునయం దొకరే యని తోచునని కా. ౧౭౭

క॥ అవధానం బారీతిగఁ, జపుటం బడువీత్తులట్లు నమయుడు శాఖా
యవతిమనోహరులు తమ, శుభివేకము నెల్లఁ దెలుపఁ జూచ్చిరి పెలువక.

చ॥ వెంకటరామకృష్ణులను వీరికిఁ దోడుగఁ దెచ్చి తిర్యకిక
వెంకన నౌడఁ బుత్త మిది వీ లని కొండలు వారికోనమై
చంకలు గొట్టికొంచుఁ జని సారము గన్గెని “నీ” యటంచు ని
ట్టింకుల నింకినట్లు జను లెంచఁగ వింటిమి శుమ్మి శాలగిరి. ౧౭౮

చ॥ “మనిగిన బోనిన క్కవయిఁ గొండొక తాటిఫలమ్ము పడ్డ” య
య్యనపున రామకృష్ణు లిది యారసి యుండవలెక దెలించి యి
ప్పని పయి బెట్టికొన్నఁ దమపాండతి బైటికి రాదె నూరపుం
జనులు నమివగుల్ బల న్వశక్తి చూత్య మెఱింగి నవ్వరే. ౧౭౯

తే॥గీ॥ “ఎడమచేయియుఁ బుట్టచేయియు” నటన్న, సామెతయెవీరికవధాన వర్యపట్ల
తమకు సామగ్రిలోన భేదగబుబాలెఁ, దెనఁగుఁ గొప్పంబునకు రామకృష్ణులకును,

చ॥ పచ్చిన రాకయ్యన్నఁ దమవాక్కులఁ, దోడుగ సంపుటేనియుక
మెచ్చు ఘటించుఁగాని యచుచు మేలులు కేలులు “శృంగభంగముక”
వచ్చిక మోఁపులుంబలెనె వంపిరి పాపము? రామకృష్ణు లే
మిచ్చఁ దలంచిరో? నిజ మెటే బయలౌ నని తా రెఱుంగమిక. ౧౮౦

చ॥ వెంకటరామకృష్ణులవివేకవిశాలపు ‘శృంగభంగముక’
జంకల నూని జన్మదివసమ్ముననే యనధీనతాప్తి ని
ట్టికులు గొన్ ‘శతస్సేఁ, బరియించుచుఁ గొప్పపువారి బండుగుల్
నగకపుఁదోవలం బడి న్వపద్ధతి వెల్లఁగఁ బెట్టి రంతటక. ౧౮౧

తే॥గీ॥ బండుగులటన్న దగ్గటవారు కారు, ఏకశాఖీయులని యె నీవెఱుంగుమంబి
వారు లోలోనఁ గొవలపువారిసత్త, నెఱుంగ రనుకోకు మెఱింగియు నిట్టులైరి
తే॥గీ॥ ఒకరొయిరుద్దొరొతక్కినీయొగులండు, గొప్పరపుధారయన నెప్పకొననివారి
కాని యానన వర్చాభిమానమాన, మానసాంతరు లై మేను మఱచివెడిరి. ౧౮౨

సీ॥ “వండితబ్రువ,, మంచు బండతిట్టులుతిట్టి మెచ్చాడుతన హైవ్యమెటుక పడిచె,
 “నత్యవాది,, యటన్న చాటుపేరున లేనిపోనివాడుల నేడు పూని ప్రవాసె,
 అతనికెక్కుడుగ యథార్థవా,, నిర్విభానమున నెవ్వడులిఖించెనత్రములన,
 వంటబ్రాహ్మణునుత్పమున కెవ్వడు తనయశ్శము నునంగిఘనతఁజెఱచి
 తే॥గీ॥కొనియెనీవల్పురునుమఱికొంతమంద, దక్క-మాయగు న్నెషంబుదగులుజనులు
 లే రట నియోగులగు నివ్వారికతన, నృభగ నెందఱికో చెడ్డ పేరు వచ్చె.

మ॥ జననీకి కొవవువారి పక్ష మది నీచంబో ఘనంబో కనుం
 గొనుమీ వంటనియోగి నశ్శముపయి నూర్చుండఁగాఁ జెట్టియూ
 రున నేగించిరి వాద్యఘోషములతోఁ గ్రొంగొత్తదీపాలతో .
 “ననయల్ వీరికి బుద్ధి లే” ఁని పురం చాబాలయిన్ గోలగాన్ . ౧౮౮

మ॥ శివరాముం దవధానమున్ నెలిపి వాసిన్ బిర్బుడన్ వాఁగొ
 రవ మొప్పన్ ఘను లట్లు చేసి రని మొర్వన్ లెక కొవ్రుల దా
 నవధాన మ్మిట్లు చేయఁ జాల దెలు లట్లో నుత్పవం బాచుం గుం
 ద మొర్వన్ దమపాపకాశముని నెంబుం ద్రప్ప రప్పవన్ . ౧౮౯

తే॥గీ॥ దీనిచేతనె నకలంబు తెలిపినట్టి, దివ్యుల బ్రాజుల కిగవన్య మవవనము
 వివనాయానందస్థులంతొయింతొ, తెల్పుటన్న నూరగులకుఁ దెలియఁపెట్లు

చ॥ “విశదల” లో వధాన మది వెల్లగఁ బోలెనమ్మ దఁగూడ నీ
 ర్విశయము దక్కి గుంటుబుధికి నభం చెట్టి చెడంగఁ జూడ “దు
 ర్మకులకు నుత్పవం బనినఁ దప్పగ నుంచు” నటంచు నెంచు నూ
 పకుకృతి కిచ్చఁ జేసి నగు బాబులనా లయి రంబిలొకిమిన్ . ౧౯౦

మ॥ అభిమానంబున ర్తపూజిత నయగన్ జేసి వాదీన మం
 చు తయం పించుక లెక చెప్పఁ దగు నెచ్చో వాగ లద్దానకై
 శుభదూరంబు ననత్యమున్ శుభద మంచు న్నమ్మి భాషింతు లే
 రభనప్రక్రియజేసి నిద్రపడె యాగంధింబ్రు దుండ్లవిప్రబున్ . ౧౯౧

క॥ కుక్కశ్శముపై నెక్కిన, నెక్కిపునంతొన ముదనిపుణులు కవులం
 దెక్కిన తిక్కిన లరయద, రొక్క గి యడవిన్న నవ్వర కోర్కె విబుధుల్ .

క॥ ఇదియిటులుండుత రాజీ, గుదిరింపఁగఁ బ్రతమది యొకొండు మునుపె యా
నడమతులు వాగ్నియుంచిరి, కద? తచ్చరితమ్ము వినికి గావించు మిఁకకా.

క॥ ఇరువదినాలుగు దినములు, పరిపరి యోజించి తుదకుఁ బలిక మాకి
చ్చిరి తెచ్చి* గౌరవస్థులు, మఱిమూఁగురు; దానిఁ గాంచిమదిముద మొదవకా.

ఉ॥ అంతకుమున్నె “వత్స! టిటులా గతమా, నని విన్న నాఁడె వా
క్కాంత యన్త్రగహమ్మున నెకానెక కల్పన దోఁతఁగా,, యశః
కాంత వివాహముం,, గుఱించి కట్టియ యుంచినవద్యనప్తకం
కైంతయుఁ బేర్చి హరు విని హెచ్చిన మొదముగాంచి రయ్యెడకా. ౧-౬

* (1911 సం, అక్టోబరు 20, తేదీ కృష్ణావతి) కనుండి.)

బ్రహ్మశ్రీ తిరువతివెంకట కవీశ్వరుల సముఖమునకు. ఈదిగువ సంతక
ముచేసిన వారు నమస్కరించి వాగ్నివిజ్ఞాపనః—

ఈపురమున నీమధ్య శతావధానసభాజరిగినది మొదలు దమకును గొప్ప
రపు సోదర కవులకును వైషమ్యములేర్పడి ఉత్తర వ్రత్యుత్తరములు నడచినవి.
మాగ్రామములో తమ తమ మధ్యవైషమ్యము లేర్పడుట మాకు మిక్కిలి శోచనీయ
ముగానున్నది. తమరును కొప్పరపు కవీశ్వరులును మాకు గౌరవాద్వలేయగుట
మాగ్రామమునుండి వాగలను మిమ్ములను సఖ్యతరచి వంపుట మాకు యుక్తమని
యు గౌరవమనియు దోచుచున్నది. కావున మాయద్వేశ్యమును మీరును అంగీక
రించి మీరానభ మొదలింతవరకు సెండ్లొరులంగూర్చి వచించినవియు లిఖించిన
వియు మరల్చుకొనుచు నెకరినెకరు లిఖితరూపముగ తెల్పుకొని యెవ్వరి స్నేహ
భావ మవలంబించిన మేము మిక్కిలి సంతసించెదము. మావిజ్ఞాపన నాదరించి
మీవైషమ్యకారణము లను మరచి మాకు సంతసము కూర్చురురని నమ్ముచు
స్థాము.

గుంటూరు.

4—9—11

}
}

చిత్తగించవలెన.

ఇట్లు తమ విధేయులు.

యేకా రామయ్య, జి. రామనాథయ్య. వంశిపురం కృష్ణమాచార్యులు. నాన్ది
పతి హనుమంతరావు. కొండ వెంకటప్పయ్య.

యశః కన్యకాపరిణయము.

సీ॥ తారతమ్య మెఱింగి తరలి వచ్చెడియారు కొత్తరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తప్పెటఁ మ్రోగంగఁ దరలి వచ్చెడియారు కొత్తరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తరుణతాళరముఁ దరలి వచ్చెడియారు కొత్తరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తగువాంధవులతోడఁ దరలివచ్చెడియారు కొత్తరం బం చెఱుంగుదురు మీరు
తే॥ గీ॥ తిరువతియొక కన్యకాదాత తెరువువదలి, వచ్చుచోనిఁ తయొత్తిభ్యమిచ్చురాక
యన్నచో నప్పడే-పెండ్లి శున్నయయ్యె, నెకరువారింక నేటికోయొగున్వలార. 1

సీ॥ కలవాక్కు-హుంతురు కలిగఁ పెండిలి కాకమున్నా వడుగు గాక మున్నె మాకు
నాంధ్రగీర్వాణభాషాంగ నాతిలకమ్ము లిరువు రక్క-న్నియ నెత్తి పెంచి
రిడేటె నెందఱో యీకన్నె పెండ్లాడఁగా నెంచి యత్నించకడకు దీని
చే నీనడింపుల నూనిపోయిరి తల నరయంగఁ దఱియయ్యె బరిణయంబు.

తే॥ గీ॥ తేకయే పోయె ననుకొనినాక మెఱింగి, కొత్తరపు వారుతరలిరాఁగోరి రంత
వంతనీంచితి మంతనే బొడవదాడఁగి, రూగకుంటిమి తప్పేమి యొగున్వలార. 2

సీ॥ 'తల నరనిన నాతిఁ గలయుట కామశాస్త్ర విరోధ'మని మదిఁ దలఁచిరొక్కొ-
'ఉభయభాషలు నేర్చు నుడిదఁ పెండ్లాడఁగాఁ దగ'మంచులోలో నఁదలఁచిరొక్కొ
'పెక్కుమాటలు నేర్చు పెంకెపిల్లనుగొన్న మాటదక్క' దటంచు మానిరొక్కొ
'ఎందఱో జంకిన యెమ్మెలాఁడినిగొన్నఁ బరువు దక్క' టంచు బలఁచిరొక్కొ
తే॥ గీ॥ 'కట్నమే చాల' దనుకొని కనలిరొక్కొ, వారు గోరివచ్చుమానేరమేమి
ఎట్టులో పెండ్లిపానఁగించియెలమియైన. దనవసునఁబండితులఁదన్నఁదలఁపుండయ్యె. 3

సీ॥ వియ్యమ్మనకు వారి విందుల నంపింకఁ దల లే దనుచు మున్నె వలికినాము
"కాదుమాడ,, టంచు గాల్చెకల్చుక రాగ "మంచిదే" యనినవ్వుతించినాము
ఒకమీసమే కట్న మొలిపైఁ గోరఁ దక్కినమీసమునుగూడ నునిచినాము
కన్యావరణదాకఁ గార్యంబొనర్పితి మంతలో శుముహూర్త మగునటంచు
గీ॥ దలంచుచుండఁ బురోహితుల్ దగినవారు, కావలసి వచ్చిరంతటఁగాలివాన
వచ్చి కథయాఁగ నిందలి పొచ్చె మెఱింగి, యెలనెఱపెట్టెదరు ముప్పహీనులార. 4

సీ॥ "ఎంత మీసమ్మైన నిది వెండుకలె,, యంచు నీనడించిన రోసమేమి మాకు
"వైదిక కన్యక జలదు వైకొను,, టంచు నీనడించిన రోసమేమి మాకు

“శాస్త్రంబు చదివిన నతియేల మా కంచు నీనడించిన రోసమేమి మాకు

“శాస్త్రవంగడపు మీయింతి మాకేల,,యం చీనడించిన రోసమేమి మాకు

గీ॥ మొదటంగోరి పిమ్మట జనుపు నందె, లెఱిగియో?యేమివెనుదీసి రెండుకేసి

నమ్మించితి మింక మీర్చిమ్మిగూర్చు; బానుటది పునరుక్త మొజ్జానులార 5

నీ॥ రుద్రాక్ష పున లఱుతఁ దాల్చువారికి బంగారు వారి కేబాంధవంబు?

జెలిబూది దాల్చువారలకుఁ దిర్లఱి తిరుమార్పాలవారి కేచుట్టఱికము?

“ఇత్యర్థలితిభావ,,లెవేళఁ బల్కువారలకుఁ దెల్లలతోడ రాజియేల?

గురువాదనేవఁ జేకొనినవిద్వియకు బాజారు విద్వియతోడ నభ్యు మేల?

గీ॥ ఏడ ‘తిరుపతి, ‘కొప్పరం,‘బేడ నవాహ, ఆవాహమె కానిమఱి వివాహంబె కాని

న్నేవామేకాని మాకెల్లుచెల్లుఁ జెప్పుడ,నరఘులార, గుంటూరువాస్తవ్యులార 6

నీ॥ నోదాపరిసదీ కూలమున్నటఁ గొండవీటి మావమ్మతో వేర మేల?

ఆమ్రాదితరుజాల మలరుతోటలకు గోఁగాకుభూములమీఁదఁ గాఁక యేల?

ఎచటఁజూచిన నిన్నులే వొల్పుపాలములకేలయ్యి? జొన్న పాలల చెలిమి

తిరుపతివేంకటేశ్వరున కంకాలమ్మ జాతరమీఁది విశ్వాన మేమి?

గీ॥ ఇంతకును గాలుద్రవ్విన దెవ్వరో యెఱుంగుదురు మీ;రలెవరిన్వరూపమెట్టి

దో యెఱుంగుదు రురక యేకోవిధమున, మమ్ము నెవపెట్టనేల?యొమాన్యులార.7

చ॥ పదపడి కొన్ని పద్యములు పత్రికలోఁ *బ్రకటించి నంతయ

నృదులగు లోకులం దనిపి ప్రాజ్ఞుల సంధికిఁ గొల్పు యోగులన్

(*1911 నం, అక్టోబరు 20, 28తేదీ కృష్ణాపత్రికనుండి.)

ప్రెసంతకము లొసర్చినవారికి నమస్కార పూర్వకముగా మా యొనర్చుకొను
వినయపూర్వక పద్యమయఁ కజ్ఞాపనము:—

ఆర్యులార! 4-9-11 తేదీగల తమ పత్రిక 28-9-11 ౫ తేదీ సాయంత్ర
లము ఘుమారు 5½ గంటలవేళ ము॥ రా॥ రా॥ కొండ వెంకటప్పయ్య వంతులుగా
రు బి. టి; బి. బిల్; గొల్లపూడి రామవాధయ్యగారు బి. ఏ; బి. యల్; గోవింద
రాజు శ్రీనివాసరావు వంతులుగారు బి. ఏ; బి. యల్; అను సీపెద్దమనుష్యులవలన
మాకు నంది యపారాసందము నొసర్చినది. దానిచై కొన్ని పద్యములు భగవతి
తోఁపింతఁగా నయ్యవి యన్నియును దమనన్నిధి కంపికొన దలచితిమి గాని

ముదమున ముంచి యచ్చటనె మోడమెలర్పఁ గవిత్వ గోష్ఠి పెం

పొడవఁగనుంటి మాతయికథోదయముకొ వినుమంటి కేర్పియై

౧౯౭

(అప్పుడు ప్రకటితమైన పద్యములు)

నీ॥ అనవసరముగా నాననమును గోరి యవధానవిఘ్నము నాచరింప

“మది యయిక్ష్మ,, ముటంచు నగ్రాసనాధిపుఁడనినపిచ్చుటఁగూడఁ దెనఁగబోము
తెనఁగియుఁ బడ కది గొనలేక నభవీది యవలి కేగి యఘాయనందఁబోము
అందియు నాటకాశ్రంతరమున నుండు నవ్వడు పద్యము లంతఁ బోము.

గీ॥ ఎఱుంగకే మినములఁబట్టి యెట్లా వ్రేలఁ, బడము ముడుకుకండము పలికినట్టి
పలుకుమూఁడులోకములనిలిపికొనఁగఁ, జూలుకుముతందితులయెద్ద నరఘులార 1

నీ॥ ఒకని పెండిలిలో మహాకృఁక డావల్లకీ నిఱుక నుంకించుటెంతేనిదవ్వ
ఎఱుంగక యత్నించిరే యంద మావైనఁదెలిసియుఁ దెనఁగు పెంతేనిదవ్వ
అధ్యక్షుఁ “దిది మాడ,,దంచుఁ జెప్పినమిందనేని యాగమి మఱింతేనిదవ్వ
అక్షరతత్త్వము నరయ కావై ఖిది దీటి కాల్ద్రవ్యు పెంతేనిదవ్వ
తే॥గీ॥ “మినముల,,పద్యతాత్పర్యవాసనయిఘ్నముంత తెలియక వ్రేలాడు పెంతయేని
దవ్వ “తత్త్వని,,నేఁ జెప్పటావ్వగాను, పండితులచేతఁ జెప్పింపవలయుఁజొందు2

నీ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరులతమకృతయను గొప్పరంబునవారి గొప్పదనము
అంభోగీర్వాణహమై ౭వరత్నము గామ్యభాషావధూటీతభావగరిమ
సనియమాకుకవిత్వమునఁగల్గు లోపం బనియమాకుకవననిర్దిద్రమహిమ
అప్యాజరచనావహస్యత్వమును చూర్వనంచితపతనవ్రేళస్తరయును॥

గీ॥ సభయొప్పినవైఁగదా! పశ్చాదయశ్చాపద, యావగతమగుఁ, గాల్ద్రవ్యుటలఁది
వారు, నేయఁదగుకార్యమాయెంత చేతయేని, నుండియేతరవలఁజొందియొగ్గులార!

గ్రంథవిస్తరభీతియును విలువగలతమకాలమునకు లేనిపోని పని గల్పించినవార
మగుచును మో యను నందియమును వెనుకంజ వేయుచునుచే నందలిదళాంశమును
మాత్రముఁ బంపికొనుచున్నారము. వ్రాసి పంపినచోఁ దమకుమాత్రమే యింద
లి ముంచికెద్దలు బోధపడునుగాని యావదాంధ్రలోకమునకును బోధపడకని పరి
కామునిమునఁ బ్రకటించికొంటిమి. ఇందుఁగలతత్వలనుమన్నింత వేఁడుకొనుచు
న్నారము. (తిరుపతివేంకటేశ్వరులు)

సీ॥ ఊరూర నూరేగునుత్తరపృథ్వీత్తరముల కేళాగు నాశము ఘటిల్లు,
 సువృత్త తవ్వగఁ దవ్వ సువృత్తగాలిభియించు “నత్యవాదుల” వ్రాతసమయుటెట్లు
 ఇహవరమ్ము లెఱుంగకే ప్రవర్తించు “యథార్థవాదుల” భార్యమడఁగుటెట్లు
 తిరుపతికన్న గొప్పరమెక్కుడ నెడియొహటిబండలగోల దాఁటుటెట్లు?

తే॥ గీ॥ ఊరకేన్నే హమసుగూర్వగోరినారు, మీ రహయకు,లివియన్నియేరికతనఁ,
 గల్లెసొ సుంతయోజింపఁగా భవద్ద,నత్యము నుతింతు మింక విజ్ఞానులార॥ర॥

సీ॥ అక్కటా! కవులకునవయశంబుబౌగ! యనెడి మీకృదయంబు నరసివాము
 అది యాననప్రసంగాధీనమనెడిమీయాశయం బాసాంత మరసినాము,
 ఆప్రశంసను దెచ్చునమలాత్మలెవ్వరో ఆమూలముగ మున్నె యరసినాము
 ఈ నఖ్యమైనఁగూర్చియిండుమూలమున వారనఘాత్తు లగుపూనిగ నరసినాము

గీ॥ ఆవులించినద్రవేపులనరయఁగలరు, కవులు,రవిమెఱుఁగనిచోట్లుగాంచఁగలరు
 కొప్పరపుసోదరులెఱుఱుంగుదురు నకల,మక్కటా! యాననంబెంతచిక్కుదెచ్చె

సీ॥ “ఒడ లెఱుంగనిశివమున్నదే” యెందేని మాశక్తి నెఱుఁగమే మాన్యులార!
 ఈతమ మించులొకతెందేనిఁ గలదె? కా నిండయ్య యొకసారి నిండునభయ
 వైదికత్వమున కేవల బేటికెట్లా మీసాలు దీయుంపుఁడీ నరసులార
 విద్యద్విసూదముల వినుటగామమున కేయవయశమ్మునుగూర్చవరయు.ఁడనఘు

తే॥గీ॥ లార! నత్యవాదులు, యథార్థవాదు లిప్పరమ్మునఁ బుట్టుటెంతేనిదవ్వ
 గాని విద్యలలో నేరుఘులూ?యెఱుఁగు! పూనికలుతప్పగావయ్యపూజ్యులార!

సీ॥ “కాశికష్టబుధుండు కరిమండు లిభియించినన్నదే జేసిన”, దెంతనత్యమయ్య!
 “అభిమానమున మమ్ము నర్పించిరే కాని “శుద్ధమాధులె”యంటఘాననృతంబె?
 “రామకృష్ణులఁబట్టి రహిఁదిట్టినా’ రన్నప్రాతయెంతటి నత్యవంత మయ్య!
 “నలుబది మందికే సలిపి రివ్వా”రని వెక్కిరించుట నుటిఫక్కిరె యయ్య!

తే॥గీ॥ తమరెఱుంగని దిండులేశమునులేదు! ఆననమె తెచ్చిపెట్టె నీయనృతములను!
 నిజముదెల్పి యశమ్ముచే నెగడరయ్య! వలదు జంపింక గుంటూరు వాసులార

సీ॥ “కృష్ణుల” వ్రాత నిష్టేని మీరొకసారి పరికింపుఁడీ హితవాదులార!
 “దేశమాత”యైనర్చు దివ్యోపదేశమ్ము లరయుఁడీ, యొకసారి యాన్యులార!
 “ఆంధ్రకేసరి” లోని యంశమ్ము లొకవరి చూడుఁడీ యిష్టేని శుద్ధులార
 తక్కువప్రకల యథార్థంపు వ్రాత లింకేనిఁ జూడుఁడి మహాజ్ఞానులార॥

గీ॥ నభను జరిగినయట్టి వాస్తవమెట్టి? దెట్లు వ్రాయుచునున్నారో, యెఱింగిశాంతి
చేయుఁ దీవ్రవాతప్రోలికిఁ జెడ్డయశము, గూర్పు నిజ మెట్లా వైకి రానేర్చునేని.

నీ॥ వేనవేల నత్యధిజ్ఞాను లుండియుఁ జెడ్డకీరితిఁ గొనునె గుంటూరుపురము
నభ నున్న మీవంటినరఘులకన్న నాకాశంపు సూర్యుఁడా? కర్మసాక్షి
పంచభూతముల మాపాండిత్యతత్త్వంబుఁ జెప్పఁగా నప్పించెదరె పారు
లెవ్వరో యొకరిద్దటే పేతువై పురమ్మున కప్రిష్ట రాఁబోయినయ్య.

గీ॥ 'రజకువాక్యస్థులనువినురాము'లౌట, యుచితమయ్యమీవంటియోగులకుసకల
మెఱింగినందుకు ఫలమేమి? యిట్టిపట్టు, నందుదాసీనులగు టెంత యర్హమయ్య

నీ॥ "అననం బొప్పలే"దని కోపగింతురా? అది గోరుటే పెద్ద యనుచితంబు
"అనుచితం" బనుట కేయాధారమందురా? కొనంపుకవిదాఁచికొనుటెఘండు
"అనుచితంబగుకోర్కె ఘను"లెట్లుకోరునా రందురా? అది ప్రమాదాతిశయము
మఱిపాజ్ఞులకును బిగిమాధమాయందురా? 5 "వారికే", యంచువిధారణంబు.

గీ॥ చేసివాసిరి వ్యాఖ్యాతృ శేఖరులు, ప). చాదములు విశ్వస్థిఁపెనుమాకుఁ దిప్పె
అంతమాత్రానగంతులకనుమరిగ్రతె, సోదరులుచెప్పఁడయ్య! యోగూరుబార.

నీ॥ ఉచితమో యనుచితంబో చేయుపండితుం డగయఁ గావలె భవిష్యత్ప్రశంస
అని * భర్తృ హరిచెప్పటైనఁ జూడక యే(పే)రణమ్ముకను దుర్వారు లగుచు
గాల్దగివి యెన్నియోగాటులు ప్రకటించి తలకుఁదగని ప్రయత్నము లొనర్చి
"పండితనభ"యన్న వైఁ గొంత శాంతించి పండ్లబింక మొకింత వ్రాతయందుఁ

గీ॥ జూపి, ప్రాజ్ఞులనమ్మతి పాపకార్య, మనుచు మము వెక్కిరించిన యట్టివారి
నభ్య మది మాకులేకున్నఁ జచ్చిపోము, పృథగ నెవెల్లెకుండును ప్రతిబులాగ.

నీ॥ 'ఓంశాంతి, యనెడుమీయోగ్యత వేమోళ్య జ్ఞాఘోపవలెఁజొందు నకఘులార
ఈయామా మీకప్పుడే పుట్టెనేని మీనములమీఁదికి వారు చనరుఘుండు
అంతకొక్కిరింతవైవైనఁ బుట్టిన వారు 'కుచమద్దకములు' పేర్కొనరుఘుండు
నకలమ్ము జరుగువై శాంతిఁజెప్పటకన్న నన్యాయ ముండువయ్య! మహత్త్వ

శీ క్లో॥ ప్రమాదోధీమతామ" పీత్యత), ఆపిశబ్దవివకారార్థక ఇత్యధియుక్తాః.

* శ్లో॥ ఉచితమనుచితంవా కుర్వతా కార్యజాలం, పరిణతిరవధార్యా యత్నతః
పండితేన. (భర్తృహరిమా)

గీ॥ లార! విద్యత్రలోదప్ప నన్యవిషయ, మందు గొప్పంపు వారినఖ్యంబు మాకు
 నమ్మతము, దానిలోఁగూడ నమ్మతింబు, మేని భారతి మ మ్మింక నీనడించు
 నీ॥ చారవమై నెదిరించి సౌజకాయకోతలు కోసినారు కటార్లు మాసినారు
 అవధానమందు మిమ్ము తిశయించెద మంచు వా)సినారు నవార్లు చేసినారు
 మీఁది మీఁదికివచ్చి మీసాలపైఁ జేయివేసినా ర్చెడుగుతుల్ గూసినారు
 మసిపూసి యెట్టులో మారేమిగాయ గాఁ జేసినా ర్చ మైడఁ బాసినారు
 గీ॥ పెనఁగి మామీనమిం తెనిచీఁకకుండ, నెదిరియవధానమున మమ్మఁగదుమకుండ
 నేటి నఖ్యంబు మాకు? మీకేటిభరము, నభను నమహర్షుఁడయ్య! యశస్సు గార.
 నీ॥ బందరేమయ్యసా? "ప్రస్తు" లేమయ్యసా? పుస్తకా లేమయిపోయెనుకొ
 అచ్చేమి యయ్యసా. అస్తి యేమయ్యసా? వర్తకం లేమి కావలసెనుకొ
 'సూక్' లేమి యయ్యసా? బాసులేమయిరొకో? యుద్యోగ మేమూల సెందెనుకొ
 ఇల్లేమియయ్యసా! యితర మేమయ్యసా? మిత్రవర్గంబు లేమి యయిరొకొ
 గీ॥ వచ్చినదె రా? యయ్య నీవాటికేము. నెలపు నైకానుచున్నాము నేమనాభావ
 ముఁచి వంపింపుఁడయ్య! యేముండ! "వడ్డ, గింజలో బియ్యపుంగింజ" కేస్తుగార.
 నీ॥ శ్రావణమాసానఁ జనుదెంచెతిమి భాద్రపదిమాశ్వయుజము నివృట్టణమునఁ
 బూర్తిగాఁ గడచె నివృట్ట కార్తికమువచ్చె నివృటికేని మాకింటి కేగు
 నివృ పుట్టుట లేద, యిదియెల్ల నీసేమవారియాదృతియు నుదారమైన
 మీస్తైతియునుమాకు న్ని మీసాల మహిమయుఁ గొప్పంపువారి మిక్కుటపుఁజేర్చి

ప్రొత్త ఈక్రింద నుదాహరింపఁబడు పద్యములు, ప్రకృతిము మ
 ద్రాసులో బి, యే (B, A. Honours) చదువుచున్న శ్రీ వారణాసి శ్రీని
 వాసరావుగారు తత్కాలముం దంపిన 200 పద్యములనుండి సంగ్రహిం
 చి కైకొనఁబడినవి, గ్రంథకస్తరభీతిచేఁ గొంచెముమాత్రమే యుదాహ
 రించిన పద్యవ్యూహ మన్నింతురుగాక.

ప్రముఖులువొల్క గలనూఁగు లేఁజెమట నెంతో కాంతులక గుప్పఁగై, తలఁ
 జెప్పింగిది భావజీవతుల హృదయద్వంబు లొప్పార ని, శృలవాగ్ధోరణిహరుతిక్రమ
 ము సాష్టాంగంబుగా వ్రాలఁగా. బళిరా! మీనమనీకు నీవసరి ద్విప్పన్ జెల్లురా ని

గీ॥ యనుజాడి! లేకయన్న మేముకటనింత, కాలముండుటిప్పట్టునగల్గుటెట్లు
తక్కిన పనింగములకేమి దైవకల్పి, తప్పు లాజ్ఞ యొనంగుండి ధన్యులార.

నీ॥ పీడర్లమా! కాము, బీయేలమా! కాము, ధనికులమా! కాము ధన్యులార!
అర్థులమా! కాము, వృద్ధులమా! కాము, ప్రభువులమా! కాము, ప్రధితులార!
దీనులమా! కాము, మానులమా! కాము, మానులమా! కాము, మాన్యులార!
కుర్రులమా! కాము, బద్ధులమా! కాము, వృద్ధులమా! కాము, వేత్తలార!

న్నికక. మ॥ కలరుర్నిక గడుసుక్కిపుల్ మదఁకుల్ గర్వాంధు లవ్వారుబూ,
తులనేసేతులటంచు రోతలను నెందుకైతలేయంచు ని, శృలదంభవ్రతవిక్రమా
త్తుకతమై సంచారముక జేబురా, బలిరా! యెల్లెడ, వారిఁగాంచియుఁ ద్రిప్పక
జెల్లురా, మీనమా! ముతలమిఱ్ఱదలపోనీయీసుగొనిగ ద్వాలాత్మకూర్చాన్కివే, ద్రు
లసంస్థానములందుఁ బండితులునిన్నున్ దీయఁబెట్టింపను, జ్వలవాగావహినిగొట్టివేసి
తివిప్రాంచత్వాంకితవైఖరిక, బలిరా! మీనమా! నీకునీవసరి తిప్పక జెల్లురా నిన్ని
కక. గీ॥ నీనూఁగు నీపూడ్చనే యూడ్చ వప్పడే గురుర్ని కాపాడికొంటివయ్య,
నృపనకావేళకసాన్నిధ్యంబునక జైత్రపతికలను దెచ్చి ప్రబలితయ్య, ఆకు
ధారాకవిత్వాశనెల్లడనేగి యలరారుబిరుదంబులందితయ్య, వాగ్విలాసముదేల నలు
కావ్యములువాసే కవికేసరిఖ్యాతి గాంచితయ్య, గీ॥ నిన్నుఁ జెనయఁగ నెవ్వ
రునేర్తురనఁకు, చాల రటుగాన పెంచంగజాలు దీవ, తిప్పద్రవ్యంగ మఱితిప్ప
ద్రవ్యం ద్రవ్యం, ద్విప్పం ద్రవ్యంగ నినుఁ జెప్పి చెప్పవలయు॥ నీ॥ పిన్దులనెక్కిం
చి పృథ్వీపతులు గొల్వ నిక్కింపఁ జేసితి నీవకావె, వాదించఁగా వచ్చువారిచా
దంబుల నీన్మానానించితి నీవకావె, వర్తనస్థితిఁ బడయ గా దగురావనెమ్మి
నుద్రకింతు నీవకావె, మానస్యంబు లిప్పించుమార్గంబుమాపించినేర్తరంబు జాలును
నీవకావె, తే॥ గీ॥ మీనమా! గాఢ గౌరవావాసమైతి, వెంతఁజేసితి ముక ముంది
కెంతఁజేయఁ, జాలవెప్పడుఁగడుఁబెంచఁజాలియుండు, త్రిప్పద్రవ్యంగనినుఁజెప్పి
చెప్పవలయు. క॥ నినుఁ దీయుపకునుగల క, త్రిని జూడను న్నైషలుమేకు, తి
రుననేమా, యని కొంకును ధరణికిఁది కక్రనవచ్చినఁ గాదెకొంతగాఁదగు శ్ర
మి. క॥ కానర మానర నుడి నఁ, తోసిల్లఁగ నానుకయితతోసాగెడినీ, నీవపు
తైనరులేసరి, మీనమా! నినుఁ దీయఁ గలుగుమేధాగతికె. చ॥ మన మెటుచాలియుం

గీ॥ కవుల,మిప్పటి'రూల్సు'కుఁగట్టఁబడము,ఘనులు*పండిత రాయాదికవులు చూపు
త్రోవలం బట్టి పోదుము దేవునైన, లక్ష్య పెట్టము† మాకు వల్లభులు లేరు.

సీ॥ తిరుపతి వేంకటేశ్వరుల పేరులు మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్చునాననపుఁ జర్చ
అల్ల కొప్పరపు సోదరుల పేరులుమీకు జ్ఞప్తిలో నిల్చు నాననపుఁ జర్చ

దు మని మంచియుఁ జెడ్డయు నెంచకుండఁ బైఁ, జని మనపైకెఁదెచ్చి కొని సర్వవి
భంబులఁ జింతసేయ నె,య్యవపునఁ బాయు? వేసితిమి! యద్వైకఁడంతన జూఱియుం
టిమం, చును దలపోయుచుండి రిక్కఁ జూడుము కోవముమానిమీనమా. చ॥ కలరు
కవితప్పార్థులును గల్గుదు రీకవితాభిమన్యుల౯, గలరు కవితప్ప భీములును గల్గు
దు రీకవిమాద్రువుత్రులు౯ గలదు కవితప్పధర్మమిక్కఁగల్గునమస్తముగల్గుకుండిన౯,
గలుగవెనీవుకృష్ణుఁ డనఁగాఁ దగి దుష్టుల నెంచ మీనమా. చ॥ దుడుకుదనంపు
పోకలకు దోసపునేతల కాలవాలమునీ, కడునెగురంగ నంతకు సుఖంబుగ డి
గ్గెడువారిపేర మె, ప్పడఁవఁగఁఫలలోచనము వచ్చిన వెంటనె నీవువత్తు వి,వచ్చు
దయఁబూనుమా! యలుకఁబూనక మానుమని నీవుమీనమా, సీ॥ అలబృహదభిశక్తి
దరియనప్పడ నీళ్లు మ్రింగినవివచ్చుమీనమెంత, కురోధధనుని నూల్చి దోడుగాఁ
గృష్ణుండుమిణిగ్గనవలంకుమీనమెంత, వాలినివధియింతవంచ నావృత్తిమై మేమ్మె
యనిన రాముమీనమెంత, ఇంద్రజిత్తునికీలు నెఱింగితుంచుచుదాడనేనిన సౌమిత్రిమీన
మెంత, గీ॥ నీవ మీనంబ విమహి నీవ 'కుంతి,తంబు, నాఁగలవల్గు-నెత్తటి నెఱుం
గ, వెప్ప డనమానవిక్రమంశవహించి జయము గొంటివి జగతి మీనంపుటేడ.
చ॥ అలఘుకవితప్పకీర్తిఁ గొననందఱకు౯ దరమానె? మించునె, త్తులగమకింవనం
దఱకుఁదోచునె? తోచిన'జీలుగెత్తు'గా, వెలయదె? మేకుమాటమఱిపించద పెం
చదె గీరతంబునీ,వలుగకు సంసక్రతాంధకవితైకమహత్వమ? చాలు మీనమా,
మ॥ సుమనిరవ్యస్థకరందగంధకవితాశుద్ధాంతభృంగీరవో, పమభక్తప్రతివత్తితో
వెలయుచు౯ వాండిత్యగంథానిలం, ఐమలంబైతెమలంగ లోకజనసమ్మానస్వక్రియం
బొల్తు వో, కమనీయవృత్తిభావలీనమ? నమస్కారం బిదే మీనమా. (13)...

* జ్ఞో॥ మనస్వీ మ్రియతేవాఽపిస్వోత్కర్షం నైవ ముంచతి।

అపి నిర్వాణ మాయాతి నాఽనలో యాతి శీతతామ॥

† నిరంకుశాః కవయః

విద్యతగ్ర-వీంద్రనందిద్విలాసము మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్చు నాననపుం జర్చ
 కేవల కవుల యకించనత్వము మీకు జ్ఞప్తిలో నిల్చు నాననపుం జర్చ
 గీ॥ పేటి యానన చర్చకు, మీకునత్వ, చాడులకు, మాకును, “యథార్థవాడుల”కును
 మఱియు మామీసములకుఁగొప్పరపుసోద, దులకు, దీర్ఘాయవిడినల్వ పోవుచుఁగాక.

(పరిశిష్టపద్యములలోఁగొన్నిమాత్రము.)

- సీ॥ కాళిదాసునిమార్గ గరిమంబు నెఱిగినవా రంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
 భవభూతి యనుమహాకవిమార్గ మెఱిగినవారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
 పండితరాయలదండితన మెఱుంగువారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
 ఆంధ్రకవీంద్రనిరాఘటత నెఱుంగువారంచు మిమ్మెంతు ధీరులార
- తే॥ గీ॥ పల్క నేపల్కఁడెవ్వట్లుఁబండితుండు, పల్కనానిల్చు నేగానిభయముగొనఁడు
 ఇదియె విద్యతగ్ర-వీంద్రుల కింపునింపు, మార్గమనిమి రెఱుంగరే మహిమలార.
- సీ॥ మాకపక్షిత్తి సంపాదించఁగా నెంచి దేశమాతకు మాట దెచ్చినారు
 మాకప్రతిష్ఠ సంపాదించనెంచి కృష్ణులు నప్రతిష్ఠ చే నడిపివారు
 మాకు దుష్కర్మి సంపాదించ నెంచి కేసరిని దుష్కర్మి పాల్పెరిచివారు
 మాకు దుర్యశము సంపాదించ నెంచి యాంధ్రపుం బత్రికకు నవతార్పినారు
- గీ॥ ఎందఱో “యథార్థవాడు” లింకెందఱేటివి, సత్యవాదబిష్ణుగమన జననంద
 నారు శివరామకృష్ణి యీనాటికికివ, రాయుఁడయ్యెమాకేలకొఱంపుఁజెందు.
- సీ॥ సఖిపఱచి మమ్ము సాగనంపుటకు మిచేయయత్నము గడు ప్రశ్నేష మయ్యె
 సాగనంపకమున్నె చనువాగమేకాని చుట్టుకట్టల నెందుఁగూరివరులు
 నభలు చేయుటఁ జేసి చనకిందు నిచ్చితి మంటెమేకాని సభాంతరమున
 కింకను సోదరు లేతెరితు నని కాదు గాయత్రి నాక్షి నికగ్న మెఱుఁగుండు
- తే॥ వారి నేమంటు గోరికవారు గాన, సంశయించుచు నున్నార నకల మెఱిగి
 నట్టిమాకడ దాచ నేలయ్యె! వారి, ఎదిలి చిరకాలమయ్యె సహృదయులార.
- సీ॥ వ్రాసి యింకంటిరే! వారితో బోరాట మాని కొంటిమటంచు మాన్యులార
 వ్రాతవ్రాసిన యంత నే తప్పిపోవునే! తాల్చిపువారి బొకంపుఁగంపు
 తాల్చిపువ బెట్టివో గనుఁ గొన్నవైఁ గాని సిదురఁబట్టకు మాకు నికగ్న మయ్యె
 యాయారఁ గాకున్న నేయారవైన మీసమ్ముఁ బొందుట మాచి సఖ్య మంతఁ

గీ॥ జేసే వివరము మామీద నీ సుగౌనకు, దశఘులారపిదబ్బను దిని నట్టిపులికి
సొరు పెట్టులబ్బమి రెన్నియొర్పుమంత్ర, ములనుబరిమింప రేయినునలఘుగార.

గీ॥ పుట్టుపుట్టునఁ బిట్టుబిట్టు బహ్మిత్తిరిచి పట్టణంబునఁ బండికెట్టునాఁడు
“కాంపిటిష్” నటం చెకామెకీ నరుడెంచువజలకోరిక తంగి వజ్రమనాఁడు
అక్షరతత్త్వ మావం తెలుంగక మీస లాగిం బట్టియుయ్యల లూఁగునాఁడు
ఎఱుంగని వాత లేనేవియోగిల్గుచు “గుప్తవర్తనములు” వేర్కొనెనునాఁడు

గీ॥ మీర లేనైతిరొక్క! యిష్టెయిని నేయి. కాబుమీద నాకులకు యత్నాలివేల
యద్భవతి తద్భవ శ్రేయ, యనెడిమాట. లెఱింగి వర్తిగఘడయ్యి యింకేటిసగధి.

గీ॥ నత్సవాదియెవరో “జగట్టిమకొ” పదవాచ్యుడే మంటియా సూరి నెఱుంగుడయ్య
అతని శ్రేష్ఠతాత యగు “యథారథవాది” సూర నల్లెడె యంట! చూడరయ్య
ఈయవతారమ్ము లెత్తివారలగననాంబలమ్ములకు తర్కాంబితములు
భూషణములు దెచ్చి పొల్పుగా నర్పించి వాసిమై సూరేగఁ జేసి పిదప

గీ॥ సోదరులకును మాకును నాకుతీర్వ, బూనుడయ్య తరతమత్వములను బట్టి
మార్కులనున గుండచ్యుతమతశేష మెల్లవిద్యా సుబునుమెచ్చి నెనఁగుడయ్య

గీ॥ “మక్కుతోడను బట్టి గోదావరీక్షవా” ర్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులుకారు
“వేదసీక్ష్మనై యింట్లు వెలిగింపఁ బూనువా” ర్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులుకారు
“గానమ్ముచే జీంతకాయలు రాల్చువా” ర్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులుకారు
“ఓంజాను ఘోషేఁ గన్ప నెఁచెదవారు” ర్తిరుపతి వెంకటేశ్వరులుకారు

గీ॥ వైకి రాకుండు నెవ్వరి వైకిఁగూడఁ! జవరు తిరుపతివెంకటేశ్వరులు వారి
భాగవతత్త్వమును జూచి వారివీరి తాగతవ్య మెఱుంగుట తగదె మీకు.

గీ॥ పిలువని పేరంటముల సువర్ణము గౌరవాద్దుల నవమానమంద నీను
ధూర్తుల నైఁవరు ధూర్జటియైనను దగవు బాలినచోటఁ దగవువెట్టి
తిగుడు గూరఁ యేని గవలింప రెవరేని గదపిన “పతంజల తగఁడు
మనతోడఁ బోక” నం చనుకోకయవాని నెదిరించి తమకున్న కవిసత్త్వి

గీ॥ అంతయో యింతయోయ్యులైనపండితులుపావ ర్చికినతిలోన నెలిపికొనఁగ
బూనుదురు పక్షపాతుల భూనికలను! నిసరు తామెఱింగినయట్టివిషయమెయిది

గీ॥ ‘సత్యవాది’ పదింబు దంకాలమయ్యె కస్తానియాపదనీర్వచలఁపుడయ్య
అదురాపదయే ‘యథారథవాది’ పదంబు గనెయెడడ్డుకిఖులు కడపరయ్య

- శాస్త్రీయమైనట్టి నరసాకు కవిత ఛక్రగ్రుతయ్యెగలుపోడు లెఱుంగుడయ్యె
పదియఱుకళల యవ్వానితో రికగ్రల నెనఁజేయఘానికల్ గొనకుడయ్యె
- గీ॥ కీర్తనామలరై కవితాద్రిఁబాపి, వక్షపాతులవాఁతల వలనఁగలుగు
దేశభూషణులు నుడిపి యుద్ధగరిమ! వఱలఁజెలువారుడయ్యెదీవరులుమెచ్చ
- గీ॥ లేడు శాస్త్రజ్ఞత లేకుతావ్యజ్ఞత సంస్కృతజ్ఞానలేశమును. లేద
శబ్దమంజరిఁ గూడఁ జకువంగ లేదయ్యె నదియట్టులుంచుఁ డింతాంధ్రమందు
లేడు వ్యాకరణంబు లేకుపాండిత్యంబు లేడు సారజ్ఞత లేకు శిష్యు
లకు భారతాదుల సౌకవద్యమేని పాఠముఁ జెప్ప శక్తి నికగ్రముగ నేరి
- గీ॥ కట్టియయ్యలు మహ్మాంధ్రమందు నెట్టి! మీనములుపీఁకుటకు నెట్లు! మీనములు మ
హత్తు లావ్షుకరో? తెలియంగవలయు, నభనునమూర్పుడయ్యెయశస్సులార
- గీ॥ తాఁ జెప్పినట్టి పద్యమునకే నర్థము చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజొందు
తా నుచ్చరించు పదములకే నర్థంబు చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁ జొందు
కవనం బనఁగ నేమి కవు లున్న నభలోనఁజక్కఁగాజెప్పినఁ జాలుఁజొందు
పద్యములటులుంచి గద్యమేయనుకొందు చక్కఁగాఁ జెప్పినఁ జాలుఁజొందు
- గీ॥ ఆంధ్రమంతయు వల్లదచ్చాంధ్రమైనఁ, జక్కఁగనుపన్యసించినఁ జాలుఁజొందు
మేమువదలెద మూరకే మీనముల మ! టంచు మీనముఁ దలపెట్టు టర్లమగునె.
- గీ॥ మచ్చిమ్యల నటుంచి తచ్చిమ్యలకుఁ గూడ శుశ్రూష జేసి నేర్చుకొనఁదగిన
పాటిపాండితి లేనివారు మామీఁదికి వచ్చి కాఱులు వ్రాసి హెచ్చుతగ్గు
లెఱుంగక మీసాల నెత్తి పీఁకెద మన్న మాట కేమర్థంబు మాన్యులార
శాఖాభిమానపితాచంబు వైకుంఠ మిశేర్పనయ్య యహీనులార
- గీ॥ తగినమందులు వక్షవారమునకు లభించుఁ బక్షపాతముకు లభింపఁ జోవు
“కొలఁదిబెట్టి నెత్తినిగోఁకికొనియు, నివ్వు! డేటిరాజీలుమావారి కెఱుంగఁజెప్పుడి
- గీ॥ ఆంధ్రమునందేని యప్రేవధానంపు నామ మెత్తఁగ వీరి కేమిచాకుగ్ర?
శతవధాన మ్మనుశబ్దంబు నెత్తంగ వీరిదే యూరయ్య వేత్తలార?
నేత్రావధానము నిగమజ్ఞులదికదా! దానిపే ర్విరలెత్తఁ దగునయ్య?
నిజమైన శక్తియండినఁ “బండిత లుగల్గు నభ”యన్నయంతనే జాణుటేటి
- గీ॥ కయ్య! వారుమైదిరించు టాకుకవిత! యంద యుక్త మామాత్రమేమైన మేము
విశ్వసించకయన్నను విశ్వమెల్ల! నమృతించుట కొందేని సంభవించు.

సీ॥ “అశుకవిత్వమ్మునందేని మీ రేల విశ్వసిత” రటంచు వేయప్రశ్న
కుత్తరమ్ములింపుఁ డూరకే యెట్లెట్లా “బడబడ” వాఁగునప్పట్టునందు
నేరేనిఁ జాలుదు రేమానవులూ దాని మెచ్చిన నామెచ్చు మెచ్చు గాదు
వండితులగువారు “వకవక”నవుడు రవాసు నవిన యాశుకవిత్

గీ॥ అంబువేరొక్క నామంబునట్టిదాని, కెవ్వఁడికొను “నిహిహిహి! యిహిహి, యిహిహి
యిహిహి, యనివండితులునవునిట్టిపూర్తి గొనరువిద్యుత్తు పులుగనుంగొనుడుమఱియు

సీ॥ కట్టుఁబాటులు గల్గుగానంతే గానమో? కట్టువీడినదియే గానమొక్కో?
కట్టుఁబాటులు గల్గుకాంతయేకాంతయో? కట్టుదప్పినదియే కాంతయొక్కో?
కట్టుఁబాటులు గల్గు కాయమే కాయమో? కట్టు వాసినదియే కాయమొక్కో?
కట్టుఁబాటులు గల్గుకవనమే కవనమో? కట్టుదీక్షిణిన్నదే కవనమొక్కో?

గీ॥ మీమనమెఱుంగదే? మేరమీటి మంచి, పెద్ద లరయకయెన్నియో చెట్టలఱచు
వారి నేరంబు నైఁచుట పాడిగాదు, మాకలిడుఁడయ్య నతిగర్వి గోరుఁడయ్య.

సీ॥ సంస్కృతగ్రంథవాసనయే లేకున్నచోఁ దెలుఁగుగాదది చెడ్డతెగులుగాని
అంధరహస్యవై యాత్మమే లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది యొక్కయెలుఁగు గాని
శబ్దశాస్త్రప్రవేశము సుంత లేనిచోఁ దెలుఁగు గాదది మేనలఁగుగాని
నాటకాలంకారశైలియెల్ లేనిచోఁ దెలుఁగుగాదది చెడ్డపలుగు గాని

తే॥ గీ॥ ఈరహస్యంబు నెఱు గనిచారమీరు, తెల్లలనేని వీర తెదిర్చి యేమి
నేతు రనుకొంటిరో? సుంతచెప్పఁడయ్య, సంధిసంగతికేమి యానర సులూర.

సీ॥ ఏకండితుఁడొవచ్చి యివ్వారితో మమ్ముఁ గులఁగూఁచి తనకీర్తి నిలిపికొనునె?
ఏకవీంధుఁడువచ్చి యివ్వారితో మమ్ము నరిఁజేసి నద్యకత్కాలి యాగునె?
ఏజమీందా ర్వచ్చి యివ్వారితో మమ్ము నెనఁజేసితా వన్నెకెక్కఁగలఁదొ?
ఏదైవతము వచ్చి యివ్వారితో మమ్ముఁ బురుడించి దీప్తినిల్పుకొనఁగలఁదొ?

గీ॥ చూచియేతరుమము మీఁదఁ జూడవచ్చు, సంధిసంగతు; లెక్లేని నభయౌనర్పఁ
గడఁగుఁడయ్య! వేటొక గతిగాఁదఁబోతుఁ, డయ్య! కేత్రై రప్పింపుఁడయ్య! యియ్య

సీ॥ చెప్పింపుఁడయ్య! దేశమనుకొనునిలిచి చదువునందెలు మనశక్తి కింక
చేయింపుఁడయ్య! యీరామమండున నె శుశూష కావ్యజ్ఞు నిచ్చోట నిల్చి
మాన్సింపుఁడయ్య! “దమాదమాడిమిదమల్” “ప్రాజ్ఞు లీహాకలాప” రనిచెప్పి
బోధింపుఁడయ్య! “యీబుడబుడక్కల” “కాశుకవిత్తాత్రశస్తిదక్క” దనిసుకీర

శీ॥ మీకు యశ మబ్బు వారికి మేలుగల్గు, మమ్మెదిర్చినపనికి లాభమ్ము వెంట
నే కనంబడు మాకెంతయేమోద, మబ్బు సంధియు నామీద ననుఘటించు.

శీ॥ వైదికతాకిక వైషమ్య మెవ్వారు తెచ్చిపెట్టిరో? ఘోర తెలియుండవచ్చు
అత్త గొరవమునకై పాడుపడువారె దీనిచెట్టుదురు నందేహ మేల .
తగుగొరవంబు విద్యత్తకుండునుగాని యన్యమ్మునకు నుండ దనుట ధ్రువము
గానఁ “దదన్యతీక్షకుఁ గారకు” లని యెవ్వరేనియు నవకమాన

శీ॥ రకటగి విప్రులు, దేవాంగులట్ల పశ్య, తో హరులయట్ల వెజివెట్టితోవఁబోవఁ
గావలెనె? దీని మానువఁగఁడఁగుండవచ్చు, సంధి గోరుమి కియ్యది చనుఁగదవచ్చు.

శీ॥ అంధభారతకర్త మైనతిక్కనసోపయాజిజన్మ స్థానమైనకతన
శ్రీనాథకవిరాజశేఖరు నేలినకొండవీటికిఁ బ్రక్క నుండుకతన
వ్యక్తతంపుఁగవుల సంభావించుగ ద్వాల రాజ్యంపుఁదోవలోఁగ్రాలుకతన
వెనుకతాలమునందు వినుతింపఁ దగుపెద్ద విద్యతగ్రంథులు దీన వెలయుకతన

శీ॥ నింతకవితాదరంబు మీకిచ్చె మెచ్చవలదె గుంటూరిపురిని విద్యతగ్రంథింద్ర
జనని, కేవలకవితిరస్కరిసి, దీని, మహిమ మే లేని ప్లాఘ్యంబు మాన్యులార.

శీ॥ నిందింపనేమయ్యె? నిజమైనసత్కర్తి గలనించు“సత్యవాదులు” గలారు .
గర్హింపనేమయ్యె? గణుతి నర్పించుయోగ్యుల గుయభార్థ వాదులు గలారు
కయ్యలకేమి? నతగ్రంథికదంబములపే రెవలయింపఁగలనియోగులు గలారు
అభిమానమునకేమి? యాత్మీయుకతన శత్రులఁగూడమన్యుమాన్యులు గలారు

శీ॥ ఏరివేమచ్చుగొనడుగుంటూరిపురము, సగనతకుఁదాపు బలువన్నెనిరులప్రభు
మీకుమీప్రతినిధిమరమిటునిరుల, నిచ్చుభగవంతుఁ డింకమ మ్మేగ నిండు.

శీ॥ ప్రేమించితిమి మున్నె పెద్దటికము నిల్చుకొన్నచో వారి కేకాటఁత రాదు
వారిసేమనుఁగోరువారె“యాదవకుల మునకు మునలము” నాననపుఁ జగ్గ
కల్పించి రదిపూర్వకవిసమ్మతము గామి మాకు నంగీకృతి లేక పోయె
దీని నామీద వైదికనియోగపుఁగక్షగాఁ బొల్పి రెవ్వరో ఘనులు వారి

శీ॥ నెఱుఁగుండవచ్చు! యనవసరమిట్టి క్షులింపుగాఁబోవనుచుమందలింపుండవచ్చు
యేరువైదికులు? నికాగులెవ్వ? రొక్క, విప్రులేగారటయ్య! యావేత్తలార.

- సీ॥ ఘనమౌనము వయోవృద్ధులందఱుండిత్యభూషణుడు నీతా రామశాస్త్రి కన్న
 నుభయభాషకవిత్వోపాయశాలి శిష్టాచారసామర్థ్యవిశాస్త్రికన్న
 కృతి యభివనరస్వతి నేత పట్టాభిశంభుపూర్వక రామశాస్త్రికన్న
 ములుకుట్లమలుడు నిఘ్నముల డానుకవి గుణశాలి వెంకటకృష్ణశాస్త్రికన్న
- గీ॥ మఱియునుంగల శాస్త్రవిన్నులులకన్న, మొలచిన వెకొమ్ములితరుల మోములందు?
 నవనరము లేనియననం బడుగ నేల? చర్మ పెంచగ నేల? యశస్సులార.
- సీ॥ వేదనేదాంగాదివేత్త చేసలివెంకటస్వామిల కెన యన్దుండగునె?
 రామమగుములుండు ధీమన్మణియు రామకృష్ణశాస్త్రులం బోలనెవని వశము?
 కంఠపాఠము నాటకములెల్ల శ్రీమొరి హనుమచ్చుఘని కెవ్వరెడగును దీటు?
 అతిశాంతమూర్తి సాహితీపట్టు శ్రీపార్వతీశశాస్త్రికి నాటి యెందు గలరెడ?
- గీ॥ మఱియు నెందఱులేరు ధీమంతులందు, వీరిలో నేరు కొవ్రంపువారు చెప్పుడ?
 వారికేయాననంబును గోర నేల, చర్మ పెంచగ నేల యశస్సులార!
- సీ॥ కని హుణ్ణభాషకగాహి వంకిపురవంశజుడు శ్రీకృష్ణమాచార్యకన్న
 బలిజెవల్లి మలసంభవుడు కవిత్వవిస్ఫూర్తి లక్ష్మీకాంత శుకవికన్న
 సకలకథానైపుణికి దాపు మేటి ముద్దాది వెంకటసోమయాజికన్న
 నాలువేలనియోగి యనఘజూపూడివంశజ హనుమచ్ఛర్మశాస్త్రికన్న
- తే॥ గీ॥ మఱియునుంగల సత్కవిమణులకన్న, లోకికాగున్లకన్నను లాఠివారి
 కాననముగోర నేలయ్య! యనునితముగఁ, జర్మ పెంచగ నేలయ్యనరఘులార!
- సీ॥ శౌంధి భద్రాద్రి దత్తాస్త్రిలవారిమధ్యందు తచ్చైలి గలకైత దనరునుకృతి
 “అవధాన మేఁ గూడ నాచరించితి నని స్వయముగాఁ జెప్పికోజాలుధట్టుఁ
 డొక శైలి నేకాక ప్రకటితంబుగఁ బలులైలులఁ గవనమ్మునలుపుజాణ
 ఎపుడు రచించినట్లే కనుపట్టకే పయ్యకృతిల వ్రకటింపఁ గలయుపాయ
- గీ॥ శాలి బ్రాహ్మణప్రభువునాచారవరుడ, ప్రధితమంత్రివ్రగవంశభవుఁడుగీ భు
 జంగరాయలకేల యాననమునడుగ? రొరులు వీరికి మిన్నలే మోగులార?

మ॥ పలుజగర్భునిల ఛోరణీరణరత్నాగ్రభరనున్నాటవీ

తటశాఖాపటహంతరుగ్గతనితాంతస్ఫారఘోరాగ్నిరు

స్ఫటితాఘాపితభన్నసాత్రుతకురుటాగ్రంధంబుతో వహ్నికే,

ఘటియింపం దలపెట్టినారుకద! సఖ్యం బాగ్యమాదామణుల్.

మ॥ న్వకృతాగఃప్రకర పృచారనిహతాపారస్వయాభ ప్రజా
నికరాత్మైకశరణ్యనర్వధరణీ నిర్దేశ్యతాభాగ్యభా
రకృతానాంకృతితో ఘృయోధనునితో భ్రాజిష్ఠునిో ధగ్గళు
తృకునిోగల్పంచలంచినారె? యిది ధర్మ్యం పెట్టు'లోహూ! హితుల్.

సీ॥ “గర్వం”బనెడి మిషగల్పించి దుఃఖంబు దీర్చుకో నుంకించు ధీరుఁ డొకఁడు
“పండిత లక్షణ” ప్రస్తావమిషచేతఁ బడదిట్టునట్టి నర్వజ్ఞుఁ డొకఁడు
“పంటవాపనికుత్వం”బంచుఁగల్పించి రసం బేరుగఁనుయశో రాముఁ డొకఁడు
“రామేశ్వరీయ”మన్నామంపు పొత్తైన బూతు లేకరు పెట్టుపుణ్యుఁ డొకఁడు
తే॥ గీ॥ మఱియు నెందఱో శాఖాధిమాను లిట్లు, బయలుదేరిరియింక నుబయలుదేరి
గలరు కీరితి చేహర్షుఁ గలరు సంధి, కొప్పరపు వారికేటికిఁ జెప్పఁడయ్యె.

సీ॥ “ఈలహరకుం బోయి యిల్లటం బున్నట్టు”లయ్యె మావర్తవం బాద్యులార!
అలపాశుపతమహాస్త్రాగ్ని హోత్రజ్వాల లాఁగిపోయెను దీన ననఘలార!
కాకరపర్తి “శృంగంపుళంగపు” వ్రాత లడచుపూనిక దీననడుగుఁబట్టె
చర్ల నారాయణశాస్త్రి “బార్లన్నత్య” మరయువేడుక దీన సంతరించె
గీ॥ గీరతము సారకుం గోరు గీరబలకు, తూపాలమ్మునకించుక దొడరె విఘ్న
మిక్కితమ్మున, వికసింపి కేగ నాజ్ఞ, మొసఁగుడయ్యె గుంటూరుప్పరీయోగ్యులార.

సీ॥ కొప్పంపువారు మాకుఁ గనివ్వు లవ్వారి కరయఁగా జ్యేష్ఠుల మగుదు మేము
కొప్పంపువారు మాకు ఘోష్యు లవ్వారి కరయఁగా సైన్యల మగుదుమేము
తక్క-విత్వంబు “నదరు మరాటా రైలు” “మదరాసు రై”లయ్యె మాదుకైత
మిక్కిల నవ్వారు మెప్పించు రేము శక్తిలఁగూడ మెప్పింపఁగల మొకింత
గీ॥ వయఁశుకా! పెద్దలముమేము, వారుపిన్న, లింతియేకేద మింతకునింతకలహ,
మెండులకు? స్నేహితులమైతి, మింకమీరు, శంక దక్కుండు సెలవు సునఁ గుడుమాకు

క॥ ఉరుకీర్తి నరసరాట్పుర, తరవాఁసుండు పంగ నామవంశ్యుఁడుఘృగుణో
ద్ధురుండు నరసింగరావ, త్వరమునకున్ మమ్మును న్వయముగఁ దాచిలిచెన్
తే॥ గీ॥ అతఁడుశాఖాధిమానుల, కహితమైన, వనికెఁ బూనినకతననప్పట్టణంపు
శాఖలోని గుణాధ్యుల సాగకుండఁ, జేయవలె నని యత్నంబు చేసె రంబ,

ఉ॥ * ఆపురికేమురేపు చనునట్టికుతూహల మూనియుండ నే

పాపియొకాని యయ్యనఘువజ్జకుంబోయి “వృథాపయత్న మే

లా పొనరింతు? విప్పరికి నల్లకలుల్ చనువేరు భీతి లో

దాపర మయ్యె వారి” కని తా సెగి బొంకి కలంచె నాతనికా .

౨౦౦

చ॥ కలంకు ప్రిసీద్ధ వంశుని డరికాండము నైతము మెచ్చు దగ్గరీ

బలమున కిక్క యా “పయశిహటి” నివాసి, యశస్వి త్యాగి చి

ద్యలకు నిధాన మంబి? కవితా వనితా హృదయంగమంకు వే

ర్వలనిన “రామరా” వనెడి బల్లముకొండకులనుఁ దున్నతికా .

౨౦౧

* (నర్సరావువేట శతావధానపీఠికనుండి.)

...నర్సరావువేట.

౧ 30-9-11

నాపియైన ఆర్. హనుమయ్య గారికి— శ్రీ “తిరుపతి నంకటేశ్వరక వీంజలు”నిక్కడకు దయచేసి వారి కవితానైపుణ్యమును జూప నిక్కడకు రమ్మ ని యావాహన జేసియుండుట మీకు తెలిసినవిషయమేకదా; వారిని ఆవాహనచే యుటకు తగువయత్నములన్నియు సిద్ధపర్చుకొని యున్నాము. నోటీసులు వంచి పెట్టి సొమ్మవసూలుచేసి పెండాలువగైరా సిద్ధముచేసి యున్నాము. వారురేపి క్కడకు వత్తురని నిరీక్షిస్తూయున్నాము. ఆవధానము రేపు 1 గంటలగాయికు ఆరంభమగునని నోటీసులలో ప్రచురించినాము. ఇక్కడ శతావధానమే లేదనియు, యిది యంతయు నబద్ధమనియు. పి. నరసింగరావు నవరుకల్లెలను మో నగించదలచినట్లున్ను, ఎవరో వారితో చెప్పియొక్కటి, వినుట మిక్కిలి విచారక రముగా నున్నది, అట్టిపాటమేమెన్నడు తలంచ లేదనియు, యీశతావధానము తైపునినవారందఱు మరియొకగల పెద్దభునుఘృలనియు, మేము రూఢిగా చెప్పము న్నాము. ఆవధానమిచ్చట జరుగుట యిష్టములేనివారలు పన్నినకుట్రమీటలై యుండునని మేముతలంచెదము. ఈవిషయమై మేమింక వ్రాయవలసినయవసర ముండదు. నవరు విద్వత్కలల మనస్సునగల సంకోచము మీరు నివర్తించకో రుతాము, రేపుటదయం 9 గంటల నైమిష వారు యిక్కడికి దయచేయవలయు ను. ఈపుత్తరంతెచ్చినవారు వ్రీకేయికించి వారినిక్కడకు తీసికొనివచ్చేనిమిత్రం

చ|| అతనికి మాయదేవ మేయ నాయనయందున మాకు వినిపిస్తా
నతితరమైన పేర్ల యలరారెడి నవ్వరిలో వధానము
గుతుకముమై సునర్పి కనుగొంద మటించు దలంచుచుంటి మ
ప్రత్యేని దేవై సుకగ్రంధ కడివిగంగయ్యము దయ్యముంబరెన్. ౨౦౨

పంపవిడిరి. రేపువారు ఇచ్చటికి రానియెడల మాకవమానకరముగా నుండును, ద
య్యయిచ్చి వారు రేపు వియలుదేరులాగు చేయకోరాము. ప్రస్తుతము గుంటూరు
లో యివరులు “శతావధానము” చేయుచున్నను, వీరివ్యాఖ్య యిదివరకే లో
కములో పాడుకొనియున్నది. కాబట్టి దానిని లక్ష్యముచేయక తప్పకరాగోర
దము.

ఇట్లువిధేయులు

ఆర్, కృష్ణమూర్తి.

పి. నరసింగరావు.

మరా—(ఇంగ్లీషు ఉత్తరమునకు నరియైన తెనుగు.)

పంపకమాలిక|| “భయపడినారు చా” రనుచుంబల్కిన వాండఁబిమ్మవ్వఁడో
మహా, శయించు భవత్పమితమున; జం కనునట్టిది మాకు జెప్పడు, ర్థయిం వ్రమిం
చుతొవక ఘనత్వము జ్ఞాఘ్నము “నత్యవాది”డు, ర్థయము, “యథార్థవాది”యవరాధ
ము, నింతకుమున్ను పత్రికల్, స్వయముగ వెల్లడింపగని వారలవారణ మెట్లటంచు
నూ, మాయెదియుఁడోవకేవగచున న్నదఖండరుమెన్నికీలకీ, వ్యయితదురూహుదర్శయ
ములాజ్యము గావుటకెంచుకేని పం, దియమును గల్గునేయకటాతిర్పతివెంకటకాన్త్రు
లెందుకో, భయపడుటల్; రిపుల్ మునుపె పాటిరి దూటిరితోచినంతయుకొ, నయ
మొక యంత నేరనియపాధలువాఁగుట తప్పనన్యమే, దియభయకారణం బరుగుదేర
కు వారలమొరుముయ మీ, తెయనగనేల రుద్రీనకునేని యశక్యమే దేవుఁడెంచు
ని, కృయముగ లేడ”టంచనెడి సాశానులకొ భగంతుఁడేని యే, మియు సునరింప
నేర్చునే! యమేయన కేయనవర్యవాది య, ర్థయఁడె స్వయంకృతములవరాధములే
కుదిరూపుమాపుచో, గయకరుగకావలెకామరితకార్యమల మెటకుల్; రదీయని, ర్థయత
రవర్తనింబడతరా దదికృద్ధికి వచ్చుటేనుండి, యయమనఁగూర్చునజ్జనల; కద్ది

చ॥ కలహము పెట్టుచునియు గవ్వకు మాటెడివాఁడు గాఁడు పై
 నెలమిని వాని నూత గొని యెన్నియు ముగ్ధులు పెట్టుచెట్టు నీ
 డలమురిపంపుజీవనపుండక గ్రురు లాతనిపాటి వారె య
 య్యలఘుఁడు రామరా వొక్కడె యాధున్యఁడు సర్వవిధాల నంచి కా. ౨౦౩

రె! పైకిన మనస్సుకుల్ మృషా, ప్రియములుపల్కుచున్ నలుపుఁ బేరును మాటిచిహు
 ట నేర్పు సంఘయశముకోనకై మిగులఁగట్ట మొక ర్పెద, సంచువాఁడు ని, ర్ణయమున
 మస్తముండెలిసి నాస్తికుడై యశ్రుతమ్ములాడు గో, మయజలనేచ నాద్వందగు మాన
 వుఁ; డాయవివేకితోడ నా, భయరహితాత్ముతోడ నలపాతక పుంజముతోడ నట్టి
 సం, శయలవశూస్యతోడ నలసాహసికాగ్రణితోడ నట్టిపు, ణ్మయయకుతోడ నట్టి
 పితృమాతృవిరుద్ధునితోడ నట్టియా, మయముఖుతోడ నట్టిఖలమాన్యనితో నటువంటి
 జెట్టతో, నియతదురాశుతో జితమనీషివరేణునితో నపాశ్రుతో, నియమితలజ్జితో
 నెవఁడు నేర్పుఁ బెసంగఁగ; మిమ్ము వంటివా, రియశమునందె యెట్టులాపరిశ్రమచేసి
 కళంకు నిగప నిర్ణయఁడుయెఱించెఁగా! అవుర! దంభ, మపెఱాయదివేక! మార! దు
 ర్ణయ, మభరాతుతగత్ర! మపురా! కలికాలము! వతి! కామహా, శయులనుబోలెమిమ్ముఁ
 దనసంచినినింబడలంచెఁగాడురా, మయుఁడు; మయుండువమ్మనలహయలు వన్నె
 డివీనిపాహసో, దయమిటులేవ్రవృద్ధిఁగ నితద్దయు వానికిజేటుదెచ్చుఁగా, కయతనితో
 డనేమి! కఱకంతుఁడెదుర్వఁగవచ్చెనేనియున్ “భయ,, మనుమాట మాగృహమువజ్జ
 వనించెడికుక్కకేని లే, దయమొనఁ గూర్పుకాళిక జఱింబెపుడున్ సమహర్షితీరు
 దు, ర్ణయులుపాతాశులై చెడి యనాభవివాహపుమంగళధ్వని, ప్రియముఖులై యడం
 గుడు, రుపేక్షయొనర్చుటెమెలు వీరిపై, నియంక మటొరత కాలమునశింపక నిల్పు నె?
 చూత మోమహో, దయ! సరసింగరాయ? మమతా మముచిల్చినమిల్చునిన్ను నె,
 మ్మొయఁ గిరుంకు! మెవ్వఁడొయమేధఁసుఁడే, మన నేమి యా దురా, శయులునశిం
 కు) గాక విలసదశకమబ్బెడుఁగ్గికాక నీకుమా, శయి శ్రమచేపినందులకు నంచిక నీ
 కు శుభమ్ము గూర్చి మా, జయమున కొక్కకంబముగఁ జక్కఁగ నిల్పెడుఁగాక
 యివ్వరిక, నీ! స్నేహితుల్, పిలిపించి చేయించునభకంబై శాత్రవనభయేయశ్రు
 దంబు, జయము గోరెడి సభానడులకంటెను బరాజయము గోరెడిసభానదులె హితు
 లు, నీరసప్రశ్నముల్ గోరువారలకన్నఁ గలిసనంప్రశ్నకుల్ కరము హితులు, న

క॥ అతఁ డింట నుండియే వం, డితులం బిలిపించి విద్య నేర్చున్ శాస్త్ర
 స్మృతిమంథనంనగ్రాతకళా, గతి ననదృశుఁ డంతె కాదుకవితాస్వితుఁడుఁ
 తే॥గీ॥ నరసరాట్పురి శతధానంబుఁ మొదట, జరిగె నందు నెకా నైక జనుఁడురామ.
 రావు నడిగి నమస్యవైరంబుక తనఁ, దెచ్చిమాకిచ్చె నదిమాకున వృదయ్యె ॥౧౦౫॥

నరసరావు పేట శతావధానము .

ఉ॥ మాకొక కొక్క-బ్రహ్మను నమస్తకళాకరు నృప్తి చేసి యా
 వ్యాకరణామృతాంబుధికి వారిదముల్ పొనరించి మచ్చు; మా
 స్వీకృతకిష్యులకొ నడులఁజేసి యశం బనిశంబు నించి తి
 లాకలనంబునకొ నరసులకొ దనియించుపరాంబ నెంచెదకొ.
 ఉ॥ రెండవసారి యర్జునుఁ డరిందమయోత్రకు నేగుపట్టునకొ
 భండనమందు గాండివము పాదునిహస్తమునుండి జూతిన
 ట్లాండొకచో వలదగ్గతియు నుండిన గేలి యొనర్చుకుండు మా
 చండిక వచ్చి వెంబడినె నర్జుము నిర్వహణం బొనర్చెడుకొ. వెం॥ శా॥
 ఉ॥ “ఎండులకై జనించితిరొ యేపనికై మఱి పూనియుంటిరో
 అండులకై శ్ర)రుఁడవడక యండును నిఁకుఁ జరించుటేల” యం
 చుం దరిలేనిదయను జూతఁగ నెంచితి వోమదంబ! యీ
 చందముగా వధానములు సాఁగఁగ నిమ్ముటలేని యీశ్వరీ. తి॥ శా॥

సభ్యులిచ్చినకొన.

సీ॥ చుట్టపట్టలనెండు జూపట్టదే సింగ మని మనంబున ధైర్యమును వహించి
 జంబుక మ్మొక్కండ్రు జంకింతయునులేక గర్జించె నట! “సేంహగర్జిత”మని
 అనమీతస్థకుంజాంతరమ్మన నిద్రఁ గనుచున్నయొక్కసింగమ్మొ కిన్న
 లర విచ్చిచూచినయంతనే యానక్క- వీరక యంతయుఁజెడి తోఁక ముడిచి.

మ్మాన మొనరించు నజ్ఞనావళికంటెఁ బడఁదిట్టువారెయ్యప్తశ్రీజంబు తే॥ గీ॥ మాక
 నుచు నెంచు లొకనమ్మకులెకాని, “శబ్దినభ” యంచు మదిలోన జంకిపాటు,
 వంచకశతావధానులవందలోని, చారుతిరుకతివెంక లేశ్వరులు కాదు. (తి॥వెం॥)

తే॥ ౧॥ పాటిపోయియు "సింగ మేపాటిపోయె, సంచున జనంగఁజూచెయి ధార్థవాది
సత్యవాదియనాచు నిచ్చలునుగడఁగి, యిట్లెగా! శక్తిహీనులయెమ్మెల్లకట.ర

సత్క-విత్వము

కా॥ సారాసారవివేకముల్ గలిగి శాస్త్రవృత్తియాధుర్యమై

వేరుంగాంచి సత్ప్రబంధవితతిక విన్నాణమా సయ్యలం

కారాదుల్ గన్లుపట్ట మొద మిడు, సత్క-వ్యగ్రీణుల్ మెత్తు, రే

దోరితిక జెడుగుట్లు నూయ నది విండుల్ నేయునే యేరికిక. ౮

పృచ్ఛకుఁడిచ్చినకల్పన—కవిరాజవిరాజితము.

తిరుమలలో నలదేవుని శక్తులు తేఁకువమై నెలు పూజలచే

ఐరమమహాత్మ్యవచుల్ పొసరించుచు శక్తి మెయి స్తుతీయింతు రటుల్

తిరువతివెంకటనాముల మమ్ములఁ దీరికమైఁ బిలిపించి మనః

దరమున నూరున నేగఁగఁ జేసిరి తద్దయుఁ బొరులు సర్వపురిక. ౨౬

చిల్లపెంకు.

సీ॥ ఎద్ది చా నీటిలో నెగురవైచినయంతఁ గప్పగంతులు వైచి గుప్పచుండు

నెద్ది చా వీధిలో నేగుచోఁ గాలిలోపలఁ గ్రుచ్చుకొని బాధవడఁగఁ జేయు

నెద్దానిఁ ద్రొక్కుచో నెగిరి తిట్టుచు మునలమ్ములు మడిసిట్లు గ్రుమ్మురింతు

రెద్దానిబాలురంజేఁ ద్రొక్కుడుంబిళ్ళయాటలో నువయోగ మనుచుఁగొండు

తే॥ ౧ ఆట్టిచిల్లపెంకుదరినిబుట్టి బీట, పాడు వేఁడుబీటనుజేరఁ ఐరఁగుచుండు

దానివర్ణించుచును గవితసురచించు, వారిక వనంబుచేడుగావలలునేమొ, ౨౭

దళావతారములు-

క॥ జలచరకూర్మవరాహ, మలసరసింహవటురామమానవరామ

జ్వలబుద్ధకలిమూర్తిక, దలఁచెద నే నాదళావతారుఁధీరుక, ౨౮

రాజు—కవిరాజు.

ఉ॥ అతఁడునుకరసార్థి, యతఁ డన్నను నట్లే రసార్థి, శ్లోకనం

పాతకమోహదండరండు, పశ్చిమతవృత్తమనోహరుండు వి

భ్యాకుఁ దిలండు, నట్టిఁడ తగ్గఁబరిశీలనచేయ నిర్దుతా

రాతిన్మహిలుఁడుక నుకనిరాజు సరాసరివారలేకదా. ౨౯

ఇప్పటికొండపిటిసీమవైఖరి.

శా॥ జొన్నన్నంబులు పోయె నెల్లరకు మెచ్చుల్ గొల్పుమేల్ రాజనా
లన్నంబు ల్లిలియించె మిన్నయగుగోగా కన్నక గర్వయ్యె నం
పన్నంబై తగుమూణపాలనము, సంప్రాప్తించు నీకాలముం
దన్నా! జార్జినృపాల! నీదుకృత నెంతైశ్వర్య మింకబునో.

20

శార్దులమార్దాలములను గూర్చి.

శా॥ చాతల్, కన్నులు, గూడుచుండుగతి, మార్దాలమ్ముగా నెట్లు యుం
తారంబు గనుకొన్న మేనివటిమఁగ నైన్న భేదించు బల్
ఘోరాకారము గల్గువాఘములు, నైకొన్నటిశార్యంబు మా
ర్దారంబుల్ పొనరింప నేర్పు నెటు లోజ్జ జచ్చి జన్మించినా.

21

(ఆవధానాంతమున, ఇతరులు చెప్పిన పద్యములనుండికొన్ని.)

శీ॥ ఆకుకవిత్వంబు నల్లుట జగతికిఁ జవిఁ జూపినట్టియా సరసమగులు
ఆవధాననందన సతిలాఘవముఁజూపి కీర్తి గాంచినయట్టికీర్తియునులు
నంసంప్రతాపధములందు సరిలేనిపాండిత్యగరిమగాంచినయట్టి గణ్యయనులు
ఎలమిరాజులచేత నెంతేనిమర్యాద లందియ, నందుచున్నట్టిఘనలు
తే॥ గీ॥ నాచు నీయవధానమింకలరఁజేసి, మమ్ముఁడన్నిరి నిండుప్రేమంబుతోడ
ఘుకవిభృతు లంచను సూరిజనుల. పల్కు నిజమయ్యె నీప్రజ్ఞ పరిధవిల్ల.

ఇట్లు, భువనగిరిబుచ్చిపరదేశి సోమయాజులు.

క॥ అరయంగనరసరాట్పుర, వరమునవిబుధేంద్రులెల్ల బలిరేయినఁగాఁ
దిరుపతివేంకటఘోషపులు, మురిమున శతావధానమును పలకి రొగి.

గడియారం వెంకటప్రస్తుతము.

చ॥ ఇపుడునబీవులైన మనయెల్లరకట్ల శతావధానపుక
ఘోషము మాదఘోషకులసోముఁడు చూపెను వెంటాడుక డీ
విపులను దత్ప్రసరితనవీనపు నీయధానమార్గమన
విపులము చేసి నై కొనిరి విఘ్నతి తిర్కతివేంకటేశ్వరుల్.

ఉ॥ ఇట్టిపథంబు చూపుటనె యెందఱో యవ్వవధానలొట కాఁ
బట్టి వధాని యైనప్రతివాఁకిఁగూడ ననన్య భక్తియై

మొట్టమొదట తదీయవదముల్ భజియించుటయొక్క లేనచో
దిట్టఁడెయితఁడైత గురుధిక్కుఁడై నేనిన వాఁ డనం బుడఁ,

జానపాటి పట్టాభిరామశాస్త్రి,
అభినవసరస్వతీ పత్రికాధిపతి.

సీ॥ “చంద్రుఁ డెవ్వరికైనఁ జల్లగా నుండఁదా? వద్యులభాగ్య మాపాటిగాక”
వెలుఁగేరికైనను జెలుపుగానుండదా? గుడ్డిగూబలనూమి కొఱతగాక
కలకండతీయనివలపుఁబుట్టిందా? మైత్ర్యరోగుల పాపఫలముగాక
కోయిలగానంబు హాయిగానుండదా? విరహులకుర్చుశావిధముగాక
తే॥గీ॥ మీకవిత్వంబు మీలీల మీఱఁఫణితి, నరసులకుఁ గాడె కర్ణరసాయనంబు
సరసతరువతి వేంకటేశ్వరకవీంద్రు, హర? శాశ్వతకీర్తివిస్తారుహర.

చ॥ కూరిచినారు మంజురనఘూర్ణితదివ్యకవిత్వతత్త్వ మె
హర న నేక కావ్యముల నందెఱుపాజ్ఞులు మోదమండ మీ
పేరులు నర్వచేశముల విశ్రుతముల్ నివరింపనేల? మీ
భాగణకు స్తుతాస్మృతిశతంబులు తిర్పలివేంకటేశ్వరుల్

ఇట్లు,
రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

సీ॥ ఎవ్వారిశుభనామ మేప్రోద్బునుడువంగ! బావచయంబులుపాటిపోవు
ఎవ్వారి మిత్రత్వమెల్లభంగుల మాకు సుఖమును వృద్ధియు సారించిజేయు
ఎవ్వారి కావ్యంబు లేవేశం జనవంగ సాహిత్య మిడుచుండు ననఁఫణితి
ఎవ్వారి దర్శన మేవట్ల నచ్చిన శారదఁ గాంచిన తీరుమీఱు
తే॥అట్టి జగదేక కవినీంహు లనఁకువదులు, నరసముగ నవధానముల్ నలువఁబూని
పూర్తి గావించి మించి రీపురములోన, వారివర్ణింపఁదరమె నెవ్వరికైన

స్వయంపాకుల సీతారామమూర్తి,
బ్రహ్మశ్రీ శిష్టాహనుమశ్శాస్త్రి గారిశిష్యుఁడు

చ॥ పరమపవిత్రమై మిగుల భక్త్యతరంబగు గౌతమీతటిఁ
జరలకు లాభిచంద్రుఁడును సత్పథవర్తి ప్రశాంతచిత్తుఁడై

వరధవశేషరంబున నివాసముఁ జేసినబ్రహ్మశాస్త్రి ఘా
 శుకవరుసెంద్ద శాస్త్రములు శుద్ధిర తస్పరియించి వారిస
 త్తరమున నశ్చమం దినుచుఁ దత్పుతవర్ణముబోలినచ్చలుకొ
 నరనకవిత్వమార్గములు నభ్యులు మే లన నేర్పి వారి యు
 త్తరుత్తమబొంది నద్దరుని దద్దయు భక్తి మతించి వేగమే
 తిరువతివెంకటేశ్వరశుభీమము లిరువురు ప్రాజ్ఞులై భువికొ
 దిరిగిరినర్వదేశములు దేజమెలర్చుఁ గవితవ్యకన్యకా
 వరులఱు రాజ్యతాజ్యాలయి వందలువేలు ననంగరాని శుం
 దరవతకాదిభూమల నుదారధనంబులఁ గొంచు నర్పరా
 ట్పురభూనశేసుడెంచిరి శుశ్రూష్యత నీయఁ దలంచు మంజనా
 వరతనయా? యటంచు నభివాదన మేనుసరింతు మారుతికొ

బూరుగుపల్లి లక్ష్మీనరసింహాచార్యులు.

మః విత్తశాస్త్రియశతావధానకవితా విద్యావహారాః సం
 శృతశిష్యుంబుదవాల్మీయశ్చుతరస ప్రీతాభిలాంభక్షమా
 శృతరశ్యద్రుసికావతంసకృతపండిస్తోత్రమాలాదిభూ
 పితు మువెంకటశాస్త్రి నేఁ బొగడెవన్ శిష్యస్వరూపమునన్.

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, శతావధాని.

అవధానపద్యములేమి, అయ్యవధానాంతమున నితరులు
 చెప్పిన పద్యములేమి కడుస్వల్పముగా మాత్రమే యుదాహరించితిమి,
 ఇందు దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి, అనుచేవ్రాలుగల పద్యము, అష్టావధా
 నాంతమున, వెంకటాస్త్రినిగూర్చి చెప్పినది. ఆయష్టావధానపద్యముల
 ను, అచ్చయియున్న నరసారావువేట శతావధానమందే చూడఁగో
 రెదము. దానివెల రు 0.30-0 లు మాత్రమే.

అనంత

క॥ అండుగల “వశ్య” శబ్దము, నందేహస్పదిమెకాక నరనతరముగా
 డెండమునకు దగులకు త, త్వందర్భముక తనకుష్టరకు దా వసుదున్. ౨౦౬
 గీ॥ వృద్ధకుండ మూర్ఖగాన నప్రేమియనక, వైదిహ దేగి మఱునాడువచ్చివచ్చు
 నవ్వదారామరాట్రునినటకుడెచ్చె, “దప్పెటలూతెల్పు” డనెదివాదముకొఱకు
 క॥ గతదినమే కొముది జూ, చితి మే మద్దానికొఱకు, శ్రీకరు డలదీ
 క్షితుఁ డటఁ “వశ్య”యనియుదా, శృతిజూపెక సూత్రమందికేమనవచ్చున్,
 తే॥ గీ॥ పాపిమలరామరావల్లబలమయూచి, వాదమున కేమనెంచి యవ్వానరమున.
 నలుపు నస్త్రావధానంపు నమయమండు, మరల నడుగంగడజేసె నమ్మొటకుచేత
 ఉ॥ అంత కొకింత పూర్వమె* నమస్యమ బూర్తియొనర్చి మేము ని
 శృంతగ నుండియన్ “మునుపుచెప్పితిమాఁగదా తప్పటంచు నీ
 ధ్రాంతము నేయఁగా వలయు నానుడి యట్లానరింపమేని బు
 ధ్రాంతములైరు లిక్కతనఁ దాండవ మాడుకు” యంచు నెంచుచున్. ౨౦౭
 క॥ అది యెట్లు తప్పగును? త, తృణపాయము చూడకయె వెనెన్ సాహసమున్
 మది నూని మున్నుబలెఁ “ద,వృద్ధి” యని వలిక్రితిమి మే మనాతంకముగన్.
 ఆ॥ వె॥ “ఎట్లు తప్పనెవ్వఁడీ, యని యతివిస, యంబుమెఱయమమ్మునడిగె మొఱకు
 ‘ఇపుడుగాదు పిదప నీవని తీరిచి, చెప్పవార’ మనుడుఁ జెయ్యులుడిగె. ౨౦౮
 ఉ॥ కొముది జూచియుండియు నఖిండుడు రామకపిండుఁ డన్నకు
 ధ్రామర కోహటించి మది ధైర్యము చాలక మిన్నకుండె నం
 బా? ముగిసెవధానము క్రమమ్ముగ నంతట రాతి యయ్యె నా
 యామహితుల్ గృహమ్ములకు నమ్మొయి నేగిరి నంతనమ్మునక ౨౦౯
 ఉ॥ ఏమను నింటి కేగితిమి, యేగెడునంతకె ధీయత్తరం బొకం
 డేమను జుండొ తెచ్చె నట నెందును రామకపిండువా?లు లే ౨౧౦

* శ్లో॥ యః, వశ్యతి జగ త్పర్వం దోనవశ్యతినర్వతః, తాత్పర్యమా
 త్పానంవశ్యవశ్యత వశ్యతః॥ (చిత్తరమునకు ‘వశ్యాంపుశ్యాం’ చూ)

శ్రీబ్రహ్మశ్రీ తిరువతి వెంటట శాస్త్రుల వారికి.
 బి॥ రావు వాయన డేమనగా? నిన్నటి దినము శతావధాన
 ములో బ్రహ్మశ్రీయ్య, అను సుక వృద్ధకుడుఅడిగిన “వశ్యావశ్యా నవశ్య

దామెయి జూచి “రామకవి కంఠగ నైర్యము లేదులే”దటం

చేము మదిన్ దలంచి *ప్రతి యించుక వంపితి మల్లజొబుకున్.

తః” అను నమన్యతప్పని మీరు అనేక వర్షాయములు వక్కాణించి యున్నారు. ఈరోజున ఉదయము మాదా “తప్పలేదని చెప్పిన పండితః డెవ”డని పండితదూషణతో ఉల్లంఘన జేసియున్నారు. ఈరోజున అష్టావధాన నమయమున తిరిగి ఆవృచ్చకుడే ఆవిషయమును అడుగ గా సభాసంతరమున మీరు చెప్పిన విషయమును నమర్చించుకొందుమని చెప్పియున్నారు. గనుక మీరు చెప్పిన ప్రకారం తప్పను చూపించుటకు సామర్థ్యము కలిగిన యడల పండిత సభచేయించుటకు సిద్ధముగానున్నాము. అందుల కీయకొననిచో వ్రాతపూర్వకముగా నమన్యతతో తప్పలేదని యొప్పుకొనుచు “నమన్యతప్ప అని చెప్పటయే తప్ప,, అని మీరు తెలియవరచవలయునని కోరుచున్నాము. పండితదూషణనివృత్తికొరకై యేది విధియో ఆ ప్రకారము జరుపవలయునని కోరెదము. సామానముగా సభలో పండితదూషణ చేసినందుకై ఇట్లు వ్రాయవలసివచ్చినది. వెంటనే జవాబీయగోరెదము. కాలయాపన ఉభయత్ర కష్టము.

Yours Sincerely,

(ఇక్లీషుచేవా)లు.)

2-10-11

Narasaraopeta.

*శ్రీమత్పర దేతావయై నమః.

మహారాజశ్రీ) రావుగారికి-

అయ్య

తమయత్తరమందినది. ఆంద్రప్రస్థతవిషయములు కొన్ని వ్రాసినారు. మేము పండితదూషణము చేయలేదు. అనయమున మాయుచ్చరించిన మాటలు విద్యావిషయములు గాని పండితదూషకములు కావు. అదియటులుండనిండు. ఇది పండితవిషయముగాని తమ విషయముకారు కావున సావిషయమై తమకు

క॥ మఱువాఁడుదయ మొక్కటియు, మరల నిశీభమున మొక్కటి మఱి యున్నె గొం
టరు లెవ్వరొ చే వ్రాలిడి, పురపురం బంపియు జవాబుఁ బొందరు మాచే.

నామ వ్రాయుట మాకనవసరము ప్రతివాదులగు పండితులచే వ్రాయించినచో దా
నికి సమాధానమిచ్చుచును.

3- 10- 1911

దివాకర్ల తిరుపతిశాస్త్రి.

నరసారాపుపేట

Narasaraopet

3rd October 1911

*మహారాజశ్రీ తిరుపతి వెంకటేశ్వర్ల గార్లకు.

..... రావు వ్రాయునది యేమనగా? మిమ్మును కోరిన కాంక్షమును మా
త్రము తప్పించుకొనుచు మీలో తిరుపతిగా స్త్రీగారిచే వ్రాయబడిన జవాబును చూ
చి చాలా సంతసించినాము. “మీరు ప్రచురము చేయరీతిని విశేషములుగలపండితు
లు కా”రని ఉద్దేశ్యముతో “మీరు తెలియపరుచుకొన్న నంగతులను సమర్థించుకోగ
లరా”యని మిమ్మును పండితసభామిత్రుని కోరగా అట్టిసందర్భమున నభటు వచ్చుట
కు పూనుకొనదగిన పండితలక్షణమునకు విరుద్ధము. “నభనునిర్మాణము చేయుటకు
పూనుకొనినవారు పండితులైతే జవాబు నిత్తు”మని పండితలక్షణము గలిగినట్లుకను
పడని యాహనుపెట్టుకొని “వ్రాసినవారివిషయము కా”దని పండితలక్షణమునకు తె
లియగుజవాబు నిచ్చినారు. అవిషయమును తమ కేవలదేవత తెల్పినదో తెలియదు.
సయము మీరుతరి ఉత్తరము తప్పించుకొనుచు ఛందోలక్షణ అనభిజ్ఞులగు
సూక్ష్మబిల్లుల మొదలగువారికి మాత్రము శతావధానము చెప్పమా పరమాపణ
చేయుచుండుట మాత్రము పండితలక్షణమా? అట్టివారేపండితు లని మీయభిప్రాయ
మా? వారితో ప్రసంగములు గలుగజేసుకొనుటయేపండితలక్షణమా? ఇట్టిసంద
ర్భములలో మీరు పండితులనుట కెటులదగుదురో తెలియకున్నది. “పండితసభ చేయ
బూనుకొంటి”మని యొకరు వ్రాయగా యిట్లు తప్పించుకొనుటవలననే “మీరుపండితు
లు కా”రని మాత్రమున్నట్లుచుచున్నది. మాపండిత్యవిషయమును మీరులు నిరా
కరించిన మాత్రమున మాకుగట్లులోపమేమియులేదు అందువలన మీకుయేవిధమైన

తే॥ ౧౧॥ శ్రీరామరాఘవలికలోన బ్రాలు చేసి, పంపుచో నుత్తరంబీయవలయుననియు
నట్టి "కళ్ళోటి, గాంధతో వాదమేల, యనియు భావించి వ్రతి వంక మంబియేము

బొన్నత్యమును కలుగ నేరకు. ఇంతట నైనను విజయదశమిసాధు మాచే వ్రాయబడి
న బ్రాహ్మణము న్వచన పోషణన ముర్ధత్యము గలిగిన వండితన తు వచ్చెదరని తల
చెదము.

(తేటుఁగుతో చేవ్రాలు)

నరసారాయుని పేట

3-10-11

శ్రీమహారాజశ్రీ తిరువిజి వెంకటేశ్వరగార్లకు

అయ్యలారా!

"వ్యావక్యానవకళ్యణః" యనునమనస్య విషయములో రెండుదినములయందు
ను "నమస్యలో తప్ప గలదుగాన వూర్తి జేయవీలులే,, దని మీరు దృఢముగా జెప్పియు
న్నారు వండితులు సాధువని చెప్పినారని తెలియవరచుకున్నను వండితుల నగౌర
వసూచకముగా నింద నల్పినారు సామర్థ్యముగలయెడల న్వచరన పోషకము చే
యబడియని బ్రహ్మశ్రీ.....రాయలవారు మీకు వ్రాసిన నకుత్తరము లివ్వ
బూనరైతిరని తెలియవచ్చినది నైనను న్యరత్నగా నున్నదని మీరు వండితలక్షణ
ముగ సిద్ధాంతవలచినయెడల నూటపదియారు రూపాయలు మీకుతప్పకుండ నిచ్చుట
కును సాధు వని సిద్ధాంత వలచిన నట్టి ముత్తమే మీరు మాకునిచ్చు నట్లుగను మీరు
వదంబడిక చేయునెడల నంకులకు మేమంగీకరింతుము నైత్రకారముబూనెదరా,
మితరపున జానపాటిపట్టాభిరామశాస్త్రిగారు వచ్చి మాట్లాడగా నీసంగతులకే
మితోకలని మాటాడి జబాబునిత్తు మని చెప్పికాలవిడంబము చేసినందున నీకాకిత
ము వ్రాయవలసినదని తెంటునే జబాబువ్రాయకోరినాము.

ఇటు

.....శర్మశాస్త్రి.

.....శర్మశాస్త్రి.

బ॥ ఉదయము హవ్రయాణ మపు “డూరున నేగగగఁ జేపి” యంచు సౌం
పాదవఁగ యత్నమున్ సలుపుచుండునెడన్ ‘రయి’ లేగువేళ కి
య్యది బుదముట్ట దేగవలె నక్కిడఁ డింకొకచో నవస్సు మా
కొదపు క తాన” నంచు నలయుత్సవ మాఁగితి మంబి? యే మొగిల్- ౨౦౭

శా॥ “ఊరేగిం పొనరించి తెచ్చితిమి మి “మోహూ” యన న్నేడు నిం
పారన్ బంపెద మట్లై” యంచు నరసింహ రావు లోనైన యా
ధీరుల్ వలగఁ దొడంగి రెట్లా యలనద్దమంతులన్ మాన్చి కా
ర్యారంభంబునఁ జేసి యేగితిమి మే మానాఁడు గుంటూరికిన్ ౨౦౮

చ॥ పతితుఁడు * “సత్యవాది” తరువాత నెటో లిఖించె వాని కే
గతి పరమండు గల్గెడినె? కట్టిడి నర్వ మెఱింగి, యున్న సూ
నృతము నడంచి యాత్మను జయించి వృథా వదరు ల్లిఖించు నా
చతురుని సాహసమ్మునకు నల్పవలె న్నతి లెన్పియ్యెనియిల్. ౨౦౯

శా॥ అంబా? యిట్టి యసత్యవాదులకు నీ నావంతయే నల్ల “కా
లంబింపం జన దీరసత్య మని వాఱాయం బెదేరితి జ్ఞ
ప్తిం బుట్టింపుమా, నీచ కోపమున కీ “దేవయ్య” లేవాటి? కో
వం బూనన్ బలివెద, పిచ్చుకల వై బ్రహ్మస్తుముల్ నింతురే. ౨౧౦

ఆ॥ రైలు కదలు వేళ రయమున నొకఁడొక్క, స్థియత్తరమ్ము తెచ్చియొనఁగె

* ప. రా:—ఈ ‘సత్యవాది’ తప్పడు ప్రవాతను గుంటూరినీమ, పూర్వరంగము
కిరి వ పుటలోఁ దట్టబుదమజదిరి, దానిసత్యాసత్యములనుగూర్చి మ॥ రా॥ రా॥
పంగ నామాలు నరసింహ రావుపంతులుగారికిఁ గాని వేరొక సంకన్నగృహ స్థునకుఁ
గాని యొగ్గుండిని మిమఁ దోచిన యెవరికిఁ గాని ప్రవాని తెలిసికొనఁ గోరెదము,

స్థింపరదేవ తాపతియే నమః

బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతివేంకటేశ్వరులగార్లకు.

బ్రహ్మశ్రీ) రాయశర్మ వ్రాయునది.

అయ్యారా! దైమండు జూబిలీ రీడింగురూం వారునిర్మాణముచేసినటుల
శ్రీపంగ నామల నరసింగ రావు పంతులుగారు తమనాహ్వానము చేయుటచే తామి

దానం, “బళ్ళ” గోలలేదు, పడవడి గుంటూరి కరిగి దానికిడితిమంబి*జాయి.
 11॥ అంతలోఁ జల్లఁబాటె నయ్యయ్యబులుపు, పడవ“బావల్ల” వారలపిలుపుకతన
 నటుకు నేగియవ్వర వాఁసులలరియెనఁగను, నత్త్రుతులుగొనిగుంటూరు దనిముదమున.

చృటికి విజయంచేయగా రీడింగురూం వారిలో నేనుమాడా మెంబరునౌటచే రీడింగు
 గురూం సంబంధము నాకుబోధపడకుండి మీరుశతావధానముచేయబూనితిరి నా
 కాహ్వానము లేనందున నేను రానందర్థముగలుగదయ్యె అందుచే తమరుశతావ
 థానులనుచు వచ్చినపుడు మీసామర్థ్యముచూచి సంతసింపకుండుట న్యాయము
 గాదని తోచి మీరు యథావిధిని శతావధానము పుర్వకప్రశ్నానుసారముగా సంగ
 సక్రాతాంధ్ర భాషాద్వయములో చేయగలకత్తి మీకు గలిగినచో ఈఆశ్చర్యజను
 15 స్థిరవాసరమునకు సరియగు 7-10-1911 తేదీన నేను శతావధానమును మీచేచే
 యించబూనితిగనుక యాప్రకారమున జరుగబడుటకు మీయభీష్టమును వెంటనే
 తెలుపగోరినాను ఆప్రకారము మీరు జరిపినచో నూటపదియారురూపాయలుబ
 హుమతి నిచ్చుటకు సిద్ధముగా నున్నాను.

నర్సరావుపేట)
 4-10-1911)

(ఇంగ్లీషుచేవా)లు)

4-10-11 తేదీని కి గంటలు.

*శ్రీమత్తర దేవతాయెనమః.

మహారాజశ్రీ).....
 రాయశర్మగారికి

} గుంటూరు, క్రొత్తపేట
 } బళ్ళ 13॥ శిష్టాచారమునాప్రతిగారిలోగిలి.

అర్యా!

తమ 4-10-11 తేదీగల యుత్తరమందినది. ఇంతకుమున్ను ఇరువదియైదుసం
 వత్సరములనుండి సంత్రవాదాసిద్ధముగాఁ బండిత నమ్మతముగా శతావధానాపైవ
 థానాదికములు నల్పుచున్నచుమ్మి “యథావిధిని శతావధానము పుర్వకప్రశ్నా
 నుసారముగ యథార్థముగా సంసక్రాతాంధ్రభాషాద్వయములో చేయగలకత్తి
 మీకుగలిగినచో” అనివాయుటచే మమ్ముఁ బరీక్షించుతలంపుతో మీరీకార్యమున
 కుఁ బూనితిరని నప్పపదనది. కానిండు మీయభిమతార్థము తీర్పునుకాని మీవంటి

బా ప ట్ల శ తా వ ధా న ము .

ఆర్యులారా!

బాపట్ల పురవాసులగు బ్రహ్మశ్రీ కైవారంపరసింహము గారును సోరి వెంకటేశ్వరులు గారును తంగిరాల ఆంజనేయులు గారును ఎడవల్లి కామేశ్వరరావు గారును మున్నగు మహానీయులు వీలువు రాహ్వన మొనరింప గుంటూరు పురమునుండి బ్రహ్మశ్రీ కింకవీంద్రఘటాపంచాన నాదివీరుదాంకితశ్రీతిరుపతి వేంకటేశ్వర మహాకవులు 8-10-11 దినమున బాపట్ల పట్టణమున కరుదెంచిరి. దిగంత విశ్రాంతకీర్తులగు మహాకవుల రాక మహానందంబుమరింపజేయఁ బోరులస్వాగతంబొనర్పఁ బైలుస్త్రేక్షను సుద్దమవచ్చి యెదుర్కొనిరి. కవివరేణ్యులం బురప్రవేశంబుఁ జేయించి బ్రహ్మశ్రీ విష్ణుభట్ల రామయ్య గారి మేడలో విడియఁజేసిరి. పదపది ఆదినము మాధ్యాహ్నమున మంగళవాద్య ఘోష పురస్పరముగాఁ బా

మహావిద్వాంసుల దగ్గల “యథావిధిని పృచ్ఛక ప్రశ్నానుసారముగా యథార్థముగా సంస్కృతాంధ్ర భాషాద్వయములో శతావధాన మొనర్చిక కష్టమునకుఁ దా మేర్పఱచిన వెలమాత్రము బోల్చి గాఁజాలదు. కావున మాకుఁ జెఱియొక 1116 రురూపికలైని యథమవక్షమిఁగల శక్తిగల్గియున్నచో సీసారి విస్పష్టముగాఁ దెలిపితిరేని మీరుభిమతార్థము నెఱవేర్చుట కేవిధమైన యభ్యంతరమును నుండదు. సాధ్యమైనంత త్వరలోఁ బ్రత్యుత్తర మంపుదురుగాక.

దివాకర్ణ శివవతిశాస్త్రి. }
కల్లవీల్ల వెంకటశాస్త్రి. } శతావధానులు.

ప్రశ్న పరా:—చదువరులారా!

ఉదాహరించిన యుత్తరములలోని “ (1) బ్రహ్మశ్రీ శాస్త్రులవారికి, (2) మహారాజశ్రీ... వెంకటేశ్వరగార్లకు, ఇత్యాదిసందర్భములంబట్టియేమి బ్ర... రావు” అని స్వయముగా పొసేకొనునూత్నాంశసందర్భముంబట్టియేమి, మఱి కొన్ని ప్రల్లదములంబట్టియేమి, ‘బ్రహ్మశ్రీ, బ్రాహ్మచర్యముగా లేఖనాన్ని సందర్భముంబట్టియేమి, ‘హంశము, లోనగు ప్రయోగశుద్ధింబట్టియేమి, యొకటి రెండుత్తరములను వ్రాసిన మానిసి తెల్పి తేటలను వెలిసికొనుచు

రులచేఁ దోడ్కొనిపోఁబడి ఘస్సుకంటెని పెండాలులో నవధానంబొనర్చి వండి తినవచ్చుదయ్యోదంబుఁగావించిరి.మూడవపాదమునులవముగా నాల్గవ పాదము నఁభ్యుదయిది ఎవ్వరేపాదముచెప్పమన్న నాపాదము చెప్పమఁబూర్తిచేయుటచే వీరియద్భుతధారణాశక్తి నభ్యులకుఁ దెల్లమయినది. ... నభ్యులలో నేవ్వరోయొకరు పద్యములన్నియుం జదివినఁగాని యవధానపూర్తి కాదని తమ యసూయను ప్రకటించినను నభ్యులు కాలహరణమున కోర్వలేరైరి. కాని శ్రీ

ఇతనిపిమ్మట, నిరుపును'శర్మశాస్త్రులవ్రాలు గలయుత్తరములలోని, రెండవమాని నిధరించిన, శర్మశాస్త్రు' బిరుదము, 'పండితునకుఁగాని మేముత్తరమీయ' మనుట చేఁ గల్పించినది. అతనిని మొదటియుత్తరమున' బ్రహ్మశ్రీ అని మొదలిడి... అయ్య, అను సుకవృత్తకుండు' అనియే యీకలహప్రవర్తకుఁ డగు' రావు' లినిఁచెను, గాని సమయానుమాలముగాని' శర్మశాస్త్రు' భూమికనతఁడు హింపవలసిన వాడయ్యెను. ఎట్టిమార్గున కేని యీగుట్టునుగ మేయగుటచే గుట్టుమట్టులెఱుఁగనివారము య్యమేమిది గుఱితింపఁగల్గితిమి, కావుననే యీ'శశ్వేటులకు' మేము జవాబొనంగఁజైతిమి, అపిమ్మట, నిదితో'వగాదని 'అవధానార్థమహ్వంబువారువలె నొక సుకయుత్తరమంకిరి, అందలి' పరదేవతాపతి' శబ్దమును, మా' పరదేవతా' శబ్దమును, విచారించినచో మఱికొంతవారితెల్వి బయలుపెడలఁగలకు. అదియట్లు లుండె, పాపము? ఏగ్రంథమునందుఁగాని' శశ్వ, శబ్దము సాధువు కాదని వ్రాయఁబడియుండ దనుదృఢనిశ్చయము రామారావుగారి మఁడుటచే వారి'శశ్వేటులను బేరేపియుండురనునది మేము వ్రాయకుండిం గనే ప్రపంచము తెలిసికొనఁగలకుగాన విస్తరింపఁబనిలేకు సమస్య పంపినవారుగాన రామారావుగారు స్వయముగా మహ్మదుగ వచ్చును, చెప్పఁగలిగినచోఁదగునమాధానమును, లేనిచోక్షమావణమును మేము చెప్పనువచ్చునుగాని 'దల్లకువచ్చి ముంతదాచిన' సామెతగా శ్రీ రామారావుగారు, ఎండలకును గొఱగానికానిసులకు' శర్మశాస్త్రు' బిరుదములను దగిల్చియుం దగుల్చెయు, అవమానకరములగు సత్తరములను వ్రాయించుటనుసూర్చి విజ్ఞులే విచారించుకొందురుగాక. మాయుద్దేశమునుబట్టి వారిట్లుప్రవర్తించదగువారు కాకున్నను నట్లు ప్రవర్తించుట భావ్యపజయసూచకమనియు నందులకే దైవమట్లు ప్రేరేపియుండుననియుఁ బొడకట్టెడిని, ఇందునుసూర్చి, కొన్నిపుటలలో ముండు' బందరు' అనుశీర్షికగలచోఁ జరవఁదగు

శాస్త్రులవారు మాత్రము కాలకారణమున కోర్వలేని నభ్యులు వెల్లిపోయినను ఈ సంవేషముకలవారు మార్పునచోఁ దప్పక అన్నిపద్యములును జదివెదమనిరి కాని వారట్లుచేయకపోవుటచే అపని జరగలేదు. తరువాత ప్రశంసాపద్యములతోడను జయజయధ్వనులతోడను సభమగిసినది. తరువాత మఱునామ మూడుఘంటలకు సభపారంభింపఁబడినది. అందు శ్రీతిరుపతివేంకటేశకవులు లేటు శ్రీ విజయనగరము మహారాజా మొదలగు రాజోత్తములపై రచించినపద్యములును, ప్రతిపదనీతిసారంబగు గీతంబును గర్గర సాయనముగ సాన్దయముగఁ జదివి నభ్యుల కానందఁబడందంబుగఁ గల్పించిరి.,

ఇట్లు, విధేయుఁడు

కైవారం వెంకటలక్ష్మీనరసింహం.

పారులొసఁగిన స్వాగతపద్యములు.

మ॥ జితనానావిధ బోధశోధనసమష్టి భూతపాకాద్యలం
కృతశయ్య మధురీతగీతిఫణితి శ్రీమాధురీసాధురీ
త్యతిశాస్త్రతర్కవి తామసాఖురళికామంయుప్రతత్వోచితి
యమల తిర్పతి వేంకటేశకవి సింహుల్! స్వాగతం బీయదే.

మ॥ నితరామున్నతి భృత్యులకవ్యధిప నిర్ణిద్రప్రతాపారవ్జా
లతిరఘురవ్ దహీన వర్షయుగ వేళాలాల సీరంద్రపూ
రితవాఙ్మూర భగభ్రమభ్రమిత నీవృత్తులకలవర్తకా
యిత్రశీతిర్పతి వేంకటేశకవి గంతి! స్వాగతం బీయదే.

మ॥ అతిమాధుర్యగసావగుంధన సమప్రారంభరంభాభలా
పుతఁగుస్వాదురసాయనప్రమర విప్లుప్రవణాశిని
ర్మితసారస్వత మంజుశామవణ సమ్మిల్లతాంతాంతవ
ర్ణిత శ్రీతిర్పతి వేంకటేశకవికేక! స్వాగతంబీయదే.

మ॥ కృతవిస్తారమనూహర. ప్రచుర నిష్కృష్టోదధారావిసా
రతిశధాశధరీవినిసేనుషమాప్రాగ్భార గోదావరీ
కృతనవ్యామృత పారణోపమితనిష్కృష్టానుధారాప్రవా
హభరత్తిర్పతి వేంకటేశ్వర మరాళా! స్వాగతం బీయదే.

మ॥ చెలుకుండుంటల నాట నట్టనడుమం జెన్నూరి చెల్వారు బం
 సరు పూడేనియ యేటికొత్తరంగలంగవంపుఁ జెందిప్పలం
 బటపై యేవగుమావికైతనడిదీవం గూడి యుయ్యాలహే
 శి రహిం బాలెప్పుడు కోయిలలకపులు! నాశిక్ స్యాగతంబీయదే.
 బూపట్ల పౌరులు.

శీ॥ శ్రీమన్మహాకవి సింహాస్థినలరారు ఘనపుణ్యులార! స్వాగతము మీకు
 కామేశ్వరీపదకమలసంసేవకమతియుతులార! స్వాగతము మీకు
 అవధానమహిమచే నకలంకవిఖ్యాతి గను ఘనులార! స్వాగతము మీకు
 తిరుపతివేంకట దివ్యనామాంచిత ఘనకీర్తులార! స్వాగతము మీకు

శీ॥ శారదామూర్తులై యొప్పి సాంద్రమౌళి, యశముదశదిశలంకున నమర నిల్చి
 నట్టి మిము శారదాకాలమందుగాంచి, స్వాగతముసచ్చపుణ్యముశాశ్వతంబు
 కర్ణపాలెం సూర్యనారాయణ.

చ॥ సరనకలావిలాసయుతచాతురి మీఱ గురాంధ్రకామలం
 గరముగనంబు లాలుకు గతిఁ దైత నమేయముగాఁగఁ జెప్పి సో
 దరు లనమేటిహరిమితధం జెనఁగం జరియించునట్టి నా
 తిరుపతివెంకటేశ్వరఘనీవరులార! గొనుండు మానతుల.

చంద్రమాలి చిదంబరరావు.

శ్లో॥ శ్రీమత్తిర్పతివేంకటేశ్వర మహావిద్యతగ్రంథింద్రాపుభౌ
 నా నానాపనభాంతరాశివిలసత్పత్నిర్నితారావరి
 శ్రీమత్పాణినిగొంతమామనభిః ప్రోక్షేమ శాస్త్రేషు తా
 నారజౌచ రసజ్ఞనభ్యుజ్జనచాతా గిరిశోఽవతు

శ్లో॥ కింకరీంద్రఘటామధ్యే పృథరాజయశోన్వితం
 పశ్యంతు సకలాధీరాః, శ్రీమత్తిర్పతి కోవిదం
 కుకరీంద్రఘటామధ్యే తథా బిరుదనయలం
 వేంకటేశ్వరనామానం కవరాజం సుపశ్యత
 మాతాపిత్రోస్తు తస్మాదం పూర్వజన్మతపః ఫలాత్
 జజ్ఞే తిరుపతికవి ర్వేంకటేశకవిస్తథా

వేలూరిశంకరసంఘాత శ్రివ రామాభిధానకః
 తయో శ్రివ్యత్వ మాపవ్య తథా ఖ్యాతిం సమాక్షయత్.
 శంకర శ్లోకంకరో నిత్యం భక్తానుగ్రహతత్పరః
 సచమాంసభ్యకాన్ రక్ష్యో దుమావామార్థజానికః.
 చంద్రమాళిక్యచాలభ్యా న్వచ్ఛస్పటికసన్నిభా
 శివరామకవేః ఖ్యాతి స్త్రీయా దాచంద్రతారకం
 మంత్రవాదికులఃపూజిత వేంకటాశ్వేనధీమతా
 దత్తాసి పద్యగత్నాని విద్యవోభ్య నిర్దనేనవై.

మంత్రవాది వేంకటాశ్వస్త్రి.

గీ॥ అందఱునువచ్చుకతన నానందగరిమ, గలుగుట మటుండ్రశ్రీ సూరికుబుంకు నాకు
 గురులలో నెక్కరూ మవ్యాకరణచార్మి, గూడ వచ్చెనుబ్రహ్మణ్యోవిడుంకు.

నెలబాలుడు.

సీ॥ కొండవీటను నుండుకొమరాలిమోమువైః బాలుపారుపాపటబొట్టనంగం
 బడమటిచెసబోటి కలపువై బెనిమిటిఁ దమవం దాల్చిన పూవుపండయనంగం
 దమ్మిలీవనెలంత యమ్మెయినుండ జూత్తలిన గంపంపువెత్తికయనంగం
 బెరిమ నాకన చునుఁ పీల్లపంజాను,, నిల్విన బాలసాహెహెహిపీ,, రసంగ

తే॥ గీ॥ సంజమెలనాగ తన చేతినంబువంగుం, జెలంగు గాజులమురిపిశిచేతందెగివ
 బోరమనంగను లెంతవంబురురేక, వెలయుచుండెఁ నమవనరిదియనాండు.

చంద్రోదయము.

చ॥ కలువలెనంగదారకలు కాంతిఁ జెలంగ ననంగవహ్ని స్రాం
 పులు గులుకంగ నంగనలు పొంగుచు మేను లలంకరింపఁగా
 నలమదనాంతికాంతకపురాంతః మాళిఁటాటవీనదా
 కుల మగుబాలలేఖగలకోవిదమాన్యుండు పుష్పవందెమంక.

భారతయుద్ధము.

సృగ్ధర—భీష్మ ద్రోణశృకర్ణః పరువతి రసజాః పాండవావాసుదేవ
 స్సౌఖ్యద్ర శ్చేకితానో దుర్జపదధరణిరాట్ తస్య పుత్రో విరాటః

ప్రారంభంతాఁజిఁగూరం నమర మమరదృక్పదదాయ ప్రవీరాః
క్షోణీయం శూన్యరూపా జని తదను మహాభారతానాం క్షయోఽభూత్.

చంద్రకళంకము.

శ్లో॥ నాఁకాశోఽయ మపారవారిధి రిమా నోతార కా బుద్బుదా
శృంగిదో నాఁకు మసంతశ్శుభసిరాద్దేహ ప్రదంతర్గతః
య శ్శతేకిల తత్ర నీలజలదాతార ప్రదంకో హరి
స్సయం పాంద్రతరేండుకాంతివిసరః పాథోధివీచీదయః
(రైలుప్రేమనువద్దఁ బ్రయాణననుమునఁ జెప్పినవి.)

మ॥ సరసీజాలయ నీయెడ న్నిలువ నిచ్చల్ భావనారాయణ
స్థిరకారుణ్యరసాతిరేకమున వృద్ధిం జెందుచున్ మమ్ములన్
స్మరియింపంగ దవమ్మ చూపఁగ దవమ్మా? నీదయాపూరనం
భరితాంతఃకరణప్రచార మెపుడున్ మావట్ల బావట్లన్.

మ॥ చిరస్థాభాగ్యము కల్గిప్రాగుదధివీచీమలికాదోలికా
చరవాతా ర్థక సేవ్యమాననిజవత్సం బైన బావట్లపూ
రరుణాంభోజదళాక్షి! మాకు నెలవిమ్మా? ప్రోవుమా? యెల్లవ
త్సరముల్ తిరప్పతివేంకటేశ్వరనిభాతంగుల్ జయప్రథముల్. తి॥ శా॥

ఇతరులవధానాంతమునఁజెప్పినపద్యములలోఁగొన్ని

ఉ॥ నిన్నటికంటె నేఁడు మఱి నేఁటికి వించియు రేపు సత్రాళా
భ్యున్నతి మీఱుమీక వసములీ బుధకోటికి నింపునింపు నో
నన్ను తక్కిర్లులార? విలసదృవదడ్డుత సత్రావిత్వ మన్
గొన్ననబోటి నిర్జరతఁ గోమలతన్ దనరారు నిచ్చులున్.

ఉ॥ క్రొత్తమెఱుంగులన్ విబుధకోటి నుతింపఁగ నాఁడునాఁటి క
త్యక్తమ మాచు మీక వస మొప్పెనలారెడుకారణంబున్
“గొల్పొక వింత ప్రాతయొకరోజు, తనులోకులపల్కలారయన్
రిత్రల టంచుఁ బల్క- విపరీత మదేటి కగున్ వచింపరే॥

ఇట్లు,

కురుగంటి శ్రీరామశర్మ.

9-10-11.

శ్లో॥ శ్రీమత్పరీక్షితకచోద్భక్తతాతారా, విద్యతల్-విస్తుతనకుస్తగుణప్రభా
 థా త్యక్తియైక్తముఖిదోషగజాతిదూరా, శ్రీ శ్రీశ్రీకేంఠివీట్ర-విత్తాశుభారా
 నీ॥ అన్న! తెల్లలసొంపులెన్నఁ దిక్కన్న తిక్కన్న యంచవకిర్తి నందకున్నె
 అన్న! యల్లికసొంపుగన్నఁ పెద్దన్న పెద్దన్న యంచోక దూలు నందకున్నె
 అన్న! గుంఫనము గన్నెన్న లింగన్న లింగన్న యంచెతాళి నందకున్నె
 అన్న! ముద్దులవలుగ్గ-లెన్నఁ దిమ్మన్న తమ్మన్న యంచోక నింద నందకున్నె
 తే॥ గీ॥ వీరికవితామహాశుభావారిరా, ననుచు జనులెల్ల వేనూళ్ల వినుతి నేను
 జగతి యశముననిపిన నరనకపులు, ధరణిఁ దిరువతివేంకటేశ్వరులుగారె.

గీ॥ అచట మఱి కొన్ని వాల్తుండియనఘులైన, వారలొనరించు విందులవలనఁదనని
 నెలపు పూర్తి చెందుటయు నాసీనువిడిచి, యెవరి యింద్లకువారెగియెనక మోక్షఁగ.
 గీ॥ ఉండుతఱిఁగొప్పరపువారిసొమదలఁచి, భంగవదినబంతుగులుకదర్పారటంచు
 వత్రిక సుకండు ముదలిడిపాడునుదులు, గిలుకఁగొడ్డఁగిరితను తెల్వీచులుక వడఁగ
 మత్తకోకిల॥ మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదీశ్వరీ?

మంగళం నినుఁ గొల్పుమాకును మమ్ముఁ దిట్టెడి వాండ్రకుక
 పొంగఁబ్రాచలు వ్రాయువాండ్రకురూపాలమ్మునకుక నవా
 మంగళం జయమంగళం శుభమంగళం జగదదంబితా. ౨౧౫

మత్త॥ “పోచిరా,, జాకరుండు బూతులబుంగ సారకు విప్పెడుక
 “వేచిరా,, జాకరుండు వ్రేలుడుఁ బెట్టె లైటికి పెట్టెడుక
 “చీచిరా,, జాకరుండు చెన్నఁటిచీకుఁ గైకము గోకెడుక
 కాచి కొప్పిపువారి నెట్టులా గట్టు నెక్కఁగఁ జేయఁగన్. ౨౧౬

మత్త॥ “శ్రోనీరాజాలు,, కొండ చొక్కెడఁ దూలనాడుచు నుండఁగా
 “వేనీ రాజాలు,, కొండ చొక్కెడఁ తెక్కిరిం పరింపఁగా
 “తీనీ రాజాలు,, కొండచొక్కెడఁ దిట్లు బిట్టుఁగఁ దిట్టఁగా
 వాని నై చదరంగ మాతయి వైరు లాడి రథీరులై. ౨౧౭

“ఈదర్పాదునుసూర్పి పూర్వరంగమునఁగొందొక మాతఁబడియె, ఇది
 యొక పాఠమునందలి దీప్తిప్రలాపనలు మూచి తీరవలయును.

మత్త|| “పోతురాజులు,, నిట్ట వీరగుచు,, “బోకిరి,, నుడు లాడంగ
 “బూతురాజులు,, మేరదప్పచు బూతు లేకరు వెట్టంగ
 “ఓతురాజులు,, “మేపుమే” వని వరుంకరింపులు నింపంగ
 గోతు *రక్క-టపి కోత లెన్నియొ కొప్పపుంగపు లావయి. ౨౧౮

మత్త|| బండ లొక్కెడఁ బండలొక్కెడ వారు బూరులు నూటంగ
 మొండిచాతలవారు సారెకు మ్రోత లేమియొ మ్రోగంగ
 పిండి లేకయొ రొట్టెఁగాల్పుచు బింకముల్ తెగబొంకుచు
 దండుబల్మిని గొప్పరంబు వృథా వ్రకల్గము లాడెడి. ౨౧౯

తరల|| తెలివి తక్కువ యీశు రోసము తెల్లమొమును వ్రాతయే
 తెలుపు నంచు నెఱుంగ మారక తెల్లవాటిన దాదిగాఁ
 బలుగుచాతలు మమ్ముఁగూరిచి బండ్లఁదోలుచు దానిచే
 గలుపు కొవవువారి కీ గమకించి రావులు కొల్లగ. ౨౨౦

(*ఫిబ్రవరి 10వ తేది 1912 నం దర్పారునుండి.)

4-9-1911 తేదీన, మాకును దిరుబతి వేంకటేశ్వరులకును వైషమ్యములువల
 వని యుద్దేశించి తదనుగుణమయిన పత్రిక నంపి అందు సంతకములుచేసిన క్రజ్ఞా
 నిధులకు విషయభూర్యకముగా నమస్కారములొనర్చి చేసిన విన్నపము....

నీ|| ...నీ|| చేసిన ప్రతిజ్ఞఁదప్పముచెప్పమితర, మార్పుఁడి సంశయం బొనఁగూర్చుఁడి
 నభయం, బంపుఁడివార్త దిశలకునింపునింపు, డో నరఁగులారపి గుంటూర్ని వాఁగులార!
 నీ|| పత్రికలఁ దెల్పి కొనినట్లే ప్రతిసలెల్ల, వీరక నిగ్గించుకొందు మీలోకమందె,
 యంతకేమాఁడులోకాలకేగలేని, వేగ నభయ మూర్చ్య డో జగద్విదికులార!,

ఇట్లు

కొప్పరపు సోదరశివులు, శతావధానులు

ఈ కుసాట కోతలు నీరు పంధిపత్రమందుకొనిన రమానము
 లకుఁ బిమ్మటివని యెఱుఁగుఁడు. సారమరయఁడు, లి|| వె||

మత్త॥ మంగళం బగు నాశుఘోషనమాభ్యుక్తుకుర్రపువృక్షున్
గంగ సీదఁగ నూతగాఁ గొనుకాకవిద్విజపాళిన్
మంగళంబు నిజం బెఱింగియు మాయశమ్మును మర్చఁగా
వెంగలుల్ పొనరించునాయవివేకపుంజెడుగోలకున్.

౨౨౧

సీ॥ ఎండగండినిఁబట్టి యెందుగండి, యటంచు వాయఁజూచ్చిరివృథావాగ్ధ్యయముగ
తమపాటిపొక లోకమెఱుంగుటయెఱింగియునుమమ్ముఁ బాఠిరంపనఁదొడఁగిరి
మృతవుగా నేదేని మేము వ్రాయఁగ దుందుడుకు మీటి కందనాలకుఁ గడంగి
“రవధానమునుజేయక వధానులెటులైతి, రసనెక్కనక్కెమ్ముబాడఁదొడఁగి
గీ॥ రకటగిలోకమ్ముగ్రుడ్డిదియంచునెంచి, విచిత్రలరేగిమమ్ముదూషించఁదొడఁగి
రేమిచెప్పఁగ వచ్చు నిశామరోష, రూషితములు కొవవువారిభాషితములు.

క॥ ఇది యిదియందెను వాదా, న్నదమగు నల“ వశ్య” యనెడిశబ్దమునకై
వదరులు వదరుచుఁ బ్రకటిం, వఁ దొడఁగి రొక కొంతమంది వర్తికలంతక

క॥ “కాశిక” యనుపేరెఱుంగని, భీమాన్యలుగూడ దాని దెగఁదిట్లుచు శా
భాశార్యప్రాగ్భారా, వేశమ్మునఁ దఱుచుఁ దాండరించిరి జనని ౨౨౨

గీ॥ రామరావు వ్రాసెడిదనఁగ వ్రాయరాద, యుత్తరంబనిమిన్నయంతిమము
ఎట్లువాయ నే మగునెక్కొ యీవివాద, మనుచునాతఁడువ్రతకనంతఁడయ్యె.

గీ॥ అపుడువాయమ్మదోచకయతనిపేరు, గూడఁజేర్చిశిష్యుడువ్రాయకొంటెనాచ
మాచి యాయన వేరణఁ దోచిపుచ్చ, రాక యతనిబుల్బదీర్చగఁదలంచి.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

*బ్రహ్మశ్రీ తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులకు.

అయ్యా,

మీరు నగసారాపువేటలో యీ సంవత్సరము ఆక్టోబరు 1, 2 తారీఖుల
శతావధానమును పేరుచే 40 మందికి నభిర జేయునపుడొక వృక్షకుండు “వశ్యా
వశ్యానఃశ్యతః” అనునమన్యనిచ్చి పూరింపుఁడనఁగా వానమన్యతవ్వించెప్పి, వృ
క్షకుండు “దీది వండితు లాప్తికొనినదియే తప్పగా” దనివల్కఁగా “ఎవడావండితుండు

తే॥ కాకా వృత్తిలోనున్న గ్రంథమల్ల, రామరావున కెఱుగంగ రానిదనుచు
నతడుకావించు ప్రాచలకతన నెఱిగి, దానిచేమానుడినిల్పడలచినుటయు

క॥ *కలకామనకుం మార్వమృత, యలఘుడురచ్చిమ్యుడెలమిసంగెను దోష

ము లగని యగు రామకవి, ట్టిలమని కావ్యము దాని వెఱచితి మంతకా.

మత్త॥ పౌష్టాడయ్యను రామరాట్క-ది భావియొగవకచ్చునన్

నిజ్జా తెల్లరు నత్తుకైతను వెళ్లఁ జెప్పెను దానిలో

నజ్జా అత్తఁజి జేయునల్లరి కాకఁ దూఁతముగావుటన్

దజ్జాడంచు నెఱింగి యుండియుఁ జచ్చు రేరితి మంచికా.

౨౨౯

వండికుడైన నిట్టితప్పనమన్య నేల సువ్వకొను'నని వండితమావణచేసిరికి దా
అంకుడై గొందఱు వండికులి నమన్య తప్పగాదని, మేము నమర్థింపఁగలమనియు
మీరు తప్పని నమర్థింపఁగలరని నళమ రావలసినదనియు మీరుతప్పని ధ్రువవలచి
న యెడల మేమునూటకదారు లిచ్చెదమనియు ధ్రువవలర లేనియెడల మాకు మీరు
నూటకదాఱు లిచ్చిపోవలయు"నని యుత్తరము వ్రాసికంపఁగా నిశ్చిత్తరమియక
నరసారావుపేటనుండి నుంటూరునకు వెల్లితిరి ఇంతవలకుం. దగిన త్రమ్యుత్తరమి
చ్చినవారుకారు. కావున నివ్వఁజి నవ్వకదనపోషణ సామర్థ్యమున్న యెడల
వత్తియుత్తులువన్ని కాలము వ్యర్థపుచ్చక తప్పని నిశ్చయతరముట కొవ్వకొని తెలి
యవరచిన జక్షణమే వండితనభవజేయించుటను. అనమన్య తప్పకాదని నమర్థిం
చుటకును గృహనిశ్చయఁడనై యున్నాడను. (యంకులకతి శీఘ్రమునఁ ని
త్యుత్తరం బొసంగనిచో మీరొడినట్లే తలంపబడుదురు.)

బ్రహ్మశ్రీ బెల్లంకొండ రామారాయ కవింఘ్రుల శిష్యుడగు

1-11-11:

ములుకుట్ల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి).

కుండలితమగు వాక్యముప్రేమకునిస్వహస్త లిఖితము తక్కినదిఅచ్చు

శిమహారాజశ్రీ చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి శతావధానిగారికి యిచ్చేది

రన్నా, బందరు, భైరివవీస్సు. 27-6-11 బండారువల్లి.

నమస్కారములు.

కృష్ణమం యాచుకృష్ణ తెలియలేకు, గీతకముయొక్కయెఱుఁబడెలునది తెలి
యలేకు, క్రమశఙ్కం మా నురువుగారు బెల్లంకొండ రామారావుచేసిన కృష్ణలింక

మత్త॥ *తప్ప లయ్యది బ్రహ్మకేనియు దాట రానివి యాటచేఁ
 “బప్పలోనదు” గన్న సామెతఁ బట్టిపోఁదలంపు లా
 చొప్ప చొప్పడెఁ దక్కు-వారలు శుద్ధశుంఠలు సారెకున్
 విప్పితము పేరిబెడ్డలు వేయఁ జూచ్చిరి మావఱున్. ౨౩౦

మత్త॥ “రామరా వెటులేని బైకిఁక రాఁగ లేఁ,దని కొవ్వుం
 గోముకైనకులఁతటన్ దమ గుంపు నూడిరి పెల్లఁగఁ
 సాము సేయఁ డొడంగి రెండు ననత్యమే యొకవిదైగఁ
 వామ మార్గముఁబట్టి సారెకువాగవ్యయ మ్మొనరించుచుకొ. ౨౩౧

రంగిణీని మీవద్దకొనినాను. దానిని తాముచిత్తగించి గుణకోషములను వెల్లడిం
 తురుగాక, నాశరీరము కొంచము నెమ్మదిగా నున్నది. యింకా పదిరోజులకు
 వారుచేసిన రుక్మిణీపరిణయ చెంపుప్రబంధమును పంపఁగలను. శ్రీధృగాపరిసీలిం
 రుగాక. (మక్రికిమక్రిసకలు)

జూపూడి.హనుమచ్ఛాస్త్రి.

(*శ్రీరామారావుగారి కృష్ణ లీలాతరంగిణి నుండి)

- (1) శ్లో॥ ...న సందతనయః కరపంకజేన వన్పర్వ శి + మ...,
- (2) శ్లో॥ మయి మూత్రణాయ నదనా దృహి ర్గతే,,
- (3) శ్లో॥నవసీతచోర తవ శి + మాచారామి ... మమ శి + చుంబనమిదం...,
- (4) శ్లో॥ సుఖగే త్వదీయ మయి శోభనంధ + మమ దర్శయ ...,
- (5) శ్లో॥ అధిరుహ్యచైష శయనంశయానమ,త్తనయాశుత్రోనిహితవాన్నిజంపదం
- (6) శ్లో॥ మమబాలికాని + విలేతవాత్సజోనిధధేకరాఁబురుహమధ్యమాంగుళిం
- (7) శ్లో॥ ...ఆత్మమత్పవిత్రతా ననాస్తరే నమమూత్రయత్,,
- (8) శ్లో॥ ...ఇతి బాలికాంగ మఖిలం విశాఽత్మనః పరిలిప్తవాన్...

ఇదిజ్ఞాత్ర ముదాహరించితిమి ఇట్టివెన్నో కల వని యెఱుఁ
 గునది ఇందునుగూర్చినవిచారణమునకు శలభాలభనము, చూడఁదగు
 ‘ప్రేమాదోధీనుతామపీత్యత్ర అపిశబ్ద ఏవకారార్థకః, అతోనరామరా
 య స్త్రైతావతా కించిదపి న్యూనతా సతు సర్వథా నమగ్ధ ఇతి శివమ్,

మత్త. రామరాయని కైతలోని చురకపున్ విరసవయ్య
 గామయ వృద్ధి త్రివృరానిది యాట మిన్నకముండి వి
 ద్యా మహేంద్రులు "పశ్య" శబ్దముపై సారకుఁ గొంద తే
 మేమి వానినిగాని నీదయ నేమి కొంటిమి గెల్పులక.
 గెల్పులు.

ప్రశ్న:— 'పశ్య' అనుశబ్దము తప్పనియు, ఉపనర్తకపూర్వక 'పశ్య' శబ్దము సాధు వనియు, కాశికావృత్తిమతము, రెండును సాధువు లని కొముదీమతము, మొదటిది పాదీనమతము, రెండవది సవీనమతము, మొదటిదే మంచి దని మేము, రెండవదియే మంచి దని మహామహేష్వాసాధ్యాయతాతాశుబ్బరాయ శాస్త్రులవారు లోనగుకొందఱువండితులు, ఇందునుగూర్చి పత్రికావాద మొక సంవత్సరన్నరవటకు జరిగినది, కాని యీక్షణమువఱకు మావాదమే స్థినిల్చియున్నది. ఇందుఁ గొముదీమతానుసారముగా వాదించినవారు (1) మంత్రవాదిశూర్యనారాయణశాస్త్రులవారు, (2) తాతాశుబ్బరాయశాస్త్రులవారు, (3) పురుషోత్తరామశాస్త్రులవారు, ఇంక, తుట్టకుదివారు బెల్లంకొండ రామరావుగారిగురువులు, వీరు కడు శీఘ్రముగా సూచిపోయి రని చెప్ప వలసినచ్చినందులకుఁ జింతిల్లుచున్నారము, మొదటివారుతమశిష్యువేరితోఁ బత్రికలు ప్రకటించినవారు వీరు శ్రీరాయఁడుశాస్త్రులవారిశిష్యులగుజయంతిభగీరథశాస్త్రులవారిచే సూడఁగొట్టఁబడిరి, అయివిదస్త్రములు వివాదమునకు దిగుటకుఁ గారణము మొట్టమొదట మేముప్రకటించిన 'పశ్యాంపుశ్యాం' అనుచిన్నిపాత్రము, వీరిలో వీరిట్లు ఖండనముండనము లొనర్చుకొనుచుండఁగా మున్ను దాహరించిన మహామహేష్వాసాధ్యాయులవారు తటస్థులుగా సౌకతీర్పును దీర్చి ప్రకటించిరి, దానిపై జయంతిభగీరథశాస్త్రులవారు వ్రాయవలసినవిధియున్నను సర్వాపవాదక మగుగురుశిష్యవ్యాధము దానికి బాధక మయినది, అంతలో శ్రీరామరావుగారు తమవాదము గెలిచినదను సంతోషముతో నిట్లాకరిపేరఁ ప్రకటించిరి.

(నవంబరు 1వ తేదీ 1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

పశ్యా పశ్యా న పశ్యతః .

1 పాశ్చాతీ సూత్రములో నైసూత్రమునంచి ఉపనర్తకమును కాశికాకారుడుఅను వృత్తి చేసినాడు గానపశ్యశబ్దమసాధువు, కొముదీకారుఁడు అను వృ

త్రి చేయక పోయినందున వశ్యశబ్దము సాధువు అని కొందరందురు గాని అది సరి కాదు. కొముదీ కారునికంటె కాశికా కారుడు ప్రాచీనుడుగాన ప్రాచీనమతమే సాధువు అని “వశ్యాం పుశ్యాం” గ్రంథ కారుడు వ్రాసినారు. 2 దీనిని ఖండించి మంత్రవాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి గారి శిష్యులు నల్లని చక్రవర్తి వెంకటాచార్యులవారు జ్ఞానాదిగుణములచేసరితముడు గాన కొముదీ కారుడు చేసిన అననువృత్తియే బాగున్నది అందువల్ల వైదిక ప్రయోగములు మహావిప్రయోగములు కుదురు చున్నవని వ్రాసినారు. 3 ఇందుమీద మహామహూపాధ్యాయ తాతా శుబ్బారాయణశాస్త్రి గారి శిష్యులయిన జయంతిభగీరథశాస్త్రి గారు జ్ఞానాదిగుణములచే కాశికా కారుడు తక్కువవాడు కాదు. ప్రాచీనుడు గాన సీతనిమతమే గ్రాహ్యమని వ్రాసినారు. 4 దీనిని ఖండించి వెంకటాచార్యులు గారు, కాశికా కారుడు ఉపసర్గపదమును కొందరను వృత్తి చేయగని వ్రాసినందున కొముదీ కార మతము కాశికా కార మతముకంటె ప్రాచీనమయినది. కాన అదే గ్రాహ్యమని వ్రాసినారు. 5 విజయనగర మహారాజ నంనక్రొత్త కలాశాలా ప్రధానూపాధ్యాయులును మహామహూపాధ్యాయులు నగు తాతా శుబ్బారాయణశాస్త్రి గారు ఉపసర్గపదమును అనువృత్తి చేసిన అన్నం భట్టాచార్య వశ్యశబ్ద సాధుత్వము నంగీకరించిరి. కాతన్త్రీ వృత్తికర్తయగు దుర్గసింహుడు కూడ వశ్య శబ్దము సాధువని వ్రాసినాడు. సారసత్వ వ్యాకరణమునందుకూడ అనువృత్తి లేదు. గాన వశ్యశబ్దము సాధు వేనని వ్రాసినారు. 6 (వాక్యార్థ గ్రన్థి కా వ్యాకరణగ్రంథకర్తలగు బ్రహ్మశ్రీ భాగవతుల వారి శాస్త్రి గారి శిష్యులగు పురిఘోష్ణ రామశాస్త్రి గారు సూత్రభాష్యకైయటములయందు వశ్యశబ్దము ప్రయోగింపబడి యున్నది గాన కాశికా కారమతము తద్విరుద్ధమైనదని వ్రాసినారు. 7 ఇవి మన్నియు ఆచ్యుపదేయన్నవి. ఇక ‘వశ్యాం పుశ్యాం’ గ్రంథకారులకు తత్పక్షపాతిల న్యవక్షపాతమే గతిగా కనబడుచున్నది.

బైజవాడ.

హితవాది.

పైప్రకటనము శ్రీరామారావుగారు వ్యాకరణవిషయమునఁ బ్రవృత్తయినే ముబుద్ధులని చెప్పక చెప్పఁగలదు, అది యటులుండె. ఈ హితవాది నామధారి కడువృద్ధు, శాఖాభివానమును బురస్కరించికొని మమ్ముఁ బరోక్షమున దుర్బాహు లాడుటలోఁ దప్ప నస్యత్ర యితఁడు మంచిచెడ్డల నెఱిఁ

గినవాడు, ఈతని పేరఁబ్రకటించఁ బడినవైపత్రిక యొక్క మాతృక మావద్దకువచ్చి యున్నది. బ్రాకెట్టులోనున్న 19 అక్షరములును హంసవాదముంచి రామారావుగారు వ్రాసినవి కాన రామారావుగారు కారణాంతరమునఁ దమపేరితో వాదమునకు దిగకయున్నను “నిండుజోక్యమేలేకయున్నా” రనుచారివాదమునత్యధూరము, ఈ యంశము నేయొక్కిందివంతులు బలవఱుపఁ గలవు.

(అభినవనరస్వతినుండి.)

“...పైగంధములు చూడనికతన రామారావుగారు “పశ్య” అనునదిసర్వము తములను సాధువేయనువిశ్వాసముతో నరసారావుపురవాసులు వ్రాయు నుత్తరములకు నమ్మించిరి. వదవడి యథార్థమెఱింగి మిన్నకుండిరి. అది వారియొగ్వ తను వేసెల్ల జాటుచున్నది. అనవనరముగాదూషించి మనబోటులానర్పు ప్రకటనలవలనఁ దేలదగునంశమునునేను వేఱవ్రాయనక్కఱలేదు. చేతనైనచోఁ బత్రికాముఖమున సూసభాముఖమున సూ సమన్వయగూర్చి పండితనమక్షమునఁ బెనఁ గుటయుక్తము, లేదా? యింతటనేని మిన్నకుండుటయుక్తము - యథార్థము సెప్పికొన్నచో మనకప్రతిష్ఠలేదు - జన్మకతమున కేని రామారావుగారు, సమన్వయ నేను బంపలే, దనికాని, నరసరావు పేటనభటు వచ్చివెల్లిపోయి వదంపడియుత్తరములు వ్రాయించలే, దని కానియందు రని నేననుకొనను సమన్వయస్థుని నిరూపింపఁగలిగినచో నూటపదియఱులు తామిత్తుమనియులేనిచోఁదమకివ్వవలెననియు రామారావుగారు తిరుపతివెంకటేశ్వరులకు నాచేతనే చెప్పిపంపిరి. నేనబద్ధమాడినందురా? సీ॥ రసీకులు శుభములై రానించు పులిపాక పూర్ణయ్యగారెనా మొదటిసాక్షి

పణవిత్తమీ నిప్తవడిన రూపెనగుల్ల వానుమంతరావుగా రవలిసాక్షి

విప్పర్లకల్యాణ్యవిపులాగ్రహరస్థ పండితద్వంద్వమామైనిసాక్షి

వేమవరఘ్నదౌ వెంకటకృష్ణాఖ్యమేదినిదేవుఁ డామిఁదిసాక్షి

తే॥ గీ॥ ఇంక నెందఱొయ్యన్నా వారిందఱేల, రామారాయాఖ్యపండితరాజాకందె

“చెప్పిపుత్రైంచ లేదిట్టులప్పు”డనుచు, బలికినక నాకుఁజాలు సూ ప్రాథులార.

రామారావుగారు స్వయముగా వాదమునకు దిగకుండుటకుఁ గారణము వా

రిక్రీకృష్ణలీలాతరంగిణిలోని హేయప్రసంగముగాని వే కాదు, అదియటులుండె, ఓమ్మటమేము ‘పశ్యశబ్దవిచారము’ అనువ్యాసమును వ్రాసి మహామహాపాధ్యాయులవారివాదమును ఖండించుచు, “గ్రామం గచ్ఛన్ తృణం స్పృశతి” గా రా

మరాఠుగారిసరువుగారివాదమునుగూడ ఖండించితిమి, అంతతో నాయీవండితులు విరమించిరి, పిదప రామారావుగారే స్వయముగా వాదమునకు దిగవలసినవారైరి కాని న్వనామగోపనము మున్ను చెప్పిన హేతువున వారి కావశ్యక మయ్యెను. అట్లుగూడరీతి నవలంబించినారు, (1) పశ్యశబ్దమీమాంస, (2) పంచాననవలయనము (3) గుంజాగర్వభంజనము, అనుమూడువ్యాసములు మిగులఁబచ్చిగా వ్రాసి ప్రకటించిరి, ఇంక మొదటిరెండును 'పశ్య'కు సంబంధించినవి, మూడవది తమ లీలాతరంగిణిని, నమర్చించుకొనుట కేర్పడినది, ఈమూడును మాచే రెండువ్యాసములతో ఖండింపఁబడినవి, అందు 'మొదటిది పిష్టవేషణము, రెండవది 'శలభాలభనము, అంతతో నా'పశ్య'వాదము నమాప్తమైనది, ఆయీవాదమునుగూర్చినవిశేషాంశములు తెలియఁ గోరువారుప్రత్యేక మందులకుఁ గానేర్పడిన 'పశ్యాంపుశ్యాం' లోనగుగ్రంథములు చదువఁగోరదము, అవి యెల్ల నిండునుదాహరింపవలసియున్నను, గ్రంథవిస్తరభీతిచే నందులకుఁ బూనమైతిమి, విద్వద్వాదము గాన నది యంతతో ముగిసినది, గాని యవిద్వద్వాద మింకను జాలుమూలములు లేక 'హితకారినీ, మసౌరంజనీ, పతికలలో డిద్ధబిద్ధదబిద్ధాదులవలనఁ బ్రకటింపఁ బడుచునేయున్నది. అందునుగూర్చి పీఠికలో సంగ్రహముగాఁ జెప్పించఁబడును. శ్లో॥ మూఢాణాం పండితా ద్వేషాః" (భారతముశాంతిపర్వము...)

తరల॥ తనదు వాదము న్యామ్యమైనను దైవవంచన కల్గి నెం ౨౩౩
దునకు మాటక సూరె దుమ్మును దూళిగాఁ గనువట్టు చొ
ప్పనకు నక్కవి చింత నెందుచుఁ బోవు తోవ యొకండునుకొ
గనక విజ్ఞుఁడు గాన నేవియొ గ్రంథముల గనునఁతటకొ.

తరల॥ తిరుపతికొ మఱి వేంకటేశునిఁ దిట్టియత్తఱి నెవ్వఁడో
* "పరశురాము" లటంచుఁ బదైము వా)నె నొకక్కఁడు యుక్తిమై

(అక్టోబరు 16 తేది, 1912 సం॥ దర్బారునుండి.)

ఉ॥ తామనవృత్తి వీడి యుచితఫీతి నిక్కము నాలకింపుఁడి
భూమిపులందఱన్ దుసమి పుట్టెల నాకపు మెట్లుఁ జేసి యు
ద్దాముఁడునైన భార్గవుఁడు త ప్పిసుమంతయులేనియట్టి శ్రీ
రాములఁ దూలనాడియె పరాభవ మొందుట మీ రెఱుంగరే.

వరకురాముడు రావపురులఁ బట్టి నేలకు వ్రాయుట
త్రవీ మఱిందుకు సంభవించెను? తత్త్వమంబి యెఱుంగవే.

అ:౩

మత్త॥ గోవు కోనము హైహయం దొకకొంత నోనము చేసె నా

గోవిశేషవరీతుఁ బట్టుక గూలనేసెను రాముఁడున్

గోవు నా మఱివాక్కునొంగద? కోవిరున్ వరికించిన్

దేవి? యియ్యెడ దానికై కడ తేర్చి రెవ్వరు రాజులన్. అ:౪

మత్త॥ మేమె రాజుల మంచు కొందఱు మిన్ను ముట్టుచు వత్తురో?

నేను మేగతిఁ గాంచ నేర్తురు? చెప్పు మట్లగు పట్టునన్

రాముఁ డుద్భవ మందునంతకు రాజు లేమయిరో కడే?

జామదగ్గువై కుతారభాగకు జొల్లుఁ దేమి యెఱింగెడిన్. అ:౫

మత్త॥ రాముఁడే యలరామరా వని రాజు లిష్టవఁడురో?

మేము సెప్పెద మాతఁ డేగతి మించి నిర్వఁగ నేర్పడిన్?

ఏమియరిదువో? వచ్చి బూమిల నేరీ చూపితి మంబరో?

రామరావు కవిత్వమందుఁ బరాభవం బవి గూర్చిడిన్. అ:౬

మత్త॥ కాన నాతఁడు రామరావగుఁ గాక నామసద్యక్షమా

దానిఁ బూని యెదుర్చునేరఁడు దైవవంచితుఁ డౌటవే

నీనఁగావలె భూమి యీపయి సంక సెందొక రామునిన్.

లేనిచో సుధరాజు బూరక లేమలై వెడఁ గావలన్. అ:౭

తరల॥ తిరువరిన్ మఱి వెంకటేశుని దిట్టు నింకొకరుండు గ

చృటను “రావణమంథకర్ణు” లటంచు దుఃఖము దీఱఁగన్.

అరసి చూచిన నిదియు వెనక్కిట్టియట్లే రామునశక్తతన్

శురింగె రాముఁడు పుట్టుఁగావుత శూరుఁ డింకొకరుం డొగిన్. అ:౮

 ఆయాదర్బారు పత్రికలలోని ప్రతిపత్రి పత్రియల ప్రిలాపముల

కెల్ల మేమిచ్చినప్రస్థుత్తర మీక్రిందనుదాహించుచున్నాము.

(అభినవసరస్వతీనుండి.)

“పండ్ల తాయ తే”.

శ్లో॥ భిక్షా సర్వా ణ్యరణ్యా న్యతివిషమలతాగా ధదుర్లాభి భూతా

యాచాస్తం తక్కితాస్తం భషకతతి రియం బుక్కినై ధీగిరోతి

లజ్జనే హస్త మేనాం మదక రటిఘటాభేదనంఘటరూఢ
క్రీడాధారేయధారా మమ ఖరసఖరాః కింకరోమి క్వయామి.

(పండితరాజశతకం.)

శాఖాభిమాని భాితలారా!

తగిన ప్రతుష్టతరమును లిఖింపనేరని "పండితాయతే" గారి ప్రేరణముచే డి
ద్ధవిధాదులపేర్లతోఁ దిట్టితిట్టి యానందించుమీయోగ్యత పండిత రాయలుతప్ప నిత
రులు వర్ణింపఁ జాలరు. "కృష్ణలీలాతరంగిణి" లోనిబూతులు "గోపు రాదులమీఁదిబూ
తులతోపాటు కోర్టువారు క్షమించురని సంతసించెడిమీసంతోషము కడు వర్ణనీయ
ము, బోలెండులక్షణగ్రంథము లుండఁగా దాని కీగతి పట్టినందులకు మీయంతట
మీరేయొప్పుకొనుటచే దానియోగ్యత వెల్లడియైనది, కాకిన ఖండింప నేరకయే
దో వెట్టిమెట్టిసూతులు వ్రాయుటవలన నేమి వ్రాజ్ఞులసూతురానియవాచ్యవచనము
లతో మమ్ము నిందించుటవలన నేమి మీ "పండితాయతే" గారిలోఁబి విస్పష్ట మ
గుచున్నది. సరియైనయంతరము స్ఫురించినచోఁ దిట్టతోఁ బని యుండదుక
దా! కాకిక ప్రకృతము వరస సారములలో లేదనుట వట్టిపిచ్చిమాట. విశేషములు
తెలియఁ గోరువారు చూచుచునే యుందురు, సామాన్యులు కొందఱు లఘుకౌము
దితోడనే తృప్తి నంది నీధాన్యకముదినే ముట్టురు. అంతిలో దీనికిఁ గాని దానికిఁ
గాని గౌరవము చెడిదు. కాకిక నక్కడక్కడ దీక్షితులుగారు ఖండించిరని
వ్రాసి దాని సక్రమాణ మనుట యుక్తము కాదు, ఎక్కడ నివ్వడు దానిని మన
ము ప్రమాణముగాఁ బట్టుచున్నారమో అక్కడ దీక్షితులుగారు ఖండించినది యు
క్తమా! కాదా! అనుసంశయము లేల వలసి యున్నది. అందులకు మీవారు పూన
వలసియున్నది. కాకిక వసురించియే 'వదనాకృత్యపరాణపారీలు' లెల్ల వ్యాఖ్యాన
ములను వ్రాసియొన్నారు. అప్పటికి బాష్యమునకును దీనిని వారంతగా గౌరవించు
టచేసిది భాష్యములవలన మి మేము వాగ్నితిమి, నైషధములో "ధయా" అనుప్రయో
గమును యథాకథించిత్సాధ్య మయిన దానినిగా వ్రాసినమల్లి నాథ సూరిగారేమి
సోపనగ్గములుగా "హస్తాధ్యా" "సూత్రమునకుదాహరణములు" చూపినమహా
వైయాకరణిగోమణి ఖట్టిమేమి మఱికొండలు! వ్రాసినలేమి మావాదమును బూ
ర్తిగా బలపరుచుచున్నారు, కాకికను గాని మమ్మునుగాని వారినిగాని తిట్టిన చో

దిట్టిన వారిసొంతకంటబయలువడునే కాని వాదము నెగ్గదు- ననుసాక్షిపూర్తింగూర్చి చొప్పుదంటుశంకలను బ్రకటించితిరిగదా; అందు దిద్దబిద్దాదులచే వ్రాలుచేయించితిరేమి? నానాదిధముల మమ్ము దిట్టియు వేటాకరిని బొగడియు నెవరికి 'బ్రహ్మకట్టము, గట్ట నుంకించుచున్నారోవారివారే' యందుఁ దగిలింపుడు- పన తెలియఁగలదు- ఏక కాలమునందు నర్వజగద్దర్శనయోగ్యత లేక పోవచ్చునుగాని పర్యాయముగా నేల యుండఁగూడదు- మఱియు 'యః' అన్నచో 'జడపదార్థః' అనిరాఁగూడదని యేవండితుఁడునుబలుకఁడు- 'పండితాయతే, లుపల్క-ట వింత కాదు "నర్వనామ్నాం బుద్ధిస్థతోవలక్ష్మితథర్థావచ్చినే శక్తిః" ఇది నిష్కల్పస్థాని ధాన్తము- గత్యంతరమేదియును లేక వృథాగ బూతులు తిట్టుమీకిమాత్రమేని వ్రాయుట యనవసరమే- అంతేవాసులలోఁగూడ మీకుఁ దుల్యముగాఁ దిట్టువారు మాకుఁ జేమాటని నింతటితో నివ్వటికి విరమించితిమి. "మూర్ఖంఘదానరోధేన

ఇట్లు,

తిరుపతి వెంకటేశ్వరము.

మత్త॥ అంతదనగ్ర-ను మావ్రతాపమహత్త్వమే యలరాగతన్
జింత నుండుచుఁ దిట్టి పోయుచుఁ జేతిగాజులమోతతో
గొంతు బొంగురు వోవ రోజుచు గోకి కొంచు శిరమ్ములన్
మంతనమ్మునఁ గుట్రజేయుచు మాగ్గు రుండుత ముబితా. ౨౪౦

మత్త॥ "చాల దీయవతార మింకను జాలలోపము లుంటచేఁ
జాలువాఁ దుదయింపఁ గావలెఁ జాల నందులకై తపన
బోలిఁజేయుదుఁ మీరలెల్లరు సూగకే యిటు మోగఁగుటల్
శిలవంతులు మెచ్చ, రంచును జెప్ప మంబరొ వారికిక. ౨౪౧

తరలి॥ వరశురాముఁడు రాజవంశమ్ముపై న వా రొసరించె నీ
వరశురాము లటుల్ పొనర్చమి పాజ్జులెల్ల నెఱుంగరే
ఉరక తిట్టుట కట్టువ్రాయుచు నుంట నింతవచింపఁగాఁ
దటి ఘటిలైన యక్తిచెప్పమి తప్పు నతగ్ర-వి కంబితా. ౨౪౨

చ॥ కపితము గట్టు చుట్టములు 'గాడిద' లెద్దలు, మొద్దు, లంచు న
తృపుఁదనుతెల్లి యంతయును శాశ్వతమై రనివంద్యమొనఁగః

కుపదపులుండునంతవఱకున్ వెలుంగన్ గిలుకంగఁ జూచ్చి రీ

కుపితులు గోఁకు పద్దెయలకున్ దరి యంచును గాన మంగికా ౨౪౩

తే॥ ౧॥ అన్ని తిట్లకు నాఁటి నహనమున, కేము మోమోడమనుటయే హేతు వంబి?
వారి మోముఁజూచినయంత వారిలోఁతు, స్నాంతమున కెక్కుక తన నాననమునీము.

చ॥ ఇతరు లెఱుంగు లేట్టు లెవఁ డేవని నేయును దానిగుట్టుతా
నతఁడె యెఱుంగుఁగాక భజగాంఘ్రిల పద్ధతి నేఁ డెఱుంగు, న
ర్జితుఁడు మఱొక్కచో నయినఁ జేసెడిదేమి మఱొక్కపట్టి? నే
చతురుఁడు వీరి మెచ్చినను సత్పథ* స్నాంతము డాచియేఁగుమి. ౨౪౪

పోష్టుముద్ర) } 4 సెప్టెంబరు 1911 } లైబ్రరీ
ఎగ్జూరు. } సోమవారం

*... ఈవివాదమునుగూర్చి కొంత వ్యాఘ్రత చూచిన నాటిరాత్రి 27 తేది... మీ
కాగితములు వచ్చినవి, ఈస్థితిలోనున్నవాకు ఒడలు పులకలెత్తెను, మహాత్మా
హనందములు కలెను, నేనుకూడిఇప్పుడు గుంటూరురావీలుండిన బాగుండును
... నొకరీపీలులేదు, . కొవ్వరపుంగవులు ఇక్కడనవధానములుచేయుటలో
అప్రావధానము వేరేగాని, లక్షణమింతేనియులేదు, సమస్యలు ముందు చెప్పించుకొ
నుట... వ్యస్తాక్షరిలేదు... ఒకవేళ వివాదసభలు జరుగునేని ... అప్రావధానము
ప్రధానముగా ముందుపరీక్షింపవలసినది, అందు వ్యస్తాక్షరిముఖ్యతమును, వారిఆశు
ధార గొప్పదేశాని ... వేలకొలదివర్యయములుతిరుగుచున్న మామూలుచక్కమే
గాని కొత్తరీతిని దిరుగదు. ఈయారనిచ్చిన కథవారు చెప్పనేలేదు ఇతరం వారి
బాటను కొట్టిపోసిరి. వారి బాట తప్పించి (సంభవించెనేని) ఆశుకవిత చెప్పింపవ
లెను. మఱో శివరామశాస్త్రి కృతార్థతముఁడు, నాయనందమతనికిఁ దెల్పుం
డు. మీరావారితోఁ దలగా వాదింప వేనిచ్చింపను. గెల్చినవచ్చెడు ప్రతిష్ఠయెం
త? ఇంక నీవాదములేల? మీరువదలుటయే నాకోరిక. శివరామశాస్త్రియు వలద,
వారిట్టి పాండితికలవారని;... నాటి వివాద స్వరూపము, బీజము, ఎట్టివి? ఆయాక
నిరువాగులను బ్రధాను లెవరు. యావదంశము మీకు వ్యవధిలేకున్నను మనకుఁ
బరమమిత్రులగు బ్రహ్మశ్రీ... గారిచేనయిన వ్రాయంపుడు .. ఇంకను అచ్చులను
న్నరి కొద్దుప్రాపులయినను వెంటనే పంపుదురుగాక. వే. ప్ర.

ఉ॥ వచ్చెడి వండితుండెవఁడు? వచ్చినవచ్చుత వచ్చి నత్సభన్
మెచ్చెడి వండితుండెవఁడు? మే ముఖిలంబు నెఱింగినార మీ
పిచ్చికివితవ్వు మూఁతగొని పీఠెదరంబి? దదాల్ప మీన మీ
నవ్వరితుల్, వృథానుదులు పైఁతెదరంటి? స్వవక్షు లంబికా. ౨౮౬

చ॥ ఎఱుంగని యెట్ట “వీరు కవులే” యని యొప్పినతప్పు నైఁపు మీ
క్షేటిఁగితి మాన్యమండెఱుమే తడ వంతయు నృప్తమయ్యె, నీ
శ్వరుఁ డొక సాక్షి వీ ర్నుదువు వదైయలం దవు డెన్ని వీరు గూ
ర్తురొ మును పల్లి యెన్నియట దూర్తురొ యంబిక? నీ వెఱుంగ వే. ౨౮౭

ఉ॥ పత్రిక వారి ఘోషయును బామరతన్ మొగమోడి మెచ్చు మా
మిత్రులఘోషయున్, డెలిని మేలు ఘటింపఁగ నెంచి మెచ్చు మా
భాత్రునిఘోషయున్, గని వ్రశంస యొనర్చుచు నాఁడు యోగ్యతా
పత్రిక నంపుతప్పిదము వండితమండలి నైఁవఁగాఁ దగుట. ౨౮౮

అ॥ వె॥ శక్తిలేక పూను ‘నర్సిఫిక్రబ్టు’ లా, యువు లవమ్ము లేకయును దమంతః
బెండ్లివేళ నిచ్చు పెద్దలదీవనల్, పొందినార మనుచుఁ బొంగిపడుట.

క॥ అవసర మైనకతమ్మున, వివరించితి మంబి? ఘోషవిత మెల్లను నీ ౨౮౯
నవిధమున నెఱిఁగి యన్మతము, దవిలించితిమేని నీవ దండింపఁదగుట.

శా॥ ఖండింపంగలశక్తి యున్నయెడఁ గాకవ్యగ్రణీవ్యగ్రతా
ఖండాహంక్రంతివారకం బయిన యీకబ్బంబు నేరేనియున్
ఖండింతుర్లద, సోదరుల్ వృథగ వాక్కుండూతి వోఁ గొట్టుకో
“నెందుంగండి, గ నేమి దూలుదురు మా కే మంతలొఁ బోయెడిక. ౨౯౦

గీ॥ వారుమాటిసకొలది నవారిగాఁగ, మాయశము లోకమునఁ బర్వమాకుఁగిరి
కన్న నన్యలాభమ్ముల నెన్ను పూనిగ, లేదు ప్రకృతశేషమ్ము నాలింపు జనసి.

ఉ॥ అంతట నయ్యె వేమవరమం దవధానము వైరు లెంతయున్
జింతలచేఁ గృశించి పరిశీలన చాలక సారె దవ్వడుం
బుంతలవెంబడిం బడి ప్రభూతనయుల్ ‘కడు’ రోయ దూయమా
నాంతరులై మఱేదియు నుపాయము గానక కుండు పొండఁగట ౨౯౧

సీ॥ తలుపారగామూసి వెలవెల్లమొముతో నుక్క“శశ్శోటి” మాదిక్కుచూచు
 తనయింటి యెదుటి కందలము రావేగవే యొక్క“శశ్శోటి”, తల్పొచ్చి నైచు
 “వశ్య”వాదంబు‘స్వత్తువుముల్లె’యయ్యె’సంచొక్క“శశ్శోటి”సీరోడ్డుగనల
 “కాశిక”నటుపాముగఱచెఁగా‘హు’మ్మంచునెక్క“శశ్శోటి”పండ్లురకకొఱుకు
 గీ॥ కాశికనుజూపి“సూతార్లు”గ్రట్ట మనుచుః, గోప్త కీడ్తురొ యేమొ నాకొంపదీసి
 యంచునెక్క“శశ్శోటి”లా నటమటించు, నరన రాట్సురితోవ మేమరుగుతఱిసి
 ఁ॥ “నాటిరి కృష్ణదాఁడి”యని వాగ్వయము న్నును సారఁజేయునా
 కారణ మంతరంగము నగల్పఁగ వేమవరమ్ము మే మెటుల్
 చేర భయమ్ముఁ గొందు మటు చేకుఱఁ జెక్కటిసేఁత లెన్నియో
 మారిచి వ్యర్థులై చెడిరి కొప్పరపుంగవిషయ లత్తఱిక. ౨౫౪

చ॥ సకలము నీమనం బెఱుఁగు నత్యవిదుల్ తలమం దెఱుంగుదు
 ర్మికరము దేల్చి పూర్వమె మగ్గిహితమ్ముగ ముద్రితంబునుకొ
 బ్రకటితముం బొనర్చి నప్రబంధ మెఱుంగును గాన దానిఁ ద్ర
 వ్యకయటఁ జూచి కొం డనుచుఁ బృజ్జలకుకొ వచియింటి మంచికా ౨౫౫
 గీ॥ అంబ ? యంతకు మునుచేసినట్టి చెట్ట, సేఁత లొకతల వేమవరాతతాగ్ర)
 హారనత్యభావత్యాకా మలవరింపఁ, బడ్డపాటు లింకొకతల ప వశమని. ౨౫౬
 ఁ॥ తప్పదు తొవలన్నియును దజ్జులు దగ్గము సేయ నంతతోఁ
 గొప్పర మూరకుండక వ్రకోపము చెంది*“రిజస్తయత్తరం

*అనుకవి చక్రవర్తి, శతావధాని, కొప్పర) (రిజస్తయత్తరపు నకలు)
 పు వెంకటసుబ్బరాయశర్మ. కొప్పరము- } బృహత్సీగి తిరుపతివేంకటకవులకు
 సంతమాగులూరుపోవు, గుంటూరుజిల్లా } కాకినాడ, & బందరు.
 యొద్దినుండి.

అయ్యా, మీరుప్రకటించిన ‘గుంటూరుసీమ, పూర్వరంగము’, అను పాత్ర
 ను జూచితిని, అయ్యది ‘సీమాయమాటలకు నవ్వుకలైన వ్యాఖ్యాత తులలేని వచ్చి
 బూతులకు బంగ, అను మీశ్రవణానందమునందలి ముదనలిబోగముదాని పదై
 మునకుదాహరణముగ నున్న దని చెప్పవలసినవచ్చినందులకు జాలివడుచున్నాఁడ
 ను. ‘నశ్యంవద’ ధర్మచర; అనువేదవాక్యములకు విరుద్ధముగా ననబద్ధములై

బప్పుడు వంపె: 'గ' సాకటి యావలఁ దెత్తు నటంచు నత్యమున
దప్పి చరించువారలకు ధర్మముతోఁ బని యేమి శాంకగి.

౨౫౭

న యన్యత వాక్యములతో మమ్మును, మమ్ములనుబట్టి మానియోగిశాఖను, ఈవిధము గనిదృవచ్చినట్లైతె నిందించుటకై మీకాలమును, మీపాండిత్యమును, వినియోగించి, ఇట్టివికృష్టబోధ్యమునకు, మీమిత్రులంగూడ నియోగించి వారిచేఁగూడ, అ సత్యవ్రతకుటనములం జేయించి, యకారణముగ మాహృదమున కాయాసముంగలి గించితిరి.

2. ఏడనూ యున్నవా రున్నట్లుండక మదీయాశుక విత్వావధానములనుబద్యములతోఁ బ్రశంసించుచు ముందుగ మాకులేఖవాని మాస్నేహమును సంపాదించుకొని పిదప మాప్రతిభయు, మాకీర్తియు, మారాబడియుఁ జూచినహింసలేక వృధాభిమానులగుమిశాఖవారిదర్శిధములకుఁగూడ లో నై యనవసరముగ నాననచర్చయొకటి గల్పించి యన్యతగ్రూతోపకృతినేని స్మరింపక, కయ్యమునకుఁ గాలు దువ్వి మేము ప్రతిజ్ఞాపద్యులను వ్రాయవలసిన యవసరమును గల్పించి చివరకు నథకు రాక సాకులు పన్ని తప్పించుకొని బందరు కాకినాడలకు, వేంచేసితిరి.

3. అప్పటినుండియు విరామము లేనిచూయవ్రాంతలకుఁ బూనుకొని బాటు పేరులతో మాకులేఖలం గొన్నిటిని బ్రకటించి న్వజనముచేఁగూడ నట్టినే కొన్నిటిని బ్రకటంపించి యంతతోఁగూడఁదృష్టిలేక “హితోపదేశము” అనుపేరునఁ గొన్నియనుచితములు వాసిప్రచురించితిరి, అప్పుడే మేము మీమీఁద గొంత చర్య జరిగింపవలసియున్నను, ఎక్కటికేని మీతప్పులను మీరు తెలిసికొని పశ్చాత్తాపము మును బొంది క్షమార్పణమును బ్రకటించు రను సదుద్దేశముతో గొంతహితమును గలపవనెంచి ‘జ్ఞానావదేశము’ అనుపేరునఁ గొన్నిపద్యములు వ్రాసిరి; కాని మా‘జ్ఞానావదేశము’ మీకడఁ జెవిటివానిముందు శంఖి మూడినట్లయిపోయినది.

4. తరువాత మీరు ప్రకృతవ్యవహారమునకుఁ గారణభూతమైనట్టియు, సనత్యముల ప్రావైసట్టియు, “గుంటూరు సీమ, పూర్వరంగము”ను, వ్రాసివ్రకటించితిరి, అందు మొదటినుండి చివరవఱకును మీరువాసిన యనత్యాశములను వ్రాయించుకొన్న యనత్యపులేఖలను, వారాయణశాస్త్రమూలకముగా ఖండించి లోకమున నత్యును స్థాపించుటకై మేము ధర్మదేవతచేఁ బోత్వాహవలవల బడుటచే

ఈ ఇట్టి వృథాప్రజల్పములు నిట్టివదావదసార్వభౌములై
నట్టిరవత్రాపాధికరణాన్యవృద్ధతరులైన కొంతవఱకు

మిక్కిలి దారుణమైన యీక్రిందివిషయమును గూర్చి మాత్రమిప్పుడు తెలియజేయుచుంటిమి.

5. మాకప్రతిష్ఠను గలిగింపవలెననుచున్నట్లేముతో “గుంటూరుసీమ, పూర్వరంగము 87వపుటలో” కొప్పరపువారితవ్వచాగ్రతలు” అనుశీర్షికక్రింద సుకకల్పిత (ఫాల్జరీ) లేఖను బ్రతిపించి, ఆట్టిదానిని మేమెవ్వరికో వ్రాసినట్లును, దానిప్రతిపదులభింపగా, దానింబట్టి దీనిబ్రతిపించినట్లును, సెకయవంకర్షపుంగఁగలవించియుదాహరించితిరి, ఈమీమామూలవారత మాకప్రతిష్ఠను గలిగించునది మాత్రమే కాక, మాగౌరవమునకుఁగూడ భంగము గలిగించునదిగాననన్తుది. అందులకైతగుచర్యజరిగించుట మాకుంగర్హ్యము కావున మీకేలేఖించిందొది మొదలు 24 గంటలలోపల నా లేఖను మేమెవరికి వ్రాసినట్లు తెలుపనెంచితిరో, ప్రతిమెవ్వరివలనలభించినట్లు తెలుపనాహించితిరో” వారిపేరుల నెఱింగించుచు, ఆట్టిమాయలేఖను మీరేయధికారముమీఁదఁగ బ్రకటించితిరో లిఖితపూర్వకముగా మాకుఁ దెలియజేయఁగోరుచున్నాఁడను, “అంతకింతైనది, ఇంతకెంతగునో” అనుసామెతఁగ దాదాకాణముగా మీవ్యవహారము పెరిగిమిగిలుటంజేసి ముందుముందేమిసృష్టించునోయనుభయముకూడ మమ్ముఁ జూలఁగా వాఁడంచునన్నుండున నిట్టిచర్యలోనికి దిగవలసివచ్చినందులకై విచారింపచున్నాఁడను.

షరా :— ఈవిషయము మీరిదివఱకుఁ దేల్చికొనినదియేమగుట, మరల నాలోచింపవలసిన యవసరముండదు. లేనిపోనియుక్తులతోఁ గాలముగడచక సదుత్తరము త్వరగ నొసంగుడు.

(వ్రాసినది, ఆశుకవి చక్రవర్తి, శతావధాని కొప్పరపు వెంటరమణకవి, బుదుపులు 4, నాలుగు, పంపులు 55 ఏబదియైదు (మక్కి-కిమక్కి-నకలు).	ఇట్లు, కొప్పరపు వెంటటసుబ్బరాయశర్మ, శతావధాని.

చదువరులారా:—

పై రిజన్దుత్తర మొందుకుఁ బుట్టినది, ఎందుకేమిటి సోదరులు

దిట్టల మాకు వాడలుగఁ దెచ్చినతావక తారతమ్య సం

ఘట్టన మేరు మెత్తురు జగాన వచింపఁ గదమ్మ శాంకరీ.

౨౫౮

చేయనిపని చేసినట్లు మీరు ప్రకటించినందుకుఁ బుట్టికొని దండురా? అటు లేని వారిస్వహస్త లిఖితములగు నీక్రింది యక్కరములను దిలకింపుఁడు.

శ్రీరాములు.

4-4-13. కొప్పరము. సంతమాగులూరు పోస్టు.

ఆస్తద్గురుమూర్తులైన బ్రహ్మశ్రీ రామకుమారాచార్యశాస్త్రివారి
పాదపద్మముల సన్నిధికి.

భవత్ప్రియశిష్యుఁడు. సమస్కారపూర్వకముగా గ్రామము విజ్ఞప్తి.

“...వృథాహంకార లాంఛనంబగు వేంకటాశ్రమగారి మనమును దీయింపుమని ప్రతిజ్ఞ నేయునప్పడును. “సీంహమున్నదని తెలిసియుఁ గొప్పరపుంగవులు కాకి నాడకు వచ్చెదరా!” అనిన తిరువతిశాస్త్రిగారు నెనసించిన కాకినాడకుఁ జను నప్పడును, కాకినాడలోఁ బలునభ లొనర్చి, సామర్థ్యమున్నయెడల మాకు శత్రుఁడగువాఁడువచ్చి మఱైదిరించి జయింపవలసినదని ప్రతిజ్ఞాపద్యములం జెప్పనప్పడును, ఎంతకనినముగాఁ గాలుద్రవిసను నెకటికెచ్చి శత్రువులు మార్గంబుచేఁ గాకినాడలోఁ గురివిపండిత శిఖామణులు సంతసించి స్తుతింప జయస్తంభము నాటి వచ్చినప్పడును,.....”

చిత్తగించుదు.

ఇట్లు, భవత్ప్రియశిష్యుఁడు,

కొప్పరపు వేంకట సుబ్బరాయశర్మ, శతావధాని.

శ్రీకృష్ణ దీనివలనఁగాకినాడలో—తి|| వెంకటపులఁబరాభవించినట్లు సోదరులు ప్రకటించుకొనుచున్నట్లు విస్తృతమే యగునేని దానినే విపులముగాఁదెల్పు వీరివేరొక లేఖయొక్క సకలును బ్రచురించినమాకు సోదరులు రిజస్టరుత్తరము వ్రాయుటకర్థ మేమో? విచారింపుఁడు, “ధర్మదేవతచేతనఁట? ఏరఁట? పోత్సాహపఱుపఁబడిరఁట?” “నాల్గ్నీలంకీర్తయేత్” “బుద్ధి కర్మానుసారినో” శాంతం పాపం, ప్రితిహతమయంగళం, అస్తుస్వస్తి. సర్వే జనా స్సుఖినో భవన్తు”.

ఉ॥ దాసకిఁ దగ్గ*యత్తరము తభ్యవచోభరితం బొకఁడు మే

మాసరులకొ గుఱించి వెన నంపితి మయ్యది గాంచియున్ వృథా

(హరిజప్తరుజవాబులొక గ్రంథము.)

*శ్రీమత్పరదేవతామైనమః

మహారాజశ్రీ కొప్పరపు వెంకట సుబ్బరామ వెంకటరమణకవులకు.

అయ్యో,

29-7-13 సం॥ తేదీతో నొకటియు, తేదీలేకుండ వేటొకటియు మీరు మాపేర వ్రాసిన రిజప్తరుత్తరములకు జవాబు వ్రాయునది మేమన :

(1) మీరిజప్తరుత్తరములొని సంగతులు యథార్థములైనవియు, నమ్మందగినవి యుం గావు,

(2) మేము ప్రకటించిన 'గుంటూరిసీమ, పూర్వరంగము'లొని సంగతులు సర్వమును సత్యములైనవిమే గాని యందసత్యము లెన్నియును లేవు

(3) మా 'గుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము, అను చరిత్ర గ్రంథములొని సంగతులు మీకప్రతిష్ఠ కలిగించువలె ననుచున్నదేకముతోఁ బ్రకటింపఁబడినవి కావు, అవి లోకమునకు సత్యము వెల్లడిచేయు నుద్దేశముతోనే ప్రకటింపఁబడినవి,

(4) తక్కిన మీరిజప్తరుత్తరములొని సంగతులు ప్రస్తుతము జవాబిందగినంత యవసరము కలవి గాఁబోవు. 'మాగుంటూరిసీమ' పూర్వరంగము 67 వ పుట మొదలకొని "కొప్పరపువారి తస్యవ్రాతలు" అను శీర్షికక్రిందఁ బ్రచురించిన లేఖ "పోర్లరీ" కాదు, మీరొక గృహస్థునకు వ్రాసిన లేఖయొక్క సకలునుబట్టియే "మక్కికి మక్కి"గాఁ బ్రకటింపఁబడినది,

(5) మాశీర్షిక భంగమునను, మాగౌరవమునకు హానియు, మారాబడికి లోపమును, మాప్రతిష్ఠకు న్యాయతియుఁ గలుగఁజేయవలె ననుచున్నదేకముతో నసత్యములును జుగుప్సాకరములునునగు సంగతులు గద్యవద్యభయ రూపంబులుగాఁ బెద్దమనుష్యులయెదుట వినిపించినందులకును, సంజన్మ గృహస్థులపేర నటువంటి సంగతులనే పదిమందికిని వినిపింపుఁడనిమాది వ్రాయుచు మీరు వ్రాయు వ్రాతలకును, మీమీఁదఁ గ్రనుమైన యర్థ జరుపుటకు ముందాలోచించియు దానిని జరిత్ర గ్రంథమగు 'మాగుంటూరిసీమ'లోఁ బ్రకటించి దాని సత్యమును బోకులకుఁ దెల్లము

గానలవారు *తప్పనుడికల్పన లెల్లడఁ జేయఁ బూని రెం

దేని యమార్గగాములకు దేవునివల్ల భయమ్ము గల్గునే.

౨౫౯

 చదువరులారా:—

పై నుదాహరించిన రిజప్టరుత్తరపుఁదుందుకుప్పసంగము వేమ వరావధానమునకుఁ జాలనిటీవలిది, ఇంకను నిట్టి వెన్నోజరగవచ్చును, ఇంక నీచరితము ముగించుచుఁ జరిత్రాంశమునకు మాత్రము సంబంధించిన పద్యములు గొన్ని వేమవరావధానమునుండి యుదాహరింతుము.

గా వినిపించిన పిదపనే భర్య జరువలెనని యెంచి ముందువని ముగించి ప్రస్తుతము మేమావయత్నములోనే యుండఁగా, మీరిజప్టరుత్తరమువచ్చినందున దానికి జవాబుగా నీయుత్తరము వ్రాయుచు నదరు విషయమై క్రమమైనభర్య జరువలెనని భుచ్చుమనిహద నిందుమూలముగానే తెలియఁజేయుచున్నారము,

చిత్తగించవలెను.

(సప్తతిని)(1) దివాకర్ల తిరువతిశాస్త్రీ, } శతావధానము { బందరు,
(2) చెల్లపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రీ, } ఖైరతాబాదు.

15-9-13.

* ది 27-10-13 సంచి.

అయ్యా!

సోదరకవులు కొద్దికాలము క్రిందట మీకు వకరిజప్టరుసూటిఁగును 24 గంటలలో జవాబు యివ్వవలసినదిగాను అట్లా యివ్వనియట్ల మీమీద డామేజి తేవడమగునని నదరు సూటిఁగులో భద్రహరించినట్లున్న అందులకు మీరు సోదరకవులను క్షమాభిక్షకోరినట్లున్నూ ముచ్చప్పకైల గ్రామాదుల్లో విశేషమాడుక కలుగజేసినారు అయినప్పటికి యిదివరలో నేను మిమ్ములను యెరిగివుండి మీసా మధ్యతను గుర్రెరిగి యుండుటచే అందుల నజానములు ప్రత్యేకం మీచేత వినగోరి వ్రాసినాను తక్షణం జవాబు వ్రాయగలకొర్రాను. దివ్యచిత్తముకు తేవలెను

విధేయుడు, వసుమర్తి లక్ష్మీకాంతం వ్రాలు.

ఇందుఁ దుట్టతుదనుదాహరింపఁబోవు శ్లోకము, నాటినునధానమునకు
మంగళశ్లోకమని యెఱుంగఁదగు, ఈయనధానమునకు సంబంధించిన
విశేషములు ననుగ్రముగాఁ దెలియగోరువారు దానికై ప్రత్యేకించి
యచ్చయియున్న వేమవరాగ్రహారశతావధానమునందే చూడవలెను.
దానివలె పోస్తేజ్జోరు 0-14-0. (ఇది 200 పుటలు గలది.)

వేమవరాగ్రహార శతావధానము నుండి.

ఉ॥ చెన్నపురముచేసె సొకచెన్నఁడు, వేమవరము నేడ మూ?

చెన్నపురముగాఁ దొడఁగెఁ జెన్నయగారియారతాపిచే
నెన్నివధానమునోనీపి యేమిఫలని మ్మిటువంటి యన్నదానూ
న్నతి యిట్టితృప్తియును నెంచొకటకొ గన నొమహేశ్వరీ.

౧

చ॥ ఎందఱు పెద్దలన్నిలిసి? తెందఱసాదరజగుచేత ని

ప్తుందిరముకొ బవిత్రగరిమప్పున నించితిని నెంతమంది నా
నందమునందు ముంచితిని? నచ్చులు గొంద యదేమొకాని నీకొ
జిందఁగ నాడువారంటి యిసీని యిసీని యొసితావధానమా

౨

ఉ॥ అన్నముకీన మామడల కామడ లేకడికాల మన్ననూ?

“ఘన్నయ మల్భి”యయ్యె నినుఁ జూచుతలంపుకఁ జేసి గాక యీ
యన్నమి లింద జిట్టి క్రియ సొక్కటఁ గీక్రిటియంగనేలని మా
యన్నని శతావధానమని కృతార్థమవైతివి వేయునేటికికొ.

౩

తే॥ ౧॥ “భాగి” పదమిష్టటికిఁ బాణ్యభాగియయ్యె

“చెన్న”పదమిష్టటికి నుతిం జెన్నమీటె

వేమవర మగ్రహారము హేమవరపు

నగ్రహారముగా మూట నగుని యిపుడు.

౪

చ॥ జననపులగ్నమం దలరు శక్రగుగుండును శుక్రుండుకొ గుజుం

డును నలరామపుకొ నను ఘనం బొనరించెడినంతె కానియే

నును సొకవత్సరవీశ్వరుండనూ “తిరవ” య్యయి సొక్క వేటియొ

యనఘకవిగ్రహంబులు గ్రహంబులు గవ్వను జేయవలయుకొ. వె॥ ౧॥

సీ॥ మరల నెవ్వడు మీరు మాకు లభింతురో జందనంబయ్య ? విద్వాంసులార ?
 మంచిపద్యములు క్రమ్మట వినుటెన్నఁదో జోహారులయ్య ? యోగుకవులార ?
 కన్నులు చల్లఁగాఁ గాంచుటేనాఁటికో మీకుఁ బ్రణామముల్ మీత్రులార ?
 మరల నెన్నఁడు కనంబడునె మీకన్నీరు మీకు మంగళ మాయమిట్టిలార ?
 తే॥ గీ॥ మరల మాచేత కారదమానన్యవరిత, ఆరకయెన్నఁడు చేయించునో ? శతావ
 థానమా ? దివ్యకీర్తి కథావిధాన, థానమా ? నీకుఁగూడ వందనములవస్త్ర.

సీ॥ విశ్వజనీనుండు వితతభాగ్యుండు థా, గన్యనవాయుండు చెన్నయ్యగారు
 వరమసాధులు మేల్మచెలులు వంశాంభోధి, చంద్రముఁడైన శేషయ్యగారు
 యజ్ఞోపవీతానవ్వాంభోధి కజ్జుండు, వేంకటాచలపతి వితతయశుండు
 భాగి వంశ్యుండు వెంపటివారికిం దత్తుఁ, డైన వెంకటసుబ్బయ్యార్యవరుండు
 గీ॥ అశ్వమేధంబా ? రాజసూయంబా సత్ర, యాగమోనాఁగ నవథానమలవఱిచిరి
 సాటి వెల్పొంటివారును సాటిలేని, వారు చారికిఁగూడ నావందనములు. తి॥ శా॥

గీ॥ ఇతరశాఖలుటంచు లోనించుకేని, భేదమెన్నక ననుఁ దద్దఁ బేర్చిజూచి
 గౌరవించినమి మ్మెన్నఁగలనెయేయ, నర్వనములార ? వెల్పొంటివారులార ?
 చ॥ తిరుపతి యేర్ప గాఁగ గడిదేవీన శిష్యులనేకు లొప్పవైఁ
 బారిఁబారి రోజుచున్ దనదుపాంతను బెబ్బలిపిల్లలట్టు మా
 వలులకు దోపఁ గేల సుకవాటిది బెత్తముఁబూని వేంకటే
 శ్వరుండు శతావధానమను “నర్కసు” జూపెడిఁ జూడుఁదోబుధుల్.

వెం॥ శా॥

చ॥ తిరుపతి వ్యాఘ్రమై బయలుదేవీన శిష్యులు గున్న యేర్పలై
 వలలఁగఁ దేలఁగఁ దగినవారలు బెబ్బలిపిల్ల లెల్లఘా
 రురు కపితుర్కరమ్మ లయి తోఁతఁగ వేంకటాస్త్రి మీరకే
 సరిగ శతావధాన మను “నర్కసు” చూపితివమ్మ శాంకరీ. తి॥ శా॥

సీ॥ “కాశుచాప్సన నింతగా నార్జనముచేసి, తెంతదెచ్చినను మాకింతలేదు
 గడగడగడి న్గ గానఁగా నేతెత్తు, గానఁబోయిన మమ్ముగాంచు టిరిది
 ప్రితితో నీకు నర్పింతురెంతైన మా, కింత యిచ్చియు నెంచు రెంతో యనుచు
 నువించి నీకు వాంఛితములిత్తురు నేవ, గావించినను మాకుఁ గాశు నీరు’

గీ॥ అనుచు మునుపెన్నఁదో యాడినట్టి మాట, కన్యభాత్యంబుగూర్చి నిగ్గండఁజేసి
తై న నేమయ్యె నీయుత్సవాదికమ్ము, లీవ కైకొమ్ము? యావెంకటేశ దేవ.

ఉ॥ కాశికనుండి యొండెడకుఁ గాల్గదలంపనివానిఁ గాశిని
శ్వేతుని పెచ్చి యొక్కయెడ నింటికి దాపున నిల్పె నద్యశో
రాశి భవత్పితామహుఁడు పాజ్ఞాఁడు; లిర్వలివేంకటేశ సూ
రిశుల నీపుతెచ్చు టది యేమి ఓశేషము చెన్నయాగ్రణీ. వె॥ శా॥ ౧౨

ఉ॥ ఎవ్వరునికొ గ్రహించిరొ బుధేంద్రులు రాజులయొద్ద వారి పే
రివ్వఁసుధా జెలంగునటు లెంతయు సొమిస చెన్నయాదులం
దెల్పితి నేనిఁ బేర్చి భరియించుచు మేల్ సీరినింపుమమ్మ మా
యవ్వరో? యింక మాకు నెలవా ! యలవేమవరాగ్రహారమా. తి॥ శా॥

గీ॥ ఎక్కించితవిగదా? యేగుచో మేనాల, నర్వతస్సుమవృప్తి సంకులముగ
పట్టించితవిగదా? బ్రహ్మరథముఁగూడ, స్వస్తి వాచన పురస్సకము గాఁగ
కల్పించితవిగదా? గాఢోత్సవమ్ముల, వారాంగ నాకదంబములతోడ
తాల్పించితవిగదా? తలలపైఁ బాదర, జంబు నాబాలవృద్ధంబు గాఁగ

గీ॥ దురభిమాన గ్రహవేశ భూమభూపి, తావ్రయోజక గర్తపురాంతర స్థి
తాత్మపద్ధతివఱునుయముజన, నంకలిత నిత్యమూర్ఖ, ఆననపుఁజర్క.

గీ॥ పాదరజం బానపడక, యూరక వంక, వంక దండము పెట్టువారు లేరు
“బ్రాహ్మణత్వం బూడిపడ్డదే యాకసం, బండుండి” యనుకూల లెండు లేరు
భక్తి సారస్యవ్రతస్థి సత్తావిత్త్వ, మలపడకున్న బాహ్మణులు లేరు
పరమపాతివ్రత్య పరిపాకగరిమఁ జె, న్నైసూరకున్న కేహినులు లేరు

గీ॥ ఒక్కపద్ధతి దౌర్భాగ్యముండుఁగాక, అదియు పానదపాయ సంపదకు నెదుగు
దురగులెఱుంగరకట? నీసౌరుసుకవి, వినుత సుఖభూమ యొకొండవీటిసీమ.

వె॥ శా॥

గీ॥ వియంబఁజూచినఁ బ్రాయశంబుగఁ జేతి, జిడ్డువాయని మంచగడ్డపెరుగు
విపాలదబరసినఁ గాపుటాండ్రు చరించు, పలుకఁబాణినచాలు పంటచేలు
విబావిగనుఁగొన్న ‘నేపా’ననఁగఁజాలు, నమ్మతంబుతోఁ బోరునట్టిసీరు
ఏగ్రావు మేగిన నింత లంతలు గూడఁ, బదభూళిఁ దలఁ గోరుభక్తివారు

గీ॥ బ్రహ్మశబ్దంబుదాల్చిన పాడుదండి, కుజసులనుదాల్చు పద్ధతికొఱకుఁగాదె
పాదరక్షలు దాల్చంగవలయు నీడు, విధమెఱింగినామ యా కొండవీటిసీమ.

తి॥ శా॥

ఆయీపద్యము లేయేసందర్భమునఁ జెప్పఁబడినవోయాయాసంద
ర్భములకు, వేమవరావధానము చూడఁదగు.

మంగళశ్లోకః

శ్లో॥ కళ్యాణం రసనే నమ స్సుకవితే భద్రం పదేభ్యో నమ
సాగ్రః కాల్పనికోత్తమాయ మసనే వృత్తాని వో వందనం
అస్తు న్నస్తీ శతావధానవిధయే విద్యజ్ఞానా యంజలి
ద్యుక్తాయక్త వివేకినే సుకవితా సారస్య నఁ గాహితే. ౧౭ తి॥ శా॥

గద్య

ఇదిక్రికింక పింద్రుటాపంచానన, విద్యతగ్రవి, బాలకలూనిధి, బాలనరస్వతీ
శతావధాని, తిరువతి వేంకటేశ్వరనంకలితంబును
అనృతపర్వత దంభోళినమ్మితంబును నగు
గుంటూరిసీమ, ఉత్తరరంగము
సంపూర్ణము.

శ్రీపరమేశ్వరమస్తు.

10956

